

Beke Sándor

Erdélyi Toll – az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában

**Beszélgetés sajtómunkatársakkal,
szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel,
irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal
az Erdélyi Toll ötéves évfordulóján**

**Albert-Lőrincz Márton • Barabás István
Barcsay Andrea-Krisztina • Bertha Zoltán
Bodó Márta • Brauch Magda • Buksa Éva-Mária
Csatáné Bartha Irénke • Demeter Attila
Fülöp Kálmán • Józsa Miklós • Kiss Lehel
Málnási Ferenc • Nagy Székely Ildikó
P. Buzogány Árpád • Pomogáts Béla
Szekeres Lukács Sándor • Tar Károly**

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

ÍRÓK ÉS MŰVEK

Beke Sándor

Erdélyi Toll —
az egyetemes magyar irodalom
és művelődés szolgálatában

Az
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
300. könyve

ERDÉLYI TOLL KÖNYVEK

**SZEKELY
UTKERESŐ
KIADVÁNYOK**

A könyv borítóját
Beke Sándor-Olivér
tervezte

Beke Sándor

Erdélyi Toll —
az egyetemes magyar irodalom
és művelődés szolgálatában

*Beszélgetés sajtómunkatársakkal,
szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel,
irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal
az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján*

Albert-Lőrincz Márton • Barabás István
Barcsay Andrea-Krisztina • Bertha Zoltán
Bodó Márta • Brauch Magda • Buksa Éva-Mária
Csatáné Bartha Irénke • Demeter Attila
Fülöp Kálmán • Józsa Miklós • Kiss Lehel
Málnási Ferenc • Nagy Székely Ildikó
P. Buzogány Árpád • Pomogáts Béla
Szekeres Lukács Sándor • Tar Károly

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó —
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll
Székelyudvarhely 2016

**AZ ERDÉLYI GONDOLAT
SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA**

**Beke Sándor (igazgató) • Brauch Magda • Cseke Gábor
Cseke Péter • Csire Gabriella • Gábor Dénes
Jancsik Pál • P. Buzogány Árpád • Péntek János**

SZÉKELY ÚTKERESŐ KIADVÁNYOK

Néprajzi, történelmi, művelődéstörténeti, egyházi
és irodalmi kiadványsorozat

A Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat jogutódja

Főszerkesztő: **Beke Sándor**

Szerkeszti:

Csire Gabriella, P. Buzogány Árpád, Ráduly János

ERDÉLYI TOLL

Irodalmi és művelődési folyóirat

Főszerkesztő: **Beke Sándor**

Szerkeszti:

Brauch Magda, Csire Gabriella

© Beke Sándor, 2016

© Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 2016

© Székely Útkereső Kiadványok, 2016

© Erdélyi Toll, 2016

ISBN 978-606-534-078-7

www.erdelyigondolat.ro

Megjelent az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
a Székely Útkereső Kiadványok
és az Erdélyi Toll közös könyvkiadási egyezménye alapján

TARTALOM

A beszélgetés résztvevői / 7

A BESZÉLGETÉS TÁRGYA

Erdélyi Toll / 19

Az Erdélyi Toll sajtóvisszhangja / 23

Az Erdélyi Toll sajtóvisszhangjában szereplő lapok,
folyóiratok és kiadók listája / 43

Az Erdélyi Toll sajtóvisszhangja
(Szemelvények) / 45

BESZÉLGETÉS

I.

I. A. vélemények az 1989 utáni erdélyi
sajtótermékekről / 117

I. B. Az írói pályát alakító közlési lehetőségekről / 131

I. C. A széthúzás és szerzőfuttatás módszereit
alkalmazó média jelentősége a romániai magyar
irodalom alakításában / 141

II.

Erdélyi toll — a mű, a folyóirat, a fórum, a lehetőség,
„az erdélyi magyar szellem új otthona” / 149

III.

Az Erdélyi Toll első öt évfolyamának (2009–2013)
szakmai értékelése / 161

IV.

Az Erdélyi Toll öt év óta „thesaurusa, kincsestára
az erdélyi, székelyföldi gondolatnak” / **174**

V.

Erdélyi Toll — „karakteres profil, sajátos értékrend”,
„azt reprezentálja, ami végtelenül hiányoznék,
ha nem jutna szóhoz” / **188**

VI.

Erdélyi Toll — a negyedévente megjelenő folyóirat,
mint szellemi ünnep / **196**

A BESZÉLGETÉS RÉSZTVEVŐI

ALBERT-LŐRINCZ MÁRTON 1951-ben született a Hargita megyei Csíkkarcfalván. Tanár, költő, a teológia doktora. 1990-ben címzetes középiskolai filozófianár Marosvásárhelyen. 2001 óta a Marosvásárhelyi Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem oktatója, kezdetben óraadó, majd 2004-től főállású adjunktus. A 80-as évek végétől közöl verseket, 2000-től szakkikkeket is. Egy verskötet, négy szakkönyv, több tucat cikk és tanulmány szerzője vagy társszerzője, amelyek a pedagógia, a vallás, a nevelésszociológia, a társadalmi beilleszkedés és a kultúra körét érintik.

BARABÁS ISTVÁN 1939-ben született a Fehér megyei Maroskoppándon. Újságíró. 1963 és 1983 között reporter, rovatvezető, 1983–90 között *A Hét* főszerkesztő-helyettese, a XIX-XX. századforduló bukaresti magyarságának a kutatója. Az *Orient Express*, a *Brassói Lapok*, a *Hargita Népe* és a Bukaresti Rádió Magyar Adásának a külső munkatársa volt, a Bukaresti Tudományegyetem hungarológia szakán és a nagyváradi Ady Endre Sajtókollégium óraadó tanára volt a kilencvenes években. A Magyar Újságírók Romániai Egyesületének a tagja.

BARCSAI ANDREA-KRISZTINA Kolozsváron született. Irodalomtörténész, prózaíró. A Kolozsvári Egyetemi Könyvtár munkatársa. Tudományos publikációi többek közt a *Helikonban*, illetve a Rodosz-kötetekben jelentek meg. Első irodalmi jellegű írásait Bajor Andor és Fodor Sándor közzölték a *Keresztény Szó*ban, illetve a *Szabadságban*.

A későbbiekben a *Helikonban*, a *Korunkban* és a *Cimboráiban* publikált, illetve a *Kosztolányi — újragombolva* című antológiában.

BEKE SÁNDOR 1961-ben született Brassóban. Költő, szerkesztő, könyvkiadó. A *Székely Útkereső* (1990–1999) irodalmi és művelődési folyóirat és a Székely Útkereső Kiadványok (1991) alapító-főszerkesztője, az Erdélyi Gondolat (1991), a Székelykapu (2002) és az Erdélyi Pegazus könyvkiadók alapítója és főszerkesztője, az *Erdélyi Toll* (2009) című irodalmi és művelődési folyóirat alapító-főszerkesztője, a Romániai Magyar Írók Szövetségének a tagja. Több, mint ötven vers-, gyermekverskötet, sajtó- és művelődéstörténeti kiadvány szerzője.

BERTHA ZOLTÁN 1955-ben született Szentesen. Kölcsey Ferenc-, Tamási Áron-, József Attila-díjas kritikus, irodalomtörténész, habilitált bölcsészdoktor. A Károli Gáspár Református Egyetem Modern Magyar Irodalmi Tanszékének docense.

1978–1990 között a debreceni KLTE Magyar Irodalomtörténeti Intézet könyvtárosa, tudományos munkatársa, 1990–1994 között országgyűlési képviselő és az emberjogi és vallásügyi parlamenti bizottság tagja. 1994-től a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem Modern Magyar Irodalmi Tanszékének docense. 1984–1988 között a Magyar Írószövetség fiatal írók József Attila Körének (JAK) vezetőségi tagja, 1982–1987 között az Alföld Stúdió vezetője, a *Dolog és Szellem* (1988–1989), az *Alföld* (1991–1993), a *Holnap* (1990–1993), a *Magyar Élet* (1993–1995) című folyóiratok szerkesztőbizottsági tagja, 2008 óta az *Agria* folyóirat főszerkesztője.

2001–2004 között a Nemzeti Kulturális Alapprogram Szépirodalmi Szakmai Kollégiumának tagja, 2002-től a

Magyar Írószövetség Választmányának, az Írók Alapítványa Kuratóriumának, a Tokaji Íróklub Kuratóriumának, az MTA Köztudományi Társaságának és a MAOE, a Nemzetközi Magyarisztantudományi Társaság, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság, a Németh László Társaság, a Magyar Újságírók Községe, a Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiuma tagja. Több mint ezer tanulmánya, írása látott napvilágot magyarországi, erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és délvidéki magyar kiadványokban, több mint száz kárpát-medencei lap, folyóirat közölte írásait. A XX. századi magyar irodalomról és az erdélyi magyar irodalomról számos (mintegy fél tucat) könyve látott napvilágot.

BODÓ MÁRTA 1963-ban született Kolozsváron. Irodalom-, színháztörténész és kritikus, a *Keresztény Szó* és *Vasárnap* katolikus lapok főszerkesztője, teológiai doktor. Tagja a MAKÚSZ-nak (Magyar Katolikus Újságíró Szövetség), a MÚRE-nek (Magyar Újságírók Romániai Egyesület), az ICMICA-Pax Romanának (a katolikus értelmiség nemzetközi szövetsége), vezetőségi tagja a teológusnők európai szövetségének, az ESWTR-nek. Kutatási területei: az erdélyi katolikus iskolai színjátszás, a(z erdélyi) katolikus kommunikáció és média, a nők egyházi szerepvállalása. Tanulmányai, kritikái, írásai jelentek meg többek között az *Erdélyi Toll*, *Erdélyi Múzeum*, *Látó*, *Korunk*, *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*, *Művelődés*, *Symbolon*, *Studia Universitatis Babeş—Bolyai Theologia Catholica Latiúna*, *Vigilia*, *Vallástudományi Szemle* hasábjain. Saját könyvei mellett több hazai és külföldi kötet társszerzője, illetve szerkesztője.

BRAUCH MAGDA 1937-ben született Temesváron. A nyelv-művelés doktora. 1971–1974 között újságíró, 1990-ig több aradi középiskola magyartanára. Nyugdíjas-

ként az aradi egyetem óraadó tanára. 2002-től a Székelykapu Könyvkiadó, 2008-tól az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó szerkesztője. 2009-től az *Erdélyi Toll* szerkesztőbizottságának a tagja. Az Anyanyelvápolók Erdélyi és Magyarországi Szövetségének, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának, a Romániai Írók Szövetségének a tagja. Több nyelvművelő, stilisztikai, irodalomelméleti és sajtótörténeti könyve jelent meg.

BUKSA ÉVA-MÁRIA 1942-ben született Marosvásárhelyen. Színműírő, nyugalmazott tanár. 1974 után magyar és francia nyelvet tanított Maros megye és Marosvásárhely különböző iskoláiban. Színhátékait bemutatták Marosvásárhelyen, Székelyudvarhelyen, Erdőszentgyörgyön, Nyáradszeredában, Apácán, Baróton, Nagybaconban, Hajdúszoboszlón (Mo.) és Virten (Szlovákia). Rendszeresen tart irodalmi és történelmi előadásokat neves magyar személyiségekről. Fontosabb szakmai elismerései: Magyar Írószövetség Kiemelt elismerése (1997), EMKE-díj (1999), Bolyai Farkas Líceum Érdemoklevél, aranyfokozat (2002). Tagja a Kazinczy Ferenc Társaságnak (Mo.) és az Erdélyi Magyar Tudományos Társaságnak. Történelmi színhátékait, históriáit, dramatizált élettörténeteit 2000-ben, illetve 2005-ben jelentette meg kötetben.

CSATÁNE BARTHA IRÉNKE a Kis-Küküllő menti Makfalván született 1941. december 9-én, és itt is nevelkedett. Alapfokú tanulmányait szülőfalujában, a középiskolát Erdőszentgyörgyön végezte. Kolozsváron, a Babeş—Bolyai Tudományegyetem bölcsészkarán szerzett tanári diplomát. Tanári pályája főbb állomásai: Korond, Gyergyóalfalu, Szatmárnémeti, majd Magyarországra való áttelepülése után (1994) Eger.

Első versei 1976-ból valók, az 1990-es évek elejétől már rendszeresen publikál, 2000-tól pedig irodalmi folyóiratok és újságok rendszeresen közlik írásait: *Agria*, *Erdélyi Toll*, *A Vers*, *Erdőszentgyörgyi Figyelő*, *Föveny*, *Klárások*, *Makfalvi Tekintő*, *Délbegyfalja*, *Múzsza*.

Tagja a Sütő András Baráti Társaságnak, A Dsida Körnek, A Lenkey Bajtársi Társaságnak, a Wesselényi Alapítványnak, jelenleg a Heves megyei Magyar Irodalomtörténeti Társaság Szépirói tagozatának vezetője. Eddig megjelent kötetei: *Otthonízú szavak* (2008), *Gyökerek éneke* (2011), *Csillagórző csodaerdő — gyermekversek* (2012), *Vissza a forráshoz* (2014). Készülőben vannak *Kereszthordozók*, *Virágnyíljon, fény nevensen*, *Örömágak, örömfények* című kötetei.

DEMETER ATTILA 1966-ban született Marosvásárhelyen. Költő, újságíró, szerkesztő, szociológus. 1995-től 2005-ig újságíró. 1997–2002 között a *Kobak* (*Kobak Plusz*) című gyermeklap főszerkesztője, 1998-tól 1999-ig a Marosvásárhelyen megjelenő *Elit Magazin* főszerkesztő-helyettese. 2004–2005 között a *Népújság* munkatársa. Írásait, tanulmányait a helyi sajtó jelenteti meg. Verseit közölte az *Erdélyi Toll*, a *Népújság* és egy irodalmi antológia.

FÜLÖP KÁLMÁN 1948. május 30-án született Marosvásárhelyen. A Kis-Küküllő menti magyar faluban, Nagykendén nő fel. A Kolozsvári Egyetemi Fokú Egységes Protestáns Theológia hallgatója négy éven át. Egy baleset miatt kénytelen abbahagyni tanulmányait. A Román Vizek Övezet marosvásárhelyi kirendeltségénél dolgozik vízügyi felügyelőként egészen nyugdíjazásáig. Tagja az Erdélyi Magyar Írók Ligájának. Verseit újságok és folyóiratok közlik Romániában, Magyarországon és Kanadában. Több mint tíz éve a Nagykendői Református Egyház főgondno-

kaként veszi ki részét a közéleti életben. Szerepelt két antológiában. Három verseskötet szerzője. Az 1989-es rendszerváltás után néhány hektár földjét és szőlőset műveli nagy-nagy hozzáállással.

JÓZSA MIKLÓS 1934. június 20-án született Kézdisárfalván (Kovászna megye). Tanár, közösségszervező, közíró. Elemi iskoláit szülőfalujában, majd Bibarcfalván, a gimnáziumot a Székely Mikó Kollégiumban Sepsiszentgyörgyön végezte. Tanítói oklevelet a székelykeresztúri Fiú Tanítóképzőben, 1956-ban a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem magyar nyelv és irodalom szakán pedig tanári diplomát szerzett. Majdnem fél évszázados tanári pályáját Désen kezdte el és 2002-ben a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban fejezte be. Több, mint öt évig Enyed rajon nemzetiségi szaktanfelügyelője, ezután egy ideig a Bethlen Gábor Kollégium igazgatója, majd igazgatója volt. 1989 után a Fehér Megyei RMDSZ Etikai Bizottságának tagja. A nagyenyedi Dr. Szász Pál Magyar Közösségi Ház Áprily-estek nevű irodalmi-művelődési körének működtetője, szervezője. Megalapítja a Bethlen Kollégium iskolamúzeumát. Az EMKE tagja. Két könyv társszerzője, Berde Mária nagyenyedi életének és munkásságának a kutatója. Írásai, tanulmányai jelennek meg a *Tanügyi Újságban*, *Utunkban*, *Új Életben*, *Művelődésben*, *Erdélyi Tollban*.

KISS LEHEL 1984-ben született Szilágysomlyón. A Zilahi Református Wesselényi Kollégiumban érettségizett 2003-ban, majd lelkipásztori képesítést szerzett a nagyváradai Magyar Baptista Teológiai Fakultáson. 2006-tól az Erdélyi Magyar Baptista Levéltár levéltárosa. 2009 óta Szamosújváron és körzetében lelkipásztor. Első verseit

1995-ben közölte a *Napsugár*. Zilahi diákként a megyei hetilap, a *Szilágyság* munkatársa lett (2001-től) — versek mellett tudósításokat is közölt. 2002-től évente részt vesz a Költészet Tavasza elnevezésű nemzetközi költőtalálkozón, Zilahon. Az évek során több tucatnyi egyházi és irodalmi lapban, folyóiratban, antológiában jelentek meg szépirodalmi, egyháztörténeti tárgyú és publicisztikai írásai. Számos egyháztörténeti és szépirodalmi kötet lektora, ill. előszavának szerzője. Munkásságában jelentős helyet foglalnak el gyermekirodalmi alkotásai. *Hova jár a felhő-bárány?* című gyermekverskötete 2015-ben jelent meg az Erdélyi Gondolat Könyvkiadónál.

MÁLNÁSI FERENC 1940-ben született Kolozsváron. I. fokozatú középiskolai tanár, tankönyvíró, a nyelvtudományok doktora. Tanulmányait, nyelvművelő írásait közli a *Tanügyi Újság*, a *Közoktatás*, az *Utunk*, a *Korunk*, a *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények*, a *Magiszter*, az *Erdélyi Toll*, a *Magyartanítás*, a *Nyelvünk és Kultúránk*, az *Édes Anyanyelvünk*, a *Könyv és Nevelés*. Tankönyvei, irodalmi műelemzései, nyelvi, nyelvművelő, anyanyelvtörténeti, művelődési írásai, esszéi, tanulmányai több kötetben láttak napvilágot.

NAGY SZÉKELY ILDIKÓ 1979-ben született Maros megye székhelyén, Marosvásárhelyen. Újságíró, író. 2002-ben fejezte be tanulmányait a kolozsvári Babeş—Bolyai Tudományegyetem Politikai Tudományok és Közigazgatás Karán, újságírói szakon, 2008-ban diplomázott a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem marosvásárhelyi Műszaki és Humántudományok Karán, kommunikáció és közkapcsolatok szakon. Már a középiskolai évek alatt publikált verseket, illetve rövidprózát a *Népújság* című Maros megyei napilap irodalmi-művelődési mellékletében,

a Múzsában. 2007-től a lap állandó, belső munkatársa lett. Ugyanebben az évben jelent meg *Mint könnyű léptű óriás* című első verseskötete a marosvásárhelyi Juventus kiadónál. Az *Ajándék. Krisztián könyve* című gyermekverskötete az Erdélyi Gondolat gondozásában jelent meg 2014-ben.

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD 1965-ben született a Hargita megyei Székelykeresztúron. Író, költő, szerkesztő, műfordító. Jelenleg a székelyudvarhelyi székhelyű Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont közművelődési munkatársa. Verset, prózát, gyermekirodalmi írásokat, illetve tanulmányokat, riportokat, interjúkat közöl Udvarhelyszékről. Több kiadó és folyóirat, közel 200 önálló kiadvány szerkesztője, olvasószerkesztője, korrekтора. Irodalmi pályázatokon díjazták írásait. Elbeszélései, gyermekirodalmi, népismereti írásai, néprajzi gyűjtései, tanulmányai, riportjai, műfordításai több kötetben jelentek meg.

POMOGÁTS BÉLA 1934-ben született Budapesten. Az irodalomtudomány doktora, Széchenyi- és József Attila-díjas, a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével kitüntetett irodalomtörténész, kritikus.

1965 óta a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézetének munkatársa, 20. századi osztályvezetője, majd igazgatóhelyettese, 1996 óta tudományos tanácsadója, 1994 és 1997 között közgyűlési képviselője, az Akadémiai Kutatóhelyi Tanács és az Irodalomtudományok Bizottságának, a Doktori Tanács irodalomtudományi szakbizottságának a tagja. 1992-től a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága és az Anyanyelvi Konferencia elnöke. 1995 és 2001 között a Magyar Írószövetség elnöke, 2002–2007 között az Illyés Közalapítvány kurátora. A *Literatúra* főszerkesztője, a *Nyelvünk és Kultúránk*

és az *Európai Utas* szerkesztőbizottságának az elnöke, a *Vigília*, a *Magyar Nemzet*, a *Kisebbségkutatás* és a *Valóság* szerkesztőbizottságának tagja. A két világháború közötti és az 1945 utáni magyar irodalom, az erdélyi, valamint a nyugati magyar irodalom történetével foglalkozó tanulmányai közel 100 könyvében láttak napvilágot.

SZEKERES LUKÁCS SÁNDOR 1954-ben a maroszéki Erdőszentgyörgyön született, de fiatal éveit az udvarhelyszéki Felsősófalván töltötte. Jogász, jogtörténész, jogi doktor. Az 1980-as évektől közölt irodalmi recenziókat Erdélyben. Magyarországra való költözése után történelmi, jogtörténeti írásokat jelentetett meg. Könyveit Székelyudvarhelyen adta ki, egyéb írásait erdélyi és magyarországi folyóiratok közölték. A székely jog témakörében a budapesti ELTE-n, illetve a Károli Gáspár Református Egyetemen tartott előadásokat. A székelyek történelmével kapcsolatosan Erdélyben és Magyarországon civil szervezetek előtt is tartott előadásokat. Egyik kezdeményezője volt az egyetlen székely fejedelem, Székely Mózes mellsobrának felállításában, melyet 2013. augusztus 25-én avattak fel Felsősófalván.

TAR KÁROLY 1935. augusztus 30-án született Kolozsváron. Technikus, tanár és újságíró végzettségű. Ötvennégy éve lap- és könyvszerkesztő: volt riporter, művelődési felügyelő, a romániai magyar ifjúsági lap rovatvezetője, publicistája, a *Napsugár* gyermekirodalmi folyóirat főszerkesztője, az Erdélyi Szépművészek Céh egyik újraalapítója és intézője. Az Erdélyi Kiskönyvtár alapító-szerkesztője, az *Ághegy* című skandináviai magyar irodalmi és művészeti folyóirat, az *Ághegy Könyvek* sorozat és a *Magyar Liget* alapító szerkesztője. A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzet-

közi Társaságának választmányi tagja, a Román, a Magyar és a Svéd Írószövetség, valamint az Erdélyi Magyar Írók Ligája és a Magyar Újságírók Országos Szövetségének tagja, az Egyetemes Kultúra Lovagja, Ex Libris-díjas. Irodalmi és irodalomszervezői munkásságáért a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével tüntették ki. Mintegy félszáz regény, vers, tanulmánykötet, kézikönyv szerzője, fordító. *A Szerenád dobra, cintányérra és egyéb ütőhangszerekre* című regényét az Irodalmi Jelen pályázatán díjazták. Önéletrajzi regényének harmadik kötetén dolgozik. 1995-től Svédországban él és dolgozik a magyar művelődést önzetlenül szolgálva.

A beszélgetés tárgya

ERDÉLYI TOLL

Irodalmi és művelődési folyóirat

Könyvészeti leírás

A folyóirat címe: Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat.

Alapítási év: 2009. Alapította: Beke Sándor. Város: Székelyudvarhely, Hargita megye.

Megjelenik negyedévente Székelyudvarhelyen. Példányszám: 400-700. A folyóirat mérete: 24,5 x 17,5 cm.

Szerkesztőség: Főszerkesztő: Beke Sándor. Szerkeszti: Brauch Magda és Csire Gabriella. Olvasószerkesztő: P. Buzogány Árpád. Borítóterv és grafikai kivitelezés: Beke Sándor-Olivér. Gazdasági vezető: Beke Klára. A 2009–2012-es számok címlapjainak az illusztrációit Péter Katalin készítette.

Tördelés és műszaki szerkesztés: Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó.

Nyomatja az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó Nyomdája.

Kiadja az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó. Felelős kiadó: Beke Sándor.

Oldalszám: I. évf.: 2009. 1. sz.: 224 o.; 2009. 2. sz.: 220 o.; II. évf.: 2010. 1. sz.: 224 o.; 2010. 2. sz.: 236 o.; 2010. 3. sz.: 252 o.; 2010. 4. sz.: 316 o.; III. évf.: 2011. 1. sz.: 348 o.; 2011. 2. sz.: 200 o.; 2011. 3. sz.: 200 o.; 2011. 4. sz.: 200 o.; IV. évf.: 2012. 1. sz.: 236 o.; 2012. 2. sz.: 232 o.; 2012. 3. sz.: 232 o.; 2012. 4. sz.: 232 o. V. évf.: 2013. 1. sz.: 232 o.; 2013. 2. sz.: 232 o.; 2013. 3. sz.: 232 o.; 2013. 4. sz.: 232 o.

Terjesztik az aradi, bánffyahunyadi, csíkszeredai, gyergyószentmiklósi, kázdivásárhelyi, kolozsvári, marosvásárhelyi,

nagyenyedi, nagykárolyi, sepsiszentgyörgyi, szalontai, székelykeresztúri, székelyudvarhelyi, temesvári és zilahi könyvesboltok. Székelyudvarhelyen még megvásárolható az Ábel Könyvesboltban és az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó székhelyén, valamint a kiadó könyvstandjain.

Az Erdélyi Toll rovatai: A folyóiratnak állandó és alkalmi rovatai vannak. *Állandó rovatok:* Írók a szülőföldről, Műhely, Irodalomtörténet, Sajtótörténet, Anyanyelvünk épségéért, Művészettörténet, Maradandó művészet, Sors és pálya, Múzsza és lant, Írói hagyatéék, Irodalmunk gyöngyszemei, Híres magyar műzsák, Paródia, Irodalmi anekdoták, Szellemi műhely, Dokumentumok, Művelődési visszatekintő, Élő néphagyományok, Históriai ének, Zenei világ, Filozófia, Hit és üzenet, Élő tudomány, Könyveink világa, Erdélyi Toll — gyermekeknek. *Az alkalmi rovatok* főleg „évfordulós” szerzőkre való emlékezésre vagy ünnepi események megörökítésére adnak lehetőséget. Az I. évfolyam első számától (2009. 1.) az V. évfolyam negyedik számáig (2013. 4.) az alábbi szerzőkre emlékeztünk: Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Ady Endre, Móricz Zsigmond, Bartók Béla, Kosztolányi Dezső, Zrínyi Miklós, Mikszáth Kálmán, Jókai Mór, Vörösmarty Mihály, Fazekas Mihály, Tóth Árpád, Berzsenyi Dániel, Bod Péter, Bölöni Farkas Sándor, Dsida Jenő, Aranka György, Áprily Lajos, Bethlen Miklós, Madách Imre, Jékely Zoltán, Batsányi János, Eötvös József, Szilágyi Domokos, Kós Károly.

Az Erdélyi Toll szerzői (az V. évf., 2013. 4. számig): Ady Endre, Albert-Lőrincz Márton, Aranka György, Arany János, Balázs Sándor, Barabás István, Barcsay Andrea-Krisztina, Baricz Lajos, Bartus Rozi, Batsányi János, Bárd Oszkár, Beke Sándor, Bencze Mihály, Benedek Elek, Berde Mária, Bertha Zoltán, Berzsenyi Dániel, Bod Péter, Bodó Márta, Botár Emőke, Bölöni Domokos, Bölöni

Farkas Sándor, Böszörményi Zoltán, Bözödi György, Brauch Magda, Buksa Éva-Mária, Burján Emil, Bustya Dezső, Czirják Edit, Czirmay Szabó Sándor, Csatáné Bartha Irénke, Csávossy György, Csifó János, Csire Gabriella, Csire Gábor, Csokonai Vitéz Mihály, Csontos Márta, Dávid Gyula, Deák-Sárosi László, Demeter Attila, Demény Lajos, Dsida Jenő, Elekes Ferenc, Eszteró István, Farkas Antal, Fábián Lajos, Ferenczi Enikő, Fodor Sándor, Főcze Kornélia, Fülöp Kálmán, Fülöp Lajos, Gábor Adrienn, Gáspár Erika, Hadnagy József, Huber András, Ilyés András Zsolt, Jakab Rozália, Jakobovits Miklós, Jancsik Pál, Jánky Béla, Jékely Zoltán, Józsa Attila, Józsa Miklós, Kamenitzky Antal, Kazinczy Ferenc, Kedei Zoltán, Kinde Annamária, Kiss Lehel, Kiss Székely Zoltán, Kocsis Rózsi, Komán János, Kosztolányi Dezső, Kozma László, Kozma Mária, Kovács György, Kölcsey Ferenc, Kriza János, László Judit, László László, Lőrincz György, Madách Imre, Matekovits Mihály, Málnási Ferenc, Mester Györgyi, Mészely Adél, Mészely József, Molnos Ferenc, Murádin László, Nagy Attila, Nagy József Levente, Nagy Irén, Nagy Olga, Nagy Pál, Nagy Székely Ildikó, Nagyálmós Ildikó, Németh János, Németh Júlia, Ötvös József, Panigay Róbert, Papp Endre, Pálffy Tamás Szabolcs, Pázmány Péter, P. Buzogány Árpád, Petőfi Sándor, Pomogáts Béla, Pongrácz P. Mária, Radnóti Miklós, Ráduly János, Reményik Sándor, Sántha Attila, Sebestyén Péter, Sipos Domokos, Sipos Enikő, Sipos Erzsébet, Sütő András, Szakolczay Lajos, Szász István Tas, Szekeres Lukács Sándor, Szenté B. Levente, Székely-Benczédi Endre, Szőcs Katalin, Tamási Áron, Tar Károly, Tácsi Erika, Teleki József, Tompa Mihály, Tóth Árpád, Tóth Mónika, Vajda János, Vandra Attila, Vöö Gabriella, Vörösmarty Mihály,

Zágoni Attila, Zólya Andrea Csilla, Zsidó Ferenc, Zsigmond Enikő, Zsigmond Győző.

Az Erdélyi Toll illusztrátorai (az V. évf., 2013. 4. számig):
Abonyi Mária, Asztalos Sándor, B. Gyűjtő József, Bányai Éva Eszter, Barabás Éva, Barabás Miklós, Beke Sándor Olivér, Berze Imre, Cs. Erdős Tibor, Dvorácsek Ágoston, ifj. Feszt László, Gyárfás Miklós, Holányi Julianna, Horváth Szőke Gyöngyvér, Jakobovits Márta, Jakobovits Miklós, Jankó Szép Noémi Abigél, Kancsura István, Karancsi Sándor, Károly Sándor, Kedei Zoltán, Keller Emese, Kocsis Rudolf, Kolozsi Tibor, Koncz János, Korondi Jenő, Köllő Margit, László István, Lotz Károly, Madarász Viktor, Máté Péter, Mészely Ilka, Miklóssy Mária, Molnár Krisztina, Molnos Dalma, Molnos Zoltán, Munkácsy Mihály, Müller Emese, Nagy Zsolt, Novák Ildikó, Pauer Géza, Péter Katalin, Simon Anna, Soó Zöld Margit, Székely Bertalan, Székely János, Tompos Opra Ágota, Vajda György, Varga Mihály, Vargha Mihály, Venczel Árpád, Vetró András, Zsigmond Márton.

AZ ERDÉLYI TOLL SAJTÓVISSZHANGJA

(2009-től 2013. december 31-ig)

2009

Erdélyi Toll — *Irodalmi és művelődési folyóirat* (Recenzió) — Besztercei Híradó, 2009. X-XI. szám

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Fotó. In: *Erdélyi Toll — Irodalmi és művelődési folyóirat*) — Besztercei Híradó, 2009. X-XI. szám

Erdélyi Toll (Recenzió) — Gyergyói Kisújság, 2009. október 22-28., 43. szám

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Fotó. In: *Erdélyi Toll*) — Gyergyói Kisújság, 2009. október 22-28., 43. szám

Új sajtókiadvány (Recenzió) — Heti Új Szó, 2009. október 23.

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Fotó. In: *Új sajtókiadvány*) — Heti Új Szó, 2009. október 23.

Erdélyi Toll (Hír) — Vásárhelyi Hírlap, 2009. október 26.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat (Recenzió) — Bányavidéki Új Szó, 2009. október 30.

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Fotó. In: *Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat*) — Bányavidéki Új Szó, 2009. október 30.

Zsidó Ferenc: *Erdélyi Toll* (Recenzió) — Polgári Élet, 2009. október 30.—november 5., 43. szám

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Fotó. In: Zsidó Ferenc: *Erdélyi Toll*) — Polgári Élet, 2009. október 30.—november 5., 43. szám

Váry O. Péter: *Megjelent. Erdélyi Toll* (Recenzió) — Háromszék, 2009. október 31.

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a fejléce (Fotó. In: Váry O. Péter: *Megjelent. Erdélyi Toll*) — Háromszék, 2009. október 31.

Varga László: *Új irodalmi és művelődési folyóirat indult Székelyudvarhelyen. Klasszikus értékekre alapoznak* (Recenzió) — Krónika, 2009. november 5.

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Részlet — Fotó. In: Varga László: *Új irodalmi és művelődési folyóirat indult Székelyudvarhelyen. Klasszikus értékekre alapoznak*) — Krónika, 2009. november 5.

K. M. [Kovrig Magdolna]: *Új folyóirat — Erdélyi Toll* (Recenzió) — Erdőszentgyörgyi Figyelő, 2009. november—december, 84-85. szám

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Fotó. In: K. M. [Kovrig Magdolna]: *Új folyóirat — Erdélyi Toll*) — Erdőszentgyörgyi Figyelő, 2009. november—december, 84-85. szám

Új irodalmi és művelődési folyóirat. Erdélyi Toll című új irodalmi és művelődési folyóirattal lepi meg olvasóközönségét a székelyudvarhelyi székhelyű Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó (Recenzió) — Népszerűség, 2009. november 11.

(Kiss) [Kiss Károly]: *Új magyar irodalmi és művelődési folyóirat. Erdélyi Toll* (Recenzió) — Nyugati Jelen, 2009. november 12.

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Fotó. In: (Kiss) [Kiss Károly]: *Új magyar irodalmi és művelődési folyóirat. Erdélyi Toll*) — Nyugati Jelen, 2009. november 12.

Kerekes Tünde: *Erdélyi Toll* (Recenzió) — Vasárnap, 2009. november 22.

Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Fotó. In: Kerekes Tünde: *Erdélyi Toll*) — Vasárnap, 2009. november 22.

Onagy Zoltán: *Egy könyveslap születésnapja* — Beszélgetés Pécsi Györgyivel, az *Új Könyvpiac* főszerkesztőjével (Hivatkozás. Interjú) — *Új Könyvpiac*, 2010. január 24.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat. Az Erdélyi Toll 2009. 1. és 2009. 2. számának a címlapja (Képhír — fotók) — In: *Leveleskönyv lapjai II.* A címzett: Nagy Pál. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

B. D. [Böloni Domokos]: *Erdélyi Toll* (Recenzió) — Népújság, Múzsá-melléklet, 2010. március 27.

Régiónekbeli szerzők az Erdélyi Tollban (Tudósítás) — Nyugati Jelen, 2010. március 29.

Az Erdélyi Toll 2009. 1. és 2009. 2. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2010. 1. szám.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat. Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Képhír — fotó) — In: *A csíksomlyói Szűzanya ajándéka.* Himnuszok, imák, énekek, tanulmányok, beszédek, versek, novellák, visszaemlékezések. Összeállította és közléteszi: Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat. Az Erdélyi Toll 2009. 1. és 2009. 2. számának a címlapja (Képhír — fotók) — In: *Kézíratos hagyatéék I.* Balogh Edgár, Benkő András, Imreh István kiadatlan leveleiből. Közléteszi Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat. Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Képhír — fotó) — In: *Orbán Balázs — a székely lélek apostola.* Tanulmányok, emlékbeszédek, versek. Válogatta, összeállította és közlé-

teszi: Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat. Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Képhír — fotó) — In: *Visszavár a Hargita*. Antológia. Válogatta és összeállította: Szentmártoni Árpád. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat. Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Képhír — fotó) — In: Nagy Pál: *Betűvetés mezéjén*. Írókról, írásokról. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2. és 2010. 1. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2010. 2. szám.

B. D. [Bölöni Domokos]: *Erdélyi Toll* (Recenzió) — Népújság, Múzsá-melléklet, 2010. július 17.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1. és 2010. 2. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2010. 3. szám.

b. d. [Bölöni Domokos]: *Az Erdélyi Toll őszi száma* (Recenzió) — Népújság, Múzsá-melléklet, 2010. szeptember 18.

(németh) [Németh Júlia]: *Művelődési kaleidoszkóp* (Recenzió) — Szabadság, 2010. november 9.

Az Erdélyi Toll 2010. 3. számának a címlapja (Fotó. In: /németh/ [Németh Júlia]: *Művelődési kaleidoszkóp*) — Szabadság, 2010. november 9.

Az Erdélyi Toll téli száma (Recenzió) — Népújság, Múzsá-melléklet, 2010. december 11.

Az Erdélyi Toll 2010. 4. számának a címlapja (Fotó. In: *Az Erdélyi Toll téli száma*) — Népújság, Múzsá-melléklet, 2010. december 11.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2. és 2010. 3. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2010. 4. szám.

Az Erdélyi Toll 2010. 2. számának a címlapja (Képhír — fotó) — Könyvkiadói Tájékoztató, 2010. Advent.

2011

Damján B. Sándor: *Lebetne ZD Pódium* (Hivatkozás az Erdélyi Toll 2011. 1. számára) — Népszerűség, 2011. március 2.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3. és 2010. 4. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2011. 1. szám.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4. és 2011. 1. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2011. 2. szám.

b. d. [Bölöni Domokos]: *Az Erdélyi Toll nyári száma* (Recenzió) — Népszerűség, Múzsá-melléklet, 2011. október 8.

Az Erdélyi Toll 2011. 2. számának a címlapja (Fotó. In: b. d. [Bölöni Domokos]: *Az Erdélyi Toll nyári száma*) — Népszerűség, Múzsá-melléklet, 2011. október 8.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1. és 2011. 2. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2011. 3. szám.

Az Erdélyi Toll bemutatója (Hír) — Műsorkalauz. A Népszerűség heti műsormelléklete. 41. hét, 2011. október 8-14.

Erdélyi Toll (Hír) — Vásárhelyi Hírlap, 2011. október 11.

Damján B. Sándor: *Új folyóirat az erdélyi prérim* (Ismertetés) — Népújság, 2011. október 18.

N. J. [Németh Júlia]: *Erdélyi Toll* (Ismertetés) — Szabadság, 2011. október 25.

Az Erdélyi Toll őszi száma (Recenzió) — Népújság, Múzsá-melléklet, 2011. október 29.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2. és 2011. 3. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2011. 4. szám.

Az Erdélyi Toll negyedik száma (Ismertetés) — Népújság, Múzsá-melléklet, 2011. november 19.

Az Erdélyi Toll 2011. 4. számának a címlapja (Fotó. In: *Az Erdélyi Toll negyedik száma*) — Népújság, Múzsá-melléklet, 2010. december 11.

Erdélyi Toll (Bibliográfiai adatok) — Biblioteca Națională a României. Bibliografie națională română. Publicații seriale. 2009. Editura Bibliotecii Naționale a României, București, 2011.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat. Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Képhír — fotó) — In: Nagy Pál: *Vallomásos emlékek*. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat. Az Erdélyi Toll 2009. 1. számának a címlapja (Képhír — fotó) — In: Ráduly János: *Könyv és élet. Kritikák, recenziók*. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010.

2012

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2., 2011. 3. és 2011. 4.

számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2012. 1. szám.

Farkas Aladár: *Költészet napja Kamenitzky Antallal* (Hivatkozás) — Források, 2012. április, XVI. évf., 4. szám.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2., 2011. 3., 2011. 4. és 2012. 1. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2012. 2. szám.

Németh Júlia: *Transsilvanicumok* (Recenzió) — Szabadság, 2012. június 19.

Az Erdélyi Toll 2012. 1. számának a címlapja (Fotó. In: Németh Júlia: *Transsilvanicumok*) — Szabadság, 2012. június 19.

Beke Sándor: *Elöljáróban*. 8. o. (Hivatkozás) — Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Beke Sándor: Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat. 45-47. o. (Könyvészeti leírás) — In: *A beszélgetés tárgya*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Pomogáts Béla: Az erdélyi magyar irodalom... 48-51. o. (Hivatkozás) — In: *I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989*

utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Bertha Zoltán: Kezemben tartom, lapozom és olvasom a Magyar, székely és csángó örökség címmel 2008-ban megjelent reprezentatív antológiát... 52. o. (Hivatkozás) — In: *I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Csire Gabriella: A '89-es fordulatot a bukaresti sajtóházban puskaropogás között éltem meg. ... 58. o. (Hivatkozás) — In: *I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Brauch Magda: Úgy érzem, hogy az 1989 decembere utáni magyar sajtó újjászületésével párhuzamosan magam is újjá születtem. ... 63. o. (Hivatkozás) — In: *I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Málnási Ferenc: Sajnálom, hogy a Székely Útkereső — Kolozsváron árulták? —, elkerülte a figyelmemet... 76. o. (Hivatkozás) — In: *I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Beke Sándor: Ezeknek a beszélgetéseknek — még ha ritka ünnepi alkalomkor kerülnek is sorra — az a feladatuk... 78. 81-82. o. (Hivatkozás) — In: *I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi

könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Beke Sándor: „Lapok születnek és enyésznek el a lapok tengerében...” 86. o. (Hivatkozás) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Csire Gabriella: Az Erdélyi Toll egyrészt akkor lépett színre... 87-89. o. (Ismertetés) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Ráduly János: Amikor 2009 őszén megjelent az Erdélyi Toll című irodalmi és művelődési folyóirat első száma... 89-90. o. (Ismertetés) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és

szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Bertha Zoltán: A személyes emlékek az eddigiek után továbbvezetnek most már a mai időkhöz... 90-91. o. (Ismeretetés) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Barabás István: Igaz, amit a kérdés megfogalmaz: minden fontosabb művelődési központban emeltek írott szellemi bástyát. ... 92. o. (Hivatkozás) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Albert-Lőrincz Márton: Ha lakonikusan válaszolnék a kérdésre, azt mondanám, hogy szeretem. Szeretem az Er-

délyi Tollat. ... 92-93. o. (Ismertetés) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Sipos Erzsébet: Az Erdélyi Gondolat égisze alatt 2009-ben megjelenő Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat... 93-94. o. (Ismertetés) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

P. Buzogány Árpád: Azok közé tartozom, akik az Erdélyi Toll megjelenése előtt... 94. o. (Hivatkozás) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvki-

adó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Bölöni Domokos: Az Erdélyi Toll egyelőre... 95. o. (Hivatkozás) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Balázs Sándor: Az Erdélyi Toll című folyóiratról már közvetlen tapasztalataim vannak... 95. o. (Hivatkozás) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Brauch Magda: Az Erdélyi Toll színvonalas, sokoldalú folyóirat... 97. o. (Hivatkozás) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyv-

kiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Demeter Attila: Az Erdélyi Toll épp jókor született... 97. o. (Ismertetés) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Málnási Ferenc: Hogy mit jelent számomra az Erdélyi Toll? ... 98. o. (Hivatkozás) — In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2., 2011. 3., 2011. 4. és 2012. 1. számának a címlapja (Illusztrációk a képmellékletben — fotók) — Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyv-

terjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Buksa Éva-Mária: Gutenberg óta (1453) a könyvnyomtatás a művelődés forrása és feltétele is. ... 107. o. (Hivatkozás) — In: *II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 4. Húsz év, 266 könyv, sajátos szellemi értékek, örök érvényű kincsek.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Balázs Sándor: Az Erdélyi Toll című folyóirat... 107. o. (Hivatkozás) — In: *II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 4. Húsz év, 266 könyv, sajátos szellemi értékek, örök érvényű kincsek.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Brauch Magda: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó tevékenységét... 113., 115. o. (Hivatkozás) — In: *II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 4. Húsz év, 266 könyv, sajátos szellemi értékek, örök érvényű kincsek.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyv-

kiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Barabás István: A tematikai változatosság vonatkozik az Erdélyi Gondolat néprajzi könyveire is. ... 121. o. (Hivatkozás) — In: *II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 6. Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és a hagyományápolás.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Balázs Sándor: Az Erdélyi Toll folyóirat kapcsán... 121. o. (Hivatkozás) — In: *II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 6. Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és a hagyományápolás.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Albert-Lőrincz Márton: A számítógép tulajdonképpen nem elvonja, hanem olvasásra csábítja az embert. ... 139. o. (Hivatkozás) — In: *II. Könyvkiadás. II. Az erdélyi könyvkiadásról általában. 9. Csappan az erdélyi magyar olvasótábor.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gon-

dolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Bölöni Domokos: Az erdélyi magyar olvasótábort nem kell visszahódítani. ... 141. o. (Hivatkozás) — In: *II. Könyvkiadás. II. Az erdélyi könyvkiadásról általában. 9. Csappan az erdélyi magyar olvasótábor.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Balázs Sándor: Én a világhálót még idézőjelben sem minősítem az olvasási kedv megrontójának... 145. o. (Hivatkozás) — In: *II. Könyvkiadás. II. Az erdélyi könyvkiadásról általában. 9. Csappan az erdélyi magyar olvasótábor.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Bertha Zoltán: Szerintem most már határoktól függetlenül lehet valaki sikeres... 157-158. o. (Hivatkozás) — In: *II. Könyvkiadás. II. Az erdélyi könyvkiadásról általában. 12. Vélemények a XXI. század eleji erdélyi magyar irodalomról.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi

Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Beke Sándor: Szellemi műhelyünkben... 167., 169. o. (Hivatkozás) — In: *III. Könyvterjesztés Erdélyben. 13. A könyvesboltokban történő könyvterjesztésről*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Péterfi Levente: *Gyökerek éneke* (Hivatkozás) — Makfalvi Tekintő, 2012. október, IX. évf., 10. szám.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2., 2011. 3., 2011. 4., 2012. 1. és 2012. 2. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2012. 3. szám.

Megjelent az Erdélyi Toll (Ismertetés) — Székely Újság, 2012. november 23-29.

Nagy Székely Ildikó: *Az idei harmadik Erdélyi Toll kínálatából* (Recenzió) — Népújság, Múzsá-melléklet, 2012. november 24.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2., 2011. 3., 2011. 4., 2012. 1., 2012. 2. és 2012. 3. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2012. 4. szám.

CsA [Csíki András]: *A Helikon — Kortárs szépirodalmi folyóiratok Erdélyben 1.* (Hivatkozás) — Tisztás, 2012. december, II. évf., 4. szám.

Az idei negyedik Erdélyi Toll kínálatából (Recenzió) — *Népújság*, Múzsza-melléklet, 2012. december 15.

Erdélyi Toll. Irodalmi és művelődési folyóirat (Könyvészeti leírás) — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely. Könyv- és folyóiratajánló. I. évf. 2012. 1. szám.

Az Erdélyi Toll 2012. 3. számának a címlapja (Képhír a Könyv- és folyóiratajánló hátsó címlapján — fotó) — Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely. Könyv- és folyóirat-ajánló. I. évf. 2012. 1. szám.

2013

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2., 2011. 3., 2011. 4., 2012. 1., 2012. 2., 2012. 3. és 2012. 4. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2013. 1. szám.

Farkas Aladár: *A Magyar Költészet Napja* (Hivatkozás) — *Források*, 2013. április, XVII. évf., 4. szám.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2., 2011. 3., 2011. 4., 2012. 1., 2012. 2., 2012. 3., 2012. 4. és 2013. 1. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2013. 2. szám.

Nagy Székely Ildikó: *A Toll védelme. Ötödik évfolyamához érkezett a székegyudvarhelyi folyóirat* (Recenzió) — *Népújság*, 2013. június 14.

Az Erdélyi Toll 2013. 1. számának a címlapja (Fotó. In: Nagy Székely Ildikó: *A Toll védelme. Ötödik évfolyamához érkezett a székegyudvarhelyi folyóirat*) — *Népújság*, Múzsza-melléklet, 2013. június 14.

Nagy Székely Ildikó: *Az öt éves Toll második röpte* (Recenzió) — Népújság, Múzsza-melléklet, 2013. július 13.

Németh Júlia: *Gondolatok az Erdélyi Gondolatról* (Recenzió) — Szabadság, 2013. július 16.

Az Erdélyi Toll 2013. 1. számának a címlapja (Fotó. In: Németh Júlia: *Gondolatok az Erdélyi Gondolatról*) — Szabadság, 2013. július 16.

Székely Ferenc: *Aranykapcsos szeretet*. Beszélgetés a 75 éves Csire Gabriella írónővel (Hivatkozás) — Helikon, 2013. augusztus 10., 15. szám.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2., 2011. 3., 2011. 4., 2012. 1., 2012. 2., 2012. 3., 2012. 4., 2013. 1. és 2013. 2. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2013. 3. szám.

Nagy Székely Ildikó: *Erdélyi Toll — idén harmadszor* (Recenzió) — Népújság, Múzsza-melléklet, 2013. augusztus 17.

Az Erdélyi Toll 2013. 3. számának a címlapja (Fotó. In: Nagy Székely Ildikó: *Erdélyi Toll — idén harmadszor*) — Népújság, Múzsza-melléklet, 2013. augusztus 17.

Az Erdélyi Toll 2009. 1., 2009. 2., 2010. 1., 2010. 2., 2010. 3., 2010. 4., 2011. 1., 2011. 2., 2011. 3., 2011. 4., 2012. 1., 2012. 2., 2012. 3., 2012. 4., 2013. 1., 2013. 2. és 2013. 3. számának a címlapja (Képhír a folyóirat hátsó címlapján — fotók) — Erdélyi Toll, 2013. 4. szám.

Nagy Székely Ildikó: *A biztos pont. Erdélyi Toll: ötödik évfolyam, negyedik szám* (Recenzió) — Népújság, Múzsza-melléklet, 2013. november 2.

**AZ ERDÉLYI TOLL
SAJTÓVISSZHANGJÁBAN SZEREPLŐ
LAPOK, FOLYÓIRATOK
ÉS KIADÓK LISTÁJA**

(2009-től 2013. december 31-ig)

Bányavidéki Új Szó — Máramaros megyei közéleti-kulturális hetilap. Megjelenik Nagybányán.

Besztercei Híradó — Közéleti havilap. Megjelenik Besztercén.

Editura Bibliotecii Naționale a României — A Román Nemzeti Könyvtár Kiadója (Bukarest).

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Romániai magyar könyvkiadó (Székelyudvarhely).

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely. Könyv- és folyóiratajánló. Megjelenik Székelyudvarhelyen.

Erdélyi Toll — Irodalmi és művelődési folyóirat. Megjelenik Székelyudvarhelyen.

Erdőszentgyörgyi Figyelő — Havonta megjelenő kulturális és közéleti lap. Megjelenik Erdőszentgyörgyön.

Források — A Borszékért Alapítvány és a Borszéki Polgármesteri Hivatal közérdekű lapja. Megjelenik Borszéken.

Gyergyói Kisújság — Közéleti hetilap. Megjelenik Gyergyószentmiklóson.

Háromszék — Független napilap. Megjelenik Sepsiszentgyörgyön.

Helikon — Irodalmi folyóirat. Megjelenik kétszer egy hónapban Kolozsváron.

Heti Új Szó — Regionális közéleti hetilap. Megjelenik Temesváron.

Könyvkiadói Tájékoztató — Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó időszakos tájékoztató újságja. Megjelenik Székelyudvarhelyen.

Krónika — Országos magyar közéleti napilap. Megjelenik Kolozsváron.

Makfalvi Tekintő — A Maros megyei Makfalván havonta megjelenő folyóirat.

Műsorkalauz A Népújság heti műsormelléklete. Megjelenik Marosvásárhelyen.

Népújság — Maros megyei közéleti napilap. Megjelenik Marosvásárhelyen.

Nyugati Jelen — Polgári napilap. Megjelenik Aradon.

Polgári Élet — A székelyföldi polgárok hetilapja. Megjelent Székelyudvarhelyen.

Szabadság — Erdélyi közéleti napilap. Megjelenik Kolozsváron.

Székely Újság — Székelyföld hetilapja. Megjelent Székelyudvarhelyen.

Székely Útkereső Kiadványok — Néprajzi, történelmi, művelődéstörténeti, egyházi és irodalmi kiadványsorozat. A *Székely Útkereső* irodalmi és művelődési folyóirat jogutódja. (Székelyudvarhely).

Tisztás — Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület negyedéves folyóirata. Megjelenik Debrecenben.

Új Könyvpiac — Könyvvilág, könyvkultúra, könyvkritika. Megjelenik Budapesten.

Vásárbelyi Hírlap — Maros megye közéleti napilapja. Megjelenik Marosvásárhelyen.

Vasárnap — Katolikus hetilap. Megjelenik Kolozsváron.

AZ ERDÉLYI TOLL SAJTÓVISSZHANGJA

(2009-től 2013. december 31-ig)

Szemelvények

2009

Erdélyi Toll — Irodalmi és művelődési folyóirat

Új sajtótermékkel jelentkezik a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó, az *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóirattal, amely klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak.

Besztercei Híradó, 2009. X-XI. szám

Erdélyi Toll

Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát idézi fel már az első számban az *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóirat. A könyv formátumú új sajtóterméket a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó jelentette meg.

Az első számban az Erdélyi Gondolat szerzői írnak: írók, költők, irodalmárok, néprajztudósok. Vallanak szülőföldről, anyanyelvről, emlékeznek Petőfire, a száz éve született Radnótira, híres magyar műzsák nyomába erednek, mesélnek Szendrey Júlia és Petőfi, Gyarmati Fanni és Radnóti szerelméről. Az erdélyi magyar kereszténység ezer évéről osztja meg ünnepi gondolatait az egyik szerző,

kibédi népi imákat, archaikus szöveget is olvashatunk a folyóirat első számában. A főszerkesztő Beke Sándor beszélget Csire Gabriellával, a gyermek- és ifjúsági irodalom terén jeleskedő íróval. „Nem szeretnék olyan világban élni, amely nem ismeri az olvasás örömét” — vallja az író.

A könyvkiadó és más erdélyi kiadók kiadványainak bemutatására is helyet szentelnek, és a fiatalabb olvasókról sem feledkeznek meg, prózát, lírát kínálnak a kicsiknek is a gyermekirodalmi rovatban. „Az élő néphagyományok ápolására éppúgy gondot fordítunk, mint anyanyelvünk művelésére, a megtartó keresztény hit világára, és a mai irodalom-művészet új hajtásaira. (...) Fogadják bizalommal és pártatlan olvasói kedvvel (...), hogy hosszú életű legyen, és új árnyalattal gazdagítsa az Erdélyben megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratok színes palettáját” — írja beköszöntő sorait a szerkesztőség.

(...) Gyergyószentmiklóson a központban található Littera könyvesboltban kapható.

Gyergyói Kisújság, 2009. október 22-28., 43. szám

Új sajtókiadvány

A közelmúltban jelent meg az ERDÉLYI TOLL című irodalmi és művelődési folyóirat első száma, amelyet Székelyudvarhelyen szerkesztenek és adnak ki. A mintegy 220 oldalas kiadvány beköszöntő soraiban olvastuk: „(...) Szokatlan bár, de korántsem véletlen, hogy Arany János intelmeit, a *Vojtina ars poeticáját* helyeztük a folyóirat élére. Azt jelzi az idejét nem múló költői hitvallás, hogy folyóiratunk klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak. Ezért idézi fel már az első számban Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi ha-

gyatékát. De mert a „jelennek írunk... és tán a jövőnek”, „élő néphagyományunk ápolására éppúgy gondot fordítunk, mint anyanyelvünk művelésére, a megtartó keresztény hit világára és a mai irodalom-művészet új hajtásaira.” A folyóiratot Beke Sándor főszerkesztő alapította, és az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó gondozásában jelenik meg negyedévenként.”

Heti Új Szó, 2009. október 23.

Erdélyi Toll

Az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó negyedévenként megjelenő folyóiratot adott ki *Erdélyi Toll* címmel. A kiadvány Székelyudvarhelyen jelenik meg, az első szám szerzői között szerepelnek Maros megyeiek is: Nagy Pál, Ráduly János. Az új folyóirat megyénkben megvásárolható a marosvásárhelyi Aranka György — Mentor és Bibliofil könyvesboltokban.

Vásárhelyi Hírlap, 2009. október 26.

Zsidó Ferenc:
Erdélyi Toll

Erdélyi Toll címmel új irodalmi és művelődési folyóirat jelent meg a sajtópiacon. A kiadvány gazdája az udvarhelyi Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, főszerkesztője a kiadó vezetője, Beke Sándor, szerkesztői Brauch Magda és Csire Gabriella. A beköszöntő sorok egyértelműen felvállalják, hogy a folyóirat elsősorban a könyvkiadó szerzőinek (de nem csupán nekik) kíván publikációs lehetőséget nyújtani.

A negyedévente megjelenő lap hangsúlyosan a magyar irodalom hagyományaiból építkezik (az első lapszám Arany János verset használ mottóként, felvezetőként), az erdélyiség, tájhoz kötöttség, keresztény értékek jelennek meg benne. A lap fontosabb rovatai: *Írók a szülőföldről, Anyanyelviünk épségéért, Sors és pálya, Múzsza és lant, Hit és üzenet, Elő néphagyományok, Könyveink világa, Erdélyi Toll — gyermekeknek*. Amint kitűnik, a szépirodalom mellett hangsúlyosan jelen van a néprajz, irodalomtörténet, nyelvművelés. Az első lapszám kiemelten foglalkozik a 100 éve született Radnóti Miklóssal és Petőfi Sándorral (pl. alakja a népi emlékezetben; Szendrey Júlia szerepe a költő életében). Némiképp fedi egymást két rovat: a *Sors és pálya*, amelyben életút-interjú olvasható, illetve az *Írói hagyatékek* című, amelyben írói visszaemlékezés talál helyet.

Az első lapszám az átlagosnál valamivel terjedelmesebb, 220 (!) oldalas, mint ahogy a rovatok száma is nagyobb, mint a legtöbb hasonló kiadványban. Sajátos szint képvisel a gyermekirodalom, amely — a szerkesztők ígérete szerint — szintén állandó rovata lesz a lapnak. A kiadvány képanyaggal bőven illusztrált, például az életpálya-interjú fényképek sorozata teszi befogadóbarátabbá. A szerkesztőség beköszöntőjéből idézek: „Fogadják bizalommal és pártatlan olvasói kedvvel. (...)”

Polgári Élet, 2009. október 30. — november 5.

Váry O. Péter:

Megjelent. Erdélyi Toll

Irodalmi folyóiratot indítani mindig kockázatos vállalkozás. Az irodalom az erdélyi magyar művelődéspártolók és -fogyasztók amúgy sem túl népes táborának körében az

utóbbi években a más művészeti ágakhoz képest valahogy háttérbe szorult.

Magyarázatát keresték sokan, találtak is válaszokat, a felgyorsult időtől a gazdasági válságig számtalant — a lényeg egy: a megállapítás, miszerint a magyar irodalom már saját nyelvterületén sem adható el, beigazolódni látszik. Ilyen körülmények között vállalkozott a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó egy új irodalmi és művelődési kiadvány megjelentetésére, s *Erdélyi Toll* címmel vastkos, negyedéves megjelenésűre tervezett folyóirat első számát kínálják az olvasóknak. A szerkesztőségi be-
köszöntőben kiemelik: „folyóiratunk klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak”, s ennek megfelelően állították össze az első lapszámot, mely igazán nagyon változatosra, olvasmányosra sikeredett, többi erdélyi magyar irodalmi lapunk — *Székelyföld*, *Látó*, *Helikon*, *Korunk*, *Várad*, a virtuális világba átköltözött *Irodalmi Jelen* — méltó partnerévé. Vetélytársává semmiképp, hiszen elég változatos és sokfelé ágazó irodalmi életünk, kulturális értékeink felmutatására pedig nem lenne elegendő a féltucatnyi kiadvány, no meg nem is nagyon engedhetjük meg magunknak a versengést e téren. Az *Erdélyi Toll* első lapszámának szerzői jórészt a kiadó köré csoportosult írók, költők, rovatainak bősége okán célközönsége korosztály szempontjából az óvodásokkal kezdődik, versek, prózai szövegek mellett irodalomtörténeti, nyelvhelyességi írásokat tartalmaz, foglalkozik néphagyománnyal, és áttekintőt is tartalmaz az erdélyi kereszténység ezer esztendejéről, de nem hiányoznak a könyvismertető, kritikák sem. Ízelítőnek — bár kicsengését illetően kissé borús, s ne legyen ómene egy most születő, pártolásra érdemes kezdeményezésnek — hadd idézzük P. Buzogány Árpád egyik versének (*Az út, amit megjárunk*) záró sorait: s ha a remény is

már elhagy, / — nem simogatnak, nem vesznek öلبе — /
a legszebb vágyakkal együtt zuhanunk / az anyanyelvből
— az anyaföldbe.

Háromszék, 2009. október 31.

Varga László:
**Új irodalmi és művelődési folyóirat indult
Székelyudvarhelyen.**

Klasszikus értékekre alapozunk

Az *Erdélyi Toll* című új irodalmi és művelődési folyóirattal jelentkezik a székelyudvarhelyi székhelyű Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó. A tervek szerint negyedévente megjelenő folyóirat főszerkesztője az Erdélyi Gondolat Kiadó igazgatója, Beke Sándor. Az első lapszám Arany János *Vojtina ars poéticája* című versével kezdődik, a beköszönő sorokban pedig ezt olvashatjuk: „Szokatlan bár, de korántsem véletlen, hogy Arany János intelmeit, a *Vojtina ars poéticáját* helyeztük a folyóirat élére. Azt jelzi az idejét nem múló költői hitvallás, hogy folyóiratunk klasszikus értékeinket tekintí mércének, irányadónak. Ezért idézi fel már az első számban Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát.” Hozzáteszik azonban, hogy az élő néphagyomány ápolására éppúgy gondot kívánnak fordítani, mint az anyanyelv művelésére, a „megtartó keresztény hit világára és a mai irodalomművészet hajtásaira”. A kiadványban külön rovatban foglalkoznak az Erdélyi Gondolat, de más erdélyi kiadók által megjelentetett könyvek ismertetésével is.

A tartalomban többek között Ráduly János *Petőfi Sándor utolsó hét napja* című írása is szerepel, melyben a szerző Orbán Zoltán visszaemlékezéseit közli, aki az 1848–49-es szabad-

ságharc idején Bem tüzéreként tevékenykedő dédapja, Orbán Lajos Petőfivel kapcsolatos élményeit rögzítette.

Radnóti Miklós születésének 100., halálának 65. évfordulója tiszteletére az *Erdélyi Toll* első számában a költő *Levél a hitveshez* és a *Himnusz a békéről* című versét közölték, melyeket Brauch Magda *Radnóti Miklós antifasiszta költészete* alcímmel ellátott szövege kíséri.

A mintegy kétszáz oldalas kiadványban emellett olvashatunk verseket Beke Sándortól, P. Buzogány Árpádtól és Nagyalmos Ildikótól, és egyebek mellett a lapszám végén gyermekirodalmi alkotások is szerepelnek. A folyóirat szerkesztői Beke Sándor mellett Brauch Magda és Csire Gabriella. Az előfizetés egy évre 80 lejbe kerül, emellett megvásárolható számos erdélyi és partiumi város könyvesboltjaiban.

Krónika, 2009. november 5.

K. M. [Kovrig Magdolna]:
Új folyóirat — Erdélyi Toll

A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó új irodalmi és művelődési folyóirattal jelentkezik, az *Erdélyi Tollal*. A főszerkesztő Beke Sándor Beköszöntő sorok címmel vall a folyóiratról. Mércének a klasszikus értékeket tekinti, ezért áll a lap élén Arany János *Vojtina ars poéticája*. (...) Gondot fordítanak az élő néphagyomány ápolására, az anyanyelv művelésére, a megtartó hit világára és a jelen irodalmára és művészetére. Külön rovatot szentelnek az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és más erdélyi kiadók kiadványainak bemutatására. A gyermekirodalomról sem feledkeznek meg.

Erdőszentgyörgyi Figyelő, 2009. november—december, 84-85. szám

Új irodalmi és művelődési folyóirat

Erdélyi Toll című új irodalmi és művelődési folyóirattal lepi meg olvasóközönségét a székelyudvarhelyi székhelyű Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó.

A tervek szerint negyedévente megjelenő folyóirat főszerkesztője az Erdélyi Gondolat Kiadó igazgatója, Beke Sándor. Az első lapszám Arany János *Vojtina ars poéticája* című versével kezdődik, a beköszönő sorokban pedig ezt olvashatjuk: „Szokatlan bár, de korántsem véletlen, hogy Arany János intelmeit, a *Vojtina ars poéticáját* helyeztük a folyóirat élére. Azt jelzi az idejét nem múló költői hitvallás, hogy folyóiratunk klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak. Ezért idézi fel már az első számban Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát”.

A szerkesztők ugyanakkor az élő néphagyomány ápolására éppúgy gondot szeretnének fordítani, mint az anyanyelv művelésére, akárcsak a „megtartó keresztény hit világára és a mai irodalom-művészet hajtásaira”.

A tartalomban többek között Ráduly János *Petőfi Sándor utolsó hét napja* című írása is szerepel. Radnóti Miklós születésének 100., halálának 65. évfordulója tiszteletére az *Erdélyi Toll* első számában a költő *Levél a hitveshez* és a *Himnusz a békéről* című versét közli, melyeket Brauch Magda *Radnóti Miklós antifasiszta költészete* alcímmel ellátott szövege kíséri.

A mintegy kétszáz oldalas kiadvány végén gyermekirodalmi alkotások is szerepelnek.

Népíjság, 2009. november 11.

(Kiss) [Kiss Károly]:
Új magyar irodalmi és művelődési folyóirat.
Erdélyi Toll

Nem kis fába vágta a fejszét a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó, amikor egy új magyar nyelvű sajtótermékkel lépett a gazdasági világválság idején az olvasóközönség elé.

A szerkesztők beköszöntő soraikban klasszikus értékeink megtartását, néphagyományaink ápolását, anyanyelvünk művelését vállalják fel, párhuzamosan a mai irodalom új hajtásainak a nyomon követésével. Rovataikban felnőttekhez és gyerekekhez egyaránt szólni kívánnak, ehhez neves közreműködőket nyertek meg: költőket, szépírókat, az irodalom- és a néprajztudomány jeles képviselőit.

A folyóirat főszerkesztője Beke Sándor, szerkesztői Brauch Magda és Csire Gabriella.

Már az első szám átlapozása is meggyőz a vállalkozás komolyságáról, hiszen felidézi Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát, költeményeket, szépprózát, memoárt, tanulmányokat tartalmaz — és hogy csak a „mieinknél” maradjunk, Brauch Magda és Nagyálmos Ildikó tollából is —, valamint gyerekrovatot, könyvkiadói újdonságokat.

Az *Erdélyi Toll* első száma a Tulipán könyvüzletben kapható, és — értesüleink szerint — már nyomdakész a második szám.

Nyugati Jelen, 2009. november 12.

Kerekes Tünde:
Erdélyi Toll

„Épség és szépség egymásra rímelő, összefüggő fogalmak”, amelyek nyelvünk jellemzésére is kiválóan alkalmasak. A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó új sajtótermékeként megjelent *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóirat elsődleges célja anyanyelvünk e két jellemzőjének megőrzése. Már a cím is azt sugallja, hogy hazait, sajátot fogunk kezünkbe, és a lap tartalmában ez kibontakozik, ugyanis népi hagyományainkba, irodalmi kincseinkbe, jeles erdélyi származású személyiségek életútjába, munkásságába kapunk betekintést.

Mércének e folyóirat klasszikus értékeinket tekinti, nagyjaink szellemi hagyatékának áthagyományozását, megőrzését, Arany János szavaival élve: „...jelennek írunk... és tán a jövőnek”.

Az élő néphagyomány ápolásának fontosságát hangsúlyozza, ugyanakkor nyelvészeti cikkeiben a szép anyanyelvünk megőrzésére fekteti a hangsúlyt, amely nem is oly egyszerű feladat a jelen korban.

A kiadvány sokszínűsége éppen abban rejlik, hogy népi, irodalmi és nyelvészeti színezetű, bármely korosztály számára nyitott iskolai segédanyagként, valamint szabad olvasmányként egyaránt.

Mindezek mellett a keresztény szellemiség is áthatja a lapot, jelentős egyháztörténelmi eseményeket boncolgat, valamint keresztény szellemiségű, hagyományőrző versekkel is találkozhatunk lapjain. Előnyei közt megemlíthető még az is, hogy az ország szinte bármely pontján hozzáférhető az olvasóközönség számára. Fogadják hát bizalommal és páratlan olvasói kedvvel.

Erdélyi Toll. Főszerkesztő: Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó, Székelyudvarhely.

Vasárnap, 2009. november 22.

2010

Onagy Zoltán:

Egy könyveslap születésnapja.

Beszélgetés Pécsi Györgyivel, az *Új Könyvpiac*
főszerkesztőjével

Onagy Zoltán [kérdése]: Lapok születnek és enyésznek el a lapok tengerében. Az utóbbi évek legfőbb jellemzője, hogy egyáltalán nem indul új irodalmi folyóirat, bár most látszik némi mozgás, decemberben indult a székelyudvarhelyi *Erdélyi Toll*, novemberben a Brunner kiadó ernyője alatt a Budapest Bristol, és Csontos János főszerkesztése alatt a Nagyítás, megjegyzem, a Nagyításnak van mire optimistának lenni. Ti hogyan éltétek túl a vészhelyzeteket? Egyáltalán volt olyan periódus, amikor egy hajszál az élet?

Új Könyvpiac, 2010. január 24.

B. D. [Bölöni Domokos]:

Erdélyi Toll

Megjelent a 2009-ben alapított *Erdélyi Toll* című székelyudvarhelyi folyóirat idei első száma. (Főszerkesztő Beke Sándor, szerkesztők Brauch Magda, Csire Gabriella, olvasószerkesztő P. Buzogány Árpád). A szám költői (a közlés rendjében): Kosztolányi Dezső, Csávossy György, Jancsik Pál, Beke Sándor, Kinde Annamária, P. Buzogány

Árpád, Nagy Irén, Eszteró István, Bencze Mihály, Sente B. Levente, Józsa Attila. Prózáat Nagy Irén, P. Buzogány Árpád és Böződi György neve alatt olvashatunk. További rovatok: *Írók a szülőföldről* — Sipos Erzsébet: „Menteni és megtartani családot, otthont, mindazt, ami a miénk...” — Tamási Áron családi üzenetváltása; *Az Erdélyi Múzeum-Egylet köszöntése* — Málnási Ferenc: „az alapítók nagy lelke és példája lebeg előttünk” — 2009-ben ünnepelte megalapításának 150. évfordulóját az Erdélyi Múzeum-Egylet; *125 éve született Kosztolányi Dezső* — Brauch Magda: Kosztolányi Dezső — a humanista; *Anyanyelvünk épségéért* — Málnási Ferenc: „Jót s jót!” avagy Kazinczy Ferenc és a nyelvújítás; *Sors és pálya* — „Órizzük meg anyanyelvünket, és adjuk tovább örökségül gyermekeinknek, unokáinknak” — Nagyálmos Ildikó beszélgetése dr. Brauch Magda nyelvészrel; *Sütő András-díj Brauch Magdának* — Matekovich Mihály: *Dr. Brauch Magda laudációja* (2008); *Írói hagyatéka* — Nagy Pál: *Böződire emékezve; Élő néphagyományok* — Ráduly János: *Székelly népballadáinkról (I)* — Szegény kicsi Erzsé, A nagy hegyi tolvaj, Görgei Mihályné, Szegény Szabó Orsik, Kicsi nemes legény, Leányok, leányok; Zsidó Ferenc: *A tatár-török kor emléke multikulturális övezetben; Élő tudomány* — Dr. Csire Gábor: *A semmiből egy új, más világot teremtettem*. Bolyai János élete és munkássága; *Hit és Üzenet* — Sipos Enikő: „Krisztust csak teljes szívvel lehet szolgálni”; Dr. Boros Béla címzetes érsek (1908–2003) emlékezete; *Könyveink világa* — Málnási Ferenc recenziói: *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 200. könyvétől a kolozsvári utcáig* (Beke Sándor—Ráduly János: Két íróbarát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról); *Erdélyiségről és irodalomról* (Mózes Huba: A fáklyák már égnek); „Kivételes nagyságrendű csillag” (Kabán Annamária—Mózes Huba: Textus és intertextus. Szövegek világa a Dsida Jenő-i szövegvilágban); *Az*

életművéből kicsapó erkölcs — világít (Sánta Ferenc: Nemzet, hatalom, erkölcs); *Eszteró István kelezsvári utcái*. (Eszteró István: Nirvána gombostűje); Brauch Magda: *Üzenet új évezredbe költözött embernek* (Beke Sándor: A galambok kirepülnek c. verseskönyvéről). Az *Erdélyi Toll — gyermekeknek* című lapvégi fejezetben Csire Gabriella prózája, Beke Sándor, Jancsik Pál, P. Buzogány Árpád, Nagyálmos Ildikó gyermekversei.

Népújás, 2010. március 27.

Régióinkbeli szerzők az Erdélyi Tollban

Dr. Brauch Magda aradi nyelvészrel közöl hosszú, az életutat és a munkásságot részletesen felmérő interjút az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat 2010/1-es száma Nagyálmos Ildikó tollából.

Az interjúhoz kapcsolódik Matekovits Mihály laudációja, amelyet abból az alkalomból írt, hogy Brauch Magdát 2008-ban Sütő András-díjjal tüntették ki.

A Székelyudvarhelyen megjelenő folyóirat legutóbbi számában olvashatjuk a temesvári Eszteró István, valamint a Nagyenyeden élő Csávossy György verseit, Sipos Enikő „Krisztust csak teljes szívvel lehet szolgálni” című, dr. Boros Béla címzetes érsek emlékezetéről szóló írását.

Nyugati Jelen, 2010. március 29.

B. D. [Bölöni Domokos]:
Erdélyi Toll

Megjelent az *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóirat idei második száma. A szám költői: Beke Sándor,

P. Buzogány Árpád, Csire Gabriella, Csávossy György, Jancsik Pál, Mészely József, Nagy Irén, Ráduly János, Józsa Attila, Zsidó Ferenc, Tóth Mónika. A további tartalom: Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében I.*, Sántha Attila: *Miért (h)ég a tűz?*, Zrínyi Miklós emlékezete — Málnási Ferenc három írása (*Csak jószerencse kell, semmi más, Zrínyi Miklós Szigeti veszedelme, Zrínyi második éneke*), Brauch Magda: *A polgárság ábrázolása Mikszáth Kálmán regényeiben.* Interjú: *A művészet őszinte szeretetét kellene visszahozni* (Kinde Annamária beszélgetése Jakobovits Miklós festőművésszel). Az *Írói hagyaték* rovatban Nagy Olga *Ajánlásával* Kocsis Rózsi életrajzi vallo-másrészlete: *Jobban lesz a gyermek.* A *Szellemi műhelyben* Barabás István elemzése: *A Székely Útkereső az egyetemes magyar művelődéstörténet része.* Beke Sándor *A Székely Útkereső leveles-ládájából* tesz közzé csokorra valót, a feladók között másokéi mellett olyan nevek szerepelnek, mint az Egyed Ákosé, a Veress Dánielé, a Nagy Olgáé, a Balogh Edgáré, a Cseke Gáboré, a Dánielisz Endréé, a Benkő Andrásé, a dr. Kós Károlyé, a Balla Zsófiáé, a Kovács András Ferencé. Ráduly János folytatja székely népballadákról szóló sorozatát, itt a második rész olvasható. Másik írásának címe: *Régi népi foglalkozás — a pipepásztorkodás.* Beszélgetés Majlát Józsefné Ötvös Sára adatközlővel (1983-ból). A *Hit és üzenet* rovatban Beke Sándor, Józsa Attila, Csávossy György versei, utóbbtól még *A boldogságos Szűz* című rádiójáték első része. A szám recenzióit jegyzik: Málnási Ferenc (*A Székely Útkereső értékeket megőrző, igényes sokoldalúsága*), Brauch Magda (*Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között; Rózsák és hiúzok — Kinde Annamária Rózsavér c. verseskönyvéről*), Sipos Erzsébet (*A barátság hullámbosszán. Hajdani erdélyi tájakon.* Jékely Zoltán kiadatlan leveleiből. Közzéteszi Ráduly Já-

nos). A gyermekeknek szóló rovatban Csire Gabriella *Garay: Vitéz Háy Jánosát* meséli el prózában (*Az obsitos* című elbeszélő költeménye nyomán). Gyermeekverseket közöl Jancsik Pál, P. Buzogány Árpád, Ráduly János és Mészely József.

Népújság, 2010. július 17.

b. d. [Bölöni Domokos]:
Az Erdélyi Toll őszi száma

Elhagyta a nyomdát a Székelyudvarhelyen megjelenő *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóirat idei harmadik, őszi száma. Az *Írók a szülőföldön* rovatban „Megvívjuk mi a magunk harcát” címmel Tamási Áron tizenhárom, 1924–37 között kelt, Benedek Elekhez, Jancsó Bélához, Áprily Lajoshoz, Molter Károlyhoz, Tompa Lászlóhoz, Méliusz Józsefhez, Reményik Sándorhoz, Kacsó Sándorhoz és Szabédi Lászlóhoz írott levele olvasható Nagy Pál válogatásában és jegyzeteivel. *Erdélyi magyar szociográfia* alcímmel közli a folyóirat Pomogáts Béla *Az önismeret műhelyei* című tanulmányának első részét, majd *Budapesti irodalomtörténetész vagyok* címmel Nagy Pál beszélgetését a jeles irodalmárral, akinek 1968-as első munkája óta száz önálló könyve jelent meg, és közel hetven általa szerkesztett kötet látott napvilágot. Málnási Ferenc folytatja összefoglalóját (*Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében II.*), és a 185 éve született Jókai Mórra is emlékezik. Brauch Magda Laborfalvi Rózáról, Jókai Mór igazi műzsájáról ír jegyzetet, majd áttekinti az Erdélyi Gondolat Kiadó gyermekirodalmi kötetait. Nagy Olgától az *Önkorrekció története* című írás olvasható, *A Bolyai-vonatkozások népi elbeszélésekben* című dolgozatot Ráduly János írta. Beke

Sándor főszerkesztő *A Székely Útkereső levelesládájából* ad közre újabb csokorralalót. Vallásos verset Csávossy György, Beke Sándor, Főcze Kornélia jegyez, világi témájú lírát Baricz Lajos, Beke Sándor, Botár Emőke, Csávossy György, Eszteró István, Főcze Kornélia, Jancsik Pál, Józsa Attila, Kinde Annamária, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Ráduly János tollából közöl az *Erdélyi Toll*, prózáinak, gyermekirodalmi anyagának szerzői: Botár Emőke, Csire Gabriella, Jancsik Pál, Kozma Mária, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Pongrácz P. Mária. (A folyóiratot Marosvásárhelyen a Mentor és a Bibliofil boltjaiban forgalmazzák.)

Népújtság, Múzsza-melléklet, 2010. szeptember 18.

(németh) [Németh Júlia]:
Művelődési kaleidoszkóp

Erdélyi Toll címmel új sajtótermékkel gazdagodott irodalmi és művelődési életünk. A negyedévenként megjelenő folyóirat születését 2009-ben jelezte a Beke Sándor irányításával működő és a lapot megjelentető székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó. A klasszikus értékeket irányadónak tekintő kiadvány múlt évben napvilágot látott első, kísérleti száma óta komoly fejlődésen ment keresztül, beigazolvva a *Beköszöntő sorok*ban kinyilvánított szándékot, miszerint munkatársainak célja az élő néphagyományok ápolása mellett különleges hangsúlyt fektetni a nyelvművelésre, a keresztény értékekre, valamint a mai irodalom és művészet népszerűsítésére. S ha ez utóbbi még tovább gazdagítható is, az eddig napvilágot látott lapszámok olyan értékekkel szolgáltak, amilyen például a 2006-ban elhunyt, felejthetetlen emlékü néprajzkutatónak, írónak és esszéistának, Nagy Olgának mindjárt az

első lapszám *Írói hagyatéka* rovatában közzétett, *Pályám göröngyös útja* című, könyvei születéséről, hazai és anyaországi fogadtatásukról szóló írása. A szerző elévülhetetlen érdemeket szerzett a cigánykérdésben ma is időszerű álláspontjával, a népi erotika témakörében megjelentetett vagy általa szerkesztett köteteivel, kutatásaiban az interdiszciplinaritás módszerének alkalmazásával.

Ugyancsak az *Írói hagyatéka* rovatban jelent meg *Önkorrekcióm története* című írása immár a lap II. évfolyamának idei 3. számában, melyben többek között felvillantja az adatok mögé is bepillantó folklorista kutatómódszerének néhány alaptételét, a szociográfia szerepét is hangsúlyozva.

Különleges érdeklődésre tarthat számot Pomogáts Bélának az erdélyi magyar szociográfiát és Beke György munkásságát bemutató *Az önismeret műhelyei* című tanulmányának első része, valamint a Nagy Pál válogatta Tamási-hagyatékból származó levelek. Élvezetesek, olvasmányosak és nem utolsósorban tanulságosak és hasznosak Brauch Magda és Málnási Ferenc irodalomtörténeti és nyelvművelő írásai, Ráduly János néprajzi gyűjtései, köztük a Bolyai-kutatók számára sem érdektelen *Bolyai-vonatkozóak népi elbeszélésekben* című közlése, valamint az eddigi lapszámok *Sors és pálya* rovatában megjelent, Csire Gabriella íróval, Nagy Pál irodalomtörténésszel, Jakobovits Miklós festőművésszel és Pomogáts Béla irodalomtörténésszel készült beszélgetések. Az olvasó ugyanakkor a legújabb, hazai könyvtermésből is ízelítőt kaphat, s a gyermekirodalom sem hiányzik a folyóiratból: valamennyi lapszámot a legifjabb korosztálynak szóló versek, mesék zárják.

Szabadság, 2010. november 9.

Az Erdélyi Toll téli száma

Az *Erdélyi Toll* irodalmi és művészeti folyóirat idei negyedik számának tartalma: „Mevívjuk mi a magunk harcát”. Válogatott levelek a Tamási-hagyatékból (II.). Közveteszi Nagy Pál; Bertha Zoltán: „Csak legyen elég mécsesünk a várakozáshoz”. Az Advent a Hargitán — angolul; Pomogáts Béla: *Az önismeret műhelyei* (II.). Erdélyi emlékiratok; Murádin László: *Szépén magyarul*; Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* (III.). Anyanyelvoktatásunk az önálló Erdélyi Fejedelemség idején (1526–1713), az erdélyi fejedelmek és egyházak oktatási-iskolai rendszerébe tagoltan; Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*; Málnási Ferenc: „Téged is, te erdők szép virága (elemzés); „A gyarapodó tudás és jellem útján a Székely oklevéltárig” — Demény Lajos akadémikussal Barabás István beszélget; Brauch Magda: Vörösmarty Mihály múzsái. Percel Etelka; *A Székely Útkereső levelesládájából* (III.). Közveteszi Beke Sándor; Málnási Ferenc elemzése: „*magyeri királynak lányának élete*” (700 éves a Szent Margit-legenda magyar fordítása), „Siralmas éneköm tetüled megválnom” (A 475 éve született s a 426 éve elhunyt Bornemisza Péter emlékére), *Csinom Palkó, Csinom Jankó...* (300 éves kuruc győzelmi táncdal); Balázs Sándor: *Köznapi filozófia. I. Gondolatok — példázatokkal*; Csávossy György rádiójátéka: *A Boldogságos Szűz* (II.); Recenziók. Málnási Ferenc: *Ti szók, kik egy világot átöleltek*; Pongrácz P. Mária: *Ladikokkal az ébredő folyón* (Sipos János könyvéről). A szám vers- és széppróza-, valamint gyermekirodalmi anyagának szerzői: Beke Sándor, Csávossy György, Fodor Sándor, P. Buzogány Árpád, Lőrincz György, Eszteró István, Ferenczi Enikő, Jancsik Pál, Balázs Sándor, Nagy Attila, Bölöni Domokos, Böszörményi Zoltán, Főcze Kornélia, Csire

Gabriella, Nagy Irén, Czirják Edit, Botár Emőke, Baricz Lajos, Józsa Attila, Panigay Róbert, Mészely József, Fábíán Lajos, Bencze Mihály, Ráduly János, Kinde Annamária, Tóth Mónika, Nagyálmos Ildikó, Kozma Mária, László László.

Népijság, Múzsza-melléklet, 2010. december 11.

2011

b. d. [Bölöni Domokos]:

Az Erdélyi Toll nyári száma

A Székelyudvarhelyen megjelenő irodalmi és művelődési folyóirat III. évfolyamának 2. számában olvashatjuk: Brauch Magda: *A Székely Útkereső levelezésének felbecsülhetetlen értékű dokumentumai*; Bertha Zoltán: „...meggyötörten is gyönyörű”. Kányádi Sándor világa; Nagy Pál: *Halbatatlan*; Pomogáts Béla: *Útkereső irodalomtudomány II.*; Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében V.*; 125 éve született — Tóth Árpád: *Körúti hajnal*; Málnási Ferenc: „*A Végtelen Fény milliomm karátja...*”; „*Félek a szótól*” (Brauch Magda beszélgetése Böszörményi Zoltánnal); Csire Gabriella: *Mondák és históriák*; Bölöni Domokos: *Csillagfogó*; Csávossy György: *Erdélyi ima*; Jancsik Pál, Elekes Ferenc, Beke Sándor, Böszörményi Zoltán, Nagy Attila, P. Buzogány Árpád, Bencze Mihály, Fülöp Kálmán, Hadnagy József, Ráduly János, Mészely József, Nagy József Levente, Csatáné Bartha Irénke, Székely-Benczédi Endre versei; P. Buzogány Árpád: *Hölgyválasz*, Böszörményi Zoltán prózája; Eszteró István: *Újszülött unokáknak*; Elekes Ferenc prózája, Ötvös József: *Jóska, a falu bolondja*; Zsidó Ferenc:

Laska Lajos hétköznapi kalandjai; Erdélyi történelmi népballadák II.; Barabás István: *Magyar zene román lexikonban*; Málnási Ferenc: Nagy Pál: *Betűvetés mezején*; Erdélyi Toll — gyermekeknek: László László, Ráduly János, Csire Gabriella, Mészely József, Beke Sándor írásai.

Népújság, 2011. október 8.

Az Erdélyi Toll bemutatója

A Súrlott Grádics irodalmi kör második ülésén, csütörtökön 18 órai kezdettel mutatják be az *Erdélyi Toll* című, Székelyudvarhelyen megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratot az unitárius egyház kövesdombi templomának Bözödi György Termében. Az est házigazdája Kecskés Csaba lelkész-esperes. A folyóirat friss számai korlátozott példányban kaphatók a helyszínen.

Műsorkalauz. A Népújság heti műsormelléklete. 41. hét, 2011. október 8-14.

Damján B. Sándor: Új folyóirat az erdélyi prérin

Három éve, hogy rendszeresen megjelenik, de még mindig újnak számít, szűkebb pátriánkban is. Úgy tűnik, az irodalmi kánon nem kíván tudomást venni róla. Az elmúlt héten mutatták be a kövesdombi unitárius templom Bözödi Györgyről elnevezett termében az *Erdélyi Toll* című, Székelyudvarhelyen megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratot.

Az évente négyszer, az évszakok járása szerint, mintegy kétszáz oldalon megjelenő kiadvány 2009-ben indult, és

mostanra eljutott harmadik évfolyamának harmadik számához, amelyben, csakúgy, mint az előzőekben is, számos megyénkbeli szerző nevével találkozunk. Az érdeklődők és a szerzők jelenlétében zajlott a bemutató, amelyen a lapot működtető Erdélyi Gondolat Könyvkiadóról, a lapkiadó és főszerkesztő Beke Sándor költőről is hallottunk ismeretűt, csakúgy, mint az *Erdélyi Toll* indulásáról. Ebben segítettek a körvezető Bölöni Domokosnak Buksa Éva Mária és Székely-Benczédi Éva tanárnők, a prózaíró Ötvös József lelkész-esperes, és a névnapját is ünneplő Fülöp Kálmán költő, akit a jelenlévők fel is köszöntöttek ebből az alkalomból.

Felidézték, hogy az első lapszám Arany János *Vojtina ars poéticája* című versével kezdődik, a beköszönő sorokban ez állt: „Szokatlan bár, de korántsem véletlen, hogy Arany János intelmeit, a Vojtina ars poétikáját helyeztük a folyóirat élére. Azt jelzi az idejét nem múló költői hitvallás, hogy folyóiratunk klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak. Ezért idézi fel már az első számban Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát”. A szerkesztők ugyanakkor az élő néphagyomány ápolására éppúgy gondot szeretnének fordítani, mint az anyanyelv művelésére.

„Irodalmi folyóiratot indítani mindig kockázatos vállalkozás” — írta a sepsiszentgyörgyi *Háromszék* 2009. október 31-i számában Váry O. Péter. — Az irodalom az erdélyi magyar művelődéspártolók és -fogyasztók amúgy sem túl népes táborának körében az utóbbi években a más művészeti ágakhoz képest valahogy háttérbe szorult. Magyarozatát keresték sokan, találtak is válaszokat, a felgyorsult időtől a gazdasági válságig számtalant — a lényeg egy: a megállapítás, miszerint a magyar irodalom már saját nyelvterületén sem adható el, beigazolódni látszik. Ilyen

körülmények között vállalkozott a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó egy új irodalmi és művelődési kiadvány megjelentetésére. (...) Az Erdélyi Toll már az első számától kezdve változatos és olvasmányos, a többi erdélyi és partiumi irodalmi lap — a Székelyföld, Látó, Helikon, Korunk, Várad, a virtuális világba átköltözött Irodalmi Jelen — méltó partnerévé válhat. Vetélytársává semmiképp, hiszen elég változatos és sokfelé ágazó irodalmi életünk, kulturális értékeink felmutatására pedig nem lenne elegendő a féltucatnyi kiadvány, no meg nem is nagyon engedhetjük meg magunknak a versengést e téren.

„Az élő néphagyomány ápolásának fontosságát hangsúlyozza” — írta Kerekes Tünde a *Vasárnap* című katolikus hetilap 2009. november 22-i számában —, ugyanakkor nyelvészeti cikkeiben szép anyanyelvünk megőrzésére fekteti a hangsúlyt, amely nem is oly egyszerű feladat a jelen korban. A kiadvány sokszínűsége éppen abban rejlik, hogy népi, irodalmi és nyelvészeti színezetű, bármely korosztály számára nyitott iskolai segédanyagként, valamint szabad olvasmányként egyaránt. Mindezek mellett a keresztény szellemiség is áthatja a lapot, jelentős egyháztörténelmi eseményeket boncolgat, valamint keresztény szellemiségű, hagyományőrző versekkel is találkozhatunk lapjain.

Népiúság, 2011. október 18.

N. J. [Németh Júlia]:
Erdélyi Toll

Műfaji sokrétűség, tartalmi változatosság jellemzi a Székelyudvarhelyen megjelenő *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóiratot.

A lap III. évfolyamának 2011/2 számában Bertha Zoltán Kányádi Sándor költészetét elemzi, Nagy Pál Sütő Andrásra emlékezik, Brauch Magda pedig a *Székelly Útkereső* levelezésének a dokumentumait ismerteti. Folytatódik Pomogáts Bélának az előző lapszámban elindított *Útkereső irodalomtudomány* című, az erdélyi írók munkásságát összegző tanulmánya, valamint Málnási Ferenc *Erdélyi nyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című értekezése. És ugyancsak Málnási emlékezik a „*A végtelen fény milliom karátja...*” címmel a 125 éve született Tóth Árpádra. A *Sors és pálya* rovatban Brauch Magda Böszörményi Zoltánnal készített, képanyaggal gazdagon illusztrált interjúja olvasható. A *Múzsza és lant* rovatban pedig verssel többek között Jancsik Pál, Beke Sándor, Böszörményi Zoltán, Eszteró István, Csávossy György, P. Buzogány Árpád, Ráduly János jelentkezik, Csire Gabriella a mondák és históriák világába kalauzol, és élményszerű Bölöni Domokos *Csillagfógo* című szépprózai írása. Ráduly János erdélyi történelmi népbaladáinkból válogat. Olvashatunk továbbá Nagy Pál *Betűvetés* című kötetéről, valamint dr. Viorel Cosma *Muziciensii din România* című, a magyar zeneszerzőknek is tág teret biztosító, kilenc kötetes lexikonáról Málnási Ferenc, illetve Barabás István tollából. A lapszámot immár hagyományosan gyermekeknek szóló írások zárják.

A folyóirat 2011/3 számának súlypontos írásai a 65. születésnapját ünneplő Bölöni Domokos köré csoportosulnak. A jeles író, a marosvásárhelyi *Népújság* művelődési rovatának szerkesztője sajátosan egyéni hangvétellű, különös ízekkel, zamatokkal teletűzdelt *Mondatok az életéről* alcímet viselő visszaemlékezései az aprócska szülőfalú, Dányán világát hozzák érzékletes közelségbe. Bölöni Domokossal P. Buzogány Árpád készített mélyinterjút, melyet az író életének és munkásságának fontos állomásait

bemutató képanyag egészít ki. És ugyancsak itt olvashatjuk Zágoni Attila *Bölöni Domokos* című paródiáját is. A *Filozófia* rovatban Balázs Sándor *Köznapi filozófia. Gondolatok — példázatokkal* című értekezése kapott helyet. A 175 éve elhunyt Berzsenyi Dánielről Málnási Ferenc ír, aki erdélyi anyanyelvoktatásról szóló tanulmányát is folytatja. Versekkel, szépprózai írásokkal gazdagon illusztrált a *Múza és lant*, valamint a gyermekeknek szóló rovat.

Szabadság, 2011. október 25.

Az Erdélyi Toll őszi száma

Az *Erdélyi Toll* idei harmadik számának *Írók a szülőföldről* című rovatában olvashatjuk Bölöni Domokos *Szélrózsakankalin* (Mondatok az életemről) című vallomásának első részét. A további tartalom: Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében VI.*; 175 éve hunyt el — Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*; Málnási Ferenc: *Berzsenyi Dániel örökszép elégiája*. A *Sors és pálya* rovatban: „Hogyan kellene megszólalni?” (Születésnap-i beszélgetés a 65 éves Bölöni Domokossal). A *Múza és lant* szerzői Jancsik Pál, Mészely József, Kozma László, Bölöni Domokos, Csávossy György, Csire Gabriella, Elekes Ferenc, P. Buzogány Árpád, Beke Sándor, Nagy Attila, Tar Károly, Burján Emil, Kedei Zoltán, Zsigmond Győző, Ráduly János, Kamenitzky Antal, Vandra Attila, Molnos Ferenc, Demeter Attila, Zágoni Attila. Olvashatunk továbbá verselemzést; válogatást *A Székely Útkereső levelesládájából*; az *Erdélyi történelmi népballadák* sorozat harmadik részét; Balázs Sándor *Köznapi filozófia — gondolatok példázatokkal* tanulmányának harmadik részét. A *Hit és üzenet* Beke Sándor versét, Sebestyén Péter elmélkedését hozza. Írnak az Er-

délyi Gondolat Könyvkiadó kétszázötvenedik kötetéről is. A gyermekeknek szánt fejezetben Jakab Rozália közöl Nyikó menti székely népmeséket, Ráduly János gyermekverseket, Csire Gabriella lapp mesefeldolgozást, Mészely József rimes helynévsorolót, Baricz Lajos verses mesét, Mészely Adél gyermekprózát.

Népújás, Múzsza-melléklet, 2011. október 29.

Az Erdélyi Toll negyedik száma

Megjelent az *Erdélyi Toll* III. évfolyamának 4. száma. Tartalma: Bölöni Domokos: *Szélrózsa kankalin (II.)*, Komán János: *Az álarcos költő rímei*, Bertha Zoltán: *Az abszurd az újabb erdélyi magyar irodalomban*; Burján Emil: *Fülep Lajos műbölcséleti alapelvei (I.)*, Málnási Ferenc: *Nyelv és kultúra a változó régióban*, Brauch Magda: *Lemaradunk? avagy Közös anyanyelvünkért*; Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében*. Jancsik Pál versei; Bölöni Domokos: *Egydumájú Sümi Laji és az üldözője*, Csávossy György: *Új ars poetica*, Beke Sándor, Böszörményi Zoltán versei; Ferenczi Enikő: *Pirka*, Tar Károly, P. Buzogány Árpád, Nagy József Levente versei; Csire Gabriella: *Mondák és históriák*; Burján Emil, Hadnagy József versei; P. Buzogány Árpád: *Ingyen sör*; Demeter Attila, Zsigmond Győző, Mészely József versei; Böszörményi Zoltán: *A tél*; Fülöp Kálmán, Székely-Benczédi Endre, Kamenitzky Antal versei; Vandra Attila: *Könnyek férfiszemben*; Molnos Ferenc versei. *A Székely Útkereső levelesládájából VI.*; *Erdélyi történelmi népballadák IV.*; Kozma László prózája és versei; Beke Sándor: *Ünnepi színpad*, Málnási Ferenc: *A Székely Útkereső levelesládája és a levelezés dokumentumok tükrében*, László László: Történeti mon-

dák; Ráduly János gyermekversei, Csire Gabriella: *Az akaratos Kis Medve*, P. Buzogány Árpád gyermekversei.

Népújás, Múzsá-melléklet, 2011. november 19.

2012

Németh Júlia:
Transsilvanicumok

Irodalom- és művészettörténet, művészetfilozófiai fejtegetések, nyelvművelés, a szülőföldhöz kapcsolódó írások, vallásos tematika, filozófia, élő néphagyományok, irodalmi anekdoták, könyvismertetőik, szépprózai írások és versek, gyermekirodalom — mindez egy helyen, az *Erdélyi Tollban*.

A Székelyudvarhelyen negyedévenként megjelenő irodalmi és művelődési folyóirat — kiadja az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó vállalat — IV. évfolyamának idei első száma, többek között, Tamási Áron hagyatékban őrzött publicisztikai jegyzeteiből közöl válogatást.

A két világháború közti erdélyi magyar irodalom jeles képviselője, a Nagyenyedet „választott, szellemi szülőföldjének” tekintő Berde Mária életének és munkásságának fontosabb mozzanatait Józsa Miklós eleveníti föl. A fényképekkel gazdagon illusztrált tanulmányt versek és az író *Szórványgyermek voltam* című, 1944-ben az *Ifjú Erdélyben* megjelent írása egészíti ki. S ugyancsak az *Írók a szülőföldről* rovatban kaptak helyet Bölöni Domokos újabb, színesen olvasmányos „mondatai az életéről” *Szélrózsa kankalin (III)* címmel.

„Az irodalmi élet kezdetben vitákkal zajlott, a liberálisok és a konzervatívok, a tradíciók és a progresszió hívei szellemi viadalokban mérték össze erejüket. Ezek a viadalok azonban, minden bizonnyal a közösen viselt kisebbségi sors következtében, sohasem voltak olyan kérlelhetetlenek, mint a Magyarországon folyó irodalmi viták, Erdélyben nem jöttek létre a magyarországihoz hasonló küzdelmek a hagyományőrzők és az újítók, a „népiesek” és az „urbánusok” között. A regionális tradíciók és az újonnan érkezők által képviselt eszmék meglehetősen hamar kiegyenlítődtek, a különböző forrásokból származó gondolatok gyorsan egymásba olvadtak. Valójában ezek az elvi szintézisek (vagy kompromisszumok) szabták meg a kisebbségi irodalom ideológiáját a későbbiek folyamán” — véli Pomogáts Béla *Erdélyi irodalom — Hagyományok és alapok* című értekezésében. Bertha Zoltán *Erdélyi írók Szárszón* című írásában pedig a magyar identitás kérdéskörét boncolgatja.

A *Maradandó művészet* rovatban Albert-Lőrincz Márton *Gondolatok a kultúráról* című tanulmánya olvasható. „Az az igazság, hogy a kultúra művelői és menedzselői, valamint foglalkoztatottjai nem sokat törődnek a fogalom definíciójával, nem bíbelődnek »gyakorlatiatlan«, elvont elméleti kérdésekkel, ahogy a közember sem, hiszen — vélik — nem az ő dolguk. Mi, olvasók, befogadók és műélvezők azonban gyakran megütközünk azon, hogy milyen sokszor és hányavetien összekutyulják a szezont a fazonnal, a művészetet a kultúrával azok, akik megszólalnak a tárgyban” — állítja a szerző. Végkövetkeztetésként pedig megállapítja: „A szellemi kisugárzás a lélek mélyrétegeiből fakad, és bizonyos értékeket küllemesít. Ezek az értékek szelektíven és rétegesen nyilvánulnak meg. Maga a kultúra tehát a közösségi aktivizmus történeti kifejeződése.”

Az előző lapszámomban megjelent írásának folytatásaként Burján Emil az 1970-ben elhunyt neves budapesti művészettörténésznek, a *Magyar művészet* szerzőjének, Fülep Lajosnak a műbölcséleti alapelveit ismerteti. Ízelítőként: „az újkori művész nemcsak lelki táplálékot nyújt korának akkor, amikor alkot, hanem támadja is azt; a festő ostromolja minden ecsetvonásával, a szobrász vésőjével, a költő minden verssorával s az újkori színész minden gesztusával, még azzal is, hogy hátat fordít publikumának.”

Málnási Ferenc a 300 évvel ezelőtt született Bod Péterre és a 170 évvel ezelőtt elhunyt Bölöni Farkas Sándorra emlékezik és közli *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című értekezésének újabb, VIII. fejezetét. Olvasmányosak továbbá Ráduly János irodalmi anekdotái.

A *Műzsza és lant* rovatban Jancsik Pál, Csávossy György, P. Buzogány Árpád, Mészely József, Kamenitzky Antal, Beke Sándor, Albert-Lőrincz Márton, Demeter Attila, Ráduly János, Pálffy Tamás Szabolcs, Fülöp Kálmán, Ilylyés András Zsolt, Czirmai Szabó Sándor és Bartus Rozi versei, valamint Ferenczi Enikő, Csire Gabriella, Bölöni Domokos, Zsidó Ferenc, Buksa Éva Mária, Molnos Ferenc és Kedei Zoltán prózai írásai olvashatók. A gyermekvilág szerzői pedig: P. Buzogány Árpád, Mészely József, Ráduly János, Csávossy György, Kiss Lehel, Németh János, Csire Gabriella, Bölöni Domokos, Jakab Rozália és Mészely Adél.

A széles olvasóréteget megcélzó, tartalmi-tematikai szempontból változatos folyóirat az erdélyi könyvesboltokban vásárolható meg.

Szabadság, 2012. június 19.

Pomogáts Béla:
„Az erdélyi magyar irodalom...”

Az erdélyi magyar irodalom, egyáltalán az erdélyi magyarság iránti elkötelezettségem csak erősödött az elmúlt évtizedek során — hozzájárultak ehhez igen gyakori erdélyi utazásaim is, és mára nem egyszer kerülök abba a helyzetbe, hogy Budapesten (mások mellett) nekem kell képviselnem az erdélyi magyar kultúra érdekeit.

Természetes, hogy ilyen előzmények után, ennek a személyes elkötelezettségnek a következtében rokonszenvennel figyelem az Erdélyi Gondolat nevű kiadó, a *Székely Útkereső* és az *Erdélyi Toll* című folyóiratok tevékenységét (az utóbbiban különben több tanulmányom is megjelent). Fontosnak tartom, hogy Székelyudvarhelyen ilyen tevékeny és gazdag szellemi műhely dolgozik, más székelyföldi: marosvásárhelyi, csíkszeredai és sepsiszentgyörgyi irodalmi, illetve tudományos műhelyek mellett. A Székelyföld a maga különleges történelmi és kulturális, mondhatnám így is: „lelki” hagyományai révén a magyar kulturális közösség meghatározó tényezője. Mondhatnám, ahhoz, hogy a nemzeti kultúra teljes értékű örökösei és gazdái legyünk, egy kicsit „székelyeknek” is kell lennünk — Budapesten, Szegeden, Debrecenben, Pécsen, sőt Szabadkán, Pozsonyban és Kassán is. Vagyis vállalnunk kell a Székelyföld hagyományait és kultúráját, ismernünk kell ezt a kultúrát, birtokba kell vennünk egyetemes magyar értékeit, és el kell köteleznünk magunkat fennmaradásának és gazdagodásának, megismerésének és megismertetésének ügye mellett. Mindennek szolgálatában áll, mindezt elősegíti az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, a *Székely Útkereső* és az *Erdélyi Toll*.

Aki valamennyire is ismeri ezeknek a műhelyeknek a munkáját, az meggyőződhet arról, hogy milyen tevékenyen és hatékonyan végzik a Székelyföld, Erdély, ezen túl az egész magyar kulturális közösség értékeinek gondozását, valóban olyan szellemi műhelyt hozva létre, amely nemcsak a hagyományokat és értékeket mutatja fel, hanem új hagyományokat és értékeket is teremt. (...)

A kezemben lévő könyvészeti kimutatás szerint a könyvkiadó mindmáig több mint két és félszáz kötetet jelentetett meg, és ezzel az eredménnyel a legtöbbit publikáló erdélyi (sőt egyetemesen magyar) könyvműhelyek közé került. Hasonló eredményességről tehetek tanúságot az *Erdélyi Toll* című folyóirat tekintetében is — ami természetesen azért is fontos számomra, mert egy idő óta magam is munkatársa vagyok.

In: *I. Sajtókiadványok. I. A székelyudvarhelyi szellemi műhely első sajtóterméke, a Székely Útkereső. 1. Az 1989 utáni romániai magyar sajtó — mint szerep és alkotói segítség.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Beke Sándor:
**„Lapok születnek és enyésznek el
a lapok tengerében...”**

Lapok születnek és enyésznek el a lapok tengerében. Az utóbbi évek legfőbb jellemzője, hogy egyáltalán nem indul

új irodalmi folyóirat, bár most látszik némi mozgás, decemberben indult a székelyudvarhelyi *Erdélyi Toll*, novemberben a Brunner kiadó ernyője alatt a *Budapest Bristol*, és Csontos János főszerkesztése alatt a *Nagyítás (...)*” — jelezte Onagy Zoltán az *Új Könyvpiac* főszerkesztőjének, Pécsi Györgyinek, 2010 januárjában *Egy könyveslap születésnapja* című, a *Nyugati Jelenben* is napvilágot látott beszélgetésében. Az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat megjelenését ismert erdélyi magyar lapok köszöntötték, mint: a kolozsvári *Krónika*, *Szabadság*, *Vasárnap*, a marosvásárhelyi *Népújság* és *Vásárhelyi Hírlap*, a sepsiszentgyörgyi *Háromszék*, az aradi *Nyugati Jelen*, a székelyudvarhelyi *Polgári Élet*, a temesvári *Heti Új Szó*, a *Besztercei Híradó*, a Gyergyói *Kisújság*, a nagybányai *Bányavidéki Új Szó*, az *Erdőszentgyörgyi Figyelő*.

Tény, hogy az *Erdélyi Toll* olyankor, olyan időben látott napvilágot, amikor irodalmi és művelődési életünk terén körvonalazódni látszott: itt Erdélyben minden fontosabb művelődési központban emeltek egy „írott szellemi bástyát”, minden „irányzatnak”, „csoportosulásnak” van saját publikálási lehetősége. A Székelyudvarhelyen működő Erdélyi Gondolat Könyvkiadó jóvoltából megjelenő folyóirat bebizonyította: igenis, a Székelyföld szívében, Udvarhelyszéken, Székelyudvarhelyen szükség volt/van egy olyan objektív szemléletű és pártatlan kiadványra, mely nemcsak a 20 éves könyvkiadó szerzőinek, munkatársainak nyújt publikálási lehetőséget, hanem hatósugara egész Erdélyre, a magyar nyelvterületre kiterjed, s szívesen közli a partiumi és bánási szerzőket is.

A vaskos folyóirat (a harmadik évfolyam végére 2500 B5-ös /átszámítva közel 5000 A5-ös könyv/oldalnyi anyagot ölel fel) első számát Váry O. Péter a *Háromszék* 2009. október 31-i számában így jellemzi: „A szerkesztőségi be-

köszöntőben kiemelik: »folyóiratunk klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak«, s ennek megfelelően állították össze az első lapszámot, mely igazán nagyon változatosra, olvasmányosra sikeredett, többi erdélyi magyar irodalmi lapunk — Székelyföld, Látó, Helikon, Korunk, Várad, a virtuális világba átköltözött Irodalmi Jelen — méltó partnerévé.”

In: II. 2009-ben indult az *Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat*. 3. *Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Csire Gabriella:

„Az Erdélyi Toll egyrészt akkor lépett színre...”

Az *Erdélyi Toll* egyrészt akkor lépett színre — gondos előkészítő munkálatok eredményeként —, amikor már senki se gondolta volna, hogy a meglévő irodalmi-művelődési lapok, folyóiratok köré tömörült szerzők és olvasók köre rég kialakult, másrészt a sajtó világában is erőteljesen mutatkoztak már a bennünket is érintő európai gazdasági válság tünetei.

Az új, Székelyudvarhelyen megjelenő erdélyi irodalmi-művelődési folyóiratnak mégis sikerült magára vonnia a figyelmet és talpon maradnia. Ebben minden bizonnyal szerepet játszik az *Erdélyi Toll* sajátos profilja, figyelemre méltó

tó szerzőgárdája, a rendszeres időközökben való megjelenés — negyedévente lát napvilágot, igényes kivitelezésben, 200-300 oldalon —, na meg a zökkenőmentes terjesztés és a kedvező sajtóvisszhang, a beharangozás éppúgy, mint például a nemrég Marosvásárhelyen szervezett folyóirat-bemutató.

Nem véletlen, hogy Beke Sándor áll a folyóirat élén, az általa alapított, tíz évfolyamot megélt *Székegy Útkereső*nél szerzett tapasztalattal. Jobbára az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó szerzőire támaszkodott, amikor 2009-ben szárnyra bocsátotta az új sajtóterméket. Azóta, mondhatni, minden egyes lapszámmal tovább fejlődött, gyarapodott az *Erdélyi Toll*, tematikailag éppúgy kikristályosodott, mint a műfajok tekintetében. A közismert szerzők — nem ritkán a szakma „nagy öregei” — mellett a most bontakozó fiatal tehetségek szóhoz juttatása teszi elevenné, változatosná, minden korosztálynak és számos érdeklődési körnek megfelelővé a folyóiratot. Előkelő hely illeti meg a néprajzzal, hagyományaink feltárásával és ápolásával foglalkozó cikkeket és tanulmányokat, de hangsúlyossá vált az irodalom és a nyelvművelés korszerű kérdéseinek, akár csak a keresztény értékeknek a köztudatba vitele is. És ekkor még nem is szóltam a felnőtteknek szánt irodalmi alkotásokról.

Az *Erdélyi Toll* fő erősségei közé tartozik a gyermekirodalmi rovat. A legkisebbektől a gimnazista korosztályig terjed hatósugara. De a műfajok szempontjából is igen változatos: verset, mesét, mondát, meseregényt foglal magába, bő ötven oldalon. Ezzel a negyedévente megjelenő miniantológiával a felnőttek dolgát is megkönnyíti, hiszen a szülő kezébe adja az esti mesét, az iskolás gyermek számára a tananyaghoz (is) kötődő meséket és mondákat,

akárcsak az évszakokhoz illő, szavalásra is alkalmas verseket — kortárs szerzők prózáját és líráját.

Hangsúlyozni szeretném a szerkesztőség újra fogékony nyitottságát és megbízhatóságát. Ezért remélhető, hogy 2012-ben és az eljövendő esztendőekben is egyre több tehetséget fog megnyerni, és ilyenformán megtartani a helyes arányt a szépirodalmi-művészeti alkotások, valamint az elméleti jellegű munkák (esszék, tanulmányok stb.) között, az olvasási igényt kielégítő értékes irodalmi alkotások javára.

In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Ráduly János:

**„Amikor 2009 őszén megjelent az Erdélyi Toll
című irodalmi és művelődési folyóirat
első száma...”**

Amikor 2009 őszén megjelent az *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóirat első száma, épp Székelyudvarhelyre utaztam Beke Sándorékhoz. Leghamarabb az ifjabb Bekével, Sanyikával találkoztam, aki a folyóirat munkatársaként nem utolsó sorban az impozáns, tartásos

folyóirat-borító tervezője is. Dél körül volt, kint az udvaron, a bejárati kőlépcsőn beszélgettünk.

— Megjelent az új folyóirat — mondta Sanyika, azzal megfordult, s már hozta is az első példányok egyikét. Amikor megpillantottam a barnás-sárgás színezetű borítólapot (őszi számnak készült), nagyon meglepődtem, székelesen szólva: „elbámultam magam”. Nyilván, a legelső kérdésemet már a hiúság diktálta:

— Én benne vagyok-e a folyóiratban?

— Több anyaggal — válaszolt Sanyika.

Épp a második oldalra nyitottam ki, a szerkesztőség és a munkatársak névsorához. Olvastam: Grafikai kivitelezés: Beke Sándor-Olivér (...) A címlap illusztrációját Péter Katalin készítette.

Aztán elmélyültem a laptest anyagának tanulmányozásában. Megragadtak a fejezetcímek, íme néhány közülük: *Írók a szülőföldről, Anyanyelvünk épségéért, Petőfi Sándor emlékezete, Műzsa és lant, Hit és üzenet, Élő néphagyomány, Könyveink világa, Erdélyi Toll gyermekeknek* stb. Tudtam — már régebb-ről — Beke Sándor szintetizálásra törekvő „hajlandóságairól”, s most íme, izgalmas profilú folyóirattal lép az olvasóközönség elé. A *Beköszöntő sorokból* ezt ragadom ki: „Fogadják bizalommal és pártatlan olvasói kedvvel a Székelyudvarhelyen szerkesztett és kiadott új sajtóterméket...” Azóta minden számot felette nagy érdeklődéssel vártam/várok, könyvespolcomon ott sorakozik az eddigi termés tíz száma: máris művelődés- és irodalomtörténeti értékűek. Iparkodom, nyilván, hogy a következő „laptestekben” is szerepeltessen a szerkesztő, ezzel kívánom jelezni — a magam számára is — a lap további „szükség-voltát.”

In: II. 2009-ben indult az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat. 3. *Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Bertha Zoltán:

„A személyes emlékek az eddigiek után továbbvezetnek most már a mai időkhöz...”

A személyes emlékek az eddigiek után továbbvezetnek most már a mai időkhöz és a Beke Sándor további fáradhatatlan kezdeményező ambíciózusságának köszönhetően létrejött új folyóirat, az *Erdélyi Toll* megindulásához. Ez a folyóirat megint csak az összefogás, a sokszínűség, az élni akarás, a megmaradás gyönyörű példája és példázata. Százféle erdélyi és távolabbi szerző munkáival jelenik meg, a honismeret, a helytörténet, a kultúrhistoria, a művelődéstudomány, a szépirodalom, az esszé ezernyi színárnyalatban kibontakozó értéktartományait felvonultatva. Rangot jelent, és nemcsak színfolt, hanem igazodási pont is, őrtálló, sorvigyázó figyelem és kilátótoronyként összegződő, emelkedő minőségszféra szimbóluma is egyben. Az első számot már megkaptam a kitűnő irodalomtörténész, a marosvásárhelyi Nagy Pál barátomtól, s azután a debreceni Sütő András emlékkonferencián elhangzott előadásomat elküldtem, és hamarosan meg is jelent. Így aztán

egyfajta szellemi otthonommá is vált a lap, mert később is sorra jöttek benne további írásaim az erdélyi irodalomról. Nagy, különleges megtiszteltetés, megbecsültség számomra együtt szerepelhetni Bölöni Domokossal és Ráduly Jánossal, Nagy Pállal és Csávossy Györggyel, Fodor Sándorral és Lőrincz Györggyel, Kozma Máriával és Burján Emillel és mind a többiekkel — egészen a már régebb óta Debrecenben élő Hadnagy Józsefíg, akinek *Labirintus* (Bp., Rím Könyvkiadó, 2009) című verseskötetéhez én írhattam bevezető méltató tanulmányt.

Jól emlékszem, miképpen is lehetne felejtetni, ahogyan Székelyudvarhelyen is félve botorkáltunk, este villanyvilágítás nélküli sötétben, nappal reménykedve a mégis-megmaradásban, az átcsempészett történelmi, népismereti, szépirodalmi könyveket rakosgatva, például Miklós Ferenc magyartanár barátunkkal beszélgetve, tanakodva, keseregve — a zsarnokság évadán, pusztulásunk mikéntjén merengve. És ezek az idők milyen élesen-életesen elevednek elő az ugyancsak udvarhelyi Lőrincz Gyurka barátom nagyszerű regényeiben! Szomorúság és életbizalom: ez jellemez ma minden szellemi igényt, mert nem lehet nem észrevenni etnikai sorvadásunk aggasztó tüneteit, ugyanakkor kötelességünk és felelősségünk a jövőteremtő munkálkodás. Ez a kötelességéthosz fűti az *Erdélyi Toll* működtetését is, színvonala, jellege, holdudvara pedig nyilván egyre feltűnőbb lesz az erdélyi és egységes kárpát-hazai kulturális magyar égboltozat alatt.

In: II. 2009-ben indult az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat. 3. *Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, iroda-

lomtörténésekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Barabás István:

**„Igaz, amit a kérdés megfogalmaz:
minden fontosabb művelődési központban
emelte írott szellemi bástyát...”**

Igaz, amit a kérdés megfogalmaz: minden fontosabb művelődési központban emelte írott szellemi bástyát. De sajnos az is igaz, amit a kérdező elhallgat: hogy támogatók híján legtöbbjük ki is múlt az élők sorából. Ki emlékszik ma már Nagyvárad, Temesvár, Csíkszereda irodalmi-művészeti folyóirataira, amelyeket Horváth Andor, Szekernyés János, Koszta István neve fémjelzett? Jött ugyan helyettük a *Székelyföld*, az *Irodalmi Jelen*, a *Várad*, de a kérdés nyitva marad: szellemi életünk vajon tud-e annyi és olyan fajsúlyú terméket szállítani a szerkesztőségeknek, hogy a *Látó*, a *Korunk*, a *Helikon* mellett az újakat is életben tartsa? Ítélje meg az olvasó, ki hogyan tudja tartani a színvonalat olyan körülmények között, amikor az erdélyi magyar irodalom termésének színe-java (anyagi okokból) Magyarországon jelenik meg. Vagy mégse épp ilyen fekete az ördög? Minden sötét víziók ellenére, 2009-ben piacra került az *Erdélyi Toll*. Megint csak tapsolni tudunk neki, ahogy örvendtünk a *Székely Útkereső*nek, és megint érdeklődéssel várjuk minden lapszáma megjelenését. Hogy mit jelent nekem az újszülött, erre nem válaszolhatok érdemben, mert

bedolgozója vagyok: a kérdésben említett 75 (!) magyar író árnyékában szerényen meghúzódó bukaresti újságíró.

In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húsz-éves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Albert-Lőrincz Márton:

**„Ha lakonikusan válaszolnék a kérdésre,
azt mondanám, hogy szeretem.
Szeretem az Erdélyi Tollat...”**

Ha lakonikusan válaszolnék a kérdésre, azt mondanám, hogy szeretem. Szeretem az *Erdélyi Tollat*. Nyilván ennél árnyaltabban is lehet értékelni. Hogy mit jelent számomra?

a.) *Időszűrűek a szerkesztői célok*, azaz a hagyományápolás és a modernitás. A szerkesztői *Beköszöntő*ben kijelölt cél szerint a folyóirat „a klasszikus értékeket tekinti mércének, irányadónak”. A klasszikus értékek jelentik „az élő néphagyomány ápolását”, „az anyanyelv művelését”, „a megtartó keresztény hit” ébren tartását. A modernitás szerintem két feladatot ró ki: a „mai irodalom új hajtásainak nyomon követését”, és az „erdélyi gondolat” tovább vitelet. Nekünk itt Erdélyben ez lenne a dolgunk.

b.) *Folyamatos az irodalomszervezői munka*. Beke Sándornak az *Erdélyi Tollban*, ahogy ő maga mondja, 75 erdélyi

magyar íróit sikerült megszólaltatnia, és a paletta még mindig bővül. Hetvenöt író, és ráadásul magyart talán nem nehéz egy asztal mellé ültetni, de egy asztal mellett megtartani irodalomszervezői teljesítménynek számít, még a mi kis magyar (nem kis-magyar) peremvidékünkön is. A 2009-ben induló *Erdélyi Toll*, hasonlóan a *Székely Útkereső*-höz, irodalmi és művelődési folyóiratként definiálja magát, de a váltásból eredő változás áthatja a lapot. Letisztultabb lett az a szándék, hogy a székelyföldi-erdélyi irodalom a magyar irodalom szerves részeként jelenítődjön meg. 2009-ben már vége van a romantikus társadalmi ábrándnak, tehát a szemlélet megújítása időszerűvé vált. Eljött az idő arra, hogy az elmúlt évtized életérzéseit, a sajátos román demokrácia-élményét újrafogalmazzuk, a meg- és itt maradás, továbbá az emberi és magyar méltóság, valamint a közösségi jogérvényesítés szempontjából. A szerkesztői szándék újrafogalmazását segítette Beke Sándor szerkesztői-irodalomszervezői tapasztalata, és az a munkatársi-szerzői csoportosulás, amely a lap köré szerveződött. Az *Erdélyi Toll* nem a semmiből, a *Székely Útkereső* strukturális és perszonális bázisán tudott megkapaszkodni, de teret nyitott olyan alkotók előtt is, akik korábban a kanonizált irodalmi sajtóban marginalizáltak voltak.

c.) *Megmaradt az üzenetes irodalom.* Az *Erdélyi Toll* véleményem szerint jó úton halad, fegyelmezetten követi hitvallását, a klasszikus értékek vállalását (a korábban vázolt koncepció szerint), nem hódított teret a formává üresedett *l'art pour l'art*, hűséggel tolmácsolja az erdélyiséget.

In: II. 2009-ben indult az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat. 3. *Erdélyi Toll* — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húsz-

éves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Sípos Erzsébet:

**„Az Erdélyi Gondolat égisze alatt
2009-ben megjelenő *Erdélyi Toll*
irodalmi és művelődési folyóirat...”**

Az Erdélyi Gondolat égisze alatt 2009-ben megjelenő *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat számos erénye mellett egyik legjelentősebb az, hogy politikamentes. Nem hajlik sem jobbra, sem balra, nem szolgálja bizonyos körök érdekeit, ami, gondolom, elsősorban a főszerkesztő-igazgató Beke Sándornak tulajdonítható. Bizonyára ráérezett az olvasótábor azon elvárására, igényére, hogy mellőzze a különböző „csoportosulásokat” képviselő írásokat a kiadványokból, és ezáltal mindenkire egyformán szóljon. Az anyanyelvőrzés, az értékmentés nyelvén. Elismerésem az *Erdélyi Toll* értő szerkesztőgárdájának, gondos grafikai kivitelezőinek, akik ízléses, sőt művészi „tálalásban” adják ki kezükből a folyóiratot.

Az *Erdélyi Toll* őrzi a színvonalát. Nem olcsó, átlátszó „trükkökkel” igyekszik hatni az olvasóra, hanem amit nyújt, az nívós, hasznos és nyelvezetében mindenki számára érthető olvasnivaló. Megőrzésre, továbbadásra méltó szellemi táplálék gyermeknek, fiatalnak és idősnek egyaránt. A számos, anyanyelvoktatást feltérképező tanulmány, a néprajzot, hagyományőrzést taglaló anyagok, a törté-

nelmi múltat megidéző írások, neves íróink levélváltásának feldolgozása, a gyermekirodalom gyöngyszemei — mesék, versek, mondák, visszaemlékezések —, a hit erősítésének szentelt írások, életrajzok közlése, a nemzeti öntudat és összetartozás gondolatának ápolása — a székely, magyar, csángó örökség —, a nép ajkán fogant történetek, szólások, mondókák gyűjteménye... és még sorolhatnám, de a felsorolásnál hitelesebben tanúskodnak a nyomdából kikerült számok.

In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

P. Buzogány Árpád:
„Azok közé tartozom, akik az Erdélyi Toll megjelenése előtt...”

Azok közé tartozom, akik az *Erdélyi Toll* megjelenése előtt jóval gondolkodtak egy ilyen kiadványon, illetve e lap céljain, feladatain, szerepén, lehetséges munkatársi körén. Az olvasót elsősorban talán az lepi meg, hogy Székelyudvarhelyen is lehet olyan témájú folyóiratot szerkeszteni, mint az önmagát központnak kikiáltott Kolozsváron, még a szakma és a politikum rendszeres anyagi támogatása nélkül is. És hogy olyan szerzőket is olvashat itt, akiket más-

hol még legjobb írásaikkal sem fogadnak, értem itt a magyar nyelven megjelenő nagyon csekély számú irodalmi művelődési folyóiratot.

In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Böloni Domokos:
„Az Erdélyi Toll egyelőre...”

Az *Erdélyi Toll* egyelőre érdekes színfoltnak látszik a magyarul megjelenő irodalmi kiadványok sokaságában.

In: *II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Balázs Sándor:
**„Az Erdélyi Toll című folyóiratról
már közvetlen tapasztalataim vannak...”**

Az *Erdélyi Toll* című folyóiratról már közvetlen tapasztalataim vannak, hiszen az a megtiszteltetés ért, hogy „egy közös erdélyi asztalhoz ültetett” közel 75 magyar író között magam is ott vagyok. Mivel személy szerint engem kérdeznek — mit jelent számomra ez a sajtótermék —, képmutatás volna arról nem szólni, hogy nekem ez a kiadvány közvetlen, úgymond (nem anyagi) nyereséget, megszólalási lehetőséget biztosít, s ezért igen hálás vagyok a szerkesztőségnek. A lapszámok persze saját értékrendemben ennél sokkal többet közvetítenek nekem: gazdag eszmeiséget — még ha esetenként szembetűnő nívkülönbségek vannak is a közölt írások között. Őszinte elismerésemet fejezem ki azért, hogy olyan (talán konok) következetességgel a székely mentalitás múltját, népi gyökereit igyekeznek olvasóközölkébe hozni. Magam is székely vagyok, amolyan „árnyékszékely”, miként apám engem — a Kolozsvárra került kászonalitízi szolgálégény és az ugyanabból a faluból származó cselédlánynak a kincses városban született „nadrágos góbé gyereket” — titulált. Lehet, hogy ez az „elfajzott voltom” diktálja azt, hogy az *Erdélyi Toll* székely-centrikusságának irodalmi megítélésében valamit hiányolok: a székelyek nemcsak az autonómiára szomjazó tájakon, a rovásírással megjelölt Székelyföldön élnek, hanem szerzte a nagyvilágban. (Tamási Áron székely maradt Amerikában, s akkor is, amikor a saját államába telepedett át.) Talán a Bukarestbe, Kolozsvárra, vagy miért ne, Óceánon túlra került székelyekről is többet kellene szólni. Lehet, hogy ismét haza beszélek, gondolok például arra, hogy az Újvilágban meggazdagodott székelyek — mint unoka-

bátyám, Balázs Ferenc, aki áldozatosan segítette a kászoni itt maradottakat — milyen erőfeszítéseket tettek/tesznek a hazaiak támogatásában. Meg aztán egy másik, ugyancsak személyes vonatkozás: a harmincas években Kolozsváron rövid ideig megjelent egy újság *Székely Alkalmazottak Lapja* címmel. A szerkesztője, Ladó Lajos nagy hóhányó volt — de nem ez a lényeg, hanem az, hogy a kincses város székely cselédlányainak, szolgalegényeinek lapjuk volt. Az ilyen sajtójelenségekkel is foglalkoznia kellene a folyóiratnak, ez is „székely kérdés”. Mint ahogyan a Magyarországra áttelepült székely honfitársaink életéről is szívesen olvasnának az itthoniak.

In: II. 2009-ben indult az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat. 3. Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Brauch Magda:
**„Az Erdélyi Toll színvonalas,
sokoldalú folyóirat...”**

Az *Erdélyi Toll* színvonalas, sokoldalú folyóirat, és magam sokra értékelem politikamentességét. Sajnálom viszont, hogy megyénkben (Arad megye) nem lehet hozzájutni szabad árusításban, pedig volna rá igény.

In: II. 2009-ben indult az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat. 3. *Erdélyi Toll — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”*. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Demeter Attila:

„Az Erdélyi Toll épp jókor született...”

Az *Erdélyi Toll* épp jókor született: a Székelyföldnek szüksége volt és van egy olyan irodalmi és művelődési közvetítő közegre, amely egyrészt méltóan képviseli őt, másrészt pedig megmérettetésre sarkallja, tükröt állít eléje. Ugyanakkor jó tudni, hogy méltó partnere a többi erdélyi irodalmi lapnak, olyan szellemi bástya, amely egybegyűjti nemcsak a jelentős székelyföldi alkotókat, hanem ezzel egyidőben megszólaltatja a jelenkori magyar irodalom nagyjait is. Külön értéknek tartom, hogy az *Erdélyi Toll* — amelynek sikerült 75 magyar íróat közös asztalhoz ültetnie — hitelesen, szellemesen, mértéktartással és derűlátóan fordul olvasótáborához. Nekem személy szerint a remény jelent, hogy Erdélyben (és persze, Székelyföldön) továbbra is szükség van az írott szóra, a nyelvre, az irodalmi alkotásra. És talán egyre nagyobb szükség van egymás megismerésére (itt az erdélyi szerzőkre gondolok, pontosabban arra, hogy még mindig nem ismerjük eléggé egy-

mást, az *Erdélyi Toll* e tekintetben is tett már néhány fontos lépést).

In: II. 2009-ben indult az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat. 3. *Erdélyi Toll* — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Málnási Ferenc:

„Hogy mit jelent számomra az Erdélyi Toll? ...”

Hogy mit jelent számomra az *Erdélyi Toll*? Sokat, nagyon sokat, hiszen magyartanárként most már nem oktatok, csak besegítek néha helyettesítőként, nincs már kötelességem, munkám a tananyag megtanításával, így külső munkatársként több időt szánhatok a folyóirat *Anyanyelvünk épségéért* című rovatban elindított *Anyanyelvoktatásunk...* c. tanulmány sorozatom további megírására, előkészítésére.

Kezdetben az *Erdélyi Toll*hoz Eszteró István költő, volt évfolyamtársam, Temesvárról ajánlott be, üzent, hogy közölhetnék az újonnan megjelent folyóiratban... Éreztem, hogy itt az alkalom, írhatok, pótolni kell a 45 évi tanári-pedagógusi pályának szentelt elzártságomat.

In: II. 2009-ben indult az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat. 3. *Erdélyi Toll* — az egész magyar nyelvterületre kiterjedő

objektív és pártatlan „írott szellemi bástya”. Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húsz-éves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Buksa Éva-Mária:

**„Az immár nagykorúvá vált
Erdélyi Gondolat Könyvkiadóról ma —
közel 21 év távlatából — elmondhatjuk ...”**

Az immár nagykorúvá vált Erdélyi Gondolat Könyvkiadóról ma — közel 21 év távlatából — elmondhatjuk, hogy hivatásának tudatában magas fokú szakértelemmel szolgálja Erdély földjén a közművelődést gazdag tematikai és műfaji változatosságot kínáló irodalmi alkotások, tudományos írások (tanulmányok, monográfiák, nyelvművelő és természetismereti művek), vallási tárgyú, néprajzi, valamint népköltészeti alkotások megjelentetésével. A több mint 250 szellemi termék sokszínűsége tükrözi a kiadói szándékot: könyvet adni kezébe a szépirodalmi művek iránt érdeklődőknek, az Erdély természeti szépségeit, népi hagyományait, népköltészetét megismerni vágyóknak, az ősi rovásírás és a mai nyelvművelés iránt érdeklődőknek, valamint nemzeti történelmünket jobban megismerni óhajtók részére.

Ebben a társadalmilag, gazdaságilag és politikailag polarizált világban a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Könyvkiadó egy olyan szellemi fórum, mely méltán az er-

délyi kortárs magyar irodalom és tudomány fókuszába került, és a *Székely Útkereső*vel, a Székely Útkereső Kiadványaival, valamint a 2009-ben indult *Erdélyi Tollal* erősítette értékteremtő jellegét.

In: *II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 4. Húsz év, 266 könyv, sajátos szellemi értékek, örök érvényű kincsek.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Balázs Sándor:

„Az Erdélyi Toll című folyóirat...”

Az *Erdélyi Toll* című folyóirat és az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó patronálásával megjelenő könyvek gyakorlatilag egyazon szerkesztési koncepciót érvényesítik. (...) Egy valami azért mégis csak megkülönbözteti a folyóirat szerkesztését a könyvek megjelentetésétől: a kötetekben sokkal mélyebben beleszólható a *tudományos igény* (nyilván akkor, amikor nem a szépírás vonzkörében készült a kézirat). Egy folyóirat ugyanis lehet akár elalvás előtti olvasmány (ez pozitív, nem negatív értékelés), a könyv azonban nem mindig ilyen, esetleg olyan tudományos értekezés, amelyet inkább a könyvtárakban olvasnak. (...) De azért el kellene gondolkodni azon is, hogy *perspektívikusan* (tehát nem most) vajon ebből a médiumakcióból nem fog-e kinőni egy olyan formakeret, amely — nem valamilyen „Udvarhelyi Korunk”, vagy „Udvarhelyi Erdélyi Mú-

zeum” formájában — teret biztosít a „vájtfülűeknek” szóló szakelemzések közlésének is, kielégítve ezzel mind a *tömegkommunikálás*, mind a *specifikus tudományos érdeklődés* igényeit. Persze ez a jövő zenéje, ám ha ez a távlat már ma felvillan, el lehetne kezdeni az ilyen irányú építkezést azzal, hogy *egy-egy* ilyen, inkább a szakigényesebbeknek szóló tanulmánynak is teret biztosítanak.

In: *II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 4. Húsz év, 266 könyv, sajátos szellemi értékek, örök érvényű kincsek.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Balázs Sándor:

„Az Erdélyi Toll folyóirat kapcsán...”

Az *Erdélyi Toll* folyóirat kapcsán már elmondtam a véleményemet, ez jórészt a néprajzi írásaikra is vonatkozik. Az ilyen hagyománymentő munkálkodásra feltétlenül szükség van. Néprajzi tanulmányaikat úgy értékelem, hogy ezek mintegy utat mutatnak a fentebb említett szaktudományi nyitás felé, sikerült összeötvözniük a közérdeklődés és (részlegesen) a specialitás különleges igényeit. De a távoli jövőben — ki tudja, miért ne — esetleg az akadémikus mélységekig hatolóan is megtehetik ezt. Feltéve, ha a székelyudvarhelyi kezdeményezésnek ilyen távlati igényei vannak. Ha ilyen szándékaik nincsenek, maradjanak meg a mostani részleges összeegyeztetésnél.

In: *II. Könyvkiadás. I. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. 6. Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és a hagyományápolás.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Balázs Sándor:

„Én a világhálót még idézőjelben sem minősítem az olvasási kedv megrontójának...”

Én a világhálót még idézőjelben sem minősítem az olvasási kedv megrontójának. Más az olvasás általában és más a könyvolvasás, a folyóirat olvasása; a nyomtatott és az elektronikus médium a betűk közvetítette eszmék befogadási módjában valóban konkurálhat egymással. De nem mindig, hiszen miért ne egészíthetnék ki egymást. Az Önök esetében e tekintetben különbség van az időszaki kiadvány és könyvek megjelentetése között. Az *Erdélyi Toll* — nyomdai sokszorosítása mellett — fent van az interneten is, bárki olvashatja, ez a sajtóterjesztés szempontjából lehet, hogy hátrányos (kevesebb példányt lehet eladni), ám nagy haszna is van: olyanok is hozzájutnak a szövegekhez, akikhez a példányok a szokásos úton soha nem jutottak volna el. Én magam számos külföldi rokonomnak, ismerősömnek javasoltam, olvassák a világhálón folyóiratukat. Megköszönték, és jó véleménnyel voltak az *Erdélyi Toll*ról. Ezt a sikert az elektronikus eszközök nélkül nem könyvelhették volna el.

In: II. Könyvkiadás. II. *Az erdélyi könyvkiadásról általában.*
9. *Csappan az erdélyi magyar olvasótábor.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Bertha Zoltán:

„Szerintem most már határoktól függetlenül lehet valaki sikeres...”

Szerintem most már határoktól függetlenül lehet valaki sikeres (...). De azért a tiszta és összetett értékek talán mégis a legmaradandóbb lelki-szellemi alapokon nyugszanak: amikor a mű sem érzelmileg, sem erkölcsileg nem idegenedik el a jellegzetes nemzeti sorskérdésektől, a népünket sorvasztó gondok-bajok észrevételétől, a felelősségvállalásra és igazmondásra készítő moralitástól. A tradicionális sajátosságok — a hűség, a kötődés, az identitásvédelem — hagyományos méltóságától. A politika persze más, mint az írásművészet, de azért ahogyan az erdélyi magyarságot, mint nemzeti közösséget természetes jogelvi alapon megilleti a kollektív önrendelkezés, az autonómia szabadsága, hasonlóképpen az irodalom szabadságához is hozzátartozhat a „vallani és vállalni” eszmeisége (még ha olykor éppen ezt akarják is kilúgozni belőle). Az, ami minden leszűkítés nélkül önmagunkra ismertet — és reményt is sugároz. Ami köt és emel — köt a bennünk és emel a fölöttünk lévő értékekhez. Ahogyan a *Székely Útkereső* és a

körülötte kibomlott eredmények (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, *Erdélyi Toll* folyóirat, antológiák stb.) összegezve is mutatják valamennyiünk számára „a jövő, a megmaradás méltó útját”, ahogyan Beke György fogalmazott, s hogy mindez nemcsak tényadat immár, hanem: történelem — amiként pedig azt Nagy Pál szögezte le legújabb, és éppen a kiadónál közzétett tanulmánykötetében, a *Betűvetés mezéjén* címűben (2010). De remélhetőleg — tehetjük hozzá — nemcsak múltbeli, hanem jelen- és jövőbeli, vagyis folytonosan történő és létezésünkben megtartó történelem.

In: *II. Könyvkiadás. II. Az erdélyi könyvkiadásról általában. 12. Vélemények a XXI. század eleji erdélyi magyar irodalomról.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Beke Sándor:
„Szellemi műhelyünkben...”

Szellemi műhelyünkben 2009-ben létrejött *Erdélyi Toll* folyóiratunk bemutatását, időközönkénti recenzálását az alábbi sajtókiadványok tették meg: *Bányavidéki Új Szó*, *Besztercei Híradó*, *Erdőszentgyörgyi Figyelő*, *Gyergyói Kisújság*, *Háromszék*, *Heti Új Szó*, *Könyvkiadói Tájékoztató*, *Krónika*, *Népújság*, *Nyugati Jelen*, *Polgári Élet*, *Szabadság*, *Új Könyvpiac*, *Vásárhelyi Hírlap*, *Vasárnap*.

In: *III. Könyvterjesztés Erdélyben. 13. A könyvesboltokban történő könyvterjesztésről.* Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján. Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll. Székelyudvarhely, 2012.

Megjelent az Erdélyi Toll

Az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó gondozásában megjelent az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat 2012. 3. száma. Tartalmából: Józsa Miklós a 125 éve született Áprily Lajos nagyenyedi emlékeinek járt utána, miközben Málnási Ferenc Áprily-verseket elemez. Olvashatjuk Ráduly János irodalmi anekdotáit, de Beke Sándor összegzőjét is *A Székely Útkereső levelesládájáról.* Szekeres Lukács Sándor a rovásírásos múltunkat idézi fel, Pomogáts Béla a transzilvánista ideológiáról értekezik.

Székely Újság, 2012. november 23-29.

Nagy Székely Ildikó:

Az idei harmadik Erdélyi Toll kínálatából

Megjelent az *Erdélyi Toll* IV. évfolyamának 3. száma. Az udvarhelyi Erdélyi Gondolat Kiadó negyedévi publikációjának legfrissebb kínálatát az alábbiakban ismertetjük. Az *Írók a szülőföldről* rovatban Bertha Zoltán: *Transzszilván „lélekmentők”* (Páskándi Géza esszéi modern erdélyi klasszikusokról), illetve Bölöni Domokos: *Szélrózsza kankalin (V.)*

című írása olvasható, irodalomtörténeti ismereteket Pomogáts Béla: *A transzilvánista ideológia*, valamint Bertha Zoltán: „Szelíd fényű glória” (Páskándi Géza Dsida Jenő-ről) című munkája nyújt. A 125 éve született Áprily Lajos szellemét Józsa Miklós: *Áprily Lajos emléke Nagyenyeden* című írása, illetve Málnási Ferenc két verselemzése idézi meg. A sajtótörténet számára fenntartott részben Beke Sándor főszerkesztő: *A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében (II.)* című összeállítását találjuk. Az *Anyanyelvünk épségéért* rovatban Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében X.* című munkája olvasható. A *Műzsa és lant* rovat szerzői: Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Bölöni Domokos, Czirják Edit, Csatáné Bartha Irénke, Csávossy György, Farkas Antal, Ferenczi Enikő, Fülöp Kálmán, Hadnagy József, Kamenitzky Antal, Komán János, Kozma László, Nagy József Levente, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Tar Károly. Irodalmi anekdotákat Ráduly Jánostól, filozófiai jellegű írást Balázs Sándortól olvashatunk. A *Hit és üzenet* rovatban Baricz Lajos, Beke Sándor, Fülöp Kálmán lírai alkotása, illetve Bustya Dezső, Málnási Ferenc, Pázmány Péter prózája található. Recenzióval Szekeres Lukács Sándor jelentkezett *Rovásírók múltunk* címmel (Mandics György: *Rovott múltunk*, A székely-magyar rovásírás-történet kézikönyve, I. kötet, Irodalmi Jelen Kiadó, Arad, 2010). A gyermekrovatban Beke Sándor, Mészely József, Ráduly János, Tar Károly versei és Benedek Elek, Bölöni Domokos, Csire Gabriella, Kriza János, László László, P. Buzogány Árpád prózája olvasható.

Népíjság, 2012. november 24.

CsA [Csíki András]:

A Helikon —

Kortárs szépirodalmi folyóiratok Erdélyben 1.

„A bemutatásra kerülő irodalmi folyóiratok között nagy múltú, jogutódláson átesett, hagyományos kultúrközpontokban működő lapok (*Kolozsvári Helikon, Látó*), a 20. század elejének partiumi szellemi központjaiban frissen alapított lapok (*Várad, Irodalmi Jelen*), valamint — erdélyi viszonylatban — új művelődési központokban, mint Csíkszeredában, Székelyudvarhelyen (*Székegyföld, Erdélyi Toll*) létrejött lapok találhatók.”

Tisztás, 2012. december, II. évf. 4. szám

A negyedik Erdélyi Toll kínálatából

A szentesti hangulatot is megidéző publikációban mindenki megtalálja kedvenc rovatát. *Írók a szülőföldről* cím alatt Kozma László verse, az *Ünnepi színpad*, Fülöp Lajosnak a korai Áprily-lírában kifejezésre jutó érzetkultuszról, Bertha Zoltánnak Tamási legkedvesebb regényéről, a *Jégtörő Mátyásról* szóló írása, illetve Bölöni Domokos *Szélrózsakankalin* című művének soron következő, ötödik része olvasható. A 370 éve született Bethlen Miklós emléke előtt Málnási Ferenc *Olajágot viselő Noé galambja...* című írása adózik, ugyanakkor Bethlen Miklós *Imádságoskönyvéből* is találunk egy részletet. Ady Endre születésének 130. évfordulója alkalmából Bertha Zoltán *Ady táltos-paripáján*, Málnási Ferenc *Új időknek új dalai* című írását, illetve Ady *A magyar ugaron* című versét olvashatjuk. A harmadik számhoz hasonlóan a negyedikben is felidéződik Áprily Lajos emléke, ezt szolgálja Józsa Miklós *A természet világa*

egy *Áprily-versciklusban* című írása. Az *Anyanyelvünk épységéért* rovatban Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című művének XI. fejezetét olvashatjuk. A *Sajtótörténet* rovatban a kolozsvári *Hitel* folyóiratról találunk tanulmányokat Szász István Tas, Pomogáts Béla, Farkas Zoltán, Zólya Andrea Csilla, Dávid Gyula, Szakolczay Lajos, illetve Papp Endre tollából. A *Műzsa és lant* rovatban Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Csávossy György, Demeter Attila, Elekes Ferenc, Farkas Antal, Fülöp Kálmán, Komán János, Mészely József, Nagy József Levente, P. Buzogány Árpád, Sente B. Levente, Tar Károly lírai alkotásai, illetve Brauch Magda, Bölöni Domokos, Elekes Ferenc, Fábíán Lajos, P. Buzogány Árpád, Tar Károly prózája olvasható. A *Zenei világ* rovatban Csifó János *Lakatos István, a muzikológus* című írása szerepel, az *Élő néphagyományok* rovatban a Ráduly János gyűjtötte népi imákat olvashatjuk. A *Hit és üzenet* című rovatban folytatódnak Bustya Dezső naplójegyzetei, a *Tűnődések*, ugyanitt találjuk Kozma László és Pálffy Tamás Szabolcs versét. A könyvismertetéseknek szentelt rovatban Mészely József Kozma László költő új, *Erdélyi karácsony* című könyvéről értekeznek. A negyedik *Erdélyi Toll* Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Csatáné Bartha Irénke, Jancsik Pál, Kozma László, Nagy Székely Ildikó, Ráduly János verseivel, illetve Bölöni Domokos és Csire Gabriella prózai alkotásaival a gyerekeknek kedveskedik.

Népújtság, 2012. december 15.

nszi [Nagy Székely Ildikó]:

A Toll védelme

Ötödik évfolyamához érkezett
a székelyudvarhelyi folyóirat

Kisiskoláskorom kedvenc tárgyai közé tartozott a háromszínű golyóstoll, amely egyetlen érintésre pirosban vagy zöldben folytatta a megszokott kék sorokat. A székelyudvarhelyi *Erdélyi Toll* ennél sokkal több árnyalattal lepi meg minden negyedévben olvasóit a legfiatalabb „Tollforgatóktól” a szépkorúakig. Az ötödik évfolyamához érkezett irodalmi, művelődési folyóirat, az — idén huszonkettedik évébe lépett — udvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó sajtóterméke különös szépségű, váratlan virágként született 2009-ben, akkor, amikor már a médiavilágban is érzékelhetővé váltak a gazdasági válság jelei, a meglévő irodalmi-művelődési lapok köré csoportosult szerzők és olvasók köre pedig rég körvonalazódott. Szükség, igény volt rá mégis. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy az elmúlt fél évtized alatt egyszer sem kellett megtorpannia, sem minőségében, sem terjedelmében nem érintették az anyagilag, eszmeileg egyaránt nehéz idők mellékhatásai. Ötödik évfolyamának első számában megtaláljuk az induláskor „megkóstoltatott,” azóta egyszer sem nélkülözött rovatokat — *Anyanyelviünk épségéért, Írók a szülőföldről, Irodalomtörténet, Sajtótörténet, Műzsa és Lant, Híres magyar műzsa, Filozófia, Élő néphagyományok, Hit és üzenet, Élő tudomány, Erdélyi Toll — gyermekeknek* —, az első ötvenegynéhány oldalon, a szintén ismert és kedvelt *Műhely* rovatban pedig *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján* címmel Beke Sándor főszerkesztő

2012-ben kiadott interjúkötetének első fejezete olvasható. Mi módon befolyásolta az 1989 utáni romániai magyar sajtó az alkotói pályák alakulását, milyen emlékeket idéz a rendszerváltás után megjelent *Székely Útkereső*, mi a jelentősége a 70-nél több magyar író t „egy közös erdélyi asztalhoz” ültető *Erdélyi Toll*nak? — jeles írók, költők, irodalomtörténészek, egyetemi tanárok, szerkesztők véleményét ismerhetik meg minderről a kötet, illetve a lap olvasói. Ezen gondolatokból válogattunk: „Szomorúság és életbizalom: ez jellemez ma minden szellemi igényt, mert nem lehet nem észrevenni etnikai sorvadásunk aggasztó tüneteit, ugyanakkor kötelességünk és felelősségünk a jövőteremtő munkálkodás. Ez a kötelességéthosz fűti az *Erdélyi Toll* működtetését is, színvonala, jellege, holdudvara pedig nyilván egyre feltűnőbb lesz az erdélyi és egységes kárpát-hazai kulturális magyar égboltozat alatt” (Bertha Zoltán), „Megőrzésre, továbbadásra méltó szellemi táplálék gyermeknek, fiatalnak és idősenk egyaránt” (Sipos Erzsébet), „Nekem személy szerint a reményt jelenti, hogy Erdélyben (és persze, Székelyföldön) továbbra is szükség van az írott szóra, a nyelvre, az irodalmi alkotásra” (Demeter Attila). Sorozatban közölt prózaanyagával — Bölöni Domokos: *Szélrózsza kankalin*, Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében*, Balázs Sándor: *Köznapfi filozófia*, Bustya Dezső: *Tűnődések* — számomra a folytonosság ígéretét sugallja, egyfajta biztonságérzetet kelt az ötesztendő *Erdélyi Toll*. Olyan érzés ez, mint amikor valaki több hónapos távollét után hazatér, és mindent a helyén talál.

(A tartalomról: Beke Sándor: *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján (I.)*, Bölöni Domokos: *Szélrózsza kankalin (VI.)*, Pomogáts Béla: *A helikoni költészet*, Bárd Oszkár: *Kell lennie*, Madách Imre: *Isten keze, ember keze*, Málnási Ferenc: „*Mondottam, ember, küzdj és*

bízva bízál”, Nagy Pál: *Volt akkor egy Művészet*, Pomogáts Béla: *Búcsú egy műhelytől*, Kozma László: *Szabó T. Attila*, Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében (XII.)*, Brauch Magda: *Nyelvi illem — régen és ma*, Bertha Zoltán: *Magyarság és emberség*, Brauch Magda: *Erzsébet asszony*, Balázs Sándor: *Köznapi filozófia (VI.)*, Ráduly János: *Népies rabversek 1897-ből*, Szőcs Katalin: *Az élet virága (I.)*, Sebestyén Péter: *Húsvét, az ünnepek ünnepe; Feltámadás; Láttá és hitt*, Bustya Dezső: *Tűnődések (IV.)*, Zsigmond Enikő: *Milyen gát a Bogát-dombja, küszöb-e a Gréces-tető? A Múzsza és Lant* rovat szerzői: Albert-Lőrincz Márton, Barabás István, Beke Sándor, Bodó Márta, Csatáné Bartha Irénke, Csire Gabriella, Demeter Attila, Elekes Ferenc, Eszterő István, Ferenczi Enikő, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Ilyés András Zsolt, Kamenitzky Antal, Kiss Lehel, Komán János, Kozma László, Molnos Ferenc, Mester Györgyi, Mészely József, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Ráduly János, Tar Károly. Az *Erdélyi Toll* — *gyermekeknek* rovatban Barcsay Andrea-Krisztina, Csatáné Bartha Irénke, Csire Gabriella, Kiss Lehel, Kozma László, László László, Mester Györgyi, Mészely Adél, Mészely József, Nagy Székely Ildikó, P. Buzogány Árpád, Tar Károly írásai szerepelnek.)

Népiúság, 2013. június 15.

Nagy Székely Ildikó:
Az ötéves Toll második röpte

Ahogy egyetlen vízcsepp a nagy vizet, a tengert őrzi magában, úgy rejtőzik egyetlen (*Erdélyi*) *Toll*ban a szárnyalásban el sosem fáradó Gondolatmadár minden árnyalata. Így van ez az idej, ötödik esztendő második [*Erdélyi*] *Tollá-*

val is. A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó irodalmi és művelődési folyóiratának legújabbját kézbe vevő olvasón az elmúlt fél évtized illatai, ízei, színjátékai lesznek úrrá. Bölöni Domokos irodalmi élményt kínáló *Szélrózsá kankalimja* a hetedik, Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvünk — irodalmunk tükrében* című, izgalmas tanulmánya a tizenharmadik részhez érkezett, de Balázs Sándor *Köznapi filozófiája*, illetve Szócs Katalin *Az élet virága* című, néphagyományról szóló sorozata is folytatódik. Az irodalomtörténetre éhezőket Pomogáts Béla, Józsa Miklós és Bertha Zoltán szólítja meg újra, az alkotói világ kulisszái mögé bepillantani vágyót pedig a száz éve született Jékely Zoltán kiadatlan leveleit, fényképek hátára írt sorait, dedikációit közlő Ráduly János örvendezteti meg, aki a szovátai Szabó Mihály tanárhoz és családjához írt levelek megőrzőjével, Szabó Mihályné Kulcsár Ilonával interjút is készített. A *Hit és üzenet* rovatban Sebestyén Péter katolikus plébános a keresztény hitnek a mai és holnapi európai kultúrában betöltött szerepéről ír, Gábor Adrienn a *Zenei világban* a bölcsődei zenei nevelésnek a gyermekek szociális és érzelmi fejlődésében megtapasztalható hatásairól értekezik. A *Múzsza és lant* Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Böszörményi Zoltán, Csatáné Bartha Irénke, Demeter Attila, Elekes Ferenc, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Jancsik Pál, Kamenitzky Antal, Kiss Lehel, Kozma László, Mészely József, Molnos Ferenc, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Ráduly János, Tar Károly verseiben szólal meg, ugyanakkor ebben a rovatban számos, Bodó Márta, Csire Gabriella, Elekes Ferenc, Ferenczi Enikő, Kedei Zoltán, Mester Györgyi, P. Buzogány Árpád, Tar Károly tollából született prózai írás is helyet kapott. És hogyan másképp zárhatná röptét az újabb *Erdélyi Toll*, mint a legkisebb közönség megajándékozásával? A

gyermekekhez szóló alkotók között ezúttal is nagymértékben a *Múzsza és lant* rovat szerzőit — Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándort, Bölöni Domokost, Csatané Bartha Irénkét, Csire Gabriellát, Jancsik Pált, Kozma Lászlót, Mester Györgyit, P. Buzogány Árpádot, Tar Károlyt — látjuk viszont (de egy tündérszép Benedek Elek-mese, Barcsay Andrea-Krisztina prózája és Nagy Székely Ildikó készülő könyvének részlete is megtalálható itt), ez a kettős jelenlét pedig az igényes olvasóvá nevelés gondolatát sugallja.

Népiúság, Múzsza-melléklet, 2013. július 13.

Németh Júlia:

Gondolatok az Erdélyi Gondolatról

Közvetlenül a rendszerváltás után egy tehetséges brassói fiatalember, Beke Sándor Székelyudvarhelyre költözik, és elhatározza, hogy életét nem csupán a versírásnak, hanem a könyvkiadásnak is szenteli. Lírikus alkata ugyanis jól megfér különleges menedzseri képességeivel. És megszületett az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, amely fennállása óta mintegy 300 könyvet jelentetett meg, többek között a szépirodalom, a nyelv- és irodalomtudomány, az etnográfia, a folklór, a történelem, a filozófia, a szociográfia, a művészettörténet, a biológia tárgyköréből, de memoárrok, publicisztikai és esszéketek is napvilágot láttak az utóbbi két évtizedben. A *Székely Útkereső* című irodalmi-művelődési lapot követően pedig, 2009-ben, immár több mint 200 oldalas terjedelemben megjelent az *Erdélyi Toll* című irodalmi-művelődési folyóirat is.

Dióhéjban ennyi az erdélyi könyvkiadás és sajtótörténet immár szerves részét képező Erdélyi Gondolat Könyvki-

adó története. Az Erdélyi Gondolaté, amelynek születésénél ott bábáskodott a felejthetetlen emlékű neves néprajzkutató és író, Nagy Olga, aki tudományos tekintélyét latba vetve, önzetlen segítőkészséggel állt Beke Sándor mellé, segített betörni a könyves szakma meglehetősen zárt világába. Úgy is, hogy számtalan kötetét ajánlotta föl kiadásra, de úgy is, hogy olyan jelentős szerzőket sikerült megnyernie az ügynek, mint Fodor Sándor, Cseke Péter, Murádin László, Péntek János, Jancsik Pál, Benkő András és a többiek.

A kiadó megalakulásának 20. évfordulóján a főszerkesztő, Beke Sándor a 21. századi erdélyi könyvkiadással, sajtókiadványokkal, irodalommal és könyvterjesztéssel kapcsolatos körkérdésekkel fordult az Erdélyi Gondolat munkatársaihoz, olvasóihoz, megszólaltatva neves írókat, irodalomtörténészeket, nyelvészeket, egyetemi tanárokat, szerkesztőket. Az *Erdélyi Toll* 2013/1. és 2013/2. számában napvilágot látott válaszok Albert-Lőrincz Márton, Balázs Sándor, Barabás István, Bertha Zoltán, Bölöni Domokos, Brauch Magda, Buksa Éva-Mária, Csire Gabriella, Demeter Attila, Jakobovits Miklós, Málnási Ferenc, P. Buzogány Árpád, Pomogáts Béla, Ráduly János és Sipos Erzsébet véleményét tartalmazzák.

A '89 utáni erdélyi magyar sajtó hatását firtató kérdéssel kapcsolatban a válaszok sokaságából Pomogáts Béla egy gondolatát emelném ki: »A Székelyföld a maga különleges történelmi és kulturális, mondhatnám így is: 'lelki' hagyományai révén a magyar kulturális közösség meghatározó tényezője. Mondhatnám, ahhoz, hogy a nemzeti kultúra teljes értékű örökösei és gazdái legyünk, egy kicsit 'székelyeknek' is kell lennünk — Budapesten, Szegeden, Debrecenben, Pécsen, sőt Szabadkán, Pozsonyban, és Kassán is. Vagyis vállalnunk kell a Székelyföld hagyományait és

kultúráját, ismernünk kell ezt a kultúrát, birtokba kell vennünk egyetemes magyar értékeit, és el kell köteleznünk magunkat fennmaradásának és gazdagodásának, megismerésének és megismertetésének ügye mellett. Mindennek szolgálatában áll, mindezt elősegíti az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, a Székely Útkereső és az Erdélyi Toll.»

S hogy milyen értékeket adott a magyar könyvbarátoknak az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó? Bertha Zoltán szerint »örök érvényű erdélyi sajátosságok tárházát, enciklopédikus tudástárát bővítette elévülhetetlen kincsekkel (s így elévülhetetlen érdemeket is szerezve, sőt halmozva) az utóbbi két évtizedben. A Sütő András által olyannyira messze sugárzó jelképiséggel feldúsított fogalom, a sajátosság méltósága, a genius loci kap általa is markáns, karakteres önkifejeződést. Elég végigtekinteni a számtalan kitűnő művelődéstörténeti, néprajzi-népismereti, helytörténeti, gyermekirodalmi és végtelenül sorolhatnánk, hogy még mi mindenféle műfajba sorolható könyvek seregén, hogy nyilvánvalóvá váljon mindenki előtt: a nemzeti önismeret szép- és szakirodalmának egyik megkerülhetetlenül fontos műhelyteremtő központja, rangos centruma és őrvára épült fel a kiadó által az elmúlt években. A sajátos szellemi értékek minden egyes könyvet külön jellemeznek, de együtt valóban lenyűgözően bizonyítják, hogy éppen olyan területeket is be tudtak világítani, amelyek olykor a figyelem peremére szorultak. A székely népi humor feldeírítésének például nincs másik olyan gazdája, mint ez a kiadó, ez a vállalkozás«.

A két, egyenként 232 oldalas kiadvány tartalmazza többek között Pomogáts Bélának *A helikoni költészet* és *A helikoni elbeszélő irodalom* című tanulmányait, Bertha Zoltán *Magyarság és emberség* című esszéjét, Nagy Pál írását az egykori *Művészet*ről.

A 190 éve született Madách Imrére Málnási Ferenc, Sipos Domokosra Józsa Miklós emlékezik, a 100 éve született Jékely Zoltánról pedig Ráduly János készített tartalmas összeállítást. Köszönetéről, megszólításáról, nyelvi illemléről értekezik Brauch Magda, és néhány nyelvi babonára, köznyelvi hibára is felhívja a figyelmet.

Különleges irodalmi csemegének számít a *Szélrózsza kankalin*, Bölöni Domokos összetéveszthetetlenül eredeti, sajátosan kifejező, nyelvi, stílusbeli bravúrokban bővelkedő mondatfolyam-sorozata önmagáról, életéről, környezetéről.

Mindkét kötet szerves részét képezi a szépirodalmi anyagot tartalmazó *Múzsza és lant* című rovat. Mellyel kapcsolatban csupán annyit: olykor a kevesebb több is lehet. A gyenge verseknek — elvétve bár, de ilyenek is akadnak — semmi keresnivalójuk egy igényes kiadványban. A minőség jegyében történő válogatás szigora a jóindulatú ösztönzés mellett sem elhanyagolható.

Két sikeres évtizedet zárt nemrég az Erdélyi Gondolat, és minden bizonnyal további, még sikerebb évtizedek várnak a sajátos arcélű, Székelyudvarhely határait rég átlépett könyvkiadóra.

Szabadság, 2013. július 16.

Nagy Székely Ildikó:
Erdélyi Toll — idén harmadszor

Kánikulában kincses szobák hűvösébe csábít, múzsák hangján kényeztet. A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó irodalmi és művelődési folyóiratának legfrissebb példánya, az idei harmadik *Erdélyi Toll* is akkora lendülettel és nagylelkűséggel emeli magához az igényes

olvasmányokra vágyót, mint az elmúlt öt esztendő összesen 18 „Tolla.” A folytonosság érzetét keltő sorozatok között ki-ki megtalálja a leginkább kedvére valót. Bölöni Domokos *Szélrózsza kankalinja* VIII., befejező részéhez érkezett, így „bónuszként” méltatásokat is olvashatunk a „megkeseredetten is kacagva író” (László Miklós) szerzőről az 1981-es első kötete megjelenéséhez kapcsolódó Szávai Géza-gondolatoktól Sütő András, Lázok János, Beke György, Fodor Sándor, László Miklós, Ráduly János, Markó Béla Bölöni-művek mentén születő soraiig. Az Irodalomtörténet rovatban Pomogáts Béla a transzilvanista ideológia, az Erdélyi Gondolat válságáról és megújulásáról értekező tanulmányában a helikoni asztalhoz hívja olvasóit. Az „erdélyi gondolatot” egyszerre megszüntető és őrző új, népi eszmevilág kapcsán Pomogáts Béla Balogh Edgár ma különösen figyelemre méltó szavait idézi: „Sőt, akkor ez a transzszilvanizmus nem is erdélyi öncélúság, hanem mindama nemzetek jobbik belátása, amelyek Erdély zugaiban egymásba horgolódtak s állandó sűrűlódásaik közt is egymást keresik”. A Sajtótörténet rovatban a folyóirat főszerkesztője, Beke Sándor levelezés és dokumentumok tükrében láttatja a rendszerváltás utáni első tavaszon született *Székegy Útkeresőt* — a levelek között a finnországi Reijo Eerikainen 1995-ben kelt sorai is megtalálhatók, melyekben a levélíró a folyóirat, illetve más romániai magyar könyvek megrendelésének lehetőségeiről érdeklődik. A művészettörténetnek szentelt oldalakon Burján Emil: *Fülep Lajos műbölcséleti alapelvei* című írásának 3. fejezete található. Az „évfordulósok” közül a 250 éve született Batsányi Lajos, a 200 éve született Eötvös József, illetve a 75 éve született Szilágyi Domokos alakja kerül olvasóközelségbe. Az *Anyanyelvünk épségéért* rovatban folytatódik Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk*

tükreben című sorozata, Brauch Magda pedig a nyelvi „lele-
tekről” értekezik. A meglévők mellett egy új sorozat is in-
dul, az *Élő néphagyományok* rovatban Szócs Katalin *A fokos
és a nyíl* című munkájának első fejezete várja az olvasókat.
A tudományok iránt érdeklődőknek Zsigmond Enikő „A
Nap és a tenger gyereke” című, sóról, sóbányászatról szó-
ló tanulmánya szerezhethet örömet. A *Hit és üzenet* rovatban
Gáspár Erika és Komán László lírájából kaphatunk íze-
lőt. „Ki köztünk jársz, és népedet megtartod, / Add,
Uram, hogy felismerjük arcod. / Hogy lelkünkéről fölszáll-
jon a köd / S érinthessük sugár-köntösöd.” — írja Komán
László *Ki köztünk jársz* című, csodaszép négysorosában. A
Műzsa és lant rovat ezúttal is a szokásos színgazdagsággal
várja a szépirodalomra éhezőket. Albert-Lőrincz Márton,
Beke Sándor, Böszörményi Zoltán, Csatáné Bartha Irénke,
Elekes Ferenc, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Jancsik Pál,
Kamenitzky Antal, Komán János, Kozma László, Mészely
József, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Tar
Károly versei, illetve Buksa Éva-Mária, Csire Gabriella,
Ferenczi Enikő, P. Buzogány Árpád, Ráduly János, Tar
Károly prózája kínál újra irodalmi élményeket. A legkiseb-
bek nyelvén szintén az ismert nevek — Csatáné Bartha
Irénke, Jancsik Pál, Kiss Lehel, Kozma László, Mészely
József — szólalnak meg. A gyermekversek mellett Bene-
dek Elek és Kriza János egy-egy meséje gyönyörködteti a
kincsektől „Tollasodókat”.

Népújság, 2013. augusztus 17.

Nagy Székely Ildikó:

A biztos pont

Erdélyi Toll: ötödik évfolyam, negyedik szám

Idén negyedszer öltötte magára jól ismert, mégis mindig újnak, ünnepinek látszó színeit az *Erdélyi Toll*. Az udvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó gondozásában megjelenő ötéves irodalmi és művelődési folyóirat azzá a biztos ponttá vált az elmúlt fél évtizedben, amelyhez alkotó és — igényes, szellemi élményeit megválogató — olvasó könnyen és szívesen visszatalál. Értékrendjének állandóságát mi sem bizonyítja jobban, mint szerzőinek névsora, amely már az induláskor valós értéket ígért, az évek során pedig egyre gazdagodott. Míg a 2009-es első évfolyam legelső számában hat alkotó hangján szólalt meg a *Múzsza és lant*, az ötödik évfolyam utolsó számában a lírának és szépprózának szentelt rovatot 24 szerző — Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Bölöni Domokos, Böszörményi Zoltán, Brauch Magda, Csatáné Bartha Irénke, Csire Gabriella, Csontos Márta, Elekes Ferenc, Ferenczi Enikő, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Kamenitzky Antal, Kiss Székely Zoltán, Komán János, Kozma László, Mester Györgyi, Mészely József, Molnos Ferenc, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Ráduly János, Pálffy Tamás Szabolcs, Tar Károly — „lakja be” műfaji változatosságban (az árnyalatokban gazdag versanyag mellett félperces történetet, hosszabb prózai alkotást, sőt regényrészletet is találunk). A *Múzsza és lant* azonban nem az egyetlen ötödik évét „betöltött” rovat. Már az induláskor, a köszöntő sorok utáni első oldalakon ott találhattuk magunkat a szülőföldről valló alkotóknak szentelt térben — ezúttal Nagy Irén versei várják ebben a rovatban az olvasót —, alámerülhettünk az *Anyanyelvünk épségéért* című nyelv-művelő rovat gondolatvilágában — a legújabb lapszámban

Fülöp Lajos a nyelvi humorról, Brauch Magda a „szüksükölésről” ír, illetve Málnási Ferenc *Erdélyi anyanyelvoktatás — irodalmunk tükrében* című nagyszabású munkájának tizenötödik fejezete olvasható —, és híres magyar műzsákkal találkozhattunk — ezúttal Brauch Magda Szilágyi Domokos egykori szerelmét idézi meg. Mindemellett az *Erdélyi Toll* születésekor már felvillant a néphagyományokhoz és a hitvilághoz való kapcsolódás szükséglete — az *Élő néphagyományok* rovatban ezúttal Szócs Katalin *Fokos* című munkájának második fejezetét olvashatjuk, a *Hit és üzenet* rovatban pedig Baricz Lajos versei és Pálffy Tamás Szabolcs prózája vár.

Az évfordulókra való kitartó megemlékezés az *Erdélyi Toll*at idősíkokat találkoztató őrszemmé teszi. A legújabb lapszámban Málnási Ferenc a 75 éve elhunyt Dsida Jenő, illetve a 130 éve született Kós Károly alakját hozza újra olvasóközelbe. Kós Károly emléke az irodalomtörténetnek szentelt rovatban is felvillan Bertha Zoltán írásában, ugyanitt Pomogáts Béla Bánffy Miklósról és *Erdélyi történet* című regényéről ír. A könyvismertetés az indulástól az *Erdélyi Toll* egyik elmaradhatatlan színfoltja volt. Ezúttal Málnási Ferenc az *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 1994 és 2006 között megjelent nyelvművelő köteteit* mutatja be.

Az *Erdélyi Toll* ötödik évfolyamának negyedik számából a filozófia — Albert-Lőrincz Márton: *A barátságáról* — és a művészettörténet — Burján Emil: *Fülöp Lajos műbölcséleti alapelvei (IV.)* — sem hiányzik. A *Maradandó művészet* című rovatban Kedei Zoltán festőművész lírai szépségű alkotói vallomásai örvendeztetnek meg. A finálé pedig huszad-szorra is a gyermekvilág önfeledtségét hozza. Talán ez a legkisebb befogadónak szentelt tér az első számú biztosíték arra, hogy öt, tíz, tizenöt év múlva is kívánt, keresett lesz az udvarhelyi *Erdélyi Toll*.

Népijság, 2013. november 2.

Beszélgetés

I.

I. A. VÉLEMÉNYEK AZ 1989 UTÁNI ERDÉLYI SAJTÓTERMÉKEKRŐL

BEKE SÁNDOR: *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll, Székelyudvarhely, 2012) című interjúkötetem első fejezetének első kérdéskörében az 1989 utáni sajtó szerepéről és az alkotó emberek számára közlési teret jelentő publikációkról tudakozódtam interjúalanyaimtól. Mielőtt az ötödik évfordulóját ünneplő *Erdélyi Toll*-ról beszélgetnénk, bevezetőként a 2000 utáni évek sajtóvilágát elemezve teszem fel kérdéseimet:

1.) *Mi a véleménye az 1989 után létrejött és a még mindig életben maradt, vagy az újonnan, a harmadik évezred peremén Erdélyben született új irodalmi és művelődési sajtótermékekről?*

POMOGÁTS BÉLA: Tapasztalataim és véleményem szerint az erdélyi magyar irodalom sikeresen újult meg az 1989-es történelmi változások következtében. Ez a megújulás azonban természetes módon következett a korábbi egy-másfél évtized fejleményeiből és eredményeiből, hiszen az új utak keresése, a valóság bemutatása, a történelmi igazságtétel szándéka már korábban is teljes mértékben kibontakozott Sütő András, Beke György, Szilágyi István prózai, valamint Kányádi Sándor, Székely János,

Lászlóffy Aladár és mások költői műveiben. A történelmi korforduló tehát nem azt jelentette, hogy megváltozott volna ennek az irodalomnak a szellemisége és igazságkeresése, hanem azt, hogy megszűntek azok a cenzurális korlátok, amelyek ezt az igazságkeresést nem engedték érvényesülni. Erre utal az is, hogy számos olyan irodalmi mű vagy dokumentáció, amelyik korábban elkészült, például a Kriterion Kiadó műhelyében, csak a rendszerváltozás után kerülhetett az olvasó elé. Mindenesetre el lehet mondani, hogy a megújulásnak az a folyamata, amely már a hetvenes években érzékelhető volt, teljesebben kibontakozott a rendszerváltozás után és az erdélyi magyar irodalom, akár csak a két világháború közötti korszakban, a történelmi igazságkeresés, a széleskörű közéleti mondanivaló és a művészi megújulás által hozhatott jelentős eredményeket. Ennek a megújulásnak természetesen része volt a politikai és irodalmi sajtó átalakulása is, és ennek az átalakulásnak a medrében jöttek létre azok az irodalmi intézmények is, amelyek Beke Sándor nevéhez fűződnek. Az erdélyi magyar sajtó, és meg szeretném említeni a megújuló könyvkiadást is, csak a két világháború közötti időszakban volt olyan gazdag, mint az 1989 után beköszöntő több mint két évtizedben. Erre utal az is, hogy Magyarországon, illetve a többi, magyarok által lakott területen megélnékült az érdeklődés az erdélyi magyar sajtó és könyvkiadás iránt. Magam elég gyakran járok ennek a nyelvterületnek a központjaiban és műhelyeiben, például Pozsonyban, Kassán, Ungváron, Beregszászban, Szabadkán, Újvidéken és más városokban, és mindenütt tapasztalom azt az érdeklődést, amelyet az új erdélyi magyar irodalmi kultúra keltett. Nagyon sok közületi és magánkönyvtárban találkozom erdélyi irodalmi művekkel, közöttük az Erdélyi Gondolat által közreadott könyvekkel és a kiadó által gondozott folyó-

iratokkal is. Mindez azt jelenti, hogy az a tágasabb keret, amelyben a magyar szellemi élet kibontakozik, ma már nagyrészt független a politikai határoktól, és legalább a kultúra világában helyre tudott állni az a közös értékrend és gondolkodás, amelyre a nemzeti irodalom egységét tekintve mindig is szükség volt, és amely a két világháború közötti időszakban természetes módon létrejött.

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD: 1989 decembere azért is választóvonal az erdélyi magyar sajtótörténetben, mert lehetőség adódott új meg új lapokat indítani, és nem csupán a magukat központnak tituláló nagyobb városokban, hanem máshol is. A kezdeti hevület hamar alábbhagyott, részben a szakértelem és tapasztalat hiánya, másrészt meg anyagi okok miatt is, ám mindenképpen a korra jellemző, hogy legtöbbször irodalommal, művészetekkel kapcsolatos anyagokat (is) jelentetett meg. A továbbiakban főként az anyagiak, kisebbségre pedig a lapok szerkezetének átalakítása, tartalmuk hígabbá válása határozta meg, meddig marad(hat)tak életben.

Időközben újabb lapok, folyóiratok is jelentek meg, az új évezred elején is. Létük az országos terjesztőhálózat hiánya miatt jórészt támogatások függvénye. Azt is figyelembe kell venni, hogy kb. egy évtizede újságokat, folyóiratokat legtöbbször elektronikus formában olvasnak, sőt létrejöttek olyan netes felületek, folyóiratok, amelyek klasszikus, nyomtatott formában nem is léteznek.

A régebbiről létező és 1990-ben nevet változtató meg a későbbben alapított erdélyi magyar nyelvű irodalmi, művelődési tartalmú sajtótermékek némelyikénél azonban régóta megfigyelhető, hogy szűk körből válogatják szerzőiket. Emiatt sem a kortárs „termést” nem képesek bemutatni az olvasóknak, sem olvasótáboruk nem szélesedik...

BARABÁS ISTVÁN: Többről volt és van szó, mint amennyire utal a kérdés. 1990 januárjától kezdődően, sajtónkban a túlélők mellett feltűntek halva született vállalkozások is. Irodalmi-művészeti folyóirat indult be Csíkszeredában, Temesváron, Nagyváradon (itt a *Kelet—Nyugat*), sőt Bukarestben is. Ez utóbbit Szász János alapította és szerkesztette (egymagában!); valami frissiben szerzett irodalmi díját áldozta a nemes célra, mégpedig oly módon, hogy hangsúlyosan a román—magyar testvériség ügyét szolgálja. Tüntetőleg így akarta kifogni a szelet az akkor fénykorát élő Vatra Românească és Nagy-Románia Párt sovinizmusának vitorláiból. Erre mondaná Szabó Dezső, hogy a szarba nem lehet szöveget verni, amit szegény Szász János a bőréen tapasztalt: a testvériség nemes eszméjét hirdető folyóirata egyetlen szám után már meg is szűnt, még a címére se emlékszünk. Nem sokkal utána, 2006-ban Szász János is elköltözött az élők sorából, bukaresti villáját Németországban élő lánya örökölte. Ezt azért említem, mert sajtótörténeti kuriózum lenne, ha valakinek sikerülne a hagyatékból megszereznie (ha egyáltalán fennmaradt) apja folyóiratának dokumentációját. Belőle nyomon lehetne követni, hogy 1989 után, a nagy felbuzdulásban miképpen születtek és haltak meg igényes folyóiratok Romániában.

A túlélőkről csak jó véleményem lehet: ha fennmaradtak, azt jelenti, életképesek, mert kínálatuk megfelel olvasóközönségük elvárásainak. Amint azonban azt is jelenti, hogy szerkesztőségüknek sikerül pénzt szerezni a nem csekély költségek (papír, nyomda, terjesztés) fedezésére. Erre azért van szükségük, mert az előfizetésből és példányonkénti eladásból legfennebb a szerkesztőség és vendégei kávézására futná. A többi bevétel kinek-kinek féltve őrzött titka, esetleg baráti csevegés közben lehet érdeklődni a *Látó*, a *Korunk*, a *Székegyföld*, a *Várad*, az *Irodalmi Je-*

len főembereitől, de nem biztos, hogy válaszolnának, legfeljebb egy mélyről jövő sóhajtással sugallnák a rendelkezésükre álló pénzüsszegek nagyságrendjét. Mindezen mostoha körülmények közepette, Beke Sándor 2009-ben mégis beindította az *Erdélyi Toll* névre keresztelt folyóiratát. Történt Székelyudvarhelyen, de szól mindenkire, aki szereti a szépet. Csoda, hogy megjelent, még nagyobb csoda, hogy megmaradt, annak ellenére, hogy nem közöl pornográfát, kéjgyilkosokat, góbé vicceket. Ezek helyett minden lapszámában találunk olyan hiánycikkeket, mint a néprajz, a hitélet, gyermekirodalom, magyar mese- és mondavilág, nyelvművelés.

KISS LEHEL: Vitathatatlan, hogy az úgynevezett rendszerváltás óta megjelenő erdélyi irodalmi és művelődési — ide sorolnék jó néhány egyházi kiadványt is — sajtótermékek révén az itt élő magyar társadalom minden rétege számára gazdagon megterült az asztal. Felbecsülhetetlen méretű és értékű íráshalmaz gyűlt fel és gyűl folyamatosan a regionális lapokban és folyóiratokban, amire, sajnos, a szélesebb körű olvasórétegnek valamilyen oknál fogva nincs rálátása. Talán hasznos lenne ezeket a rendszeresen, illetve alkalmanként megjelenő kiadványokat listázni és szemlézni, mondjuk félévente, és minden érdeklődő számára elérhetővé tenni.

Sajnálom viszont, hogy egyes országos terjesztésű lapok és folyóiratok meghirdetett profiljuk ellenére szakmai fórumokká váltak; olyan sajtótermékekké, amikre a beavottakon kívül a legtöbb halandó fanyalogva, furcsálkodva vagy kisebbségérzésekkel néz. Egyik-másik ilyen terméket szerintem jobb lenne azzá kikiáltani, ami: egy, magát bárminek nevezhető, szűk kör fórumává. Ez gazdaságilag is jövedelmezőbb volna, nem beszélve arról az elő-

nyéről, hogy sok csalódástól kímélné meg az adott kiadvány holdudvarát és (nem)olvasóit. A legtöbb ilyen kiadványra — minden vitathatatlan érdemük mellett — a klasszikus értékek, az erdélyi szellemiség létezésének, illetve létjogosultságának megkérdőjelezése és kipellengérezése jellemző. Nem ajánlanám egyértelműen szellemi táplálékként még a beavatottnak sem.

BODÓ MÁRTA: Nagy pezsgés indult 1989 után, de nem minden maradt talpon, bizonyult időtállóknak. Ha visszagondolok az első, „hősi”, úttörő időszakra, utólag meglep a naivitás, amellyel azt hitték, hittük, hogy elég a lelkesedés, a lendület, a lehetőség... És el is szomorít, mennyire pénzfüggő a kultúra, s milyen körülményes és nehéz életben tartani. Sokszor tapasztalom, hogy nem értékszempontok diktálnak, hanem a haszonelvűség, nem tudom megszokni, hogy ez a fő szempont kulturális téren, a szellemi értékek „piacán”. Sokat gondolkodom, vívódom mindezen, igyekszem nagyon változatos palettát figyelemmel kíséreni, hogy a mai világ pulzusát kitapintva árnyalt képet tudjak alkotni, s ne csak a magam nosztalgiája vagy egy letűnt világhoz való ragaszkodás, vagy elavult elvek vezessenek a véleményalkotásban. Azt azonban nem tudom elfogadni, hogy ne értékek, csak érdekek vezessenek. A kérdés tehát eleve nagyon bonyolult „erdőbe” vezet, és bizony egyáltalán nem könnyű, talán egy hosszú elemző tanulmány sem lenne elég ahhoz, hogy kimerítő és érdemi választ lehessen rá adni. Nem szeretek ugyanis elhamarkodott vagy leegyszerűsítő, sommás ítéleteket mondani, s nem szeretnék abba a hibába esni, hogy pusztán a saját ízlésvilágom alapján leírok minden más, ettől eltérő kísérletet. Hiszem, hogy szükséges az alternativitás, hogy lehet s szabad többfélét kipróbálni, több irányba indulni,

amennyiben ezek a kísérletek valóban egy művészi látásmód kifejezői. Azt azonban elgondolkodtatónak és megfontolandónak tartom, hogy egy nem nagyon nagy létszámú kisebbségi közösségnek mire van ereje, valós szüksége-igénye. Bizony annak is a nemzetstratégia részének kellene lennie, mire van nélkülözhetetlenül szükség, mit bír meg... Konkrétan a saját munkakörömben, a katolikus sajtóban tapasztalom ugyanis, hogy amennyiben hiányzik egy átfogó elgondolás, amely köré, amelynek mentén építkezni lehet, mindenféle kis egyéni kezdeményezések végváraiban akár el is vérezhetünk... Kellenek az egyéni kezdeményezések, helyi kiadványok, csak nagyon okosan kell gazdálkodni erővel-anyagiakkal, és nagyon bölcsen mérlegelni, meddig lehet kísérletezni, s honnan megy a távlat és jövő kárára egy-egy egyéni ambíció. A jó értelemben vett közszolgálat szerintem óhatatlanul magával hozza azt az önvizsgálatra szólító kérdést is: az adott helyzetben mikor jó megszólalni, fórumot keresni, vitázni, s mikor alkalmas elhallgatni, visszahúzódni, esetleg másokat szóhoz jutni segíteni...

NAGY SZÉKELY ILDIKÓ: Úgy gondolom, hogy a rendszerváltás utáni irodalmi és művelődési sajtótermékeknek meghatározó szerepük volt a diktatúra évtizedeiben nem létezőnek nyilvánított, íróasztalok fiókjában szunnyadó szellemi termékek életre keltésében, megismertetésében a könyvvásárlásban anyagilag korlátozott nagyközönséggel, a szellemi szabadság eufóriájának megélésében. Létfontosságukat mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy ezen sajtótermékek nagy része több mint húsz évvel a rendszerváltás után is megmaradt, igény van rájuk, be tudják tölteni az induláskor vállalt küldetést.

SZEKERES LUKÁCS SÁNDOR: Igen megtisztelő, hogy megkérdezi véleményem jó néhány dolgról, amely erdélyi mindennapjainkat, erdélyi magyar szellemi életünket érdekli, ezért igyekszem legjobb tudásom szerint válaszolni.

Az első kérdés a) pontjára vonatkozóan tömören az a véleményem, hogy a kommunista diktatúra megszűnésével lélegzethez juthattak azok az írók, költők, szellemi munkások, akik korábban nem is próbálkoztak írni. Sajnos 1989 után jó ideig nem tudtam odafigyelni az otthoni eseményekre, mert minden erőmet az új fészekrakás, családi házunk építése kötötte le, ugyanis még Ceaușescu életében átszöktem Magyarországra.

BUKSA ÉVA-MÁRIA: Napjainkban a tömegkultúra térhódítása világjelenséggé vált, az elit kultúra (nincs szándékomban folyóiratokat nevesíteni) pedig fokozatosan elveszítheti, elveszti kiemelt státuszát. Kultúránk fejlődéstörténetében volt már példa erre...

Nem szeretnék véleményt mondani az erdélyi irodalmi és művelődési sajtótermékekről (inkább elhallgatom azt), sem pedig rangsorolni ezeket, mert ahhoz pontos kritériumrendszer felállítása szükséges.

Nem tudom, az erdélyi kultúra égboltjának zenitjén épp melyik folyóirat „csillog” a legfényesebben, de azt biztosan állítom, hogy az *Erdélyi Toll* nyomtatott példányaiból és világhálón ellenőrizhető adatbázisából világosan kitűnik, hogy ezen az égbolton az *Erdélyi Toll* egy oly erős fényű csillag, melynek hatósugarai országokon, tengereken, óceánokon át világítanak...

A harmadik évezred 2. évtizedében született erdélyi magyar irodalmi és művelődési sajtótermékek sokaságából csak az *Erdélyi Toll* szeretnék reflektálni a statisztikai ada-

tok birtokában. A negyedévente megjelenő folyóirat számunkra Erdélyben, a Partiumban, a Bánságban és a teljes Kárpát-medencében élő és a földkerekség távoli országaiba szakadt nemzettársaink számára egy olyan „szellemi otthon”, ahol európai, amerikai, ázsiai, afrikai, ausztráliai és a különböző szigeteken élő magyar Olvasó megtalálja — ha csak rövid időre is — azonos nemzeti értékeink kínálata ízelesének örömét, az együttgondolkodás és együttérzés harmóniáját. Ez által válhat, válik ez az ötéves folyóirat világnézeti polémiaiktól mentes, nemzetmegtartó, közösségszervező fórummá, az erdélyi művelődés és az összmagyar kultúra örökségét vigyázó bástyává.

Jó, hogy ez a fórum színvonalának ívelésében különböző társadalmi és kultúrájú rétegeket céloz meg, és teszi ezt a színvonal megőrzésének s közösségi küldetésének tudatában. Tükröt tart a ma Olvasója elé az erdélyi korszellemváltozás után a klasszikus kulturális értékeink feltárásáról, ápolásáról, irodalmi alkotásokról, -törekvésekről és a kisebbségi lét fojtogató, fullasztó légkörű talajából kisarjadó friss hajtásokról. De nem látjuk, ami a háttérben rejtőzik: a kiadó értékmentő, áldozatkész erőfeszítéseit, nemzetszolgáló küzdelmét.

Bár a rádió és televízió, e két elektronikus tömegtájékoztató eszköz gyorsaságával szemben az írott sajtó alulmarad, remélhetőleg ennek ellenére az *Erdélyi Toll* mindig tud új és friss műalkotásokkal megörvendeztetni bennünket, olvasókat. Küldetéséről az idő rostáján lándzsát lehet törni — mellette vagy fölötte — ez az utókornak joga.

JÓZSA MIKLÓS: A fentiekkel kapcsolatos tény is igazolja, hogy az 1989 után létrejött új irodalmi és művelődési sajtótermékeket nagyobb hatékonysággal kéne népszerűsíteni nemcsak a tömbmagyarság, hanem a szórvány-

ban élők körében is. Szerintem korunk nagy sajtódömpingjében csak az marad fenn, ami igazán minőségi és tartalmában, kifejezésmódjában hozzáférhető az igazat és szépet szeretők számára. Erre jó példa az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és két sajtókiadványa, a *Székegy Útkereső* és az *Erdélyi Toll* című folyóirat is, amelyek fenn tudtak maradni éveken, évtizedeken át.

FÜLÖP KÁLMÁN: Válaszom nem tudományos jellegű értekezés. Azon személyes véleményemnek adok hangot, amit nekem jelentett az *Erdélyi Toll*, ez a nagyszerű irodalmi és művelődési folyóirat. Viszonylag az irodalmi világtól elzárva, egy Kis-Küküllő melletti faluban, Nagykenyden lakom. Elmondhatom magamról, hogy egy személyben vagyok: munkás, paraszt és értelmiségi. A költészettel gyermekkoromban kerültem kapcsolatba, de első verseim csak 1996-ban jelentek meg a *Népújás* Múza irodalmi rovatában Bölöni Domokos író, szerkesztőnek köszönhetően. Azt is neki köszönhetem, hogy megismerhettem az *Erdélyi Tollat*, és lehetek szerzője e rangos irodalmi és művelődési folyóiratnak.

DEMETER ATTILA: Az irodalmi és művelődési élet érthetően nagy változáson ment át az 1989-es fordulat után. Egy olyan folyamat indult el, amely ösztönzőleg hatott az alkotók nagy részére: egyrészt felszabadultabban írhattak és létezhetek azok, akik előtt a diktatúra idején bezárultak az ajtók, vagy még ki sem nyíltak, másrészt a fiatal írónemzedéknek lehetőség adódott az útkeresésre, a kibontakozásra. Persze, ez egyáltalán nem volt akadálymentes, hisz az új sajtótermékek tulajdonosai, szerkesztői, szerzői új kihívásokkal és gondokkal kerültek szembe. A szakmai megújulás igénye és az identitáskeresés izgalma

azonban nem mindig tudta feledtetni a lapok menedzselési gondjait, ráadásul a menedzselést meg is kellett tanulni, akár egy külön szakmát. Csak dicsérni lehet azokat a lapokat, amelyek röviddel 1989 után jöttek létre, és máig élnek. Manapság, amikor az irodalom és a művészet sokak számára nem elsőrendű szempont, nagyon nehéz fennmaradni. Nagyon fontos, hogy az ilyen sajtótermékek komolyabb támogatást kapjanak munkájukhoz, hogy fennmaradhassanak, és ne kelljen anyagi gondok miatt túl nagy kompromisszumokat vállalniuk, vagy rosszabb esetben megszűnniük.

Visszatérve a kérdés lényegére, az irodalmi és művelődési sajtótermékek nagyon fontosak, még akkor is, ha az olvasás igénye társadalmi szinten jelentősen alábbhagyott. Az Erdélyben megjelent lapok színvonalasak, sokszínűek, és komoly értéket képviselnek.

BRAUCH MAGDA: Sajnos nem ismerem eléggé a szóban forgó erdélyi sajtótermékeket, mindössze a *Székegy Útkereső*, az *Erdélyi Toll*, a *Népújság*, a *Szabadság*, a *Nyugati Jelen* és az *Irodalmi Jelen* című napilapok, illetve folyóiratok alaposabb ismerete győzött meg arról, hogy az 1989 után és a 3. évezredben létrejött erdélyi sajtótermékek színvonalasak, igényesek, általában politika- és „bulvárellenességük” ellenére is életképesek. Anyagi szempontból viszont — tudomásom szerint — egyikük-másikuk veszteséges.

ALBERT-LŐRINCZ MÁRTON: Úgy látom, hogy az irodalmi sajtó piacán megnövekedett kínálat a privatizációs lehetőségekkel és az elfojtott energiák felszabadulásával, illetve a szülőföld hűségével függ össze. Hogy hány irodalmi sajtóterméket vajúdott ki az erdélyi társadalom a felszusszanás éveiben — a 90-es években —, azt csak a

médiatörténészek tudják kideríteni, hiszen a közönséges olvasó (még ha irodalomkedvelő is) csak a szélesebb szórában és nagyobb közönséghez eljuttatott termékekről szerezhethet(ett) tudomást. Az elmúlt 22 évben új irodalmi-kulturális folyóiratok jelentek meg, a régiek új köntöst szabtak maguknak. Két, magyarázatra nem szoruló dolog van, ami alapjaiban megkülönbözteti őket: a bejáratottság (a lapcsinálás motivációja, finanszírozás, pártfogoltság, támogatottság, terjesztés) és a szerzői konstancia.

Maros megyében a *Műzsa* (a Népújság melléklete), a *Sóvidék* kelt életre, tudomásom szerint. Előbbiben magam is közlök, jó két évtizede.

Jellemzőnek mondható az a gyakorlat, hogy a megszülető új lap mögé egy-egy jó nevű, a szűkebb szülőföldjéről elszármazott, nagyobb kulturális központokban ott ragadt, de szülővárosához-falujához ragaszkodó író-költő áll, a maga presztízsével, irodalmi jártasságával, szerkesztői tapasztalatával és írásaival, amelyek, nyilván, nem elhanyagolható tényezők a lap hitelességi indexe tekintetében (lásd Király László, Páll Lajos, Barabás László, Tófalvi Zoltán példáját). Más esetekben egy lap felbukkanása valamely helyi karizmatikus íróember szorgalmával hozható összefüggésbe. Ahol nem sikerült irodalmi-művelődési lapot indítani, ott irodalmi antológiákat szerkesztettek (pl. Gyergyószentmiklóson). A magánkezdeményezések mögött mindenhol egy karizmatikus alkotóember, irodalom-szervező áll, vélhetően olyan (is), akiben még élénken él a letűnt idők irodalmi páholyfőnökeiktől elszenvedett frusztráció.

Azt kell mondanom, mindegyik folyóiratnak megvan a maga helye Erdélyben, mert mindnek saját arculata van, ezért — hinni szeretném — nem egymással versengő fórumok, hanem az anyanyelvápolás, a műveltségterjesztés, a

szülőföld iránti hűség „szellemi műhelyei”, ahogy Beke Sándor fogalmaz az *Erdélyi Toll—Erdélyi Gondolat* kapcsán.

Sajnos a hagyományos, hivatali apparátussal működő, mondjuk ki, finanszírozott nagy irodalmi lapok alig, vagy egyáltalán nem vesznek tudomást a magánérőből létrehozott irodalmi-művelődési folyóiratokról. Kár, mert az értékteremtésre szükség van, kár, mert érték mindenhol teremhet, amint értéktelenség is. A fenti megfontolásból, a nagy lapoknak némiképp kötelessége lenne — gondolom — segíteni, támogatni a fiatal folyóiratokat, amint a nagyobbik testvértől is elvárható, hogy óvja, nevelgesse a kisebbiket. A művészet, így az irodalom is, persze önzőbb, esetenként irigyebb is, mint mondjuk egy testvér, ami nem mindig dicséretes dolog. Azt gondolom, hogy az irodalom nem önmotogató bűvészet, hanem sorsformáló intellektuális munka, amiből következik, hogy felelőssége nagy. Erdélyben a mai értékfelfordulás és normagyengülés közepe tére szükség mutatkozik az egymás támogatására, szükség esetén irányítására is, pláne a felnövekedés idején. Sajnos, az új lapokkal szemben mifelénk megtapasztalható egy úgynevezett *pusmogó ellenállás*, ilyen-olyan minőségi, terjedelmi vagy igénytelenségi érvek mentén, de nem elhanyagolható a személyes sértettség, a gőg vagy az ideológiai szembeesülés sem. Az ilyen magatartás bizony nem mériti ki a nemes önzetlenség, a segítőszándék, a békés építkezés, az alkotói alázat és hűség fogalmát, sőt ellenkezőleg. A minőség fontos, küzdeni kell érte, a meggyőződést védelmezni kell, de hagyni kell a szabad gondolkodást, az értékteremtést, a mindenkori közösség javára. Kérem, ezek nem nagy szavak, még ha annak tűnhetnek is. Minden alkotónak kijár az alkotói szabadság, az önkifejezés megválasztásának szabadsága, ezt tiszteletben illik tartani.

Az első szerkesztői körkérdésre a fentiek szellemében tudom megfogalmazni a véleményemet:

1. az irodalmi lapok környékén kevésnek tűnik a kölcsönös segítő szándék, és nem egyenes, inkább „pusmogó” a kritika;

2. sajnos a személyes vagy személyiségi tényezők is kárt okozhatnak az irodalomnak;

3. a főszerkesztői szándék kiteljesedését a lapok köré szerveződő írói csoportosulások hajtják végre, így kirajzolódik a folyóiratok arcéle és saját olvasótábora, amely kritikus helyzetben megmentheti a lapot;

4. az irodalmi és művelődési lapok a kereskedelmi szféra hiányosságaitól szenvednek, hiszen a piaci szegmensnek egyedüli érdeke a profit — és ez nem szemrehányás, hiszen meg kell élni. A médiakereskedelem érdeklődése nem terjed ki az irodalmi lapokra, érdekeltté kellene tenni őket. Hiába keresek egy-egy irodalmi folyóiratot mondjuk Marosvásárhelyen vagy Gyergyószentmiklóson, a lapkereskedők értetlenül kérdeznek vissza: mit tetszik keresni? A helyi jellegű irodalmi lapokat kevésbé zavarja a sajtókereskedelem hiányossága, hiszen biztos célközönségnek íródnak, a lokális közösség szintjén megoldják a terjesztést;

5. az írástudók felelőssége nem a lapkereskedők felelőssége, ámbár a kulturális értékekkel szembeni türelmetlenség, a közösségi felelősség mégiscsak szóvá tehető, esetükben is.

I. B. AZ ÍRÓI PÁLYÁT ALAKÍTÓ KÖZLÉSI LEHETŐSÉGEKRŐL

BEKE SÁNDOR: *Mennyire alakították az Ön írói pályáját a lapok, folyóiratok nyújtotta közlési lehetőségek?*

KISS LEHEL: Az általam ismert erdélyi magyar kulturális kiadványok közül egyiket sem gondolom fölöslegesnek (leszámítva néhány komersz ízű vagy sikertelen próbálkozást a „gyermekirodalom” területén). Mégis azokat tartom legszükségesebbeknek és szívemhez legközelebb állóknak, amelyek képesek egyszerre több korcsoporthoz igazat, szépet és hasznosat szólni, képesek közösségi érzést erősíteni. Eddigi életemet jelentős mértékben alakították az ilyen sajtótermékekkel való kapcsolataim.

A kérdésre válaszolva csak a legfőbb állomásokat említem meg. Első verseimet még gyermekkoromban a *Napsugár* és a *Szivárvány* közölte, ami számomra akkor nagy ösztönzést adott az írásra és a publikálásra. Később, esztendőik múltán kénytelen voltam belátni, hogy az olvasókkal és az alkotó emberekkel való nyilvános és személyes találkozások és kapcsolatok életformáló ereje mekkora érték az öncélú közléshez képest. Mikor Zilahra kerültem diáknak, a *Szilágyság* hetilap (amelyben Ady első verse is megjelent) külső munkatársává fogadott. Versek mellett interjúkat, beszámolókat, megemlékezéseket közöltem. A lap főszerkesztőjének szakmai segítségnyújtása kellő alapot adott a különféle újságírói műfajok, stílusok, módszerek megismeréséhez. A Szilágyságbeli publikációk révén megnyílt számomra a frissen induló *Hepehupa* című negyedévi folyóiratban való közlés lehetősége is. A *Hepehupa* égisze alatt zajló közönségtalálkozók, felolvasások sok értékes

emberrel hoztak össze, akikkel életre szóló, új kapukat nyitogató barátságokat sikerült kötni. A gyermekkori levelezés során megismert Fodor Sándorral például éppen a zilahai *Hepehupa* kapcsán kerültem bensőséges kapcsolatba. A gyermeklíráról való álláspontom kialakulásában sokat köszönhetek neki. Életem másik jelentős állomása a baptista egyház immár kilencvenedik születésnapját is betöltött, több ezres példányszámban megjelenő havilapjával, a *Szeretettel* való kapcsolatam. Teológiai hallgatóként a szerkesztőséggel egy épületben laktam éveken át. Egyháztörténeti jegyzeteket, elmélkedéseket, beszámolókat, verseket közlök itt azóta is. A *Szeretettel*nek köszönhetően közlési lehetőség nyílt a világ összes, magyar baptista lapjába és folyóiratába.

Az *Erdélyi Toll*nak véletlenszerűen lettem munkatársa. A folyóirat programját leginkább a *Napkelet*éhez hasonlítanám, amelynek első, 1920. szeptember 15-i számában ezt olvashatjuk: „A Napkelet a szabad kutatás s a különböző irodalmi irányok szabad fóruma. Nem alkalmaz lelkiismereti kényszert senkivel szemben, s minden irányt szóhoz enged, ha becsületes álláspontot fejez ki, és önmagának mértékével mérve értéket jelent.” Ilyen folyóirat sokáig hiányzott Erdélyből, s szívből örülök, hogy immár öt esztendeje szolgál. Habár Székelyudvarhelyen szerkesztik, olvashatunk benne partiumi, bánági, kolozsvári szerzőket is. Mindezek mellett, ami kellemesen lepett meg az *Erdélyi Toll* és szerkesztősége kapcsán, az a szerzők felé irányuló kommunikációkészség és tiszteletadás.

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD: Minden szerző szeretné írásműveit minél szélesebb körben ismertté tenni. Ám a jelenleg létező lapok, folyóiratok ezt az igényt közel sem tudják kielégíteni. Mivel a kritika nem képes mindet át-

fogni és néha kézi irányítású sok szerzővel szemben, nem mondhatni, hogy a folyóiratok közlési lehetősége révén olyan új szerzőket avathatunk, akik meghatározó hangot képviselnek a lírában, prózában, drámában, a kritikában, művészetek terén. Ennélfogva teljesen esetleges, kit hol és miért közölnek, tehát a közlés ténye az olvasók jó része esetében nem jelent értékítéletet. Ilyen feltételek között tehetséges szerzők sem beszélhetnek saját alkotói pályáról... Sőt, az idő rostáján túl hamar kihulló, éppen felkapott, futtatott „szerzők” közt csak óvatosan nevezheti magát szerzőnek a tollforgató. A pénzosztók, egyes lap tulajdonosok, szerkesztők által irányított irodalommal magam sem kívánnék azonosulni, sem részt venni ilyen mesterségesen torzított irodalmi életben.

POMOGÁTS BÉLA: Természetes, hogy az erdélyi magyar irodalmi és sajtóélet kibontakozása számomra, a Budapesten élő irodalomtörténész számára is széleskörű lehetőségeket nyitott. Eddig megjelent műveimnek egy tekintélyes része, nagyjából egyharmada erdélyi magyar kiadók jóvoltából került az olvasó elé, közöttük olyan könyvek is, amelyeket magam igen fontosnak tartok, pl. az erdélyi tárgyú publicisztikai tevékenységem eredményei a csíkszeredai Pallas-Akadémia Könyvkiadó gondozásában. Más kiadóknál is gyakran kaptam lehetőséget arra, hogy közvetlenül szólhassak az erdélyi magyar olvasóhoz, és persze a magyarországi olvasóhoz is, hiszen ezek a könyvek természetes módon jutottak el ehhez a magyarországi olvasóhoz. Mindez természetesen nyomot hagyott saját pályámon is, hiszen a megnyílt lehetőségek révén számos olyan ösztönzést kaptam, amely végül is egy-egy monográfia vagy tanulmánykötet megjelenéséhez vezetett. Mindennek következtében nemcsak az a szolidaritás erő-

sődött meg bennem, amelyet az erdélyi magyar irodalom iránt érzek, hanem az a jóérzés is, amely abból fakad, hogy jelen lehetek, sőt otthonos lehetek az erdélyi magyar kulturális életben és közéletben. Ez az otthonosság nemcsak az erdélyi magyar könyvkiadásban és sajtóban kapott szerepem következménye volt, hanem azoknak a közéleti feladatoknak és tisztségeknek a velejárója is, amelyeket az utóbbi tizenöt-húsz évben vállaltam és betöltöttem. Ilyen közéleti megbízatásokat kaptam például az Anyanyelvi Konferencia (A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága), a Magyar Írószövetség és az Illyés Közalapítvány elnökeként. Ezekben a minőségekben nemcsak tartalmas kapcsolatokat alakíthattam ki az erdélyi magyar szellemi élettel, közvetlenül is jelen lehettem ennek a szellemi életnek a mozgalmaiban és eseményeinél. Volt olyan esztendő az elmúlt évtizedben, amikor több részletben közel három hónapot töltöttem el erdélyi magyar közösségekben, kulturális intézményeket látogatva, konferenciák előadójaként, közvetlenül ismerkedve az erdélyi magyarság mindennapi életével, törekvéseivel és gondjaival.

SZEKERES LUKÁCS SÁNDOR: A kérdés b.) pontjára röviden csak az alábbi tudom kifejtteni: Csak 1995–1996 után kezdtem odafigyelni az erdélyi magyar szellemi életre, akkor kezdtem el olvasgatni az erdélyi lapokat, folyóiratokat. Tekintettel arra, hogy kezdetben csak Felső-sófalvával, szeretett szüleim szülőfalujával kezdtem el foglalkozni — ahol én is felnőttem —, először csak falunk történelmével, hagyományaival, a sóvidéki székely emberek történelmével kezdtem foglalkozni és kutatni, ezért az irodalmi lapokat is csak később kezdtem el olvasgatni. Kutatásaim elég sok időt felemésztettek, de így sikerült megírnom és megjelentetnem Felső-sófalva monográfiáját

2002-ben, melynek címe: *Kodáros Kincsei*. Fejezetek Felsősófalva és a Székely-Sóvidék történelméből. Könyvem olvasható a <http://mek.niif.hu/02400/02487/02487.pdf> lapon. Később is csak a székelyek történelmével kapcsolatosan írtam tanulmányokat, illetve több éves kutatás eredményeképpen megírtam és megjelentettem *Székely Mózes Erdély székely fejedelme* című könyvemet.

NAGY SZÉKELY ILDIKÓ: A *Népújtság* nevű Maros megyei napilap heti rendszerességgel, szombatonként megjelenő irodalmi, művészeti melléklete, a Múzsza játszott fontos szerepet elindulásomban az írói pályán. A melléklet szerkesztői, Bölöni Domokos és Nagy Miklós Kund biztatására itt kerültek először nyilvánosság elé első verseim, melyekből 2007-ben megszületett a *Mint könnyű léptű óriás* című verseskötet.

MÁLNÁSI FERENC: Az *Erdélyi Toll*, a *Székelyföld*, a *Látó*, a *Helikon*, a *Korunk*, a *Várad*, az *Irodalmi Jelen* számain az EME könyvtárában és online változatban is olvasom, talán nem elég rendszerességgel. Mióta nyugdíjas lettem, gőzerővel cikkeket, tanulmányokat írok, „behordom immáron a rétről szénámat” (Horváth Imre), és a munkafüzeteteimet javítgatom, illetve anyanyelvoktatásunk történetével, erdélyi scholáink kronológiájával foglalkozom, amellet, hogy nagyapai teendőimet látom el.

Az *Erdélyi Toll* és legutóbb a Súrlott Grádics közli írásaimat, tanulmányaimat, mert felkértek, más hazai folyóiratoknál nem jelentkeztem, mert anyanyelvoktatásunkkal kapcsolatos cikkeimet a *Magiszter*, az *Őrszavak* és a *Nyelvünk és Kultúránk*, az *Édes Anyanyelvünk* és a *Magyartanítás* közli, szépirodalmi alkotások írására a Brassai Sámuel és a János Zsigmond végzős diákjait biztatom, amikor tanár-

ként behívnak helyettesíteni... A figyelmüket fel-felhívom egy-egy megjelent írásra — nem sok sikerrel —, mert a végzősök közül két-három tanuló hallott csupán a hazai irodalmi folyóiratainkról, s olvassa is azokat...

BRAUCH MAGDA: Saját írói pályámat, ha annak lehet nevezni, a nyelvművelés és az irodalomkritika és -elemzés területén kifejtett munkásságomat döntően befolyásolta a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és az *Erdélyi Toll*, valamint az Aradon szerkesztett *Nyugati Jelen* és *Irodalmi Jelen* című folyóirat és kiadó. Támogatásukkal 2001-től nyolc önálló kötetem jelent meg, több tanulmányom és sok kisebb írásom látott napvilágot, köztük egyesek a határon túl is, Magyarországon, ahol ezekben az években három nyelvművelő pályázaton értékes díjakat is nyertem. (Azelőtt csupán az aradi sajtóban jelentek meg rendszeresen írásaim, mintegy 40 éven át.)

JÓZSA MIKLÓS: Nem vagyok író, hanem olyan nyugdíjas magyartanár, aki 1989 előtt is érdeklődéssel figyelte irodalmi és művelődési életünk eseményeit, természetesen ez az érdeklődésem fennmaradt. Közlési lehetőségem nagyobb lett, kisebb-nagyobb tudósításaimat, tanulmányaimat közöltem és közlöm az aradi *Nyugati Jelen*-ben, a kolozsvári *Szabadságban* és *Művelődésben*, a sepsiszentgyörgyi *Háromszékben*, a református és unitárius lapokban. Legutóbb az *Erdélyi Tollban* is. Ez fontos nekem, mert úgy érzem, nyugdíjasként is hasznosnak tudhatom magam.

Az *Erdélyi Toll* említésénél hadd fűzzem ide: mindene-előtt szeretném örömet és meglepetésemet kifejezni, hogy Beke Sándor főszerkesztő úr rám talált a „*mélyszórványban*”, ott, ahol valamikor pezsgő magyar művelődési

élet folyt. Hála Bethlen Gábor előrelátó művelődéspolitikájának, 390 évvel ezelőtt alapított Kollégiumának, amely 350 éve Nagyenyeden működik és magyar egyházainknak, még vagyunk. „*Megfogyva bár, de törve nem*” élünk, és igyekszünk feltárni múltunk fényes korszakait, nagy elődeink példamutató munkásságát. E törekvésünk szellemében szeretnők a város érdeklődő magyar polgárait összefogni, tudatosítani bennük, hogy becsületbeli kötelességünk emlékezni múltunk küzdelmes évszázadaira.

Jóllehet csak 2011-től van tudomásom Beke Sándor jóvoltából a Székelyudvarhelyt történekről, gondolok itt az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó, a *Székely Útkereső* és az *Erdélyi Toll* létéről, csak üdvözölhetem a nemes törekvést.

FÜLÖP KÁLMÁN: 2011-ben lettem a folyóirat munkatársa. Azóta szívemhez nőtt a lap, és nemcsak azért, mert szerzői közé tartozom, hanem azért is, mert Erdély irodalmi életében megtisztelő helyet vívott ki magának. Tiszteletreméltó az *Erdélyi Toll* életében az, hogy elfogadta mind az olvasóközönség, mind az irodalmi élet jeles képviselői.

DEMETER ATTILA: Az írás, a közlés lehetősége 1989 után hatványozott értékkel bírt azok számára, akik már régóta vártak a kibontakozásra, és azok számára is, akik úgymond pályakezdők voltak. Ami engem illet, a kilencvenes évek elejétől újságíróként dolgoztam. Ezzel párhuzamosan az első szerelemnek, az irodalomnak is hódoltam, de ezeket az írásokat (többségében verseket) csak évekkel később kezdtem közölni irodalmi folyóiratokban. Ezt egy kicsit bánom is, mert utólag végiggondolva, korábban része lehettem volna ennek az alkotói közösség-

nek. Nagyon jó dolognak tartom, hogy rendszeresen kapok visszajelzéseket, akár elismerést, akár kritikát jelent ez. Mind szakmailag, mind emberileg sokat jelent egy ilyen közösség, szellemi többletet, barátságot, ihletet. Mindenki másképp csodálkozik rá a világra, s mégis összeköt valami...

BODÓ MÁRTA: Saját közlések terén az elmúlt húsz év alatt sokszor, talán túl sokszor vezérelt a kötelesség, azaz a szerkesztő elnyomta és háttérbe szorította a szerzőt. Annak örülök, hogy több közegben, fórumon és tematikában jelen tudok lenni. Általában csak a saját erőm végsége szab határt, hiszen a színvonalas, szakmailag mérhető katolikus sajtó (újra)teremtése nagyon igénybe vevő feladat, s a *Keresztény Szót* alapító Bajor Andor, Fodor Sándor mércéjével mérhető lap rendszeres létrehozása bizony egy embert messze meghaladó feladat, máig.

BARCSAY ANDREA-KRISZTINA: A többség írói pályáját legalábbis részben biztos alakítják, pl. terjedelem tekintetében, sokáig csak egy szűk kör számára írtam hosszabb lélegzetű írásokat, tudván, hogy esély sincs a közlésükre, vagy előfordult, hogy csak bizonyos műfaj részesítettek előnyben.

BARABÁS ISTVÁN: A kérdésre vonatkozólag sietek megjegyezni: nincs írói pályám. Ha mégis válaszolok, tesszem azért, mert a romániai magyar sajtóban — bukaresti lakhellyel — eltöltött évtizedek során hosszú ideig szerkesztettem irodalmi-művészeti rovatokat, mellékleteket, évkönyveket, miközben közöltem is tanulmányt, kritikát, interjút írókkal, művészekkel, tudósokkal, politikusokkal, erre felkészített a kolozsvári egyetem magyar nyelv és iro-

dalom szakán ifjabb koromban eltöltött, felejthetetlenül szép öt esztendő. A közlési lehetőségek minden tollfor-gató ember számára létfontosságúak, ami rám is vonatko-zik. Ezek nélkül meddő elmélkedés volna minden, amit le-írunk.

ALBERT-LŐRINCZ MÁRTON: Abban mindannyian egyet értünk, hogy az írónak jelen kell lennie az irodalmi médiában, hogy megismerjék. Aki nincs benne, nem is író, és nem is válhat azzá. Egyetlen kiadó sem fogja meg-keresni, hogy kéziratot kérjen, így egyetlen kiadó sem fogja pályáztatni. Személyes kapcsolatokat sem tud kialakítani, hiszen annyira szakosodott az értelmiségi világ. Két lehe-tősége marad: vagy marginalizálódik és vállalja a *no name* — *under classe* írói státuszt, vagy magánkiadásban megjelen-teti írásait, ha van rá pénze, és gondoskodik arról, hogy túladjon rajta, ha vállalja. Egyik sem felemelő. Nem is be-szélve a jó kritika szükségességéről. A névtelen szerzőre nem pazarol időt a jó tollú kritikus (nem illik észrevenni csak úgy), aki még ráadásul valamely „tekintélyes” folyó-irat hitelét is bírja. Azt mindannyian tudjuk, hogy ameddig a kritika nem ajánlja az író-t, addig nem veszi észre a szak-ma. Olvasgatják az olvasók, de hallgat a kritika. Tehát, a folyóiratban való szereplés elengedhetetlenül fontos, mint ahogy a kritika is. Itt kezdődik el az íróember írói élete.

Az én esetemben az írói pálya sajátosan értelmezhető. Tulajdonképpen úgy vagyok jelen immár jó 25 éve, hogy nem vagyok jelen. A '80-as években Lázár László kért ver-seket tőlem, közölte is az *Ifjúmunkás*-ban. A rendszerváltás után sem lettem divatos, noha az első napokban, a felsza-badult sajtóban, a vásárhelyi *Népújság*-ban Mircea Dinescu társaságában jelentem meg. Később is közöltem itt, másutt is, sporadikusan (*Ifjúmunkás*, *Ifi Fórum*, *Romániai Magyar*

Szó, Irodalmi Jelen, Várad, Kaláka, Magyar Napló), de... Tulajdonképpen két olyan irodalmi lapot kell megemlítenem, ahol számítanak rám, ahol igazán igénylik írásaimat: a már jelentős és egyre növekvő irodalmi presztízsű székelyudvarhelyi *Erdélyi Tollat* és *A Verset*. E két folyóiratról elmondhatom, hogy hiánypótló szerepet töltenek be irodalmi életünkben, van mondanivalójuk, és van arcukat. Egyetlen hiányosságuk az — ha ezt hiányosságnak lehet nevezni —, hogy senki nem támogatja őket, a saját kiadójuk hozza életre — nagyon jól tudjuk — a saját anyagi veszteségén, ezért honoráriumot sem fizetnek. Itt megjegyzem, hogy az *Erdélyi Toll* régebb, a 2009–2011-es évfolyamok idején jó honoráriumképes is volt. Visszatekintve az időben, az *Erdélyi Toll* szerkesztő- és szerzőgárdája méltán hasonlítható össze a nagy elődökhöz: Kós Károlyék is jól ismerték az értelmiségi élet küzdelmeit, az önkéntesség nemességét, és fogalmuk volt az értelmiség felelősségvállalásáról is, itt és akkor. Szóval, azokhoz a már korábban egy-két régi folyóiratunkhoz „elszegődött” szerzőkhöz szólok most: hiba az elzárkózás, és bűn a hetyke (ámbár pusmogó) távolmaradás. Itt és most.

És még valami. Az írói pálya alakulását a folyóiratok és a folyóiratok mentén kiérlelődő díjak erősen befolyásolják. Nem a babérkoszorús költők és aranytollú írók számának szaporítása, vagy a nagyobb pénzdíjak miatt fontosak, hanem pusztán az irodalmi menedzsment érdekében. Ezért is javasolnám azoknak a folyóiratoknak, amelyek még nem rendelkeznek vele, hogy hozzák létre a maguk nívódíjait, és ünnepélyes keretek között osszák ki azokat, az arra érdemeseknek.

I. C. A SZÉTHÚZÁS ÉS SZERZŐFUTTATÁS MÓDSZEREIT ALKALMAZÓ MÉDIA JELENTŐSÉGE A ROMÁNIAI MAGYAR IRODALOM ALAKÍTÁSÁBAN

BEKE SÁNDOR: *Véleménye szerint a romániai magyar irodalom alakulásában/alakításában milyen jelentősége van az amúgy is széthúzó, más és más úton járó, egyéni vagy sajátos szerzőfuttatási/tálatási módszereket alkalmazó mass médiának?*

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD: A sajtó képviselőit Ady Endre a szentlélek lovagjainak nevezte. Ilyen embert nagyon keveset ismerünk, olvashatunk. Sok köztük — ugyancsak Ady minősítését használva — a percmemberke, aki a pillanatnyi megélhetésért, a kecsegtető pozícióért szinte bármit megtesz, leír. Az erdélyi magyar sajtó nagyon mélyre jutott. Annaira, hogy innen talán már csak fennebb lehet jutni, mert nincsen alább. Ördögi kör: ezért sincsen rangja a sajtóban megjelent, elhangzott szónak. Manapság szinte egyik napról a másikra újságíró lehet bárki, anélkül, hogy legalább valamennyire helyesen tudna írni, beszélni magyarul. Vagy lenne saját véleménye, amit nem mások adnak a szájába. Ilyen körből nyilván kevés olyan személyiség emelkedhet ki, aki felelősséggel viseltetne az olvasóval, hallgatóval, nézővel szemben, és kellő alázattal szolgálná a közös ügyet.

BRAUCH MAGDA: Ehhez nem tudok hozzászólni, bár a „széthúzás”, a szerzők sajátos „futtatásának” módját az utóbbi években észrevettem, de ehhez az anyaországi média is hozzájárul (ha jól értem a kérdést).

SZEKERES LUKÁCS SÁNDOR: Az 1. kérdés c.) pontjára vonatkozóan az a véleményem, hogy a média sajnálatos módon elég egyoldalú, párt- és egyéb csoportérdekek szerint osztályoz. Egyeseket elhallgattatnak, míg másokat érdemtelenül kitüntetnek figyelmükkel. Itt el kell mondanom, hogy csak Bölöni Domokos barátomtól tudtam meg, néhány évvel ezelőtt, hogy létezik az *Erdélyi Toll* folyóirat, amelyet azóta nagy szeretettel olvasok. Olvasgatom ugyanakkor a *Székegy Utkereső* lapjait és ott is sok értékes dologra lelek.

POMOGÁTS BÉLA: Természetes dolog, hogy a tömegtájékoztatásnak igen fontos szerepe van a közélet és a kultúra, ezen belül a szépirodalom közvetítésében, sőt befolyásolásában. Végül is ez az intézményrendszer teremt összeköttetést a kultúra létrehozói és a kultúra fogyasztói között. Abban sem látok kivéttnivalót vagy problémát, hogy a kulturális élet közvetítőrendszere szellemi, politikai, ideológiai tekintetben igen megosztott, és ez a megosztottság időnként vitákhoz, akár hevesen artikulált nézetkülönbségekhez vezet. Mindez a kulturális élet szokásos és törvényszerű következménye, és az ilyen irodalmi vitáknak nagy hagyománya van a magyar kultúrában, akár a 19. század irodalmára, akár a 20. század első felének szellemi életére gondolok. A probléma tehát nem abban van, hogy különböző irányzatok és intézmények versengenek vagy éppen vitatkoznak egymással, hanem abban, hogy ezek a viták időnként olyan módon fajulnak el, hogy elveszítik valódi értelmüket és erkölcsi tartásukat. Az erdélyi magyar szellemi életben is mindinkább találhatók ilyen nézeteltérések és viták. Megjegyzem, hogy ezek nem ritkán a magyarországi hasonló viták mintájára, sőt ezek ösztönzése, netán kezdeményező tevékenysége által alakulnak ki az er-

déli magyar szellemi életben. Úgy gondolom, hogy a magyarországi kulturális és politikai ellenségeskedésnek, amelynek tünetei ma már időnként rendkívül veszedelmes fejleményekre világítanak rá, nagyon ártalmas következményeit tapasztalhatjuk Erdélyben. Az erdélyi magyar hagyomány korábban, például a két világháború közötti korszakban, inkább az érdekek egyeztetésére, a meglévő, természetes eszmei ellentétek kiegyenlítésére és a szellemi erők összefogására mutatott példát. Ennek a gyakorlatnak volt meggyőző és, mondhatni, klasszikus példája az *Erdélyi Helikon* körül gyülekező írói közösség története és tevékenysége. A marosvécsi Helikon írói között is voltak időnként éles nézetkülönbségek, hiszen ez az írói közösség eszmei és politikai tekintetben nagyon sok, alkalmanként egymással szemben álló változatot mutatott. Reményik Sándor konzervativizmusa, Kós Károly népi ideológiája, Kuncz Aladár európai liberalizmusa, Makkai Sándor protestáns megújulásra törekvő elképzelései, vagy éppen a székely írók, például Tamási Áron radikalizmusa, természetesen a gondolkodás és a politikai elképzelések más-más pályáit jelölték meg. Mindennek ellenére a Helikon írói természetes módon tudtak összefogni egymással, és egy olyan erdélyi magyar szolidaritást alakítottak ki, egy olyan irodalmi szolidaritás példáját mutatták fel, amely ma is minta lehetne nemcsak az erdélyi magyar szellemi élet, hanem a magyarországi közélet számára is. Meggyőződésem, hogy a magyar történelemnek és irodalmi múltjának vannak olyan hagyományai, amelyeknek életben tartása ma is szükséges és hasznos volna, és elszomorít az, hogy ezeket a hagyományokat időnként veszélyeztetetteknek látom. Véleményem szerint a magyarországi politikai élet mesterségesen keltett konfliktusai és a konfliktusokat övező szenvedélyek Erdélybe történő exportálása igen veszélyes

lehet és az erdélyi magyar nemzeti közösség megbomlásával járhat együtt. Ez nem lehet érdeke sem a magyarországi, sem az erdélyi magyar közéletnek és stratégiának. Ezért véleményem szerint erősíteni kellene a megegyezésnek, az eszmei kompromisszum-keresésnek azt a hagyományát, amely a marosvécsi íróközösséghez, az *Erdélyi Helikon* című folyóirathoz, az Erdélyi Szépmíves Céh elnevezésű könyvkiadóhoz fűződik. Örömmel mondhatom, hogy az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és az *Erdélyi Toll* című folyóirat, mint irodalmi intézmény, nem egyszer mutatja a kiegyenlítésre való törekvésnek ezt a szép erdélyi hagyományát, és ezeket a törekvéseket innen, Budapestről is, csak üdvözölni lehet.

KISS LEHEL: S hogy mi a véleményem az „egyéni vagy sajátos szerzőfuttatási/találási módszereket alkalmazó mass médiának a romániai magyar irodalom alakulásában/alakításában” játszott szerepéről? Abban, hogy az irodalom arculatáról az egyénekben, illetve a populáris szférában milyen kép alakul ki, kétségtelenül meghatározó szerepe van. Ha például egy bizonyos réteghez tartozó szerzőgárda tagjainak neve, képe, műve köszönt a gyanútlan emberre minduntalan, hajlamos lenne azt gondolni, hogy ma az irodalom ebből, és csakis ebből áll. Azonban, hogy milyen valójában a mai romániai magyar irodalom, azt nem a mass média ereje, nem a reklám, nem a kritika, nem is az olvasói ízlés dönti el, hanem — Kányádit szabadon idézve — az idő próbája.

NAGY SZÉKELY ILDIKÓ: Nem hiszem, hogy hosszú távon alakítani tudná a mass média a romániai magyar irodalom arculatát. Az igazán értékes, időtálló alkotások akkor is megmaradnak a köztudatban, hiszen újra meg

újra meg tudják szólítani a mindig új, változó olvasót, amikor a szerző „sztárolása” rég lecsengett, ha pedig műlékony az üzenet, a legdíszesebb csomagolásban kínálva is előbb-utóbb elkallódik.

JÓZSA MIKLÓS: A mass media szerepéről érdemben nem tudok szólni, csupán a kolozsvári *Szabadság*, és a *Nyugati Jelen* ezirányú tevékenységét ismerem. E két lap sokat tett és tesz jelenkori és múltbeli irodalmunk népszerűsítése érdekében. Hiányolom azonban az egyes rangos kiadványok sűrűbb jelenlétét az olvasók körében. Úgy érzem, hogy az egykor (még a diákjaim közt is) nagyon népszerű folyóiratok kicsit elszigetelődtek az olvasók nagyobb tömegétől, szerzőik mintha csak „maguknak írnának”. Nem arra gondolok, hogy színvonalukkal leereszkedjenek az átlag műveltségűek szintjére, hanem arra, hogy jöjjenek le közénk és mutassák meg magukat, keressék a személyes kapcsolatot az értelmiségi körökkel. Nézzék meg, hogy hány olvasójuk van például egykori iskolámban (ahol több mint kétszázan olvasták valaha egyik irodalmi folyóiratunkat) vagy bárhol, ahol a szép szó termékeny talajra találhat. Ebben a vonatkozásban a mass mediának is nagyobb szerepe kéne legyen!!!

FÜLÖP KÁLMÁN: Természetesen a romániai magyar irodalom alakulásában nagy szerepe van a mass médiának is. Szerepét az sem homályosítja el, hogy több irodalmi lap és folyóirat van Erdélyben. Mindeniknek megvan a maga szerepe Erdély irodalmában. Erdély irodalma tehát él és jelen van az erdélyi magyarság életében, de jelen van a világ magyarságának életében is.

DEMETER ATTILA: Ahogyan neve is érzékelteti, a tömegtájékoztató — mass media — nagy tömeget szolgál ki, ezért gyakran megosztó. A széthúzás, a sajátos útkeresés, és az a mód, ahogyan a szerzőket ismertetik, futtatják, elsősorban anyagi okokra vezethető vissza, de ez gyakran összekapcsolódik az „ideológiai” kötődéssel. Ezért is dicséret illeti azokat a kiadókat, folyóiratokat, szellemi műhelyeket, amelyek nehéz körülmények között is megőrzik arcukat, átmentik az igazi értékeket, magyarul: teszik a dolgukat. Ezekkel ellentétben, a bizonyos köröknek és érdekeknek megfelelni akaró írott sajtó, rádió vagy televízió elkerülhetetlenül kitermel magából olyan egyéneket, akikre nem minden esetben lehetünk büszkék, mégis magasan „jegyzik” őket az éppen létező konjunktúra miatt. Ilyenek mindig lesznek (van példa rájuk határon innen és túl), attól függetlenül, hogy a tömegtájékoztató milyen irányba fejlődik majd. Ez mindig komoly erkölcsi kérdéseket vet fel. Az íróársadalomnak ezért egységesebbé kell válnia, és figyelmeztetnie kell a közvéleményt. Összességében véve, mégis azt mondom, hogy derűlátóak lehetünk, mert nagyon sok jó szerzőnk van, így az igazi értékek felszínre kerülnek, és hosszú távon fennmaradnak az előbb említett tényezők ellenére is. Derűlátóak lehetünk azért is, mert léteznek olyan szellemi műhelyek, kiadók, ahol a pártatlanság és az alkotók szabadsága a legfontosabb.

BARABÁS ISTVÁN: Hogy milyen jelentősége van a más-más úton járó médiaeszközök széthúzásának? Azonnali jelentősége az, hogy ideig-óráig kapóssá teszi a szereplőket, mert a közönség szereti a pletykát, civakodást, odamondásokat. Ha azonban távlatilag nézzük, a kérdésben szereplő széthúzásnak semmifajta jelentősége nincs. Csak a Mű marad fenn, a sértések és sértődések, szurkálá-

sok és sebek feledésbe merülnek. Kit érdekel ma, hogy Kazinczy és Batsányi, Petőfi és Vörösmarty, Ady és Kosztolányi, Szabó Dezső és Tamási Áron, Sütő András és Szabó Gyula között időnként milyen viták, nézeteltérések vetettek szikrát?

BARCSAY ANDREA-KRISZTINA: Hogy van szerepe, az biztos, pl. amikor elindul egy írói „trend”, egy bizonyos kifejezési mód, stílus, tematika, sokan csak azért preferálják azt, mert az a menő. Én soha nem tudtam volna azonosulni olyan értékekkel, amelyeket nem tudok felvállalni, így inkább nem írtam egy ideig.

Eléggé jelentős szerepe van, arra talán nincs rálátásom, hogy milyen mértékben, mert nem tudom figyelemmel követni az Erdélyben megjelenő összes sajtóterméket, de az tagadhatatlan, hogy alakítja. (Itt hozzátenném, hogy elég problematikus a terjesztés, még a könyvek esetében is, még a könyvtárakba sem jutnak el a kortárs erdélyi írók művei, ami elég sajnálatos.)

ALBERT-LŐRINCZ MÁRTON: Egy helyütt, egy interjúban érdekesnek mondható véleményt fogalmazott meg Kovács András Ferenc, amikor rácsodálkozva állapította meg, hogy itthon, Erdélyben öt irodalmi-művelődési folyóirat van: „van a Várad, a Helikon, a Korunk, a Székelyföld, a Látó.” 2011-ben, amikor Kinde Annamária és Szűcs László faggatódzott, azért már nyugvást ki lehetett volna egészíteni hétre-nyolcra a számot. Az udvarhelyi *Erdélyi Toll* már élt, és nem a semmiből, hanem egy tízesztendő lapcsinálás tapasztalatából született meg (a korábbi *Székely Útkereső* utóda), magánkezdemenyezésből, ahogy az aradi *Irodalmi Jelen* is. És más lapok is élnek, megjelennek. És van olyan is — bár ritka —, nincs mögöttük

állami, pályázati vagy megyei tanácsi finansz! Ezt ki kell mondani. Méltányolni kell a törekvést. Maga Kovács András Ferenc (engedtessek meg így) is csodálkozva ámul el a felsoroláson. „Ennyi? Öt lap?” Azt gondolom, annyi lapra van szükség, ahányat olvasnak, ahánynak a megjelenésére várakoznak, amelyek létezéséért drukkolnak az olvasók. Az, hogy a fizetéses, hivatali apparátussal rendelkező szerkesztőségek milyen motivációs alapokból táplálkoznak, nem tisztem taglalni, nem az én dolgom. Azt azonban el kell mondani, hogy nem venni észre a többiek törekvéseit, nemcsak luxus, veszélyes is. Nekünk itthon, Erdélyben minél szélesebb szcénumon kell láthatóvá tennünk magunkat, ez a feladatunk... mert vagyunk. És még valami: minden áron minőség, az anyanyelv tisztasága, az értékközvetítés, a hűség és a megmaradás érdekében (higgyék el, nem nagy szavak ezek, bár a posztmodern nem tolerálja).

A folyóiratok nyújtotta közlési lehetőségekre hatnak a fent elmondottak. Tisztelet a kivételnek. És a közlési lehetőségek segítenek az íróvá érésben. Nem lesz mindenki író, akinek megjelenik egy írása valahol, de ami megjelenhet, annak meg kell jelennie. Bárdos László irodalomtörténész a kanadai *Kaláka* című online szépirodalmi folyóiratban ezt írja, „egyetlen művészet sem csupán a nagyokból táplálkozik. Ők sem nőhetnének meg a kisebbek nélkül, az irodalomtörténet folyamatosságát ezek az utóbb kevésbé ismert vagy elismert szerzők tartják fenn”. Aki még nem olvasta, íme, gondolkodhat rajta. Nem a minőségtelen művészet mellett tör pálcát, csak a nem egyenlők mellett, akik nélkül nem kerek a kerek. Hiszen mindennek csak valamihez viszonyítva van-lehet értéke, minősége.

II.

ERDÉLYI TOLL — A MŰ, A FOLYÓIRAT, A FÓRUM, A LEHETŐSÉG, „AZ ERDÉLYI MAGYAR SZELLEM ÚJ OTTHONA”

Miközben a 2007-es, 2008-as esztendőkből az 1990 és 1999 között Székelyudvarhelyen megjelent *Székely Útkereső* irodalmi és művelődési folyóirat reprint kiadását, majd az ezt követő, a folyóirat évtizedes életét megörökítő monográfiát és antológiákat készítettem és állítottam össze, némi rokonszenv és nosztalgia diktálta lelkemnek: szükség lenne a *Székely Útkereső* folytatására!

És akkor arra gondoltam, hogy ha kiadónkat, az Erdélyi Gondolatot a *Székely Útkereső* saját „kertjében” hozta életre, akkor szellemi műhelyünk kiadója és majdnem százszáz szerzője igazán megérdemelne egy olyan fórumot, mely — a könyvek megjelenése előtt — publikálási lehetőséget biztosítana nekik, amolyan „sajtóbeli előzményt”, és természetesen szülőföldünk, Székelyföld, Erdély, Partium és Bánság többi alkotójának is publikálási kapukat nyitna.

És ez épp a kiadó „érettségének” évében, 2009-ben valósult meg, mondhatom két-háromévi alapos és — most már mondhatom — biztosra menő „főszerkesztői” felkészülés után, akkor, amikor annyira kockázatos és bizonytalan volt világra hozni egy támogatás nélkül megjelenő, költséges és veszteséges folyóiratot. S ha felteszem a kérdést, hogy még miért?, hát még azért, mert irodalmi életünk csoportosulásai annyira farkasfoggal néztek (mondjuk-írjuk múlt időben) minden olyan új kezdeményezést, vállalkozást, mely az általuk — inkább és főleg támogatással — létrehozott fórumaik

mellett vetélytársi minőségben sorakoznának fel melléjük és/vagy létüket-életüket veszélyeztetné.

Kézirat-felkéréseimre az Erdélyi Gondolat alkotói és az irodalmi életünk „idegen felségvizeiről” verbuvált szerzők azon nyomban és reményteljesen jelentkeztek opusaikkal. De az európai gazdasági válság beköszöntésekor mégis feltették a kérdést: az anyagi szűkölködés sújtotta években anyagi támogatás nélkül valóban megvalósulhat-e egy ilyen „nagy mérvű művelődési hőstett” végrehajtása?

A válasz pedig 2009 őszén, szeptemberben érkezett: Székelyudvarhelyen megjelent a negyedéves megjelenésre tervezett és a 224 oldalnyi terjedelmű *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat első száma. Narancssárga, ősz színű borítóján Péter Katalin tusrajza látható: egy író, aki az olvasóval szemben az íróasztalnál foglalt helyet, kezében penna, a penna alatt az anyanyelvén készülõ művel. Az anyanyelvápolás, a megmaradás, a helytállás, a szülőföld iránti hűség jelképével.

Az *Erdélyi Toll*, a Mű, a Folyóirat, a Fórum, a Lehetőség gondolata már régebb „megfogant” az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó szellemi műhelyében. 2009 őszén azonban megszületett és ebben az évben, 2013-ban már ötéves. A folyóirat mögött nincs egyetlen egy párt se, szövetség se, a folyóirat nem kötelezte el magát senkinek, anyagilag nem támogatja senki, ezért nem befolyásolja senki, a vele egyidőben felkínált eszme és közlési tér független és szabad. Az *Erdélyi Toll* pártatlan, alkotói apparátusát abszolút objektív minőségi mérce fogadta és fogadja be, attól függetlenül, hogy magánéletében ki-hova-melyik párthoz, csoportosuláshoz, ideológiához vagy eszméhez tartozott vagy tartozik.

Az *Erdélyi Toll* főleg a *Múzsza és Lant* című szépirodalmi rovatában természetes szelekciót végez és engedi, hogy a

közlésre megrostált írások, a nyomdafestéket magára öltött irodalom hitelesen tükrözze a szabad szerkesztői szándékot, a kor irodalmát, a reális alkotói képet, az írógárda igazi arculatát, a sok színben felvonultatott kifejezésmódot, a különböző stílust, és azt, hogy az *Erdélyi Toll* életében az I. évfolyam 2009. 1. számától az V. évfolyam 2013. 4. számáig az „erdélyi” jelző fogalom alatt az alábbi szerzők, szám szerint összesen 137-en, ezekből 101 élő szerző (Ady Endre, Albert-Lőrincz Márton, Aranka György, Arany János, Balázs Sándor, Barabás István, Barcsay Andrea-Krisztina, Baricz Lajos, Bartus Rozi, Batsányi János, Bárd Oszkár, Beke Sándor, Bencze Mihály, Benedek Elek, Berde Mária, Bertha Zoltán, Berzsenyi Dániel, Bod Péter, Bodó Márta, Botár Emőke, Bölöni Domokos, Bölöni Farkas Sándor, Böszörményi Zoltán, Böződi György, Brauch Magda, Buksa Éva-Mária, Burján Emil, Bustya Dezső, Czirják Edit, Czirmay Szabó Sándor, Csatáné Bartha Irénke, Csávossy György, Csifó János, Csire Gabriella, Csire Gábor, Csokonai Vitéz Mihály, Csontos Márta, Dávid Gyula, Deák-Sárosi László, Demeter Attila, Demény Lajos, Dsida Jenő, Elekes Ferenc, Eszteró István, Farkas Antal, Fábíán Lajos, Ferenczi Enikő, Fodor Sándor, Főcze Kornélia, Fülöp Kálmán, Fülöp Lajos, Gábor Adrienn, Gáspár Erika, Hadnagy József, Huber András, Ilyés András Zsolt, Jakab Rozália, Jakobovits Miklós, Jancsik Pál, Jánky Béla, Jékely Zoltán, Józsa Attila, Józsa Miklós, Kamenitzky Antal, Kazinczy Ferenc, Kedei Zoltán, Kinde Annamária, Kiss Lehel, Kiss Székely Zoltán, Kocsis Rózsi, Komán János, Kosztolányi Dezső, Kozma László, Kozma Mária, Kovács György, Kölcsey Ferenc, Kriza János, László Judit, László László, Lőrincz György, Madách Imre, Matekovits Mihály, Málnási Ferenc, Mester Györgyi, Mészely Adél, Mészely József, Molnos Ferenc,

Murádin László, Nagy Attila, Nagy József Levente, Nagy Irén, Nagy Olga, Nagy Pál, Nagy Székely Ildikó, Nagyálmos Ildikó, Németh János, Németh Júlia, Ötvös József, Panigay Róbert, Papp Endre, Pálffy Tamás Szabolcs, Pázmány Péter, P. Buzogány Árpád, Petőfi Sándor, Pomogáts Béla, Pongrácz P. Mária, Radnóti Miklós, Ráduly János, Reményik Sándor, Sántha Attila, Sebestyén Péter, Sipos Domokos, Sipos Enikő, Sipos Erzsébet, Sütő András, Szakolczay Lajos, Szász István Tas, Szekeres Lukács Sándor, Sente B. Levente, Székely-Benczédi Endre, Szócs Katalin, Tamási Áron, Tar Károly, Tácsi Erika, Teleki József, Tompa Mihály, Tóth Árpád, Tóth Mónika, Vajda János, Vandra Attila, Vőő Gabriella, Vörösmarty Mihály, Zagoni Attila, Zólya Andrea Csilla, Zsidó Ferenc, Zsigmond Enikő, Zsigmond Győző) munkatárs közölt, szerepelt az *Erdélyi Toll*ban, ezt alkották, ez az erdélyi jelző alatt szereplő és az ezt reprezentáló irodalom ebben a fórumban — Erdélyben.

— *Az Erdélyi Toll az erdélyi magyar szellem új épülete; elismert írók, költők, nyelvészek, irodalomtörténészek, irodalomkritikusok, sajtótörténészek, filozófusok, művészettörténészek, műelemzők, publicisták, néphagyomány ápolók, gyermekírók, egyházi írók és szerte a nagyvilágban olvasók vallják szellemi otthonuknak... Egy közös otthon, ahová negyedévenként a megjelenés idején — bárhol is éljen a nagyvilágban — léleken mindig hazajön megpihenni, és erőt meríteni...*

POMOGÁTS BÉLA: Azt a szellemi otthont, amelyet az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és az *Erdélyi Toll* létrehozott, és amelyet számomra is felkínált, nagyon örvendetesnek és fontosnak tartom, s ahogy eddig tettem, a jövőben is élni szeretnék azokkal a lehetőségekkel, amelye-

ket ez az otthon kínál. Mindezek következtében nem pusztán a számomra felkínált nyilvánosság, a megjelenés gyakori lehetősége jelent örömet, hanem az az informális közösség is, amelynek részese lehetek, még úgy is, hogy ennek a közösségnek a tagjait személyesen csak részben ismerem. A huszadik századi (és persze a korábbi) magyar irodalom és kultúra történetében nem egyszer alakultak ki olyan műhelyek, amelyeknek munkáját a közös felelősség, a közös eszmények, a közös munka ethosza irányította, tapasztalataim szerint az Erdélyi Gondolat és az *Erdélyi Toll* körül kialakult munka és egyetértés is ilyen műhelyt jelent. Ezért veszek részt szívesen ennek az erdélyi műhelynek a munkájában. Itt, Budapesten is érzem ennek a munkának és szolidaritásnak a jótékony következményeit, hadd idézzek fel nagy és klasszikus példákat, Babits Mihály vagy Németh László is érezte ezt az őket is befogadó erdélyi szolidaritást, mindez sokat jelentett számukra, megvannak ennek a szép irodalomtörténeti példái. Fontosnak tartom, hogy az erdélyi és a magyarországi irodalmi, szellemi élet és ennek képviselői, munkásai között létrejöjjön ez a szolidaritás, hiszen ezzel példát adhatunk az ellentétektől fuldokló közélet számára is, és talán kissé orvosolhatjuk azokat a konfliktusokat, amelyeket az előző kérdésre válaszolva érintettem.

BERTHA ZOLTÁN: Az *Erdélyi Toll* közös otthona számomra öröm, megtiszteltetés és remény: a megmaradás üzenete. Hogy az Ady által is már keseregve megjövendölt „szétszóródás után” mégis lehetséges a lelki, érzelmi, erkölcsi, szellemi összetartozás, sőt aktív összefogás. Hogy önazonosságunk pillérei a lap szellemiségére is alapozódhatnak, sőt a szintén Adytól eredő „templomépítés” képzetének megvalósulási esélyei általa is növekedhetnek.

Mert ez a templom a nemzeti együvértartozás spirituális és szakrális jelképe. S a folyóirat azzal, hogy közös szellemi égboltozat alá tereli a magyarság sorsa iránt elkötelezettséget érző írástudók sokaságát: küldetést végez, missziót teljesít. A magyar értékek megmaradásának és felemelésének misszióját. A sajátosság méltóságának annyiszor megidézett eszményét felmutató és demonstráló elszántsággal.

SZEKERES LUKÁCS SÁNDOR: Az *Erdély Toll* folyóiratot egy igen rangos, eredeti értékeket megjelentető folyóiratnak, magas színvonalú szellemi műhelynek tartom, ahol a magyar irodalom klasszikus értékeitől kezdve a kortárs erdélyi magyar kultúra legzsengőbb fiataljai is megjelenhetnek, ha értéket képviselnek alkotásaik. Ebben a szellemi műhelyben ütközhetnek olyan elméletek, felfogások, értékek, amelyek más folyóiratokban talán meg sem jelenhetnek. Természetesen nem az ún. szélsőséges eszmékre gondolok, hanem a magyar kulturális életet széthasító és talán részben megosztó ún. akadémikus és az akadémia melletti színvonalas, ún. alternatív gondolkodók írásaira. Elég, ha csak arra utalok, hogy az 1848–1849-es szabadságharcunk leverését követően a Magyar Tudományos Akadémia magyar vezetőit lecserélték és helyette csak azok a Habsburg-hű németek és magyarok lehettek az akadémia dolgozói, akik átdolgozták a magyar történelmet és olyan felfogást erőltettek a magyar társadalomra, amely köszönő viszonyban sincs a valósággal. Ez a szemlélet sajnos az irodalomtól a történelemig a mai napig jelen van.

KISS LEHEL: Minden alkalommal, amikor kézbe veszek egy-egy új folyóiratszámot, első dolgom, hogy végigpásztázzam a szerzők listáját. Hogy miként alakult ki nálam ez a szokás, azt nem tudnám megmondani. Olyan ez,

mint amikor egy sokféle virágból álló csokrot vizsgálgat meg közelebbről az ember, és sorra veszi a szálakat: „Ez a kedvencem; az még csak bimbó; am azt nem kedvelem annyira; jó, még ebből is van itt!” Aztán, ha belegondol, hogy minden egyes szál egy-egy külön csoda, külön történet, külön kis univerzum, kissé megszegyelli magát, ha álláspontján nem is változtat rögtön. Hát, amikor hátrébb lép kissé, és rádöbben, hogy a sok színből és formából milyen pazar csokrot állított össze az értő kéz!

Vannak szerzők, akiket emberi nagyságukban és mélységükben szeretek és tisztellek, írásaikról azonban ezt nem tudom elmondani. Vannak szerzők, akiknek az írásai lenyűgöznek, de a személyiségük taszít. Vannak olyan szerzők is, akik sem személyiségükkel, sem írásaikkal nem adtak hozzá semmit az életemhez, és vannak olyan szerzők, akik mind személyiségükkel, mind műveikkel mély nyomokat hagytak, hagynak szellemi világomban. Ezek a besorolások természetesen nem állandóak minden szerzőre és minden műre nézve, hanem a növekvő, táguló tapasztalatnak és látókörnek a változó ízlés kalapácsával pillanatnyilag levert cövekjei. Az *Erdélyi Toll* virágcsokrában első sorban a változatos szálak egymásmellettiségének összhangja ragad meg: különböző egyéniségek, különböző stílusok és műfajok megnyilatkozásai ugyanazon értékítélet mentén.

A folyóirat körül csoportosuló szerzőgárda tagjainak többségét személyesen még nem volt alkalmam megismerni. Az új számokat kézbe venni számomra mégis a találkozás élményével hat. Ráduly Jánossal például az *Erdélyi Toll*tól függetlenül, cigány népmesegyűjtéseim kapcsán kerültem levelező viszonyba. Azóta újabb műveiből rendszerint elküldi a dedikált példányokat, s viszonzásul igyekszem ezt-azt küldeni neki magam is. Amikor fellapozom

az *Erdélyi Tollat*, távolról is úgy köszöntöm őt, mint régi ismerőst. De nem csupán vele vagyok így.

Minden esetre kellemes érzés, és megtisztelő egy kicsiny szálnak lenni az *Erdélyi Toll* színes csokrában.

BARABÁS ISTVÁN: Mit jelent nekem az *Erdélyi Toll* közös szellemi otthona? Azt jelenti, hogy a romániai politikai élet marakodásai közepette beletartozom írók, szerkesztők, művészek, olvasók olyan közösségébe, ahol senki sem kérdezi, milyen párt, szövetség, egyesület kerített hálójába, hogy van-e kettős állampolgárságom, hogy Bukaresten kívül milyen szálak fűznek Budapesthez, Londonhoz, Lyonhoz, Marosvásárhelyhez, Gyergyóhoz. Minden érdek nélkül érzem jól magam az *Erdélyi Toll* vendégszerető asztalánál, talán azért is, mert nem ad helyet hangoskodásnak.

BUKSA ÉVA-MÁRIA: Az *ERDÉLYI TOLL* számomra a szellemi szabadság otthona! Hogy közös-e ez az otthon?! Közös, mert saját írásom más tollforgatók alkotásaival együtt, úgymond, közösen jelenik meg. Annnyiban tekintem „közös szellemi otthon”-nak, hogy e nyomasztó sorsközösségben élve közös álmaink, céljaink éltetnek bennünket: cselekvően, kezünkben tollal, szolgáljuk nemzetünket, és — ha lehetséges — szellemi, kulturális felemelkedését elősegíteni, nemzeti önazonosságát, öntudatát erősíteni.

Ennek a szándéknak biztosít életteret, lehetőséget az *Erdélyi Toll*, hiszen könyv formában még meg nem jelent, az utóbbi három évben írt történelmi színjátékaimból, tándramáimból részleteket közölt a lapban.

Meggyőződésem, hogy mi, az *Erdélyi Toll* folyóiratban közlő kortárs erdélyi és nem erdélyi tollforgatók egy olyan virtuális otthonra leltünk, amely mély, őszinte érzések, újszerű gondolatok forrásvidéke, ahol évszázadok mélyéről

buzog fel az az életérzés, melyet hűségnek nevezünk... a nemzet és a nemzet ügye iránti hűség.

Ez a kulturális folyóirat elkötelezettséget vállalt az egyetemes magyar kultúráért, ősi hagyományaink átmentéséért az európai társadalmi-filozófiai-művészeti változások paradigmáihoz igazodva. A tudományban, a művészetekben és a szépirodalomban végbement változások hatására a 21. századi modern esztétika szembefordul, és radikálisan átértelmezte a megkövesedett kánont. Az *Erdélyi Toll* köré felzárkozó tollforgatók a lét gondjainak, szépségének tükrözésformáiban különböznek ugyan, de a kisebbségi helyzetből fakadóan írásaikban a közös erdélyi tudat, a közösségi ideák, célok hasonlósága meghatározza etikai-esztétikai eszményeik jellegét: felvállalva a nemzeti kultúra és identitás fenntartásának közösségi küldetését.

Az *Erdélyi Toll* számomra olyan szellemi táplálék, mely ugyanakkor lelki felüdülést jelent. Megítélésem szerint az emberi tudatba és lelkekbe világosságot áraszt. E fény a lelkekbe a szeretet melegét, tudatunkba a bölcsesség fényt sugározza. Hamvas Béla szerint: „A Fény csak abban válik áldássá, ami (aki) másnak is ad belőle”.

BODÓ MÁRTA: Az *Erdélyi Toll* érdekes próbálkozás, magam is kíváncsi voltam, mennyire életképes, mennyit bír ki/el. Dicséretes a kitartása és a változatossága! Mindig meglep, mennyi mindenféle belefér, s milyen sok anyagot tud felölelni. A szerkesztő(k) szívóssága, szolgálatkészsége, kitartása dicsérendő, hiszen nemcsak egyszerűen begyűjt és leközi, hanem törekszik a színvonalra, a műfaji színességre, újra és újra bekopogtat, jelentkezik, jelez, visszajelez a szerzőknek: talán természetesnek tűnik, de bizony ezek az alapvető szerkesztői erények, mint sok klasszikus erény, lassan ritkaságszámba mennek.

ALBERT-LŐRINCZ MÁRTON: Én azért szeretem az *Erdélyi Tollat*, mert az erdélyi szellemet ő képviseli a legteljesebben. Nem a bravúros, formakövető, hanem a szolgáló irodalmat tálalja és szorgalmazza. De hát egy forrongó, bizonytalan, a gyors változásokhoz való alkalmazkodást ellehetetlenítő társadalmi valóságban abszurdnak is tűnhet a formai tökélyre törekvés, hiszen nemcsak a tartalom, a forma is a társadalmi környezet leképzésének az eszköze. Egy anómiás társadalomnak nem a tökély a tükörképe. Egy értékválságban szenvedő társadalomban az irodalomnak is, mint bármely művészetnek, kivezető irányokat kell felmutatnia, értékmankókat kell nyújtania, hiszen az írástudó felelőssége mindenkor mérlegre állítatik.

FÜLÖP KÁLMÁN: Az *Erdélyi Toll* egy közös szellemi otthon. Sokan tartozunk szerzői közé és ennek köszönhetően, nekem barátságokat, ismereteket és egy színes irodalmi világot jelent. Olyan ismeretek birtokába jutok általa, amelyeket a későbbiekben beépíthetek költészetembe. Ugyanakkor jelenti számomra az összetartozást és kéznyújtást egymás felé.

BRAUCH MAGDA: Minden alkalommal nagy örömmel fogadom az *Erdélyi Toll* legújabb számát!

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD: Az *Erdélyi Tollban* megjelentekkel nem kell egyetérteni ahhoz, hogy egy szerző lehetséges közlési térként kezelje a folyóiratot.

JÓZSA MIKLÓS: Az *Erdélyi Toll*, „*az erdélyi magyar szellem új otthona*” igazi otthon jellegét csak most kezdem ízlelgetni, ugyanis még csak három számát tarthattam a kezemen, lapozgathattam, de már érzem, hogy mi, szórványban

élők is tartozunk valahová. Örömmel tapasztaltam, hogy a folyóirat szerzői közt a nagy nevek mellett ott vannak jó ismerőseim, barátaim, sőt egykori tanítványaim is. De az igazi otthonosságot az írások témavilága, magas színvonala és ugyanakkor hozzáférhetősége, olvasmányossága teremti meg.

CSATÁNÉ BARTHA IRÉNKE: Valóban jó érzés megtapasztalni az *Erdélyi Toll* irodalmi és művelődési folyóirat teremtette székely otthonosságot, vendégszeretetet. Ennek az otthonos légkörnek értékteremtő igyekezetéhez igazodni, vállalni a megmérettetést, tudni, hogy sajátos színeiddel, ízeiddel hazavárnak, tudni, hogy nem csak lélekben a „tisza forrásra” mindig hazajárhatsz, tudni, hogy ezen a sokszínű palettán te is egy érdekes színfolt lehetsz, új, színes ecsetvonás az együttműködés nagy tablóján, nem tévesztve szem elől a kitűzött nemes célt. Örömmel mondhatom, hogy nekem ez a kiadvány megszólalási lehetőség is egyben, amiért hálás vagyok a szerkesztőségnek.

NAGY SZÉKELY ILDIKÓ: Az *Erdélyi Toll* folyóirat létezése elsősorban biztonságerzetet ad az alkotáshoz, az írói létformához. Ugyanakkor nagy megtiszteltetés számomra, hogy irodalmunk jeles képviselőinek a legmagasabb minőségi mérce tervrajza alapján épült szellemi otthonába engem is befogadtak.

DEMETER ATTILA: Az *Erdélyi Toll* valóban egy közös szellemi otthon. Hogy mit jelent, nehéz pontosan megfogalmazni, hisz oly sokrétű a válasz. Mondhatnánk, hogy az erdélyiség erős lenyomata, stílus, életérzés, ízlés, világnézet. Azt is mondhatnánk, hogy egy olyan hely, ahol az alkotók (nem csak) virtuális térben találkoznak, és hoz-

zák magukkal az ízes magyar nyelvet, a rímet, a gondolatot, a humort, az együvé tartozás örömét. Külön öröm számomra, hogy itt nem csak a „trendi”, a mindenkori „divatnak” megfelelni akaró szerzők vannak jelen, hanem az őszinteségre törekvők is. A háromhavonta megjelenő lap erősségének tartom, hogy mind formailag, mind tartalmilag változatos és valóban igényes, színvonalas, bárki számára értékes olvasmány lehet, az itt közölni kívánó alkotóknak pedig igazi kihívást jelenthet.

MÁLNÁSI FERENC: Az *Erdélyi Tólnál* otthonra, valóban „szellemi otthonra” találtam, ahova szívesen hordhatom a „rétről szénámat”... Engem is megkaptak Péter Katalin borító-illusztrációi, az anyanyelvápolás, a megmaradás, a szülőföld iránti hűség jelképével és a rendszeresen megjelenő számok mindegyikében talállok olvasnivalót, melyet továbbítok diákjaim felé... Főleg az *Írók a szülőföldről*, a *Sors és pálya*, a *Híres magyar műzsák*, az *Élő néphagyományok* és az *Irodalmi elemzések* című rovatok írásaira hívtam fel diákjaim figyelmét, adtam nekik házi feladatot, hogy a kinyomtatott folyóiratban, no meg a világhálón is olvasható változatában keressék meg a kérdéseimre adandó választ...

III.

AZ ERDÉLYI TOLL ELSŐ ÖT ÉVFOLYAMÁNAK (2009–2013) SZAKMAI ÉRTÉKELÉSE

BEKE SÁNDOR: Az első *Erdélyi Toll*-szám megjelenése után 2009 őszén robbanásszerűen jelentkezett a meglepően nagy és pozitív sajtóvisszhang Sepsiszentgyörgytől Kolozsvárig, Temesvártól Marosvásárhelyig, Gyergyószentmiklóstól Besztercég, Székelyudvarhelytől Aradig, Nagybányától Erdőszentgyörgyig, napi- és hetilapok mutatták be az új folyóiratot, ezt követően pedig 2010-től az erdélyi magyarság legrepresentatívabb napilapjai, a marosvásárhelyi *Népújság*, a kolozsvári *Szabadság* és az aradi *Nyugati Jelen* szemlézték időnként az új, negyedévente megjelenő folyóiratot.

Az első szám (2009. 1.) szakmai-szellemi „derekasságára” is alapozva az *Erdélyi Toll*at köszöntő és bemutató írások szerzői első perctől bizalmat fektettek a székelyudvarhelyi kezdeményezésbe, a szerkesztő- és munkatársi gárdába.

Szakmailag milyennek ítéli meg az Erdélyi Toll eddigi évfolyamait, számait?

BERTHA ZOLTÁN: A folyóiratban a sokszínűség az egyik legrokonszenvesebb vonás. A sokféle téma, gondolat, önismereti vizsgálódás a legkülönbélebb területeket kapcsolja össze: irodalom, történelem, néprajz, művészet: lenyűgöző bősége annak a tudáskincsnek, amely a Székelyföldet amúgy is jellemzi, de amely csak így, ilyen grandió-

zus vállalkozások révén juthat igazán a felszínre és kerülhet valóban szélesebb befogadórétegek közébe is. A sokoldalúság egyfelől, s a mindezt összekapcsoló bensőségesen közös elhivatottság és nemzetszeretet az, ami szakmailag is kitűnővé emeli a lapot. Eddigi számaiban egyre gazdagabb hely- és irodalomtörténeti közleményekkel, egyre bőségebb és változatosabb szépirodalmi, gyermekirodalmi rovattal találkozhatunk, s egyúttal egyre népesebb szerzőgárdával is. S az is emelheti még tekintélyét, hogy a szerteágazó kulturális ismeretanyagot élvezhető olvasmányos, koncepciózusan összefogott módszerrel, egyszersemind színpompásan és érdeklődést felkeltő módon tudja tálalni. Sohasem válik így unalmassá, hanem inkább ünneppé lesz csakugyan egy-egy szám megjelenése; szinte almanach- vagy antológiaszerű kézikönyvként forgatható minden egyes összeállítás, amely nem vesz időszerűségéből, hanem újra és újra elővehető lapszámként mindig kínál visszakeresésre is okvetlenül érdemes írásokat, tanulmányokat, verseket.

KISS LEHEL: Átlagolvasóként először is azt mondanám, hogy az *Erdélyi Tollat* jó kézbe venni. Ha egy szót sem olvasna el belőle az ember, akkor is élménnyel gazdagodna: a papír kellemes tapintásának (a folyóiratok viszonylatában) ritka élményével. Ez pedig egyáltalán nem elhanyagolható szempont! Az *Erdélyi Toll* se nem túl nagy, se nem kicsi, nem merev a borítója, és vastagságához képest meglepően könnyű. Attól sem kell tartani, hogy lapjaira hullik szét — kinyitva is ügyesen megfekszi az asztalt. Szeretem, hogy nem „szériagyártmány” a borító sem, hanem minden egyes szám esetében külön műalkotás ringat lírai hangulatba. Az alkalmanként felbukkanó, cilinderes gentlemannel is mindig „jól el lehet beszélgetni,” azt

azonban még nem árulta el, milyen összefüggést találunk közte és a fejlődés között. Lehet azonban, hogy ez csak engem zavar egy picit.

Lelkészként a felbecsülhetetlen szellemi kincseket rejtő, gazdag kínálatból a *Hit és üzenet* rovatot emelném ki. Erdély, de mondhatni, hogy az egész Kárpát-medence magyar irodalmi és művelődési — tehát nem egyházi kiadású — folyóiratai között eddigi ismereteim szerint az *Erdélyi Toll* az egyetlen, amely igét hirdet. Egyháztörténet, népi vallásosság, vallásszociológia, egyházi művészetek stb. témában más folyóiratokban is szép számmal találunk írásokat, de bibliai alapú elmélkedéseket, tanúságtételeket, az Istennel való személyes kapcsolat megéléséről szóló tanításokat eddig csupán az *Erdélyi Toll*-ban olvastam. Történelmünk eseményei és jelentős személyiségei azt hirdették és hirdetik, hogy a nemzet megmaradásának és felemelkedésének egyedüli útja a Szentírás tanításához, a személyes Istenhez való odafordulás, illetve visszatérés. A harmadik évezred küszöbén, amikor Európa el akar felejtkezni arról, mit is köszönhet a kereszténységnek/keresztyénségnek, és amikor az úgynevezett fővárosban már karácsonyfát sem mernek állítani, a Kárpát-medencében, Európa tényleges földrajzi központjában egy folyóirat (és nem is egyházi!) konzervatív keresztény/keresztyén értékeket képvisel, és nyíltan felvállalja a Jézus Krisztusról szóló örömeztetést. Bátran, minden elfogultság nélkül jelenthetjük ki, hogy az *Erdélyi Toll* szent szolgálatot végez.

Gyermekeknek (is) szóló írások szerzőjeként számomra külön öröm, hogy a sok komoly téma és rovat mellett az *Erdélyi Toll* a még vidáman játszadozó és a felnőttek szívében már megcsendesedett gyermekvilágot is megpróbálja elérni. Jó ötlet volt nem valahová, a laptest közepére beilleszteni ezt a rovatot, hanem leghátulra, abból a megfon-

tolásból — gondolom —, hogy a fiatal olvasónak ne kelljen sokat keresgélnie, ha mesét, neki szóló verset kíván olvasni. Ugyanakkor jelzésértéke is van ennek a gesztusnak: úgy zárni be valamit — ez esetben a folyóirat minden számát —, hogy a figyelem a jövőt jelentő gyermekekre irányuljon, reményteljes kapunyitás tulajdonképpen. Jellegzetességük az itt megjelenő írásoknak, hogy nem nyugatiak, nem svéddek, nem „trendiek”, hanem magyarosak, erdélyi ízűek; olyanok, amiktől nem kell tartani, hogy megmérgezik gyermekeink, unokáink lelkét.

BRAUCH MAGDA: Az *Erdélyi Toll* rendkívül sokoldalú, színvonalas, vonzó folyóirat. Már másutt említettem: örülök annak, hogy politikamentes. Ezúttal közérthető stílusát emelném ki, ami olvasmányossá, emészthetővé, élvezetessé teszi, ellentétben más irodalmi folyóiratokkal, melyek inkább a posztmodern stílust részesítik előnyben. Ez is kell — ha valóban az, és nem valami zagyvaság —, de az olvasók nehezen emésztik meg. Ezen kívül szeretném kiemelni az *Erdélyi Toll* — és általában a Beke Sándor „műhelyéből” kikerülő sajtótermékek — gondos, igényes szerkesztését. Szinte egyetlen sajtó- vagy helyesírási hibát sem lehet találni a szövegekben, és nyelvhelyességi szempontból is minden kifogástalan. Ezt a körülményt mindig külön megcsodálom, mert van összehasonlítási alapom, és József Attila intelmére emlékeztet: „...dolgozni csak pontosan, szépen, / ahogy a csillag megy az égen, / úgy érdemes”.

TAR KÁROLY: A szakavatott elemzés oly időigényes, hogy erre csak kevesen vállalkozhatnak, de feltételezhető, hogy az átlagolvasó szintjéről megfogalmazott véleményben is akad majd hasznosítható gondolat.

Jelzőkarók szükségesek, azért a hat kérdésben megfogalmazásakor használt véleményekből leegyszerűsítve megállapíthatom: az *Erdélyi Toll* olyan, öt esztendeje élő, irodalmi és művészeti folyóirat, amely szellemi otthona kíván lenni az erdélyi és világban élő minden magyar alkotónak és érdeklődőnek. Kétszázvalahány oldalas számokkal immár több ezer oldalnyi irodalmat közölt a legkülönbözőbb műfajban, munkatársainak száma százon felül, világhálón megjelenő honlapját tízezernél többen látogatják, fele részben erdélyiek. Legnagyobb nyomtatott példányszáma hatszáz volt, anyagi háttéréről annyit tudni, hogy támogatatlan, sajtóvisszhangja jó, jelentős erkölcsi támogatást jelentő, jelenléte az erdélyi médiában dicséretes.

Rovatai szerint — néhány tavalyi lapszám alapján — íróközpontú, ezt szolgálja a címlapra kiemelt szerzőnévsora, de az évfordulók alkalmából írottak, az emlékezések, a *Sors és pálya* és az *Írói hagyatéék* rovat. A *Műzsa és lant* rovatban jelenkori költők szerepelnek, nevelő jellegű az *Anyanyelvünk épségéért* és az *Élő néphagyományok, Históriaiás ének, Könyveink világa*. Az *Erdélyi Toll* — *gyermekeknek* (rovat) amolyan melléklet. Erről a *Napsugár* volt főszerkesztőjeként (a továbbiakban) fogalmaznék meg egy(-egy) gondolatot.

SZEKERES LUKÁCS SÁNDOR: Előre szeretném bocsátani, hogy nem vagyok irodalmár szakértő, csak egyszerűen szeretem a magyar irodalmat, szeretettel olvasom Balassi Bálinttól Beke Sándorig a szép magyar verseket, de más jellegű irodalmi műveket, elemzéseket. Az *Erdélyi Toll* szellemi műhely számait azért értékelem igen fontosnak, mert oldalain megjelennek a régi klasszikus magyar irodalom gyöngyszemeitől kezdve a kortárs magyar irodalom legfrissebb alkotásai. Figyelemmel és szeretettel olvasgatom e lapban megjelent tanulmányokat is, még akkor is, ha

nem minden megállapítással értek egyet. Megemlítem ezek között például Sebestyén Péter *Az erdélyi magyar kereszténység* című tanulmányát, melyben a sok fontos és értékelhető megállapítás mellett nagyfokú elfogultságot tapasztalhatunk, hiszen a római katolikus egyház értékteremtő vonásai mellett elhallgatja azt, hogy a Habsburgok által protezsált egyházi vezetők egy része bizony még attól sem riadt vissza, hogy e gyászos emlékeztű uralkodóházzal egyetértve az erdélyi magyarságot kiirtsa. Elég, ha csak Náprági Demeter erdélyi római katolikus püspök és II. Habsburg Rudolf császár tevékenységére gondolunk, akik ki akarták irtani a teljes erdélyi magyar nemességet, az akkori magyar politikai elitet. Ahogy már sokan megírták, nem István királlyal kezdődik a magyarság keresztény hitének megjelenése a Kárpát-medencében, hiszen a magyarok egy része már korábban is keresztény volt, itt elegendő megjegyezni, hogy az ún. honfoglalók sírjaiban számos sírban keresztet találtak, de az avarnak nevezett magyarok sírjaiban is szintén keresztet lehetett találni. Szapolyai János vagy a fia, Szapolyai János Zsigmond, mint törvényes és szabályosan megválasztott magyar királyok a magyarság érdekét védték az idegen érdekekkel szemben, mint ahogy az sem igaz, hogy János Zsigmond erőszakos hitújító lett volna. Szerintem el kellene olvasni a fiatalon meghalt király életéről szóló írásokat, mint ahogy a csíksomlyói Mária-tisztelet is Babba Máriára vezethető vissza, jóval János Zsigmondot megelőzően már 1444-ben búcsúra jártak Csíksomlyóra.

Van olyan szerző is, akinek sok megállapításaival egyet lehet érteni, mint amilyen például Málnási Ferenc, aki nagyon fontos és megszívlelendő megállapítást fogalmaz meg írásaiban. A nagy tudással rendelkező szerző azonban következetesen a finnugor elmélet elkötelezettje, és bizony

itt is nem ártana az utóbbi évtizedek kutatásait figyelembe venni, melyek szerint a finnugor elmélet nyelvészeti megállapításait nem lehet kiterjeszteni a történelemre, a finnek ugyanis manapság azt mondják már akadémiai szinten is, hogy barátság van, de genetikai kötődés a finnek és a magyarok között nincs.

Az előbb említett példákat viszont csak azért hozom fel, mert maga az *Erdélyi Toll* egy olyan szellemi műhely, amelyben különböző, egymással vetélkedő vagy éppen ellentmondó vélemények is megjelenhetnek, mely más lapoknál azonban bizony nem tapasztalható meg.

BARABÁS ISTVÁN: Ha belepillantunk az *Erdélyi Toll* eddigi számainak tartalomjegyzékébe, elsősorban a tematikai sokszínűség és a felvonultatott szerzők nagy száma tűnik szemünkbe. Külön érdekeműl írom, hogy igyekszik pótolni a *Cimbora* és a *Közoktatás* megszűnte után támadt űrt: bőven közöl gyermekirodalmat és pedagógiát. Fontosnak érzem továbbá, hogy interjúival, önéletrajzi jegyzeteivel emberközelbe hoz írókat, művészeket, tudósokat. Az ilyen természetű anyagok dokumentumértéke az idő múlásával egyre növekszik, mert jövődöbeli kutatók számára tálcán kínálnak forrást. Gondolok itt például arra, amit az *Erdélyi Toll* Demény Lajos akadémikus történésről nem sokkal halála előtt megörökített, de ugyanígy fennmaradtak pótolhatatlan emlékek Fodor Sándorról, Beke Györgyről, Imreh Istvánról, Benkő Andrásról stb. Szakmailag böngészve tovább a megjelent számokat, zavarnak a terjedelmi aránytalanságok, gondolok itt a nehézkes, filozófálgató tanulmányokra, némely gyermektegg illusztrációra, egy-egy modern verselésre. Szolgáljon a szerkesztők mentségére, hogy segíteni igyekeznek a pályakezdő fiatalokat képességeik bizonyítására, hátha-hátha...

ALBERT-LŐRINCZ MÁRTON: Az *Erdélyi Toll* sajtóvisszhangja szerintem nem egészen tükrözi a folyóirat rangját. Mintha a látszólag nagyobb tekintélynek örvendő irodalmi lapok elzárkóznának tőle. Arisztotelész mondta volt, hogy a szégyenletes szavak szégyenletes tettekhez vezetnek. És ez fordítva is igaz lehet. Az irigység, a féltékenység, az alattomoság, a nagyképűség, a káröröm rossz dolgok, és tettként is alávalók. Az, hogy egy-két múlt rendszerben is már létező és a rendszerváltás után átalakuló, nevet váltó irodalmi kiadvány úgy tesz, mintha nem venné észre, hogy új is van a nap alatt, félreértelmezhetetlen gesztust takar!

BODÓ MÁRTA: Változatosak az eddigi számok, a sokféleség műfaji és tematikai értelemben egyaránt jellemző rá.

BUKSA ÉVA-MÁRIA: Az *ERDÉLYI TOLL* eddigi számainak szakmai értékelésére nem vállalkozom, mert nem ismerem, milyen tartalomsszervező elveket követtek a szerkesztők, csak egyszerű olvasói minőségben fogalmazhatom meg véleményemet.

A sajátos kultúrájának ezen a földrajzilag jól behatárolható területén a publicisztika síkján a megőrző szerepe kap hangsúlyt. Ezért a folyóirat munkája hídverés a klasszikus magyar irodalmi művek (lásd a folyóirat számaiban Batsányi, Berzsenyi, Kazinczy, Csokonai, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Madách műveit) és a 20. század irodalmi alkotásai, valamint a jelenkor kulturális értékei illetve törekvései felé.

Az *Erdélyi Toll* törekvése összekapcsolni, szerves egészbe foglalni az egyetemes magyar kultúrártékeket és a Székelyföld kulturális hagyományait. Ezért felvállalta a közéleti kultúra — a néprajz, a hagyományőrzést szolgáló és tör-

ténelmi múltat feltáró írások, írói életpályák bemutatása, irodalomtörténeti, nyelvészeti, ill. nyelvművelési tanulmányok, elemzések, tudományos értekezések, gyermekirodalom, a hitélet és művészet területét érintő alkotások — sokszínű, de koherens egységbe foglalását és a multikulturális társadalom különböző gyökerű és fókuszú műveinek megismertetését, az irodalmi kánon felmerülésének kockázatával.

A tenni, a szolgálni akarás szenvedélye hatja át az anyanyelvőrzés, a nemzeti értékmentés védelmében kifejtett munkáját. Élvezetes, szép, jó ízlésű grafikai megjelenítésben, kulturális-irodalmi-művészeti értékek tárháza e folyóirat. A sok pozitív visszajelzés nem ok a hiú elbizakodásra, sőt még magasabbra kell emelni a mércét! A szerkesztőgárda továbbra is a minőségre kell helyezze a hangsúlyt, mert közismert, az önelégülés az előrehaladás akadálya...

CSATÁNÉ BARTHA IRÉNKE: A folyóirat szerkesztése, fenntartása küldetés, egyfajta szellemi bástya, falai közt a mérték — az érték. A szerkesztői bizottság méltón képviseli ezt a célkitűzést. Az alkotók népes táborát megmérettetésre sarkallja, tükröt tart, ösztönöz, összefogásra készíti a Kárpát-medence szellemi erőit, kitekin-tési lehetőség is egyben esetleges személyes korlátaink közül. Nekem, néprajzgyűjtőnek, magyartanárnak, költőnek és műfordítónak a reményt is jelenti, mert nemcsak Erdélyben, de az Anyaországban, a szórványban, a Kárpát-medence magyarlakta területein és a diaszpórában élőknek egyaránt szükségük van az írott szó szépségére, igazára, vizsgáztató-felemelő erkölcsi erejére. Talán soha nem volt nagyobb szükség az anyanyelvre, irodalmunk, anyanyelvi kultúránk, hagyományaink megmaradására, ápolására,

mint manapság. Így, egymást jobban megismerve, tudjuk jobban megérteni és becsülni értékeinket. Ez pedig nem kis feladata mindannyiunk hagyománymentő igyekezetének ebben az egyre jobban elidegenedő, önző érdekek mentén működő világunkban. A folyóirat ebben az ügyben is tesz hathatós lépéseket.

Nagy érték számomra az is, hogy Beke Sándortól, a főszerkesztőtől mindig kapok biztatást, kedves ösztönzést a folytatásra, számontartó szeretettel fogadja írásait azoknak az alkotóknak is, akik székelységüket sajátosabban élhetik meg, vállalva a Magyarországra áttelepült székely sors ódi-umát is („Idegenben egyetlen kopjafa is lehet temető...” — idézet tőlem), ezzel is erősítve bennünk a székely identitástudatot, a szülőföldhöz, a gyökerekhez való hűséget (melyek természetesen a művekben is tükröződnek) ebben a nagyon hangos és sokféle torzsalkodástól sem mentes kánonban.

Az *Erdélyi Toll* méltón képviseli a Székelyföldet, sokoldalú, sokféle dallamot pengető folyóirat, a klasszikus magyar irodalom nagyjainak csapásain jár, de egybefogja a jelenkori, kortárs magyar irodalom jeles képviselőit is, ugyanakkor lehetőséget biztosít a mindig új, tehetséges lantpengetőknek is.

Ami számomra talán a legszimpatikusabb: a folyóirat gyermekirodalmi vonatkozásainak gazdagsága. Felmérve az anyanyelvi kultúra sorvadásának lehangoló adatait, a szerkesztők hamar felismerték, hogy a legkisebbeket kell még idejében olvasóvá nevelni. Ők lesznek az utánpótlás, nem mindegy, milyen könyvet, milyen olvasmányt adunk kezükbe, milyen dallamokhoz, ritmushoz szoktatjuk fogékony kis lelküket. Az *Erdélyi Toll* kiadásában megjelent, nekik írt könyvek mennyisége, a szép, esztétikus, tetszetős forma mind-mind a kiadói színvonalat dicséri. Ez a törek-

vés még a magyarországi kiadóknak is követendő példa lehet.

MÁLNÁSI FERENC: Az *Erdélyi Tollat* azért is ajánlom diákjaimnak, mert erdélyi magyar irodalmunk hagyományából építkeznek, jeles erdélyi személyiségek munkásságába nyújt betekintést, rovataiban felnőttekhez és gyermekekhez egyaránt szól, műfaji sokoldalúság és tartalmi változatosság jellemzi. Érettségire készülő diákjaimnak például Pomogáts Béla tanulmányát ajánlottam, azért is, mert eltér az irodalomtörténeti tankönyvekben leírt, úgynevezett „megszokott” elemzésektől, amelyek túl komolyak, meghaladják az átlag középiskolások tudásszintjét...

DEMETER ATTILA: Mindenekelőtt kiemelném: a szerkesztők bátorságára, merészségére vall, hogy épp akkor indították útjára a lapot, amikor már tombolt a pénzügyi válság. És tették ezt különösebb háttértámogatás nélkül. Én magam is szerkesztettem lapot mintegy évtizeddel korábban, és hasonlóan rögös úton jártam. Nagy a kockázat, és azt a legnehezebb elérni, hogy a mérce mindig magasban maradjon. Eddig megjelent számai alapján elmondhatjuk, hogy az *Erdélyi Toll* minden szempontból méltó társa (nem ellenfele) az erdélyi magyar irodalmi lapoknak. Azért nem ellenfele, mert nem versenyezni, hanem üzeni akar, és sajátos szerkesztésmódjának köszönhetően széles olvasótábort szólít meg. A prózai és verses művek mellett irodalomtörténeti, filozófiai fejtegetéseket, tanulmányokat találunk, és betekinthezünk a néphagyományok világába. Nagy íróink, költőink méltatása, bizonyos művek elemzése ugyanúgy hangsúlyt kap, mint a metafizikai kérdések boncolgatása, a szülőföld iránti kötődés vagy az állandó identitás keresés. Az erdélyi magyarságnak itt egyfajta „sorsle-

nyomata” rajzolódik ki. Úgy vélem, hogy az *Erdélyi Toll* szerzői kivétel nélkül jól érzik magukat ebben a térben, ebben a „házában”.

FÜLÖP KÁLMÁN: Szakmailag értékelve én a jeles minősítéssel illetném az *Erdélyi Toll*at. Igényes, célratoró. Tisztaságával és érthetőségével is belopta magát az én és az olvasó szívébe. Végigolvasom a lap minden sorát és igyekszem azok eszmei értékét kiszűrni magamnak, hogy alkalomadtán felhasználhassam.

NAGY SZÉKELY ILDIKÓ: Úgy értékőrzőek, hogy közben olvasmányosak, sokszínűek ezek a „Tollak”. Régi és új hangok, színek, illatok különleges együttesét, összhangját teremtik meg olyan lelkesedéssel, melyben benne van a repülés, szárnyalás megélése, közben viszont nem szakadnak el a(z erdélyi) földtől, mindennapjainktól sem.

JÓZSA MIKLÓS: A rendkívüli igényességgel meg szerkesztett folyóirat mindenkihez szól, aki a magyar nyelvet, irodalmat szereti. Ennek magyarázata elsősorban a hozzáférhetőség igényének szigorú követése nyelvében, témavilágában, szerkesztésmódjában, grafikai kivitelezésében.

Mikor 2012-ben első ízben kezembe vettem a negyedik évfolyamába érkezett *Erdélyi Toll* első lapszámát és ránéztem a tetszetős borítóra, azonnal éreztem, hogy hozzám is szól ez a folyóirat. A rangos munkatársi gárda nevének áttekintésekor rádöbentem, hogy magas igényességgel szerkesztett kiadványt tartok a kezemben. Tartalomjegyzékét olvasva meggyőződtem, hogy nem csalódtam. A változatos tematika (irodalomtörténet, művészettörténet, évfordulós megemlékezések, nyelvművelés, költészet, élő nép-

hagyományok, hitélet, könyvszemle, gyermekirodalom stb.) még jobban felcsigázta érdeklődésemet. És amikor belenéztem az írásokba, valósággal elbűvölt a felismerés: íme (még) egy igazán nekem (is) szóló szép folyóirat! Lapozgatás közben beleolvastam az írásokba: Kazinczy Ferenc, Bölöni Farkas Sándor, Tamási Áron, Reményik Sándor, Pomogáts Béla, Bertha Zoltán, Málnási Ferenc, szebbnél szebb költemények, Ráduly János csodálatos, kietartó gyűjtőmunkájának fel-felcsillanó darabjai, Kozma Lajos, Brauch Magda és Csire Gabriella változatos tematikájú írásai, a Benedek Elek-i hagyományt folytató *Erdélyi Toll* — *gyermekeknek* című rovat ámulatba ejtett. És ugyanezt a változatosságot, igényességet, az olvasóhoz szólás őszinte szándékát éreztem ki a szám írásaiból is.

IV.

AZ ERDÉLYI TOLL ÖT ÉV ÓTA „THESAURUSA, KINCSESTÁRA AZ ERDÉLYI, SZÉKELYFÖLDI GONDOLATNAK”

Az *Erdélyi Toll* két főúton halad előre: az egyikben a szépirodalmi alkotások, a gyermekirodalom, a műelemzések és az irodalomkritika fémjelzi arcélét, a másikon meg a tudományosság szándékával közölt esszék, tanulmányok, értekezések akár sajtó- és irodalomtörténetről, filozófiáról, művészettörténetről, szellemi műhelyek bemutatásáról, dokumentumok közléséről, néprajzról vagy zenetudományról lenne szó.

Milyenek találja/látja az Erdélyi Toll útjait, mit javasol szerkesztőinknek a következő évfolyamokra?

BERTHA ZOLTÁN: Az *Erdélyi Toll* kiadványsorozata tehát egy-egy számával, de együttesen, öt év óta napvilágot látó eddigi összes darabjával még inkább: thesaurusa, kincsestára az erdélyi, székelyföldi gondolatnak, amely közvetlenül kötődik és emelkedik összmagyar dimenziókba és európai látókörbe. Hiánypótló is, mert máshol alig tárgyalt témákat is boncolgat, s impozáns küllemével, formájával, meg persze belső tartalmaival azokat is magával ragadhatja, akik ugyan elfogadják a benne megtestesülő eszmeiséget, de már kissé elfáradtak és olykor közömbösen viszonyulnak ahhoz. Mert ez a lap újra felcsigázhatja az érdeklődést: olyan izgalmas és feltűnő színességgel varázsolja el olvasóit, hogy újra megélemlülhet az a sajátosságához és egyetemességéhez vonzó öntudat,

amely esetleg mára már bizonyos tekintetben és bizonyos fokig sajnos ki is üresedett. Tehát éppen a megújulást, a remény és a tudásvágy megelevenítését is szolgálja a szerkesztői törekvés, ezért koncepcióját feltétlenül vállalni kell, és ambícióját tovább bontakoztatni, terebélyesíteni, gazdagítani. A lényeg tehát, amely sugárzik ebből az egész erőfeszítésből: hogy a hagyományt éppen az újszerűség vonzásával képes újjáéleszteni, revitalizálni. Azzal tud lelkesíteni, ami úgy tartozik a múlthoz, hogy egyszerre lesz jövődönk evidenciája: záloga, garanciája, távlata is. A hagyomány, a tradíció forradalma ez, kissé emelkedetten fogalmazva. S az ilyen forradalom — a magunk megőrzésének akarata — mentheti csak meg a magyarságot a tagadhatatlan folyamatos sorvadástól, térvesztéstől, elöregedéstől. A fiatalos lendület, az odaadó és kitartó áldozatkészség, a vállalkozói fáradhatatlanság és tántoríthatatlanság. Az az állhatatosság, amely korosztályoktól függetlenül is egymás társává avathat írókat, tudósokat, művészeket a magyar glóbusz minden tájáról, régiójából, szegletéből. A helytállást és a hűséget exponáló program világos, az energia és az erő szükséges, mert ahogy Lászlóffy Aladár kitalálta és az ő nyomában Cseke Péter is annyit emlegeti: csak tanulni kell a saját örökségünkből, ragaszkodni hozzá minden körülmények között és ellenére is, csak hallgatni elődeinkre és folytatni, követni munkálkodásukat, táplálkozni biztató példájukból: vagyis „legyen eszünk, ha már volt”.

KISS LEHEL: A 4. és az 5. kérdésre is vonatkozó válaszom a következő: Hangsúlyozandó érdeme az *Erdélyi Toll*nak, hogy akár szépirodalmi alkotásokat, akár tudományos dolgozatokat közöl, azt mindig az értékteremtés és értékmegőrzés határozott, nyíltan felvállalt szándékával teszi. Ebben az értékteremtésben és értékmegőrzésben

irányelv az erdélyi életérzés, a keresztény/keresztyén hit, a legnemesebb értelemben vett konzervativizmus. Trágár szavakat, erkölcsbomlasztó eszméket hiába keres benne bárki is — habár manapság ezekre a dolgokra is azt mondják, hogy irodalom.

Amint az egyik korábbi válaszban megfogalmaztam, véleményem szerint az *Erdélyi Toll* éppen a *Hit és üzenet* rovatával tölt be jelentős hiányt a hasonló profilú erdélyi kiadványok között. Az olyan olvasót is, aki talán vallásos lapot, netán még Bibliát sem vesz a kezébe, a folyóirat révén elérheti az a lelki, az az isteni üzenet, amire mindannyiunknak feltétlenül szükségünk van az üdvösséghez. Az erdélyi lelkiség ízességét talán fokozná a folyóiratban olyan szellemi vezetők szerepeltetése, mint például a múltból Makkai Sándor, Ravasz László, Márton Áron, a XXI. századból pedig Csiha Kálmán, Bőjte Csaba.

Egyedi színfolt a gyermekirodalmi rovat is, azt azonban nem tudnám megmondani, hogy mennyire érzik magukénak a folyóiratot a gyermekek. Szerintem lehetőséget kellene adni számukra is a megszólalásnak pályázatok kiírása, rajzaik, írásaik megjelentetése vagy a honlapon való szerepeltetése révén. Tapasztalatból tudom, hogy ha egy gyermeknek csupán a neve jelenik meg egy lapban, már legkevésbé egy egész iskolai osztály tud az illető kiadványról. Az *Erdélyi Toll* határozottan megérdemli, hogy a legszélesebb körben tudjanak róla, és hogy olvassák nemcsak Erdélyben, hanem mindenütt, ahol szépre, jóra és igazra vágyó magyarok élnek.

MÁLNÁSI FERENC: Az *Erdélyi Toll* „írott szellemi bástya”, olyan műhely, amely a hagyományokat és értékeket mutatja fel, mellette új hagyományokat és értékeket is teremt, megőrzésre, továbbadásra méltó szellemi táplálék

gyereknek, diáknak, idősebbnek is... A gyerekeknek szóló rovatot mindig ajánlom diákjaim figyelmébe, de tanóráimon előadásaimba-magyarázatomba mindig „becsempésem” a folyóiratban megjelent erdélyi anyanyelvoktatásról szóló tanulmányom gondolatait. Ebből a szempontból a szerkesztői célokat, az irodalomszervezői munkát, a klaszikus értékek vállalását jónak, helyesnek tartom. Helyeslem, hogy egy-két kattintással a világhálón is olvashatom az *Erdélyi Tollat*.

JÓZSA MIKLÓS: A szerkesztőségi koncepciót nagyon jónak tartom, hiszen igyekszik a legteljesebbet adni, kielégítve így az átlagolvasók és az igényesebb hazai és kárpát-medencei szépre és igazra vágyók igényét is.

ALBERT-LŐRINCZ MÁRTON: Nehéz javasolni bármit is, hiszen az alapvető szerkesztői elképzelések valószínűleg nem légüres térben születtek. Lehetne ötletelni, ábrándozni, de az ilyesmiben nincs felelősség. Én talán azokat a hangokat erősíteném fel, amelyek itt-ott hallhatóak: hogy talán túlméretezett a kétszázvalahány oldalas terjedelem, mert ez megterheli az olvasót, de a válogatás rovására is mehet. El lehet gondolkodni rajta, sokszor a kevesebb több lehet. A papír minősége számomra nagyon fontos, gondolom sok más olvasó számára is. De tudom, ez pénzt is jelent...

BRAUCH MAGDA: A jelzett koncepciót — a folyóirat kétféle profilból való összeállítását — továbbra is helyeselném, de volna itt egy észrevételem, amit azért kényes leírnom, mert „hazabeszélésnek” tűnhet (pedig nem az). Az utóbbi számokban kevesebb nyelvművelés jelent meg, pedig — tapasztalatból tudom — az olvasók keresik az

ilyen tárgyú írásokat. Igaz, hogy általában nem azok olvasásak, akiknek nagyobb szükségük volna rájuk, de ez más tudományterjesztő írásokra is jellemző. Azt hiszem, sőt, felelősséggel állíthatom, hogy a saját, korábban megírt nyelvművelő írásaim, összefüggő sorozataim ma legalább annyira időszerűek, mint a megírásukkor voltak, s bár mindig a nagyközönséghez szóltak, nem nélkülözik a tudományos alaposságot. Talán ezek az írások még jobban „színezhethetnek” az *Erdélyi Toll* anyagát.

DEMETER ATTILA: A tudatos szerkesztésmódnak és szelekciónak köszönhetően e lapnak jövője, létjogosultsága van. A kérdésben említett kettős fővonalat előnyösnek tartom, mert egyszerre szólítja meg a „lírai” és az „elemző” alkatú olvasókat és szerzőket. Így teljesebb, gazdagabb a kiadvány, az olvasó egyszerre gazdagodik szépirodalmi élményekkel, valamint tudományos jellegű írásokkal, dokumentumokkal, amelyek az irodalom mikéntjére adnak választ. Az irodalom- és sajtótörténeti írások, tanulmányok, a néphagyomány bemutatása szerintem hasonlóan fontosak, mint a vers, vagy a széppróza, mert így átfogóbb képet kapunk történelmünkéről, sorsproblémáinkról, identitásunkról, sok lényeges dologról, ami minket foglalkoztat. Ehhez hozzátartozik az is, hogy mit gondolunk az irodalomról, a művészetről, merre tartunk, hogyan képzeljük el a jövőt.

Az *Erdélyi Toll* koncepcióját jónak, időszerűnek találom, a lap már kiforrott. Egyvalamit azért javasolnék, amolyan kísérleti jelleggel, hátha beválik. Talán lapszámonként egy fejezetnyit konkrétan tematizálni lehetne (minden formai kötöttség nélkül), ezzel is serkentve az alkotói kedvet.

BARABÁS ISTVÁN: Abból, amit eddig elmondtam, kiviláglik, hogy a szerkesztői koncepcióval (rovatok, politikamentesség stb.) egyetértek. Mit javasolnék a jövőre nézve? Kevesebb verset és több tényirodalmat, ezt oly módon is, hogy feltámassza a riport műfaját, mutassa be a romániai magyarság egy-egy közösségének hétköznapijait, gondjait, ezen belül elsősorban a falusi élet színeváltozását. Sorozatban lehetne bemutatni külföldön élő honfitársaink karrierjét, életkörülményeit, anyagi helyzetét, beilleszkedési nehézségeit. Gondolok itt a cselédsorsot felváltó vendégmunkási státusra is, úgyszintén egyetemi tanulmányaikat végző szerencsés fiatalokra, akik megoszthatnák tapasztalataikat itthoni társaikkal. Foglalkozhatna az *Erdélyi Toll* a romániai magyar értelmiség zsidó személyiségeivel is. Ezt a témát sajtónk érthetetlen módon tabunak tekinti, holott Magyarországon Kertész Imre Nobel-díja óta a zsidó írók büszkén hangoztatják származásukat, saját folyóiratuk van, rendezvényeiken találkoznak, ismerkednek. Nálunk nyíltan vallotta magát zsidónak Halász Anna, Szász János, Dános Miklós, Erdélyi Lajos, Robotos Imre, Kovács János, Sugár Erzsébet, de ők sajnos elhunytak. A fiatalabb nemzedékből Bányai Péter, Kallós Péter vagy a magyarországi Bélapátfalvára költözött Bogdán Tibor újságíró tudna értékes zsidó családtörténeti információkat közölni, talán éppen az *Erdélyi Toll* lapjain. Lehetne továbbá teret szentelni a vészesen apadó katolikus és protestáns gyülekezeteknek, bemutatni például, hogy lelkipásztoraik hogyan élik meg a szomorú valóságot: évtizedek óta több a temetés, mint a keresztelő, ráadásul fiatal magyar családok még mindig nagy számban távoznak külföldre.

SZEKERES LUKÁCS SÁNDOR: Továbbra is csak azt tudom javasolni, hogy az *Erdélyi Toll* maradjon meg

„írott szellemi bástyának” a továbbiakban is. Tehát legyen nyitott a különböző szellemi irányzatokra és majd az olvasók döntsék el, hogy mit fogadnak el a különböző elméletekből. A jövőre nézve azt javaslom a szerkesztőségnek, hogy igyekezzen nagyobb médiabefolyással terjeszteni értékeit. Javaslom, hogy még intenzívebben vegye igénybe az internet és a televízió, illetve a rádió adta lehetőségeket, hogy minél nagyobb olvasótábora lehessen. Javaslom továbbá, hogy igyekezzen — szellemi függetlenségének megőrzése mellett — pénzügyi forrásokért pályázni, még akkor is, ha próbálkozásai gyakran nem hozzák meg a kívánt eredményt, de csak megfelelő anyagi háttérrel lehetne minél szélesebb körben ismertté tenni e lapot.

FÜLÖP KÁLMÁN: Az *Erdélyi Toll* strukturális felépítése is sokszínű. Az irodalom teljes ágazatát felöleli. Nemcsak a szépirodalom, a gyermekirodalom, hanem a tudományos igénnyel megírt esszék, tanulmányok, értékelések, vagyis a teljes szellemi műhely felsorakozik. Én nagyszerűnek tartom ezt az elgondolást, egésznek és célszerűnek ezt az utat. Engem mindenben kielégít. Természetesen, ha a szerkesztőknek vannak még tartalékai a struktúra gazdagítására, azt bevihetik a lapba. Személy szerint az író-olvasó találkozókát ajánlanám a szerzők figyelmébe. Ezek a találkozók elősegítenék a lap megismerését és élő kapcsolatot teremtenének szerző és olvasó között.

NAGY SZÉKELY ILDIKÓ: Nagyon helyénvalónak, szerencsésnek találok ezt az elképzelést. Esetleg javaslom több párbeszéd bevonását, valamilyen szempontból kuriózumnak számító irodalmi személyiségekkel készült interjúsorozat elindítását.

BARCSAY ANDREA-KRISZTINA: Véleményem szerint jó irányban halad az *Erdélyi Toll*, szerencsésnek találom, ha egy lapnak megvan a jól elkülöníthető, sajátos profilja, és ennek a folyóiratnak megvan, mely egyrészt a szülőhelyére jellemző sajátosságokat ötvözi, másrészt pedig kiáll a klasszikus, örökérvényű értékek mellett, a hagyományok ébren tartásában.

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD: A szépirodalmi műfajok mellett jó, hogy zenei, néprajzi, vallási tárgyú, a művészetekkel vagy éppen oktatásüggyel kapcsolatos írások is megjelennek az *Erdélyi Tollban*. Persze nagyon nehéz lenne közel egyforma színvonalra átglyűrt kéziratokat válogatni... Rendkívül értékesnek, fontosnak tartom a gyermekirodalmi fejezetet a lapban.

BODÓ MÁRTA: A leírt profil érett, kidolgozott koncepciót sejtet. Nyilvánvalóan csak így lehet következetesen haladni, dolgozni, fennmaradni. Nem olyan világot élünk, ahol, ha csak sodortatunk az árral, fenn lehetne maradni. Azt javaslom a fejlődés érdekében, hogy grafikaiilag még jobban körvonalazódjanak a felsorolt tematikák, irányvonalak, egy kontúrosabb, saját és sajátosabb grafikai arcúalata alakuljon a lapnak, rovatoknak, talán egy saját képzőművész műhely kialakításával-mozgatásával, hiszen a látványra épülő mai tendenciák közt csak az erős, sajátos, a koncepciót első villanásra megmutató kiadvány tud kellő súllyal jelen lenni, megmutatkozni, magára a figyelmet felhívni. A másik fontos dolognak a műhelyjelleg tűnik számomra: a szétforgácsolódo társadalmi létben az összetartó, otthon nyújtó kisközösségi lét, az odatartozás érzésének fontossága megnövekedett, ezért ha van rá energia és lehetőség, az *Erdélyi Toll* műhelyek különböző formáit

javasolom: kis tematikus alkotóközösségek, amelyeknek kijelölt témára írott műveit közölni, közönség előtti bemutatkozókat szervezni stb. Ez az alkotókat ösztönzi, s az egész vállalkozást a közönség előtt ismertté teszi.

TAR KÁROLY: A skandináviai *Ághegy* — irodalmi és művészeti lapfolyam — és a *Magyar Liget* — a skandináviai magyarok családi lapja — szerkesztőjeként önként adódik, hogy eredményeink összehasonlítása végett az olvasóra bízom az *Erdélyi Tolla*l való összehasonlítást, hogy elismerő méltatáson túl, a szerkesztésbeli és a lapkiadásbeli azonosságokra figyelve bizonyítást leljen arról, hogy így is lehet. Lehet pénz nélkül, szinte a semmiből, pezsgő művelődési életet gerjeszteni a céltudatos lapok körül.

Az *Ághegy*, a skandináviai magyar alkotók irodalmi és művészeti lapfolyama azzal a célkitűzéssel indult, hogy az északi országokban élő magyar író, költő, képzőművész, filmes, fényképész és a különféle előadóművészek közössége legyen, akik műhelyt teremtve példát kívánnak mutatni a magyar művelődés szolgálatával a tevékeny megmaradásra. A skandináv országokban félszáznál több magyar — közte néhány alkotó közösség — egyesület figyelhet rájuk, de hídszerepükkel, az északi alkotók műveinek tolmácsolásával az otthoniak számára is hasznos betekintést kíván nyújtani a skandináv alkotók munkáiba.

Magamat idézem: „Ez a skandináviai magyar irodalmi és művészeti lapfolyam néhány észak-európai országban élő számos magyar alkotó műhelye kíván lenni. Összegyűjteni óhajtja mindazokat, akik a magyarság idáig érő *ágán* irodalmi és a különféle művészeti alkotásaikkal *rügyeket* bontva szolgálják magyarságtudatunk erősödését.

A mi szolgálatunknak nem kedvez semmiféle elkülönülés. Az *Ághegy* ezért céljául tűzte ki, hogy megtöri a kü-

lönböző, a többnyire mondvacsinált okokból sokfelé közénk emelt hallgatás falát. A skandináv országokban tevékenykedő magyar egyesületeknek szükségük van íróink, képzőművészeink, zenészeink, filmeseink, fotósaink és mindenféle más alkotók, értelmiségiek szolgálatára és példamutatására, hogy az itt élő magyarság anyanyelvét, sajátos műveltségét, hagyományait tudatosan megtarthassa és átörökítse az utánuk következő nemzedékekre. Ugyanakkor erősítenünk szükséges hídszerepünket is, amit az anyaország joggal elvár tőlünk. A Svédországi Magyarok Országos Szövetsége és a Magyar Nagykövetség szervezésében a skandináviai magyar írók találkoztak, hogy ennek az igen fontos munkának részleteit, lehetőségeit megbeszéljék. A kezdeményezőknek észlelniük kellett, hogy a tenni akarás légkörében néhányan máris a cselekvés útjára léptek. Az *Ághegy Irodalom* rovata a skandináv országokban élő magyar írók munkáiból közöl, a *Rügyek* a kezdőknek nyújt közlési lehetőséget, az *Észak hírnökei* többnyire svéd, dán, norvég, finn írók műveiből született fordításokat tartalmaz, a *Páboldy* színházi, a *Zene/Szó* zenei, a *Képfény* filmes, fotós anyagokat tartalmaz, a *Járkáló* esszéket, az *Akik mellettünk járnak* portrékat. A *Könyv* és a *Megjegyzések* rovataink tájékoztatnak művelődési eseményeinkről. Minden számban néhány képzőművészt is bemutatunk, munkáikkal díszítjük lapunkat. A lapszámok végén kísérletet teszünk arra, hogy az északon élő különféle magyar irodalmi és művészeti alkotókat összeírjuk, névsorukat folyamatosan bővítjük.

Még a művészet a művészetért felfogást igenelőknek is el kell ismerniük, hogy a társadalmi tudat egyik formájának, a művészeteknek meghatározó szerepe volt és lesz az emberi fejlődésben. A magunk háza táján körülnézve Szerb Antallal valljuk: „A közös kultúra, a közösen átélt

emberi értékek tarthatják csak össze a sokféle szétszórt magyart, Magyarnek lenni ma nem állami hovatartozást jelent, hanem az érzésnek és gondolatnak egy specifikus módját, ami ezer év értékeiből szűrődött le: kultúrát ... Amíg kultúránkhoz hűek maradunk, önmagunkhoz vagyunk hűek.”

Ezt a fajta hűséget ösztönszerűen vállaljuk, de az értelmiségi embertől elvárjuk, hogy tudatosan példát mutasson a magunkat megtartó művelődésben. Még nagyobb várákozással tekintünk valamely művészeti ágazatban tevékenykedő alkotókra. Az írók, a művészek népszolgálatára mindig is magától érthető elvárás volt. Nyilvánvaló, hogy nemcsak az anyaországiakra, hanem az abból kiszakadt alkotókra is érvényes ez. És az alkotók sorából nyelvünket megtartó és művelő sajátossága folytán ebben ma is rendkívüli szerepe van irodalmunkon belül a határon túl élő írók munkáinak is. Évszázaddal ezelőtt írta Beöthy Zsolt irodalomtörténeti előadásai gyűjteményének előszavában: „A magyar irodalom, irodalmi értékeiben is, természeténél fogva nemzeti életet élt; a nemzet szíve irodalmában dobogott legerősebben”.

Mert a magyar szellem folytonos volt az irodalomban. Ahhoz, hogy nyelvünkben megmaradjunk, mindenütt sokféle közösségre van szükségünk. Irodalmat és művészeteket művelő közösségre mindenképpen. *Pomogáts Béla*, a Magyar Írószövetség elnöke figyelmeztet a *Nyelvünk és Kultúránk* folyóirat egyik számában arra, hogy „a nemzet több mint politikai egység tartozás, tágasabb, mint a földrajzi és állami közösség”, mert „az ország fogalmának van egy szellemi-lelki dimenziója, amelyben nem a területnek és az államnak, hanem a történelemnek, a hagyománynak, a kultúrának és a lelki közösségnek van elsődleges szerepe”.

Szellemi-lelki országunk építéséhez legalább „fél téglával” hozzájárulhatnak a skandináviai magyar alkotók is, ha

közösséget — műhelyt — teremtve példát mutatnak a tevékeny megmaradásra. Skandináviában számos magyar alkotó él — az írással foglalkozók például akár írószövetségi fiókot is alakíthatnának —, akik közösségben az eddiginél hathatósabban szolgálhatnak a magyar művelődést. Legyen az őszszel induló *Ághegy* című irodalmi és művészeti lapfolyam egyik szellemi tanyájuk. Nem azért, hogy azzal a bizonyos fél téglával kivagyiskodjanak. Inkább azért, hogy egymásra is hatva, egymásból erőt merítve, a tőlük telhető legmagasabb szinten szolgálhassanak. Fél száznál több magyar — közte néhány alkotó közösség — egyesület figyelhet rájuk.

A lapfolyam megjelenési helye elsősorban a világháló ([http//aghegy.hhrf.org](http://aghegy.hhrf.org)), de eddig összesen ötezer háromszáz oldalas terjedelmét öt-öt számonként, antológiaként, nyomtatott formában és CD-lemezen is megjelentettük, hangos kiadása pedig, amíg egyetlen szerkesztője bírta erővel, az Ághegy Rádió volt: www.lifs.org.

Az indulásunk óta eltelt tizennégy esztendőben műhelyépítéssel foglalkoztunk. Gyarapodó közösségünkben születésünkkel kapott tehetségünket, otthonról hozott, iskolákban ránk ragadt értékeinket és hitünket összeszedve irodalmi és művészeti alkotásainkat becsülő olvasótábort és anyagi támogatókat kerestünk és találtunk. Beruháztunk javainkból majd minden szellemit, de kevés anyagi és erkölcsi támogatásra leltünk. Pedig hangoztattuk mindenfelé, hogy tettünk közösségszolgáló indítékú: ahhoz, hogy az anyaországunkon kívül élő magyarok nyelvükben, hagyományainkban megmaradjanak, szükséges az irodalom és a művészet helyi alkotóinak a szolgálata, a példamutatása is. Az európai közösségbe beilleszkedő Magyarországon is tudják ezt, és vallják tiszteletreméltó, művelt fők szép számmal. De talán azt hiszik, hogy itt északon lazacból fonják a kerítést, és azok, akik irodalmi és művészeti

alkotásra adják a fejük: milliomosok. Sajnos, nem így van. Az északra vándorolt magyarok számához viszonyítva, az itteni magyar vagy magyar származású értelmiségiek száma jelentős, de csak kivételes összefogással lesznek képesek szellemi műhelyt képező saját folyóiratot eltartani. De mivel ez az összefogás egyaránt szolgál minket és szülőhazánkat, reménykedtünk némi elismerésben és támogatásban. És szüntelenül keresgélünk az értők érvei között, és hirdetjük a Mészöly Miklós által hangoztatott „osztatlan magyar érdekek” szellemében, hogy „az európai kultúra nem más, mint soha meg nem szűnő folyamatos cseréje a kulturális értékeknek”. Az északon fogant magyar alkotás előszámlálásával csereképességünket óhajtjuk növelni. Tisztában vagyunk azzal is: „Cserére a kultúrában csak az képes, aki értéket teremt, akinek van mit felkínálnia, és aki nyitott a Másik szavának befogadására.”

A magyarországi és a svédországi különféle — nehezen elérhető — pályázatok hálójában vergődve egyetlen reményünk erősödött: magunkra vagyunk utalva. Így aztán, induláskor kitűzött célunk, miszerint lapfolyamunk nemcsak a világhálón, hanem legalább néhány száz példányban nyomtatott formában is megjelenjen — csak nagyon nehezen, sok ügyel-bajjal, szégyenletes anyagi körülmények között, minőségi megalkuvások árán valósulhatott meg. Azt, hogy a skandináviai magyar irodalmi és művészeti kiadvány szükség, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy köteteinkből mára már alig maradt mutatónak néhány.

Így lépünk hát — tovább. Mert kell! Mert most különösen szükséges: a skandináv országokban élő magyarok hídszerepe hangsúlyozottan fontos. És felemelő is. Mert adhatunk, mert szolgálhatunk hazánknak. A befogadóinknak éppen úgy hasznára lehetünk, mint az otthoniaknak. És ahhoz, hogy ezt az utánunk jövők is így cselekedjék:

meg kell tanulniuk magyarnak maradni. Ebben segíthet, és segít az a magyar alkotóközösség, amelynek műhelye az *Ághegy*.

Folyamatosan összegyűjtött értékeinket azzal a gondolattal továbbbítjuk olvasóinkhoz, hogy sokféleségünket igelenve, összefogásunk eredményességét bizonyíthatjuk.”

Mindez ráillik az *Erdélyi Tollra* is. Ha szétnézünk az anyagi gondokkal küszködő magyar irodalmi folyóiratok háza táján, a hasonló célkitűzések mellett, sejtenünk kell, hogy többnyire egy-egy csoportosulás lapjai, akiktől nem idegen a klikkszellem sem. Saját tapasztalatból tudom, hogy némelyik szerkesztő a maga kiskirályságának tudja a rábízott rovatot, beküldött írásaimra ezektől választ sem kapok. Feltételezem, hogy az ilyen szűk körre korlátozódó munkatársi kapcsolat okozója a mindig kevés honorárium, amit körein kívül nem szívesen osztogat a szerkesztő.

A nem támogatott kiadványok, mint az *Ághegy*, nem fizetnek, ezért ingyen letölthetők a világhálóról, csupán a nyomtatáshoz szükséges pénzt kéri az olvasótól és a támogatótól. Ezért is dicséretes az *Erdélyi Toll* erőfeszítése, hogy változó példányszámban, de rendszeresen megjelenik. Ki viszi hátán, ebben az anyagiaktól függő világban és meddig bírja? Ez itt a kérdés. Az *Ághegy* kezdeteitől fogva úgy rendezkedett be, hogy a szerzők hazafias munkában fogant írásaira számít. Tudatosítjuk, hogy az északi országok, eddig még fel nem mért számú, de százezret meghaladó magyarságának értelmisége megtermi a maga sajátos műveltségét szolgáló, életünket tükröző műveket. Amit viszont nem nélkülözhetünk: ez a *haza éltető figyelme*. E nélkül nehezen összetartható immár fél ezres alkotó közösségünk. Ezért szükségszerűen úgy alakult, hogy minden új, öt számonként nyomtatott kötetünket a skandináviai országok magyar nagykövetségeinek segítségével mutatjuk be.

V.

ERDÉLYI TOLL — „KARAKTERES PROFIL, SAJÁTOS ÉRTÉKREND”, „AZT REPREZENTÁLJA, AMI VÉGTELENÜL HIÁNYOZNÉK, HA NEM JUTNA SZÓHOZ”

Az *Erdélyi Toll* öt évfolyamával, s a 4280 B5-ös oldalnyi (kb. 8560 A5-ös könyvoldalnyi) anyagával meggyőződésünk, hogy már most sajtótörténetet írt.

Ön milyennek látja a harmadik évezred küszöbén az Erdélyi Toll szerepét a hasonló kaliberű erdélyi kiadványok között a hazai magyar sajtópiacon, illetve a Kárpát-medencében élő magyarság művelődési életében?

BERTHA ZOLTÁN: Az *Erdélyi Toll* helyét a karakteres profilja és sajátos értékrendje határozza meg, aminek meglátásom szerint az a fő érdekessége, hogy pontosan nem mesterkéltén vagy erőltetetten kíván kitűnni a többi orgánum közül, hanem a lehető legtermészetesebb módon foglalja el a helyét: mintha mindig is ott lett volna, mert az a szellemiség, amelyet képvisel, a lehető legadekvátábban kötődik a tág látóhatárú *genius loci*hoz, a hely autentikus és gyökeres szelleméhez. Vagyis feltűnés nélkül tűnik ki; azt reprezentálja, ami végtelenül hiányoznék, ha nem jutna szóhoz. Mint a levegő vagy az oxigén. Akkor kapkodunk utána, ha nincs belőle elég. Ez a monumentális gyűjteményes jelleg valóban egybefogja azokat az értékeket, amelyekről tudjuk, hogy léteznek, de így együtt mégis sűrítve

tartalmazzák a mindnyájunkat és az egész szülőföld- és nemzetszerető közösségünket éltető és megtartó ihletettséget. Nem hiszem, hogy a koncepciózus programon valamit is változtatni kellene: csak a folytonos dústítás, a gazdagítás, a bővítés a megkezdett irányban, a megteremtett távlatok, perspektívák fel nem adásával — biztos ésszerűséget és célszerűséget szavatol. Nem másokhoz szükséges igazodni, hanem csupán a sajátosság erejét növelni, a kitüntetett markáns arcéle a lapnak így egyre közismertebb és keresettebb lehet és lesz.

BARABÁS ISTVÁN: Nincs nálunk más, hasonló profilú, ilyen gazdag tematikai változatosságot kínáló magyar folyóirat, mint az *Erdélyi Toll*, ami persze nem jelenti, hogy jobb, magasabb szintű volna a többinél. Tehát, töltsse be továbbra is ugyanazt a szerepet, amelyet vállalt indulásakor és amelynek eddig becsülettel tett eleget: szóljon mindenkéhez.

ALBERT-LŐRINCZ MÁRTON: A mi kis honunk magyar irodalma olyan, mint a mi kis társadalmunk: van egyfajta divattrend, amit a vezető irodalmi lapok határoznak meg, azt illik követni. Az a helyzet, hogy a csapáson nem minden alkotó tud vagy akar haladni, és ez gyakran letereli őket az útról. Képletes beszéd, de mindenki érti. Az is igaz, hogy nem egyforma tehetséggel születünk, és nem is azonosak tapasztalati élményeink, műveltségünk, ízlésünk. És mindegyikünknek lehet — mert kell — saját hangja, stílusa, egyiknek szalonba illő, másiknak tudós, harmadiknak útszéli, netán pórias... kinek milyen a kalapja. Az érték kiválasztásban nem lehetünk egyformák, mert nincsenek tutti igazságok és tévedhetetlen igazságki-sajátítók.

Irodalmi-kulturális lapjaink mindegyike kialakítja a maga arculatát, a paletta széles. Egy-egy lap köré azok az alkotók tömörülnek, akik beleillenek-illeszkednek a szerkesztőségi-szerkesztői ízlés és elvárás paramétereibe, hozzátesznek a szerkesztői célkitűzések megvalósításához, erősítik azt a szemléletet, amit a folyóirat képvisel. Akinek például nyűg a rím, az időmérték, a forma, ne ágáljon XY lap körül. Akinek a forma zenéje a vezére, nyilván utálja, megveti, leszólja, elveti a másikat. Ugyanez érvényesnek látszik a felkérések során is, amelynek — lássuk be — kapcsolati tőkeeffektusa erősen észlelhető. Nem véletlen egy-egy csoportosulás együtt mozgása, láthatósága.

Az *Erdélyi Toll* szerepét nehéz megfogalmazni, hiszen első éveiben bizony érzelmi argumentumok is előtérbe kíváncsoznak. Az, hogy jelentős mértékben hiányozna, ha nem volna, bátran kijelenthetem. Szeretem a hangulatát, a komolyságát, a tudatosságát. Szeretem életrevalóságát, azt, hogy meg bírt kapaszkodni egy viszonylag „segítőkézségmentes” irodalmi felületen. Szeretem, mert gondozza az *erdélyiség a magyarság összefüggésében tudatát* (nem zavarván a *Székegyföld* folyóirat vizeit). A saját, erdélyi hagyományaink tiszteletére ösztönöz, és ezt szellemi nagyjainkra való tisztelegéssel teszi. És — nem utolsósorban — irodalomszervező tevékenységéért is szeretem. Képes volt összegyűjteni egy jelentős alkotói gárdát, amelynek tudatos íróvá válásában bábáskodik. Szeretem, mert a mi folyóiratunk. Ezt, remélem, idővel mások is osztani fogják, és tehetségükkel bekapcsolódnak ebbe a szellemi munkába.

DEMETER ATTILA: Amint már előzőleg említettem, a lap e néhány év alatt kiforrott, jó arcéle van, elfoglalta méltó helyét a korábban indult *Korunk*, *Látó*, *Székegyföld*, *Művelődés*, *Várad*, azaz a hasonló profilú erdélyi kiad-

ványok mellett. Ami talán külön erőssége, hogy a magyarságot, az erdélyiséget, a székelységet, mint azonosságot egyaránt képviseli, értékeit felvállalja, és egy láthatatlan szállal összeköti. A Kárpát-medencében, ahol milliós nagyságrendben élnek magyar emberek kisebbségi sorsban — jól tudjuk — hatványozottan fontos az azonosságtudat megőrzése, és azoknak a lehetőségeknek a kiaknázása, megteremtése, amelyek a szellemi-lelki jólétet is biztosítani tudják. Ebből a könyv- és lapkiadóknak oroszánrészt kell vállalniuk, és bármilyen nehéz, az olvasókat egyre nagyobb számban kell megnyerniük. Ez nem könnyű, de ha azt akarjuk, hogy továbbra is valóban széles olvasótáborunk legyen (bár az online megjelenítés is sokat jelent az elérhetőség szempontjából, főként az innen távol élők számára), egyre több módszert igénybe kell vennünk az irodalom és művelődés iránti igény felkeltése, fokozása érdekében. Az értelmiségi réteg minél szélesebb skálájának tetszését meg kell nyerni (nem csak az irodalmárokét), és nagyobb nyilvánosságot kell adni a lap megjelenésének (ismertetés). Egyre több személyt be kell vonni az irodalom bővkörébe. Különösen fontos, hogy a fiatal nemzedéket rávegyük az olvasásra, a művelődésre, ehhez szükséges a szülők és a tanárok önzetlen támogatása is.

SZEKERES LUKÁCS SÁNDOR: *Az Erdélyi Toll* kiadványai nagyon fontos, érdekes és értékes színfoltot jelentenek a kárpát-medencei magyarság művelődési életében, ezért a harmadik évezred küszöbén is csak azt tudom javasolni a szerkesztőségnek, hogy továbbra is őrizze meg szellemi függetlenségét és őrizze meg a magyar kultúra iránti elkötelezettségét.

NAGY SZÉKELY ILDIKÓ: Az *Erdélyi Toll* kiválóan megállja a helyét az erdélyi kiadványok között, ezt bizonyítja az elmúlt öt esztendő is. Alkotói és olvasói biztonságérzetet adó szellemi otthon ez, mely mindenképpen gazdagítja a kárpát-medencei magyarság művelődési életét.

JÓZSA MIKLÓS: Eddigi ismereteim alapján az *Erdélyi Toll* méltó társa (és nem versenytársal!) a hasonló profilú erdélyi és kárpát-medencei kiadványoknak, nagymértékben járul hozzá az elszakított területeken élő magyarság kultúrájának kölcsönös megismeréséhez, a szellemi határok eltörléséhez: a „*bazsa a magasban*” Illyés Gyula-i metafora megvalósításához.

BARCSAY ANDREA-KRISZTINA: Az anyanyelv ápolását, gyakorlásának a fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni, mert a globalizáló világban fontos megőrizni saját értékeinket. Ezért minden olyan sajtókiadványnak, mely hangsúlyozottan felvállalja ezt, fontos szerepe van, lehet. Regionalitás és egyetemes értékek ötvözése, a klasszikusoktól a kortárs szerzőkig széles a paletta, és minden az értékközpontúság köré csoportosítva. Szélsőségektől mentesen, a helyes arányokat mindig eltalálva, ami a mai szétesett értékű világban nem kevés.

TAR KÁROLY: Ismerjük a mondást: Aki sokat marcol, keveset fog. Az *Erdélyi Toll* kezdeti indulására talán ráillik ez a mondás. És az összefogás iránti vállalt elkötelezettsége miatt kivívhatta a többi irodalmi lap szerkesztőinek ellenszenvét. Különösen azért, mert ezt a nemes feladatot nem dúsgazdag, hanem egy alapítványok vagy más pályázatási lehetőségek által nem támogatott kiadóként kész vállalni. Úgy vélem, ettől a vádtól megvédi anyagi le-

hetőségeinek korlátja. Véleményem szerint, amennyiben nevelői szempontok vezérlik, és amennyiben az iskolai irodalom-, művészettanítás és hagyományápolás szolgálatába szegődik, állandó olvasótábort nyer, és rendkívülien hasznossá teheti magát a teendőink által folyamatosan tárguló jövőben.

MÁLNÁSI FERENC: Az *Erdélyi Toll* életének első öt éve alatt már „felnőtt” és sikeresen vezetheti olvasóit... Mindazokat, akik a Kárpát-medencében élnek, de a modern technika áldásait is kihasználva, azokat is, akik a világhálón, a www.erdelyigondolat.ro honlapon majdnem 100 országban és majdnem 1000 településen olvashatják/olvassák az *Erdélyi Tollat*.

Az *Erdélyi Toll* így őrzi immár 2009 óta erdélyi nemzeti közösségünk szellemi kincseit, az évszakok járása szerint mintegy kétszáz oldalon szolgálja nemzeti közösségünket szépirodalom, néprajz, hagyományőrzés, történelmi múltunkat idéző írások, neves íróink levélváltásának feldolgozása, gyermekirodalmunk gyöngyszemei, a hit erősítése, életrajzok, nemzeti öntudat, az erdélyi magyar, székely, csángó örökség, népi mondókák, szólások, anyanyelvápolás stb. területéről szóló írásokkal, művekkel.

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD: Az Erdélyben magyar nyelven kiadott folyóiratok közül kevés van, amelyik irodalommal, művelődéssel foglalkozik. Ezek közül is mindegyik kialakította a saját arcélét, emiatt nehéz lenne azt mondani, hogy konkurensei egymásnak. Inkább úgy lehetne fogalmazni, az olvasó szempontjából: színesítik a kínálatot. Az *Erdélyi Toll* is él azzal a lehetőséggel, hogy kéziratokat ajánlanak fel közlésre folyamatosan, illetve szócsöve lehet ezeknek a szerzőknek. Köztudott, hogy a

folyóiratokban közölt írások nem mindegyike jelentheti egy művelődési folyóirat áhított színvonalát. A nagy feladat: a 200-nál több oldalt igazi tartalommal tölteni meg mindegyik lapszám esetében.

FÜLÖP KÁLMÁN: Mindenik hasonló profilú kiadványnak megvan a maga jól behatárolt szerepe Erdély irodalmi életében. Így az *Erdélyi Toll*nak is. Ha a folyóirat szerkesztői ugyanúgy végzik munkájukat, amint eddig tették, s ha lesz anyagi fedezet a további kiadáshoz, a folyóiratnak a magyarság művelődési életében továbbra is megmarad az a fontos szerepe — mind Erdélyben, mind az egész Kárpát-medencében.

BUKSA ÉVA-MÁRIA: Az *ERDÉLYI TOLL* kulturális egyénisége, minden más irodalmi-kulturális folyóirattól való különbözősége a sajátos erdélyi lét és tudat, ebből eredendően az eszmény-kitűzés tükrözésében keresendő.

Napjainkban a földkerekség bármely szögletében élő magyar vagy székely-magyar Olvasó számára a folyóirat lapjain feltárul egy sajátos, kortárs erdélyi kultúra, mely a székely-magyar nép- és kultúrhagyományoknak, valamint az egyetemes magyar kultúrának ötvözete.

Az Erdélyi Gondolat Kiadó ezen sajtótermékének szerepe egyre komplexebb. A siker, az Olvasók számának állandó növelése érdekében sokrétű követelményhez, etikai-esztétikai igényekhez kell igazodnia.

Azért, hogy a különböző korú és érdeklődésű olvasó megtalálja az őt érdeklő írást, biztosítani kell a gyönyörködtetve szórakozást, célirányos ismeretgazdagító tájékoztatást, lelki feltöltődést, valós értékek közvetítését, hangulati felüdülést és az esztétikai élvezetet. Fontosnak vélem, hogy az utóbbi évtizedek értékrendváltása elle-

nére az *Erdélyi Toll* olvasói számára ne csak örömforrás, de lelki és szellemi táplálék legyen: ezt olvasva megérezzék a kultúra nemzetmegtartó, összetartó erejét.

BRAUCH MAGDA: Őszintén csodálom Beke Sándor egész tevékenységét, nagyra becsülöm munkabíráását, kitartását, igényességét. Éppen ebben látom a biztosítékot, hogy az *Erdélyi Toll* igen hosszú életű lesz, valószínű, hogy sok hasonló profilú erdélyi kiadványt túlél, és mindenképpen felveszi velük a versenyt.

VI.

ERDÉLYI TOLL — A NEGYEDÉVENTE MEGJELENŐ FOLYÓIRAT, MINT SZELLEMI ÜNNEP

Az *Erdélyi Toll* erdélyi könyvesboltokban kapható, megvásárolható. De beszéljünk egyenesen: jelenünkben, korunkban nemcsak egy irodalmi-művelődési folyóirat kiadása veszteséges, hanem a terjesztése is körülményes. Az ilyen nemű sajtóáru — valljuk be — nem igazán kelendő, ezért a forgalmazók, a terjesztéssel foglalkozó vállalkozók — tapasztaltuk számtalanszor — nem nagyon örülnek az ilyen szellemi termékeknek. Leginkább azért, mert nem fogy, másrészt meg helyet foglalnak az amúgy is költséges „bérbe vett” boltban/teremben. Mégis — az értékes könyvek mellett — ezek a komoly kiadványok „képviselik” egy nép, egy kisebbség, egy régió szellemi sajtópilléreit.

A „fizikai” terjesztés nehézségeitől eltekintve elmondhatjuk, hogy most már igazán örülhetünk a nyomdafestéktől mentes világhálónak is, mert a kultúra terjesztése szempontjából óriási előnyökhöz juttatja szellemi műhelyeinket. Így mi is elmondhatjuk: a Székelyudvarhelyen megjelenő *Erdélyi Toll* kiadónk honlapján is olvasható. A világhálónak köszönhetően a folyóirat a világ legtávolabbi településére is eljutott.

Honlapunk statisztikája szerint 2009-től 2014. január 1-ig az alábbi megosztások szerint olvasták, böngészték, keresték az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó**, az **Erdélyi Toll**, a **Székely Útkereső** és a **Székely Útkereső Kiadványok** szellemi műhelyeinek közös honlapját: összlátogatók száma: 12438. Egyedi látogatók száma: 9301. Új látogatások százalékos aránya: 74,77%. Visszatérő látogatók/visszafordulási arány: 58,55%. Oldal-megtekintések száma: 44069. Oldal/látogatás: 3,54.

Országunként:

1. Románia	5970	31. Egyesült A. E.	9
2. Magyarország	4199	32. Brazília	9
3. AEÁ	647	33. Svájc	9
4. Oroszország	396	34. Ghána	9
5. India	238	35. Ausztrália	8
6. Németország	99	36. Sri Lanka	8
7. Egy. Királyság	79	37. Szenegál	7
8. Szlovákia	79	38. Bangladesh	6
9. (ismeretlen)	55	39. Dánia	6
10. Kína	50	40. Spanyolország	6
11. Kanada	49	41. Finnország	6
12. Szerbia	34	42. Írország	6
13. Svédország	31	43. Kuwait	6
14. Ausztria	26	44. Görögország	5
15. Olaszország	25	45. Izrael	5
16. Indonézia	23	46. Kenya	5
17. Ukrajna	22	47. Norvégia	5
18. Pakisztán	21	48. Hong Kong	4
19. Irán	20	49. Nepál	4
20. Nigéria	20	50. Dél-Afrikai K.	4
21. Szaud Arábia	20	51. Jordánia	3
22. Fülöp-szigetek	16	52. Japán	3
23. Vietnám	14	53. Dél-Korea	3
24. Kolumbia	13	54. Mexikó	3
25. Franciaország	12	55. Új-Zéland	3
26. Malayzia	12	56. Lengyelország	3
27. Hollandia	11	57. Rwanda	3
28. Törökország	11	58. Szíria	3
29. Belgium	10	59. Thaiföld	3
30. Egyiptom	10	60. Taiwan	3

Stb.

Városok és környékük szerint:

1.	Budapest	2223	32.	Zalaegerszeg	46
2.	Székelykeresztúr	1755	33.	Sopron	45
3.	Marosvásárhely	639	34.	Segesvár	44
4.	Brassó	619	35.	Nagykároly	44
5.	Kolozsvár	617	36.	Pozsony	41
6.	Szeben	368	37.	Szolnok	39
7.	Bukarest	344	38.	Dunaújváros	38
8.	Moszkva	331	39.	Mosonmagyaróvár	38
9.	Sepsiszentgyörgy	243	40.	Mumbai	34
10.	Csikszereda	240	41.	Jászvásár	30
11.	Nagyvárad	182	42.	Szigetszentmiklós	29
12.	Debrecen	174	43.	New Delhi	27
13.	Arad	170	44.	Westland	27
14.	Szeged	156	45.	Szekszárd	26
15.	(ismeretlen)	149	46.	Szombathely	26
16.	Pécs	121	47.	Vajdahunyad	26
17.	Miskolc	116	48.	London	25
18.	Székesfehérvár	110	49.	Siófok	25
19.	Maroshévíz	109	50.	Nagykanizsa	25
20.	Szatmár	97	51.	Kaposvár	24
21.	Nagybánya	92	52.	Denver	24
22.	Veszprém	88	53.	Hyderabad	23
23.	Nyíregyháza	76	54.	Chennai	21
24.	Temesvár	69	55.	New York	21
25.	Kecskemét	66	56.	Bangalore	20
26.	Győr	64	57.	Chicago	20
27.	Székelyudvarhely	63	58.	Bécs	19
28.	Eger	53	59.	Dunaharaszti	19
29.	Zilah	48	60.	Pápa	19
30.	Szentpétersvár	47	61.	Salgótarján	18
31.	Békéscsaba	46	62.	Déva	18

63.	Ogyessza	18	96.	Esztergom	9
64.	San Francisco	17	97.	Ráckeve	9
65.	Keszthely	16	98.	Törökbálint	9
66.	Washington	16	99.	Bonyhád	9
67.	Baja	15	100.	Tapolca	9
68.	Kazincbarcika	15	101.	Kalkutta	9
69.	Komárom	15	102.	Teherán	9
70.	Gödöllő	15	103.	Szamosújvár	9
71.	Újvidék	15	104.	Isztambul	9
72.	Gyöngyös	14	105.	Ajka	9
73.	Jászberény	14	106.	München	8
74.	Paks	14	107.	Accra	8
75.	Pune	14	108.	Gyula	8
76.	Lagos	14	109.	Kiskunfélegyháza	8
77.	Suceava	13	110.	Colombo	8
78.	Érd	13	111.	Nove Zamky	8
79.	Bákó	12	112.	Mountain View	8
80.	Riyadh	12	113.	Ballinger	8
81.	Toronto	11	114.	Houston	8
82.	Orosháza	11	115.	Dubai	7
83.	Cegléd	11	116.	Pelotas	7
84.	Dzsakarta	11	117.	Winnipeg	7
85.	Ahmedabad	11	118.	Cologne	7
86.	Beszterce	11	119.	Vác	7
87.	Torda	11	120.	Manila	7
88.	Tatabánya	11	121.	Jeddah	7
89.	Dunakeszi	10	122.	Dakar	7
90.	Stockholm	10	123.	Samorin	7
91.	Los Angeles	10	124.	Boston	7
92.	Princeton Junction	10	125.	Austin	7
93.	Bogota	9	126.	Várpalota	7
94.	Hódmezővásárhely	9	127.	Dhaka	6
95.	Berettyóújfalu	9	128.	Nürnberg	6

129. Kairó	6	162. Veresegyház	5
130. Kiskúnhalas	6	163. Sydney	4
131. Mezőkövesd	6	164. Leuven	4
132. Szentés	6	165. Osnabruck	4
133. Hatvan	6	166. Wolfsburg	4
134. Monor	6	167. Hong Kong	4
135. Sárvár	6	168. Mohács	4
136. Dublin	6	169. Gyomaendrőd	4
137. Islamabad	6	170. Karcag	4
138. Karachi	6	171. Szentendre	4
139. Lahore	6	172. Balatonboglár	4
140. Galați	6	173. Rajkot	4
141. Lund	6	174. Surat	4
142. Phoenix	6	175. Coimbatore	4
143. Sacramento	6	176. Nairobi	4
144. Indianapolis	6	177. Kuala Lumpur	4
145. Philadelphia	6	178. Kathmandu	4
146. Ho Chi Minh City	6	179. Gyulafehérvár	4
147. Kézdivásárhely	6	180. Nyitra	4
148. Bonn	5	181. Zilina	4
149. Csongrád	5	182. Göteborg	4
150. Kisvárda	5	183. Lincoln	4
151. Indore	5	184. Dallas	4
152. Amritsar	5	185. Ha Noi	4
153. Ludhiana	5	186. Kula	4
154. Kuwait City	5	187. Szabadka	4
155. Craiova	5	188. Battonya	4
156. Vaslui	5	189. Budaörs	4
157. Orlando	5	190. Hajdunánás	4
158. Seattle	5	191. Ózd	4
159. Balmazújváros	5	192. Melbourne	3
160. Dombóvár	5	193. Surrey	3
161. Fonyód	5	194. Zürich	3

195. Xi'an	3	223. Buzău	3
196. Heilbronn	3	224. Constanța	3
197. Stuttgart	3	225. Novosibirszk	3
198. Frankfurt	3	226. Kigali	3
199. Hanover	3	227. Banska Bystrica	3
200. Helsinki	3	228. Révkomárom	3
201. Párizs	3	229. Linköping	3
202. Croydon	3	230. Malmö	3
203. Thessaloniki	3	231. Damascus	3
204. Surabaya	3	232. Dar es Salaam	3
205. Medan	3	233. Uzhhorod	3
206. Vadodara	3	234. Glendale	3
207. Aurangabad	3	235. Sanger	3
208. Bhubaneswar	3	236. West Palm Beach	3
209. Chandigarh	3	237. Atlanta	3
210. Jaipur	3	238. Connersville	3
211. Lucknow	3	239. Jefferson	3
212. Isfahan	3	240. New Orleans	3
213. Shiraz	3	241. Detroit	3
214. Tel Aviv-Yafo	3	242. Charlotte	3
215. Milanó	3	243. Omaha	3
216. Trento	3	244. Buffalo	3
217. Amã	3	245. Dayton	3
218. Abuja	3	246. East Sparta	3
219. Amsterdam	3	247. Tulsa	3
220. Bronnoy	3	248. Belgrád	3
221. Makati City	3	249. Budakalasz	3
222. Quezon City	3	250. Celldömölk	3

Mit tenne Ön a folyóirat jobb „fizikai” terjesztése érdekében? Hogyan tudatosítaná még jobban az olvasó(k)ban, hogy a valóban maradandó, értékes folyóiratok, kiadványok egyenkénti számainak megjelenése egy-egy „kis szellemi ünnep” az illető nép, kisebbség otthonában?

BERTHA ZOLTÁN: Az olvasók megmozdítása öt év alatt máris sikerült, de a következő időszakban szükség lehet talán még több közvetlen személyes találkozóra, kapcsolatépítő tevékenységre. Az internet megteremtette a sokirányú kapcsolatrendszert, de a személyesség varázsát semmi sem pótolhatja. Magyarországon Egerben indult éppen szintén öt éve egy hasonló nagyszabású periodikum, az *Agria* folyóirat, évente négy számmal, alkalmanként csaknem háromszáz nagyalakú oldalon, egy-egy számban hetven-nyolcvan szerzővel, ugyancsak antológiaszerű szerkesztésmóddal. Irodalom, művelődéstörténet, kulturális és művészeti sokoldalúság jellemzi azt is, a széles ölelés — az egyetemesség és az elfogulatlanság jegyében határon túli szerzők sokaságának műveivel is tele. Kevés ilyen kiadvány van az egész Kárpát-medencében, mert a lapok általában kialakítják a szűkebben vett orientációjukat: vagy tudományos, vagy szépirodalmi, vagy közéleti, vagy hely- és népismereti jellegűek, vagy a hagyományos folyóiratok struktúráját követik és viszik tovább, vagy kísérletező módszerekkel, tipográfiai bravúroskodással is operálva szándékoznak a figyelmet magukra irányítani. Mindnek megvan nemcsak a létjogosultsága, hanem a kiiktathatatlan fontossága is. De például a sokban hasonló *Agriával* akár valamiféle testvérlap-szövetséget is ki lehetne alakítani. Ez persze csak egy kézenfekvő példa vagy ötlet-adalék a további tervekhez, lehetőségekhez, elképzelésekhez. Mert a kárpát-hazai összefonódások ma

már elengedhetetlenek az egymást erősítő értékek jó értelmű propagálásához, közérdekűvé tételéhez, kiszélesítő vonzástereket létrehozó terjesztéséhez. Öt éves az udvarhelyi lap: szép jubileum, legyen még újabb öt, tíz vagy akár száz éve is! Amíg élünk és hirdetjük a jó igazát, addig meg is maradunk. Mert az írók, az írástudók felelősek a kimondott szavaikért is, de azért is, amit hallgatásuk közben a népükkel elkövetnek — ahogyan azt Tamási Áron ránk hagyta egyik halhatatlan üzenetében. Ne hallgassunk tehát, hanem szóljunk és valljuk: van egy nép a Kárpát-medencében, amely értékállító nagyságában a legkiemelkedőbb kulturális és irodalmi teljesítményekkel szolgálhat az egész világ számára is. (Nagy nép az, amelyiknek olyan írói vannak, akiknek még sokan mások a hamvaitól is félnek — mondta Nyíró Józsefre emlékezve Szócs Géza.) S a nemzeti kultúra fluidum: amely áthatja egész emberségünket, s nem a méricskélés és a verseny minősíti. Minden érték szerepet tölt be benne. Ahogy Kodály emlegette: a csillagos ég szépségéhez és teljes gyönyörűségéhez minden kisebb-nagyobb fényű csillag ragyogása szükséges. Vagy Süttö Andrással szólva: minden madár úgy énekel, ahogy a csőre áll. Vagy ahogyan Németh László állította, hogy miképpen legyünk biztosak abban, amit érdemes művelnünk: hogy „a léleknek is olyannak kell lenni, mint a madárnak — csapkodni, repülni, ha a föld porában is”; mert „ez a szárnyakba szétosztott, csapkodó, emelkedő ösztön az, amely felhők közt tartja a madársereget.”

BARABÁS ISTVÁN: Az *Erdélyi Toll* megjelenéseinek esemény mivoltát úgy tudatosítanám az olvasókban, hogy tájékoztatnám őket. Bukaresti hetilapunk, *A Hét* tizenöt éven át minden számában egész oldalon közölte, mit tartalmaznak a megjelent fontosabb magyar lapok. És ami

nagy szó: ingyen tettük, talán épp ez az önzetlen nagylelkűség vitte sírba lapunkat. A mai szerkesztőségek pénzt kérnek hasonló szolgáltatásokért, és akkor mi a teendő? Költsön az *Erdélyi Toll* reklámra is, hadd tudja meg az olvasó Udvarhelytől Timbuktuig, mit kínálnak frissen megjelent számai. Ezt persze könnyű mondani, de nehéz pénzt szerezni. Amint szintén nehéz annak tudatában élni, hogy amint elszegényedik vagy csódbba megy a támogató mágnás, abban a percben megszűnik pártfogoltja is. Így történt *A Hét*, az *Orient Expressz*, a *Cimbora*, a *Közoktatás*, a *Kelet—Nyugat* szerkesztőségével, reméljük, hogy a sor nem folytatódik. Kívánom az *Erdélyi Toll*nak, ne jusson erre a sorsra, szerkesztősége hajlékának kapuján soha ne jelenjen meg a Feltámadunk íge, helyette inkább a derűsebb lozinka: „Aki minket nem szeret, egyen meg egy egeret!”

KISS LEHEL: Az, aki az *Erdélyi Toll* bármelyik lapszámát fellapozva nem jönne rá magától, hogy „elidegenedett világunk-létünk hétköznapijai” között egy „kis szellemi ünnepre” adódott lehetősége, megérdemli a sorsát! Nem magyaráznék neki semmit.

JÓZSA MIKLÓS: Az *Erdélyi Toll* „szellemi ünnep” jellegét mindenkinek magának kell megéreznie, ehhez viszont az szükséges, hogy akár a világhálón, akár papíralapon eljuthasson az olvasóhoz. Úgy érzem, hogy a lap szerkesztői igyekeznek mindent elkövetni ennek érdekében, de a terjesztés módján még lehetne javítani a *terjesztőhálózat megszervezésével* a Székelyföldön kívüli területeken is. Gondolok itt a személyes kapcsolatteremtésre iskolákkal, művelődési intézményekkel, civil szervezetekkel, a „magyar házak” hálózatával stb. Mindenütt található egy-egy lelkes ember,

aki, felmérve a helyi igényeket, vállalná a folyóirat terjesztését.

Őszintén gratulálok igényes és kitartó munkájukhoz! Eredményes szerkesztést és terjesztést kívánok a következő esztendőekben is!

ALBERT-LŐRINCZ MÁRTON: Azt gondolom, hogy a közvetlen találkozás az olvasóval lehet egy lap legnagyobb ünnepe. Munka az összes többi: az írás, a szerkesztés, a kinyomtatás, a forgalmazás. Az ilyen találkozók lerövidítik a távolságot egymás között.

BRAUCH MAGDA: Erre a kérdésre nem tudok válaszolni, mert való igaz ugyan, hogy a szerkesztőség közlési lehetőséget teremtett a partiumi és bánási szerzők részére is, de erről — és magáról a folyóiratról — ott inkább csak maguk a szerzők vesznek tudomást. Még azt sem merem tanácsolni, hogy — például — az Aradon még működő két magyar könyvesboltban népszerűsítsük a folyóiratot, mert mindkettő a bulvársajtóból tartja fenn magát, féltő, hogy már csak ideig-óráig. Az igényes olvasóknak Aradon és környékén nincs új könyvre pénzük. Mi, írók, saját, frissen megjelent köteteinket a könyvbemutatókon nagyrészt ingyen adjuk az arra érdemesnek talált olvasóknak. Azt viszont megígérhetem, hogy a rendszeresen működő Tóth Árpád irodalmi körünkben időnként bemutatom majd az *Erdélyi Toll* egyes számait, hogy az „írástudóknak” legalább tudomásuk legyen róla (ezt eddig is megtehettem volna).

FÜLÖP KÁLMÁN: Amint az a felmérésekből kiderül, nagy népszerűségnek örvend az *Erdélyi Toll* az egész világ magyarságának körében. A világ szinte minden országában olvassák és népszerűvé vált. Örvendek, hogy szerzői közé

tartozom és verseimmel színfoltja vagyok Erdély irodalmának.

CSATÁNÉ BARTHA IRÉNKE: Az *Erdélyi Toll* jobb „fizikai” terjesztése érdekében sok író-olvasó találkozót rendeznék, ugyanakkor a hazai és határon túli könyvtárakkal való kapcsolattartást bővíteném, rendszeresíteném.

NAGY SZÉKELY ILDIKÓ: Minden új lapszám előtt igyekeznék minél erőteljesebb sajtójelenlétet biztosítani, esetleg rövid ismertetőket küldenék ki a szerkesztőségekbe a lap kínálatából, külön kiemelve a legfontosabb, legnagyobb érdeklődésre számot tartó részleteket. Ugyanakkor úgy gondolom, időszakosan megszervezett *Erdélyi Toll*-találkozók is segíthetnének az ünnepi hangulat megteremtésében.

TAR KÁROLY: Feltételezem, hogy az *Erdélyi Toll* méltó folytatásához nélkülözhetetlen az egyre nagyobb olvasótábor. Ehhez népszerűsítő rendezvényekre lesz szüksége, melyeket különféle művelődési intézmények és iskolák segítségével rendszeresíthet. Az erdélyi magyarság, ha szegényedik is, tudatosan áldozva, eltarthat egy olyan átfogó, múltbeli és jelenkori irodalmunkat nevelő célzattal szerkesztett folyóiratot, mint az *Erdélyi Toll*.

A gyermekeknek állandósított rovatra, véleményem szerint, különösen szükség van, mert az egykor európai híreségű Napsugár, személyi és anyagi szempontok miatt, megszűnt gyermekirodalmi lap lenni, s ha sajátosan erdélyi is, csak egy a többi magyar gyermeklapok között. Az Asztalos István által 1957-ben indított lap munkatársai, az író mellé állított aktivistán kívül, aki az alapító halála után átvette a főszerkesztői címet, mindnyájan költők, írók vol-

tak. A *Szivárvány* címűnek tervezett, kicsiknek való lap nagy részét erdélyi gyermekirodalmi művekkel töltötték meg, kiterjedt munkatársi gárdával szerkesztették. Asztalos István, Sütő András, Méhes György, Kiss Jenő, Létay Lajos és sok már erdélyi alkotó írásai fémjelezték a lapot. Munkatársai közül kiemelkedők Bajor Andor, Kányádi Sándor, Bálint Tibor és Fodor Sándor és a lap képes arculatát teremtő, gyermekvilágot ábrázoló képzőművész közösséget alkotó Soó Zöld Margit. Ezt a hagyományt érdemes volna folytatnia az *Erdélyi Toll*nak, serkentve az oktatásban is hasznosítható gyermekirodalmi művek szerzőit, céltudatosan uralva a hazai gyermekirodalmi könyvek kiadását.

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD: Negyedévi lapként az *Erdélyi Toll* nem versenyezhet a napilapok művelődési oldalain megjelent írásokkal a napi időszerűséget illetően. Ezért olyan írásokat kell tartalmaznia, amelyek nem a minden csoda három napig tart szólás jelentésének szellemében keletkeztek. Vagyis: a hétköznapok eseményein, történésein túlmutató témákkal jelentkezve ragadhatja meg olvasóit. A szellem és az alkotás szabadságát kell kínálnia a szerzőknek és szellemi élményt minden olvasónak.

SZEKERES LUKÁCS SÁNDOR: Sajnos az igazi értékek terjesztése manapság anyagi szempontból általában ráfizetéses vállalkozás. Épp ezért, mint ahogy korábbi kérdésfelvetésben is céloztam rá, javasolom, hogy folyamatosan próbálkozni kell az anyagi háttér megteremtése érdekében, tehát javasolom, hogy pályázzanak és a média lehetőségeit kihasználva igyekezzenek minél inkább ismertetni a magyar emberekkel e folyóiratot. Mint civil

szervezeti vezető, javaslom a civil szervezetek felé való nyitást is.

Sok erőt, egészséget és kitartást kívánok a szerkesztőség minden tagjának!

DEMETER ATTILA: Az irodalmi folyóiratok kiadása és terjesztése manapság egyértelműen nehéz, áldozatokkal, kockázatokkal jár. Hogy is lehetne ez másképp, amikor lépten-nyomon érezhető a társadalom kulturális leépülése? Nincs igazi igény az olvasásra, a szellemi értékekre. A médiapiacot elárasztotta a bővli. Az alacsony színvonal, az igénytelenség szinte mindenhol jelen van, és átragad a társadalom elég széles rétegeire. Ha a sajtótermékek egy részét nézzük (nem az irodalmi jellegűekre gondolok!), azt vesszük észre, hogy elvesztődik a valódi információ: nagyok és színesek a fényképek, a szöveg egyre rövidebb, gyakorta semmitmondó. Nagyobb közönsége van a bulvárnak és a harmadosztályú TV-műsoroknak, mint eddig bármikor, az úgynevezett valóság-show-k és a kétes minőségű, de nagy felhajtással és csillogással tálalt szórakoztató műsorok nézettsége az eget veri. Ilyen körülmények között a művészet és az irodalom iránt érdeklődők inkább csak szigetként foghatók fel a nagy tengerben. Mégis meg kell próbálnunk ezeket a szigeteket kiterjeszteni, és lehetőleg egymással összekötni. Ismerőseinket, kollégáinkat, gyermekeinket arra kell ösztönöznünk, hogy olvassanak, és minél több eszközzel tudatosítani kell a színvonalas szellemi táplálék fontosságát. Az *Erdélyi Tollat* bárkinek nyugodtan lehet ajánlani, gyerekeknek és fiataloknak is (annál is inkább, hogy a gyerekeknek külön fejezetet szenteltek). Az olvasás olyan élmény, amit sem a tévé, sem az internet nem pótolhat, olyan folyamat, amely során néhány pillanatig beleláthatunk az alkotó világába,

vagy éppen úgy érezzük, hogy a szerző kitalálta gondolatunkat, amelyeket régóta őrzünk magunkban, de még sohasem volt alkalmunk közzétenni. A jelenlegi értékválság kellős közepén az egyén örülhet, ha szabadidejében néhány percre, órára elvonulhat, és gondot fordíthat lelki, szellemi életére, hogy elkerülje a teljes kiégést. Olvassunk és éljük át ezt az örömet! Megéri!

BEKE SÁNDOR: *Mindannyiuknak köszönöm ezt az ünnepi beszélgetést!*

2013–2014

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ

A könyv szerkesztője: BEKE SÁNDOR

Nyomdai előkészítés: Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

A szerkesztőség postacíme:

535600 Székelyudvarhely, Tamási Áron u. 87

Telefon/fax: 00-40-266-212703

E-mail: egondolat@yahoo.com; egk@freemail.hu

ISBN 978-606-534-078-7

www.erdelyigondolat.ro

Készült az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájában,

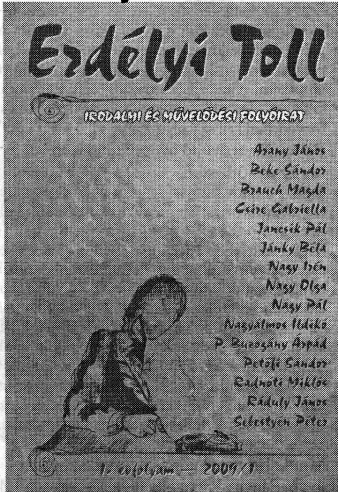
Székelyudvarhelyen

Felelős vezető Beke Sándor igazgató

Melléklet

*Az Erdélyi Toll
sajtóvisszhangjából*

Erdélyi Toll - Irodalmi és művelődési folyóirat

Új sajtótermékkel jelentkezik a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó, az Erdélyi Toll című irodalmi és művelődési folyóirattal, amely klasszikus értékeinket tekintni mércének, irányadónak. Ezért idézi fel már az első számban Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát. De mert a "jelennek írunk...és tán a jövőnek", élő néphagyományunk ápolására éppúgy gondot fordítunk, mint anyanyelvünk művelésére, a megtartó keresztény hit világára és a mai irodalom - művészet új hajtásaira. Külön rovatot szentelünk az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és más erdélyi kiadók kiadványainak a bemutatására. Gyermekirodalmi rovatunk pedig prózát és lírát kínál kicsiknek-nagyoknak, gyermekolvasóknak és pedagógusoknak. Az Erdélyi Toll első számában az Erdélyi Gondolat szerzői szerepelnek elsősorban: jönevű prózaírók, költők, az irodalom- és nem utolsósorban a néprajztudomány jeles képviselői. Fogadják bizalommal és pártatlan olvasói kedvvel a Székelyudvarhelyen szerkesztett és kiadott új sajtóterméket, hogy hosszú életű legyen és új árnyalatú gazdagítsa az Erdélyben megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratok palettáját.

A szerkesztőség

Honlap: www.erdelyigondolat.ro.

Email: egondolat@yahoo.com/egk@freemail.hu

A folyóirat megrendelhető a 0266 - 212703 - as telefonszámán vagy a szerkesztőség email címén. Belföldieknek egy évre 80 lej, külföldieknek 20 EUR.

Besztercei Híradó, 2009. X-XI.

Erdélyi Toll

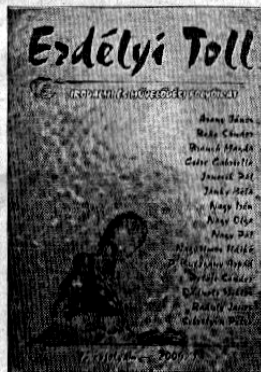
Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát idézi fel már az első számban az Erdélyi Toll című irodalmi és művelődési folyóirat. A könyv formátumú új sajtóterméket a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó jelentette meg.

Az első számban az Erdélyi Gondolat szerzői írnak: írók, költők, irodalmárok, néprajztudósok. Vallanak szülőföldről, anyanyelvről, emlékeznek Petőfira, a száz éve született Radnótira, híres magyar műszak nyomába erednek, mesélnek Szendrey Júlia és Petőfi, Gyarmati Fanni és Radnóti szerelméről. Az erdélyi magyar kereszténység ezer évéről osztja meg ünnepi gondolatait az egyik szerző, kibédi népi imákat, archaikus szöveget is olvashatunk a folyóirat első számában. A főszerkesztő Beke Sándor be-

szelget Csire Gabriellával, a gyermek- és ifjúsági irodalom terén jeleskedő íróval. „Nem szeretnék olyan világban élni, amely nem ismeri az olvasás örömeit” – vallja az író.

A könyvkiadó és más erdélyi kiadók kiadványainak bemutatására is helyet szentelnek, és a fiatalabb olvasókról sem feledkeznek meg, prózát, lírát kínálnak a kicsiknek is a gyermekirodalmi rovatban.

„Az élő néphagyományok ápolására éppúgy gondot fordítunk, mint anyanyelvünk művelésére, a megtartó keresztény hit világára, és a mai irodalom - művészet új hajtásaira. (...) Fogadják bizalommal és pártatlan olvasói kedvvel (...), hogy hosszú életű legyen, és új árnyalattal gazdagítsa az Erdélyben megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratok színes palettáját” –

írja beköszöntő sorait a szerkesztőség.

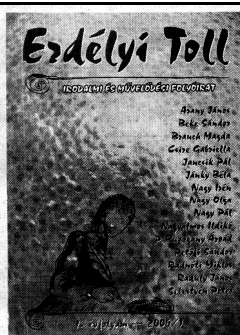
A folyóirat megrendelhető a 0266/212.703-as telefonszámon, illetve az egondolat@yahoo.com, vagy a egk@freemail.hu e-mail-címeken, Gyergyószentmiklóson a központban található Littera könyvesboltban kapható.

Gyergyói Kisújság, 2009. október 22-28., 43. szám

Új sajtókiadvány

A közelmúltban jelent meg az ERDÉLYI TOLL című irodalmi és művelődési folyóirat első száma, amelyet Székelyudvarhelyen szerkesztettek és adnak ki. A mintegy 220 oldalas kiadvány beköszöntő sorában olvastuk: "(...) Szokatlan bár, de koránsem véletlen, hogy Arany János intelmeit, a *Vajtina* ars poeticáját helyeztük a folyóirat élére. Azt jelzi az idejét nem múltó költői hivatás, hogy folyóiratunk klasszikus értékeinket tekintí mércének, irányadónak. Ezért idézi fel már az első számban Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Aron szellemi hagyatékát. De mert a "jelennek írunk... és tán a jövőnek", élő néphagyományunk ápolására éppigy gondot fordítunk, mint anyanyelvünk művelésére, a megtartó keresztény hit világára és a mai irodalom-művészet új hajúsaira. (...)" A folyóiratot Deke Sándor főszerkesztő alapította, és Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó gondozásában jelenik meg negyedévenként. A folyóirat megrendelhető a szerkesztőség telefonszámán (0266-212703) vagy e-mailen: egondolat@yahoo.com, egk@freemail.hu. Az előfizetési díja egy évre 80 lej.

A tartalomról: az **Írók a szülőföldről** c. fejezetben: Nagy Pál: *Valóság és költészet harmonikája*, Beke Sándor: *Megkésélt feltámadás, az Anyanyelvünk épségéért* című fejezetben: Brauch Magda: *Az anyanyelvet nem kell féltetni?*, P. Buzogány Árpád: *Az út, amit megjárunk, a Petőfi Sándor emlékezete* című fejezetben a *Dalaim* című Petőfi-vers mellett Ráduly János tanulmányának első része, melynek címe *Petőfi Sándor utolsó hét napja*. I. Radnóti Mikós születésének 100. évfordulója alkalmából (a fejezet címe: **100 éve született Radnóti Miklós**) két Radnóti-vers (*Lével a híveshez és Himnusz a békéről*), továbbá Brauch Magda: "O, költő, tisztán élj te most" című tanulmánya és Beke Sándor: *Radnóti Miklós megiratlan verse a noteszből* című költeménye. A **sors és pálya** című fejezetben olvasható Beke Sándor beszélgetése Csire Gabriellával, melynek címe: "Nem szeretnék olyan világban élni, amely nem ismeri az olvasás örömeit". A **Műza és lant** című fejezetben Csire Gabriella, Beke Sándor, P. Buzogány Árpád, Nagyfalvos Ildikó, Nagy Irén versei és prózai írásai olvashatók. A **Híres magyar műzások** fejezetben Brauch Magda két tanulmánya: *Petőfi Sándorról és Radnóti Miklósról, a Hit és üzenet* című fejezetben Sebestyén Péter írása. Az **Erdélyi magyar kereszténység ezer éve** címmel jelenik meg. Az **Élő néphagyományok** című fejezetben Ráduly János *Görögnyelvű útja* című írása olvasható. A **Könyveink világa** című fejezetben P. Buzogány Árpád: *A Székely Utkeresztől a fényes napig*, Brauch Magda: *Egy költő öt évnvi verstermése és Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermeki irodalmi kiadványai 1991-2006 között* I. Lira című írásk látta napvilágot. Az utolsó fejezet címe **Erdélyi Toll - gyermekmeknek**, melyben Csire Gabriella *A parjánincs János Vitéz* című prózai írásban a Petőfi Sándor János Vitéz című költeményét átírja prózára, a könnyebb olvashatóság érdekében Ugyanitt olvashatók Jancsik Pál, Jánky Béla, Beke Sándor, P. Buzogány Árpád gyermekversei és Ráduly János: "Csippeczkedünk fel mi is a Göncölszékre" I. fejezete a kisgyermekek beszédéről és beszédéből.

Heti Új Szó, 2009. október 23.

Szó

2009. október

Erdélyi Toll

Irodalmi és művelődési folyóirat

Új sajtótermékkel jelentkezik a székelyudvarhelyi *Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó*, az *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóirattal.

Szokatlan bár, de koránsem véletlen, hogy *Arany János* intelmeit, a *Vajtina ars poeticáját* helyeztük a folyóirat élére. Azt jelzi az idejét nem múltó költői hitvallás, hogy folyóiratunk klasszikus értékeinket tekintí mércének, irányadónak. Ezért idézi fel már az első számban *Arany János*, *Petőfi Sándor*, *Radnóti Miklós* és *Tamási Aron* szellemi hagyatékát. De mert a "jelennek írunk... és tán a jövőnek", élő néphagyományunk ápolására éppigy

gondot fordítunk, mint anyanyelvünk művelésére, a megtartó keresztény hit világára és a mai irodalom-művészet új hatásaira. Külön rovatot szentelünk az *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó* és más erdélyi kiadók kiadványainak a bemutatására. Gyermeki irodalmi rovatunk pedig prózát és lírát kínál kicsiknek-nagyoknak, gyermekolvasóknak és pedagógusoknak.

Az *Erdélyi Toll* első számában az *Erdélyi Gondolat* szerzői szerepelnek elsősorban: jónévi prózairók, költők az irodalom- és nem utolsó sorban a néprajztudomány jeles képviselői.

Fogadják bizalommal és pártatlan olvasói kedvvel a Székelyudvarhelyen szerkesztett és kiadott új sajtóterméket, hogy hosszú életű legyen és új árnnyalattal gazdagítsa az Erdélyben megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratok színes palettáját.

A szerkesztőség

A folyóirat megrendelhető a szerkesztőség telefonszámán (0266-212703) vagy e-mailen: egondolat@yahoo.com; egk@freemail.hu. Előfizetési díj: belsőldieknek egy évre 80 lej, külföldieknek egy évre 20 EUR.

Bányavidéki Új Szó, 2009. október 30.

Erdélyi Toll

Erdeleyi Toll címmel új irodalmi és művelődési folyóirat jelent meg a sajtóvilágban. A kiadvány gazdája az udvarhelyi Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, főszerkesztje a kiadó vezetője, Beke Sándor, szerkesztői Brauch Magda és Csire Gabriella. A beköszöntő sorok egyértelműen felváltják, hogy a folyóirat elsősorban a könyvkiadó szerzőinek (de nem csupán nekik) kíván publikációs lehetőséget nyújtani.

A negyedévente megjelenő lap hangsúlyosan a magyar irodalom hagyományából építkezik (az első lapszám Arany János verset használ mottóként,

felvezetőként), az erdélyiség, tájhoz kötöttség, keresztény értékek jelennek meg benne. A lap fontosabb rovatai: Írók a szülőföldről; Anyanyelvünk épségéért; Sors és pálya; Múza és lant; Hit és üzenet; Élő néphagyományok; Kőnyveink világa; Erdélyi toll – gyermekeknek. Amint kitűnik, a szépirodalom mellett hangsúlyosan jelen van a néprajz, irodalomtörténet, nyelv-művelés. Az első lapszám kiemelten foglalkozik a 100 éve született Radnóti Miklással és Petőfi Sándorral (pl. alakja a népi emlékezetben; Szendrey Júlia szerepe a költő életében). Némiképp fedi

egymást két rovattal: a Sors és pálya, amelyben életút-terjűt olvasható, illetve az Írói hagyományok című, amelyben írói visszaemlékezés talál helyet.

Az első lapszám az átlagosnál valamivel terjedelmesebb, 220 (!) oldalas, mint ahogy a rovatok száma is nagyobb, mint a legtöbb hasonló kiadványban. Sajátos szint képvisel a gyermekirodalom, amely – a szerkesztők ígérete szerint – szintén állandó rovata lesz a lapnak. A kiadvány képanyagát bőven illusztrált, például az életpálya-terjűt fényképek sorozata teszi befogadhatóbbá. A szerkesztőség beköszöntőjéből idézek: „Pogadják bizalommal és pártatlan olvasói kedvel (...)”.

// ZSIDÓ FERENC

Polgári Élet, 2009. október 30. — november 5., 43. szám

MEGJELENT

VÁRY O. PÉTER

Irodalmi folyóiratot indítani mindig kockázatos vállalkozás. Az irodalom az erdélyi magyar művelődéspártól és -fogásztól amúgy sem túl népes táborának körében az utóbbi években a művészet-íráshoz képest valahogy hátrébb szorult. Magyarajazatát keresték sokan, találtak is válaszokat, a felgyorsult időtől a gazdasági válságig számítant — a lényeg egy: a megállapítás, miszerint a magyar irodalom már saját nyelvtérrel és nem adható el, beigazolódni látszik. Ilyen körülmények

között vállalkozott a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó egy új irodalmi és művelődési kiadvány megjelentetésére, s *Erdélyi Toll* címmel vastkos, negyedéves megjelenésre tervezett folyóirat első számát kinálják az olvasóknak. A szerkesztőségi beköszöntőben kiemelik: „folyóiratunk klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak”, s ennek megfelelően állították össze az első lapszámot, mely igazán nagyon változatosra, olvashatóra sikeredett, többi erdélyi magyar irodalmi lapunk — Székelyföld, Látó, Helikon, Korunk, Várad, a virtuális világba átköltözött Irodalmi Jelen — mellett partnerévé. Vetélytársává semmiképp, hiszen elég változatos és sokfelé ágazó irodalmi életünk, kulturális értékeink felmutatására pedig nem lenne elegendő a féltucatnyi kiadvány, no meg nem is nagyon engedhetjük

meg magunknak a versengést e téren. Az Erdélyi Toll első lapszámának szerzői jórészt a kiadó köré csoportosult írók, költők, rovatainak bősége olyan elképzelt korosztály szemponjtól az övodásokkal kezdődők, versek, prózai szövegek mellett irodalomtörténeti, nyelvveltségességi írásokkal tartalmaz, foglalkozik néphagyománnyal, és áttekintés is tartalmaz az erdélyi keresztény ezer esztendőjéről, de nem hiányoznak a könyvismertető, kritikák sem. Ízelítőnk — bár kicsengéses illetlen kisseb borus, s ne legyen ömene egy más szellett, pártolásra érdemes kezdegényeszcánk — hadd idézzük P. Buzogány Árpád egyik versének: «Az út, amit megjárunk / nem simogatnak, nem vesznek ölbé / a legszébb víggyakkal együtt zuhanunk / az anyanyelvből — az anyafilabé.

Háromszék, 2009. október 31.

8 kultúra

2009. NOVEMBER 5., CSÜTÖRTÖK | krónika

Új irodalmi és művelődési folyóirat indult Székelyudvarhelyen

Klasszikus értékekre alapoznak

Az Erdélyi Toll című új irodalmi és művelődési folyóirattal jelentkezik a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó. A tervek szerint negyedévente megjelenő folyóirat főszerkesztője az Erdélyi Gondolat Kiadó igazgatója, Beke Sándor. Az első lapszám Arany János *Vojnina* című poémájára építve kezdődik a beköszöntő sorokban pedig ezt olvashatjuk: „Sokkal bíz, de korlátlanon véleltem, hogy Arany János imémet, a mai irodalom-művelőcsert hűjjaisa. *Vojnina* az poémájait helyettesít a

folyóirat élére. Azt jelzi az idézet nem mőhő költő hitvallás, hogy folyóiratunk klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak. Érett idélet fel már az első számban Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát”. Hozzátesszük azonban, hogy az első néphagyományi ípolisársáppog gondot kívánunk tisztán, mint az anyanyelv művelésére, a megparto keresztény hit világra a mai irodalom-művelőcsert hűjjaisa. *Vojnina* az poémájait helyettesít a

foglalkoznak az Erdélyi Gondolat, de más erdélyi kiadók által megjelentetett könyvek ismeretével is. A tartalomban többek között Raduly János *Petőfi Sándor auloból* hét napja című írása is szerepel, melyben a szerző Orbán Zoltán visszaemlékezéseit közli, aki az 1848-49-es szabadságharc idején Bem tábornokot továbbvívő ideg-sapja, Orbán Lajos *Petőfivel* kapcsolatos élményei rögtöngette Radnóti Miklós születésének 100. évfordulójára, 65. évfordulójára tiszteletére az Erdélyi Toll első számában a költő *Lével a hirtelhez* és a *Himnusz a békefőrl* című versét közölte, melyeket Brauch Magda Radnóti Miklós *antifassista költészet* alcímmel illatosított szövege kíséri.

A minnogy kétszáz oldalas kiadványban említtet olvashatók verseket Beke Sándorral, P. Buzogány Árpáddal és Nagydomos Lászlóval, és egyebek mellett a lapszám végén gyermekirodalmi alkotások is szerepelnek. A folyóirat szerkesztői Beke Sándor mellett Brauch Magda és

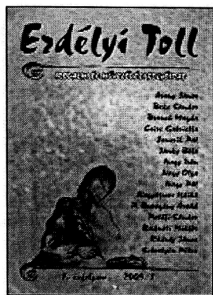

Csire Gabriella, az előzetes egy erre 80 lejele kerül, emellett megpártolható, ható számos erdélyi és partiumi város köztönyveibőlban. **IVARCA LÁSZLÓ**

Krónika, 2009. november 5.

Új folyóirat - Erdélyi Toll

A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó új irodalmi és művelődési folyóirattal jelentkezik, az Erdélyi Tollal. A főszerkesztő Beke Sándor Beköszöntő sorok címmel vall a folyóiratról. Mércének a klasszikus értékeket tekinti, ezért áll a lap élén Arany János Vojtina ars poeticája. Az első szám ezért idézi Arany János mellett Petőfi, Radnóti és Tamási szellemi hagyatékát. De szándékuk szerint a jelenek írnak és tán a jövőnek. Gondot fordítanak az élő néphagyomány ápolására, az anyanyelv művelésére, a megtartó hit világára és a jelen irodalmára és művészetére. Külön rovatot szentelnek az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és más erdélyi kiadók kiadványainak bemutatására. A gyermekirodalomról sem feledkeznek meg. A lapot negyedévente szándékoznak megjelentetni. Az első szám szerzői: Nagy Pál, Beke Sándor, Brauch Magda, P. Buzogány Árpád, Ráduly János, Csire Gabriella, Nagyálmos Ildikó, Nagy Irén, Sebestyén Péter, Nagy Olga, Jancsik Pál, Jánky Béla a már említett klasszikusok mellett. A lap előfizetési díja egy évre 80 lej.

K. M.

11

Erdőszentgyörgyi Figyelő,

2009. november — december, 84-85. szám

Új irodalmi és művelődési folyóirat

Erdélyi Toll című új irodalmi és művelődési folyóirattal lepi meg olvasóközönségét a székelyudvarhelyi székhelyű Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó.

A tervek szerint negyedévente megjelenő folyóirat főszerkesztője az Erdélyi Gondolat Kiadó igazgatója, Beke Sándor. Az első lapszám Arany János Vojtina ars poeticája című versével kezdődik, a beköszöntő sorokban pedig ezt olvashatjuk: „Szokatlan bár, de korántsem véletlen, hogy Arany János intelmeit, a Vojtina ars poeticáját helyeztük a folyóirat élére. Azí jelzi az idejét nem múltó költői hitvallás, hogy folyóiratunk klasszikus értékeinket tekinti mércének, irányadónak. Ezért idézi fel már az első számban Arany János,

Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát”.

A szerkesztők ugyanakkor az élő néphagyomány ápolására éppúgy gondot szeretnének fordítani, mint az anyanyelv művelésére, akárcsak a „megtartó keresztény hit világára és a mai irodalom-művészet hajtásaira”.

A tartalomban többek között Ráduly János Petőfi Sándor utolsó hét napja című írása is szerepel. Radnóti Miklós születésének 100. halálának 65. évfordulója tiszteletére az Erdélyi Toll első számában a költő Levél a hitveshez és a Himnusz a békéről című versét közli, melyeket Brauch Magda Radnóti Miklós antifaszista költészeté alcímmel ellátott szövege kíséri.

A mintegy kétszáz oldalas kiadvány végén gyermekirodalmi alkotások is szerepelnek.

Népújság, 2009. november 11.

Új magyar irodalmi és művelődési folyóirat Erdélyi Toll

Nem kis fába vágta a fejszéjét a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó, amikor egy új magyar nyelvű sajtótermékel lépett a gazdasági világválság idején az olvasóközönség elé. A szerkesztők beköszöntő soraikban klasszikus értékeink megtartását, néphagyományaink ápolását, anyanyelvünk művelését vállalják fel, párhuzamosan a mai irodalom új hajtásainak

a nyomon követésével. Rovatokban felnőttekhez és gyerekekhez egyaránt szólni kívánnak, ehhez neves közreműködőket nyertek meg: költőket, szépirokat, az irodalom- és a néprajztudomány jeles képviselőit.

A folyóirat főszerkesztője Beke Sándor, szerkesztői Brauch Magda és Csire Gabriella.

Már az első szám átlapozása is meggyőző a vállalkozás ko-

molyosságáról, hiszen felidézi Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós és Tamási Áron szellemi hagyatékát, költeményeket, szépprózát, memoár, tanulmányokat tartalmaz – és hogy csak a „mi-einknél” maradjunk, Brauch Magda és Nagyfalmas Ildikó tollából is –, valamint gyermekrovart, könyvkiadói újdonságokat.

Az Erdélyi Toll első száma a Tulipán könyvüzletben kapható, és – értesüleink szerint – már nyomdakész a második szám.

(Kiss)

Nyugati Jelen, 2009. november 12.

6

HORIZONT

VASÁRNAP • KATOLIKUS HETILAP • 2009. NOVEMBER 22.

KÖNYV-ES-POLC

Erdélyi Toll

Kerekes Tünde

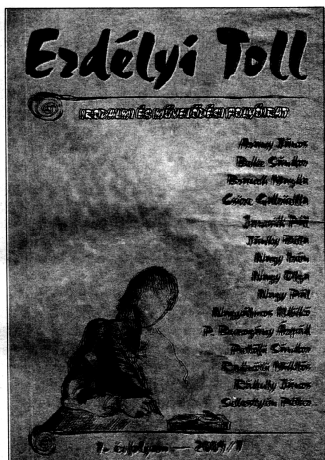
„Épség és szépség egymásra rimelő, összefüggő fogalmak”, amelyek nyelvünk jellemzésére is kiválóan alkalmasak. A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap és Könyvkiadó új sajtótermékeként megjelent *Erdélyi Toll* című irodalmi és művelődési folyóirat elsődleges célja anyanyelvünk e két jellemzőjének megőrzése. Már a cím is azt sugallja, hogy hazait, sajátot fogunk kezünkbe, és a lap tartalmában ez kibontakozik, ugyanis népi hagyományainkba, irodalmi kincseinkbe, jeles erdélyi származású személyiségek életútjába, munkásságába kapunk betekintést.

Mércének e folyóirat klasszikus értékeinket tekinti, nagyjaink szellemi hagyatékának áthagyományozását, megőrzését, Arany János szavaival élve: „...jelennek irunk... és tán a jövőnek”.

Az élő néphagyomány ápolásának fontosságát hangsúlyozza, ugyanakkor nyelvészeti cikkeiben a szép anyanyelvünk megőrzésére fekteti a hangsúlyt, amely nem is oly egyszerű feladat a jelen korban.

A kiadvány sokszínűsége éppen abban rejlik, hogy népi, irodalmi és nyelvészeti színezetű, bármely korosztály számára nyitott iskolai segédanyagként, valamint szabad olvasmányként egyaránt.

Mindezek mellett a keresztény szellemiség is áthatja a lapot, jelentős egyháztörténelmi ese-

ményeket boncolgat, valamint keresztény szellemiségű, hagyományörző versekkel is találkozhatunk lapjain. Előnye közt megemlíthető az is, hogy az ország szinte bármely pontján hozzáférhető az olvasóközönség számára. Fogadják hát bizalommal és páratlan olvasói kedvvel.

Erdélyi Toll. Főszerkesztő: Beke Sándor. Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó, Székelyudvarhely

Vasárnap, 2009. november 22.

Erdélyi Toll

Megjelent a 2009-ben alapított Erdélyi Toll című székelyudvarhelyi folyóirat idei első száma. (Főszerkesztő Beke Sándor, szerkesztők Brauch Magda, Csire Gabriella, olvasószerkesztő P. Buzogány Árpád). A szám költői (a közlés rendjében): Kosztolányi Dezső, Csávossy György, Jancsik Pál, Beke Sándor, Kinde Annamária, P. Buzogány Árpád, Nagy Irén, Eszteró István, Bencze Mihály, Szente B. Levente, Józsa Attila, Prózát Nagy Irén, P. Buzogány Árpád és Bözödi György neve alatt olvashatunk. További rovatok: *Írók a szülőföldről* – Sipos Erzsébet: „Menteni és megtartani családot, otthont, mindazt, ami a miénk...” – Tamási Áron családi üzenetváltása; *Az Erdélyi Múzeum-Egylet köszöntése* – Málnási Ferenc: „az alapítók nagy lelke és példája lebeg előttünk” – 2009-ben ünnepelte megalapításának 150. évfordulóját az Erdélyi Múzeum-Egylet; *125 éve született Kosztolányi Dezső* – Brauch Magda: Kosztolányi Dezső – a humanista; *Anyanyelvünk épségéért* – Málnási Ferenc: „Jót s jól!” avagy Kazinczy Ferenc és a nyelvújítás; *Sors és pálya* – „Órizzük meg anyanyelvünket, és adjuk tovább örökségül gyermekeinknek, unokáinknak” – Nagyálmos Ildikó beszélgetése dr. Brauch Magda nyelvessel; *Sütő András-díj Brauch Magdának* – Matekovics Mihály: Dr. Brauch Magda laudációja (2008); *Írói hagyatéka* – Nagy Pál: Bözödire emlékezve; *Elő néphagyományok* –

Ráduly János: Székely népballadáinkról (I) – Szegény kicsi Erzsi, A nagy hegyi tolvaj, Görgei Mihályné, Szegény Szabó Orsik, Kicsi nemes legény, *Leányok, leányok*; Zsidó Ferenc: A tatár-török kor emléke multikulturális övezetben; *Elő tudomány* – Dr. Csire Gábor: A semmi-ből egy új, más világot teremtettem. Bolyai János élete és munkássága; *Hit és Üzenet* – Sipos Enikő: „Krisztust csak teljes szívvel lehet szolgálni”. Dr. Boros Béla címzetes érsek (1908–2003) emlékezete; *Könyveink világa* – Málnási Ferenc recenziói: *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 200. könyvétől a kolozsvári utcáig* (Beke Sándor–Ráduly János: Két íróbarát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról); *Erdélyiségéről és irodalomról* (Mózes Huba: A fáklýk már égneek); *„Kívételés nagyságrendű csillag”* (Kabán Annamária–Mózes Huba: Textus és intertextus. Szövegek világa a Dsida Jenő-i szövegvilágban); *Az életművéből kicsapó erkölcs – világit* (Sánta Ferenc: Nemzet, hatalom, erkölcs); *Eszteró István kolozsvári utcái*. Eszteró István: Nirvána gombostűje; Brauch Magda: *Üzenet új évezredbe költözött embernek* (Beke Sándor: A galambok kirepülnek c. verseskötényvéről). *Az Erdélyi Toll – gyermekeknek* című lapvégi fejezetben Csire Gabriella prózája, Beke Sándor, Jancsik Pál, P. Buzogány Árpád, Nagyálmos Ildikó gyermekversei.

B. D.

Népújság, Művésza-melléklet, 2010. március 27.

Régióinkbeli szerzők az Erdélyi Tollban

Dr. Brauch Magda aradi nyelvessel közöl hosszú, az életutat és a munkásságot részletesen felmérő interjú az Erdélyi Toll irodalmi és művelődési folyóirat 2010/1-es száma Nagyálmos Ildikó tollából. Az interjúhoz kapcsolódik Matekovits Mihály laudációja, amelyet abból az alkalomból írt, hogy Brauch Magdát 2008-ban Sütő András-díjjal tüntettek ki.

A Székelyudvarhelyen megjelenő folyóirat legutóbbi számában olvashatjuk a temesvári Eszteró István, valamint a Nagyenyeden élő Csávossy György verseit, Sipos Enikő „Krisztust csak teljes szívvel lehet szolgálni” című, dr. Boros Béla címzetes érsek emlékeztetőről szóló írását.

Nyugati Jelen, 2010. március 29.

Erdélyi Toll

Megjelent az Erdélyi Toll című irodalmi és művelődési folyóirat idei második száma. A szám alkotói: Beke Sándor, P. Buzogány Árpád, Csire Gabriella, Csávossy György, Jancsik Pál, Mészely József, Nagy Irén, Ráduly János, Józsa Attila, Zsidó Ferenc, Tóth Mónika. A további tartalom: Málnási Ferenc: Erdélyi anyanyelvoktatás – irodalmunk tükrében I., Sántha Attila: Miért (h)ég a tűz?, Zrínyi Miklós emlékezte – Málnási Ferenc három írása (Csak jószerencse kell, semmi más, Zrínyi Miklós Szigeti veszedelme, Zrínyi második éneke), Brauch Magda: A polgárság ábrázolása Mikszáth Kálmán regényében. Interjú: A művészet őszinte szeretetét kellene visszahozni (Kinde Annamária beszélgetése Jakobovits Miklós festőművésszel). Az Írói hagyaték rovatban

Nagy Olga Ajánlásával Kocsis Rózsi életrajzi vallomásrészlete: Jobban lesz a gyermek. A Szellemi műhelyben Barabás István elemzése: A Székely Utkereső az egyetemes magyar művelődéstörténet része. Beke Sándor a Székely Utkereső levelesládájából tesz közzé csokorra valót, a feladók között másoké mellett olyan nevek szerepelnek, mint az Egyed Akosé, a Veress Dánielé, a Nagy Olgáé, a Balogh Edgáré, a Cseke Gáboré, a Dánielisz Endréé, a Benkő Andrásé, a dr. Kós Károlyé, a Balla Zsófiáé, a Kovács András Ferencé. Ráduly János folytatja székely népballadáról szóló sorozatát, itt a második rész olvasható. Másik írásának címe: Régi népi foglalkozás – a pipepásztorkodás. Beszélgetés Majlát Józsefné Otvös Sára adatközlővel (1983-ból). A Hit és üzenet rovatban Beke Sándor,

Józsa Attila, Csávossy György versei, utóbbiból még A boldogságos Szűz című rádiójáték első része. A szám recenzióit jegyzik: Málnási Ferenc (A Székely Utkereső értékeit megőrző, igényes sokoldalúsága), Brauch Magda (Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gyermekirodalmi kötetei 2007–2009 között; Rózsák és hiúzok – Kinde Annamária Rózsavér c. verseskötvényéről), Sipos Erzsébet (A barátság hullámhosszán. Hajdani erdélyi tájakon. Jékely Zoltán kiadatlan leveleiből. Közétszói Ráduly János). A gyermekeknek szóló rovatban Csire Gabriella Garay: Vitéz Hary Jánosát meséli el prózában (Az obsoit című elbeszélő költeménye nyomán). Gyermekverseket közöl Jancsik Pál, P. Buzogány Árpád, Ráduly János és Mészely József.

B. D.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2010. július 17.

Az Erdélyi Toll őszi száma

Elhagyta a nyomdát a Székelyudvarhelyen megjelenő Erdélyi Toll című irodalmi és művelődési folyóirat idei harmadik, őszi száma. Az Írók a szülőföldön rovatban „Megvívjuk mi a magunk harcát” címmel Tamási Áron tizenhárom, 1924–37 között kelt, Benedek Elekhez, Jancsó Bélához, Aprily Lajoshoz, Molter Károlyhoz, Tompa Lászlóhoz, Méliusz Józsefhez, Reményik Sándorhoz, Kacsó Sándorhoz és Szabédi Lászlóhoz írott levele olvasható Nagy Pál válogatásában és jegyzeteivel. Erdélyi magyar szociográfia alcímmel közli a folyóirat Pomogáts Béla Az önismeret műhelyei című tanulmányának első részét, majd Budapesti irodalomtörténész vagyok címmel Nagy Pál beszélgetését a jeles irodalmárral, akinek 1968-as első munkája óta száz önálló könyve jelent meg, és közel hetven általa szerkesztett kötet látott napvilágot. Málnási Ferenc folytatja összefoglalóját (Erdélyi nyelvoktatás – irodalmunk tükrében II.), és a 185 éve született Jókai Mórra is emléke-

zik. Brauch Magda Laborfalvi Rózáról, Jókai Mór igazi műzsájáról ír jegyzetet, majd áttekinti az Erdélyi Gondolat Kiadó gyermekirodalmi köteteit. Nagy Olgától az Önkorrekcióm története című írás olvasható, A Bolyai-vonatkozások népi elbeszélésekben című dolgozatot Ráduly János írta. Beke Sándor főszerkesztő a Székely Utkereső levelesládájából ad közre újabb csokorralót. Vallásos verset Csávossy György, Beke Sándor, Főcze Kornélia jegyez, világi témájú lírát Baricz Lajos, Beke Sándor, Botár Emőke, Csávossy György, Eszterő István, Főcze Kornélia, Jancsik Pál, Józsa Attila, Kinde Annamária, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Ráduly János tollából közöl az Erdélyi Toll, prózáinak, gyermekirodalmi anyagának szerzői: Botár Emőke, Csire Gabriella, Jancsik Pál, Kozma Mária, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Pongrácz P. Mária. (A folyóiratot Marosvásárhelyen a Mentor és a Bibliofil boltjaiban forgalmazzik.)

b.d.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2010. szeptember 18.

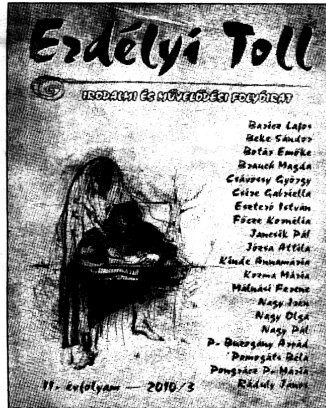
Művelődési kaleidoszkóp

(németh)

Erdélyi toll címmel új sajtótermékkel gazdagodott irodalmi és művelődési életünk. A negyedévenként megjelenő folyóirat születését 2009-ben jelezte a Beke Sándor irányításával működő és a lapot megjelenítő székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó. A klasszikus értékeket irányadónak tekintő kiadvány múlt évben napvilágot látott első, kísérleti száma óta komoly fejlődésen ment keresztül, beigazolvva a *Beke Sándor sorokban* kinyilvánított szándékot, miszerint munkatársainak célja az élő néphagyományok ápolása mellett különleges hangsúlyt fektetni a nyelvművelésre, a keresztény értékekre valamint a mai irodalom és művészet népszerűsítésére. S ha ez utóbbi még tovább gazdagítható is, az eddig napvilágot látott lapszámok olyan értékekkel szolgáltak, amilyen például a 2006-ban elhunyt, felejthetetlen emlékű néprajzkutatónak, frónak és esszéistának, Nagy Olgának mindjárt az első lapszám *Írói hagyatéka* rovatában közzétett, *Pályám göröngyös útja* című, könyvei születéséről, hazai és anyaországi fogadtatásukról szóló írása. A szerző elévülhetetlen érdemeket szerzett a cigány kérdésben ma is időszerű álláspontjával, a népi erotika témakörében megjelentett vagy általa szerkesztett köteteivel, kutatásaiban az interdiszciplináritás módszerének alkalmazásával.

Ugyancsak az *Írói hagyatéka* rovatban jelent meg *Önkorekcióim története* című írása immár a lap II. évfolyamának idei 3. számában, melyben többek között felvillantja az adatok mögé is bepillantó folklorista kutatómódszerének néhány alaptételét, a szociográfia szerepét is hangsúlyozva.

Különleges érdeklődésre tarthat számot Pomogás Bélának az erdélyi magyar szociográfiát és Beke György munkásságát bemutató *Az önismeret műhelyei* című tanulmányának első része, valamint a Nagy Pál válogatta Tamási-hagyatékából származó levelek. Élvezetesek, olvasmányosak és nem utolsósorban tanulságosak és hasznosak Brauch Magda és Málnási Ferenc irodalomtörténeti és nyelvművelő írásai, Ráduly János néprajzi gyűjtései, köztük a Bolyai-kutatók számára sem érdektelen *Bolyai-vonatkozó-*

sok népi elbeszélésekben című közlése, valamint az eddigi lapszámok *Sors és pálya* rovatában megjelent, Csire Gabriella íróval, Nagy Pál irodalomtörténésszel, Jakobovits Miklós festőművésszel és Pomogás Béla irodalomtörténésszel készült beszélgetések. Az olvasó ugyanakkor a legújabb, hazai könyvtermésből is ízelítőt kaphat, s a gyermekirodalom sem hiányzik a folyóiratból: valamennyi lapszámot a legifjabb korosztálynak szóló versek, mesék zárják.

Szabadság, 2010. november 9.

Az Erdélyi Toll bemutatója

➤A *Súrlott Grádics* irodalmi kör második őszi ülésén, *csütörtökön 18 órai kezdettel* mutatják be az *Erdélyi Toll* című, Székelyudvarhelyen megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratot az unitárius egyház kövesdombi templomának Böződi György Termében. Az est házigazdája Kecskés Csaba lelkész-esperes. A folyóirat friss számai korlátozott példányban kaphatók a helyszínen.

Műsorkalauz, A Népújság heti műsormelléklete.
41. hét, 2011. október 8-14.

Erdélyi Toll

Az Erdélyi Toll című, Székelyudvarhelyen megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratot mutatják be a *Súrlott Grádics* irodalmi kör ülésén október 13-án, csütörtökön 18 órától, az unitárius egyház kövesdombi templomának Böződi György-termében. Az est házigazdája Kecskés Csaba lelkész-esperes.

Vásárhelyi Hírlap, 2011. október 11.

Új folyóirat az erdélyi prérin

Három éve, hogy rendszeresen megjelenik, de még mindig újnak számít, szűkebb pátriánkban is. Így tűnik, az Irodalmi kénon nem kíván tudomást venni róla. Az elmúlt héten mutatták be a közéleti unitárius templom Bözsi Györgyöt elnevezett termében az Erdélyi Toll című, Székelyudvarhelyen megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratot.

Az évente négyezer, az évszakai járása szerint, mintegy kétszáz oldalon megjelenő kiadvány 2009-ben indult, és mostanra eljutott harmadik évfolyamának harmadik számához, amelyben, csak úgy, mint az előzőekben is, számos megdöbbentő szerzővel találkozunk. Az írdőkésők és a szerzők jelenlétében zajlott a bemutatás, amelyen a lapot működtető Erdélyi Gondolat Könyvkiadórtól, a lapkiadó és a szerkesztő Beke Sándor költő-felkielölt tanármentes, csak úgy, mint az Erdélyi Toll indulásáról. Ebben segítettek a körvevő *Baldini Donatko* és *Bukai Éva Mária* és *Kehe-Benczédi Éva* tszárnök, a prózaíró *Orvos József* tebezsáperes, és a nővépájta is *Imregyő Pálgy Kálmán* költő, aki a jelenlévők fel is közzözték: ebből az alkalomból.

Felidéztek, hogy az első lapozás Arany János *Vojnna az poétikája* című versével kezdődik, a beköszönő sorokban ez állt: „Szokatlan bér, de koránban véletem, hogy Arany János intelmeit, a Vojnna ars poétikáját helyeztük a folyóirat élére. Az jelzi az idejét nem múltól költő hívallás, hogy folyóiratunk klasszikus értekeiket tüköni mérőnek, irányadóknak. Ezért ideál fel már az első számban Arany János, Petőfi Sándor, Radnóti Kéltika és Tandasi Áron szellemi hagyatékát”. A szerkesztők ugyancsak az élő néphagyomány épülésére éppúgy gondolt szorosának fordítani, mint az anyanyelvi művelésére.

— Irodalmi folyóiratot indítani mindig kockázatos vállalkozás — írta a szeptembergyöngyű Háromszék 2009. október 31-i számában Váry O. Péter. — Az irodalom az erdélyi magyar művelődéspártók és -nyegszók számára sem túl népes társaság, kérvén az utóbbi években a más művészeti ágakhoz képest valahogy hátrébe szorult. Magyarországi keresetek sokan, találtak is válaszokat, a felgyorsult időtől a gazdasági válságig számoltak — a lényeg egy: a megállapítás, miszerint a magyar irodalom már saját nyelvterületén sem adható ot, beigazolódni látszik. Ilyen körülmények között vállalkozott a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó egy új irodalmi és művelődési kiadvány megjelenítésére. (...) Az Erdélyi Toll már az első számától kezdve változatos és olvasmányos, a többi erdélyi és partiumi irodalmi lap — a Székelyföld, Látó, Helikon, Korunk, Várad, a virtuális világba átböngésző Irodalmi Jelen — mellet partnerévé válhat. Vetélytársává semmiképp, hiszen elég változatos

és sokféle ágazó irodalmi életünk, kulturális értékeink felmutatására pedig nem lenne elegendő a fiktív, cenzurált kiadvány, no meg nem is nagyon engedhetjük meg magunknak a versengést is téren.

— Az élő néphagyomány épülésének fontosabb hangulterve — írta Kerekes Tünde a Vasárnap című irodalmi hetilap 2009. november 22-i számában —, ugyancsak nyelvészeti cikkeitelen szép anyanyelvünk megőrzésére fektet a hangulterv, amely nem is oly egyszerű feladat a jelen korban. A kiadvány sokszínűsége éppen ebben rejlik, hogy népi, irodalmi és nyelvészeti színezett, bármely korosztály számára nyitott iskolai segítségnyújtó, valamint szabad olvasmányként egyaránt. Működésük mellett a keresztség szellemiség is élteti a lapot, jelenlétében egyháztörténelmi eseményeket boncolgat, valamint keresztény szellemiségű, hagyományterőző versekkel is találkozhatunk lapjain.

A költői óda második felében költőt köszöntöttek. Keeszkó György, Keeszkó Lajos és Keeszkó Csaba nyújtott ízeitől egy közzétett élő alkotó műveiből. *Elekes Ferenc*ről sokan úgy gondolják, végképp elhalgannt. Igaz ugyan, hogy sen a diktaóra utolsó évtizedében, sem az elmúlt két évtizedben nem találkozhatunk nevével a sajtóban, még kevésbé az irodalmi lapok hasábjain, a kivételes érzékenységi, sajátos ironiájú és önkritikájú Elekes azonban pillanatra sem adta fel íróiágát. A Ma-

gyar Elektronikus Könyvtár tartalmazza műveit, melyek legutóbb megkezdésüket, kétszáz börtönval is ellátott, nyomdakész munka — megfelelő támogatással fizikai művelésben is kézbe vehető, fellapozható, olvasható könyvet lehetne varázsolni belőlük. Heti jegyzetét *Performa* című blogjában közzéteszték figyelemmel. A bemutatott varázsszállítás nem hagy kétségbe afelőt, hogy sokkírú költő Elekes Ferenc, kéz jétes *Jelenlétéje* költészetében nem más, mint *Tranex László* és *Kányódi Sándor* — de mintha az élekedés emberlétük nélkül. Elekes inkább a bört, a rozzingáló felé hajlik, és ez a létszakra csöndes belátottság az olvasóból is elkészítés vár ki. Törzsdalmi kritikájára pedig némely blogviszajelzés szerint éppenséggel bicskanyitogató indulatot gerjeszt a hozzátalálkban.

„Element ez a nap, Nem történt semmi ezalot, Gondolom, írok egy verset legelőt, Feleletképpen, nem egyebet, Mert kértetek tőlem a minap, de versetektől mi van, te Frit, Ándorom, mi legyen, semmi, Nagypill kérdésed, épp hozta a könyvet vissza A kiadóktól, kiadótan, azt ísénki, Jól írsz, de adta ki magad.

Element ez a nap, Nem történt semmi ezalot.

Gondolom, írok egy verset legelőt, Feleletképpen, nem egyebet, Mert kértetek tőlem a minap, hát irodalmimtag hová sorolom magam, Mondtam, hová sorolnám, sehol, Hátorvosom, kérdésed, Erika, csak csodálkozom, Hogy átk még gondolt, nem árt, Ha utódsra megméri még a pulsuom.

Element ez a nap, Nem történt semmi ezalot.”

(Egy napom prófétából)

Damján B. Sándor

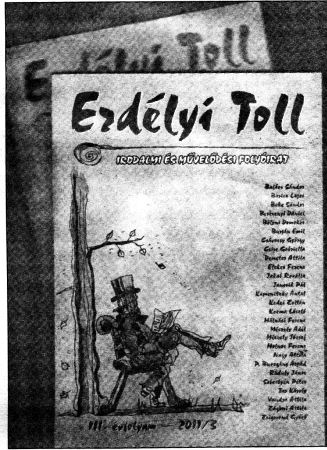
Erdélyi toll

■ Műfaji sokrétőség, tartalmi változatosság jellemzi a Székelyudvarhelyen megjelenő *Erdélyi toll* című irodalmi és művelődési folyóiratot.

A lap III. évfolyamának 2011/2 számában Bertha Zoltán Kányádi Sándor költészetét elemzi, Nagy Pál Sütő Andrásra emlékezik, Brauch Magda pedig a *Székely Űtkereső* levelezésének a dokumentumait ismerteti. Folytatódik Pomogáts Bélának az előző lapszámban elindított *Űtkereső irodalomtudomány* című, az erdélyi írók munkásságát összegző tanulmánya, valamint Málnási Ferenc *Erdélyi nyelvoktatás – irodalmunk tükrében* című értékező. És ugyancsak Málnási emlékezik a „*A végtelen fény million karfián...*” címmel a 125 éve született Tóth Árpádra. A *Sors és pálya* rovatban Brauch Magda Böszörményi Zoltánnal készített képanyaggal gazdagon illusztrált interjúja olvasható. A *Múzsza és lant* rovatban pedig verssel többek között Jancsik Pál, Beke Sándor, Böszörményi Zoltán, Eszteró István, Csávossy György, P. Buzogány Árpád, Ráduly János jelentkezik, Csire Gabriella a mondák és törtérik világába kalauzol, és élményszerű Bőlöni Domokos *Csillagjogó* című szépprózái írása. Ráduly János erdélyi történelmi népballedainkból válogat. Olvashatunk továbbá Nagy Pál *Betűvetés* című kötetéről, valamint dr. Viorel Cosma *Muziciensin din România* című, a magyar

zeneszerzőknek is tág teret biztosító, kilenc kötetes lexikonáról Málnási Ferenc, illetve Barabás István tollából. A lapszámot immár hagyományosan gyermekeknek szóló írások zárják.

A folyóirat 2011/3 számának súlypontos írásai a 65. születésnapját ünneplő Bőlöni Domokos koré csoportosulnak. A jeles író, a marosvásárhelyi *Népújság* művelődési rovatának szerkesztője sajátságosan egyéni hangvételű, különös ízzel zamatokkal teltűzdelte *Mondatok az életéről* alcímű viselő visszaemlékezései az aprócska szülőfalú, Dányán világot hozzák érzékletes közlésébe. Bőlöni Domokossal P. Buzogány Árpád készített mélyinterjú, melyet az író életének és munkásságának fontos állomásait bemutató képanyag egészíti ki. És ugyancsak itt olvashatjuk Zágoni Attila *Bőlöni*

Domokos című paródiáját is. A *Filozófia* rovatban Balázs Sándor *Köznapi filozófia. Gondolatok – példázatokkal* című értékezőse kapott helyet. A 175 éve elhunyt Berzsenyi Dánielről Málnási Ferenc ír, aki erdélyi anyanyelvoktatásról szóló tanulmányait is folytatja. Versekkel, szépprózái írásokkal gazdagon illusztrált a *Múzsza és lant* valamint a gyermekeknek szóló rovat.

N. J.

Az oldalt szerkesztette: Németh Júlia

Szabadság, 2011. október 25.

Az Erdélyi Toll őszi száma

Az Erdélyi Toll idei harmadik számának *Írók a szülőföldről* című rovatában olvashatjuk Bőlöni Domokos *Szélrózsa kankalin (Mondatok az életéről)* című vallomásának első részét. A további tartalom: Málnási Ferenc: *Erdélyi anyanyelvoktatás – irodalmunk tükrében VI.*; 175 éve hunyt el – *Berzsenyi Dániel: A közelítő tél*; Málnási Ferenc: *Berzsenyi Dániel örökség elégája*. A *Sors és pálya* rovatban: „Hogyan kellene megszólalni?” (Születésnap beszéltetés a 65 éves Bőlöni Domokossal). A *Múzsza és lant szerzői* Jancsik Pál, Mészely József, Kozma László, Bőlöni Domokos, Csávossy György, Csire Gabriella, Elekes Ferenc, P. Buzogány Árpád, Beke Sándor, Nagy Attila, Tar Károly, Burján Emil, Kedei Zoltán, Zsigmond Győző, Ráduly János,

Kamenitzky Antal, Vandra Attila, Molnos Ferenc, Demeter Attila, Zágoni Attila. Olvashatunk továbbá verselemzést; válogatást a *Székely Űtkereső* levelezéséből; az Erdélyi történelmi népballedák sorozat harmadik részét; Balázs Sándor *Köznapi filozófia – gondolatok példázatokkal* tanulmányának harmadik részét. A *Hit és üzenet* Beke Sándor versét, Sebestyén Péter elmélkedését hozza. Írnak az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó kétszázötvenedik kötetéről is. A gyermekeknek szánt fejezetben Jakab Rozália közöl Nyikó menti székely népmeséket, Ráduly János gyermekverseket, Csire Gabriella lapp mesefeldolgozást, Mészely József rimes helynévsorolót, Baricz Lajos verses mesét, Mészely Adél gyermekprózát.

Népújság, Múzsza-melléklet, 2011. október 29.

Az Erdélyi Toll negyedik száma

Megjelent az Erdélyi Toll III. évfolyamának 4. száma. Tartalma: Bölöni Domokos: Szélrözsza kankalin (II.), Komán János: Az álarcos költő rímei, Bertha Zoltán: Az abszurd az újabb erdélyi magyar irodalomban; Burján Emil: Fülep Lajos műbolcseleti alapelvei (I.), Málnási Ferenc: Nyelv és kultúra a változó régióban, Brauch Magda: Lemaradunk? avagy Közös anyanyelvünkért; Málnási Ferenc: Erdélyi anyanyelvoktatás – irodalmunk tükrében. Jancsik Pál versei; Bölöni Domokos: Egydumájú Sümi Laji és az üldözője, Csávossy György: Új ars poetica, Beke Sándor, Böszörményi Zoltán versei; Ferenczi Enikő: Pirka, Tar Károly, P. Buzogány Árpád, Nagy József Levente versei; Csire Gabriella: Mondák és históriák; Burján Emil, Hadnagy József versei; P. Buzogány Árpád: Ingyen sör; Demeter Attila, Zsigmond Győző, Mészely József versei; Böszörményi Zoltán: A tél; Fülöp Kálmán, Székely-Benczédi Endre, Kamenitzky Antal versei; Vandra Attila: Könyvek férfiszemben; Molnos Ferenc versei. A Székely Útkereső levelesládájából VI.; Erdélyi történelmi népballadák IV.; Kozma László prózája és versei; Beke Sándor: Ünnepi színpad, Málnási Ferenc: A Székely Útkereső levelesládája és a levelezés dokumentumok tükrében, László László: Történeti mondák; Ráduly János gyermekversei, Csire Gabriella: Az akaratos Kis Medve, P. Buzogány Árpád gyermekversei.

Népújság, Múzsá-melléklet, 2011. november 19.

26

BIBLIOGRAFIA NAȚIONALĂ ROMÂNĂ

101. **Ecouri dunărene** : publicație / Consiliul Local al Municipiului Turnu Măgurele ; Red. șef dr. Valentin Munteanu. - An. 1(2003), nr. 1- . - Turnu Măgurele : Consiliul Local al Municipiului Turnu Măgurele, 2003-

Lunar. - Înlocuiește din 2003 publicația "Curierul primăriei (Turnu Măgurele)"=ISSN 1583-7408. - Are și ediție online (www.ecouridunărene.ro).

ISSN 1583-8242 = Ecouri dunărene

102. **Elanul** : revistă / Asociația Culturală "Academia Rurală Elanul", Școala "Mihai Ioan Botez" ; Red. șef Marin Rotaru. - Giurcani : Școala "Mihai Ioan Botez", 1998-

La 2 luni. - Descrierea s-a făcut după Nr. 83 din 2009.

ISSN 1583-3593 = Elanul (Giurcani)

103. **Erdélyi toll** : irodalmi és művelődési folyóirat. - 1. Év.(2009), 1. sz. - . - Székelyudvarhely : Erdélyi Gondolat, 2009-

Trimestrial.

ISSN 2066-8929 = Erdélyi toll

Publicații seriale. 2009.

Editura Bibliotecii Naționale a României, București, 2011.

Transilvanicumok

NÉMETH JÚLIA
irodalmi- és művészetértető, művésztársadalmi felvilágosító, nyelvújító, a szülőföldhöz kapcsolódó írások, vallásos tematika, filozófia, élő kultúrányományok, irodalmi anekdoták, köznevelésről, esztétikáról írtak és versek, gyermekirodalom – mindez egy helyben, az Erdélyi tollban.

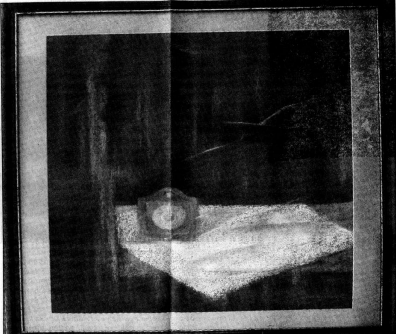

A Székelyudvarhelyben nagyvándorokat megjelölt irodalmi és művelődési folyóirat – kiadja az Erdélyi Gondolat Lap és Könyvtudós Vállalat – IV. évfolyamának idei első számát, többek között, Izsácsi Áron hagyatékán szerezett publikációkat is egyetemesül közli világszerte.

A két világábrát köti erdélyi magyar irodalom jeles képviselője, a Nagyvándor-év-

lasztói, széklemi esztétikájának tekintő Berde Mária életének és munkásságának fontosabb mozzanatait Izsácsi Miklós eleményi föl. A frnyképekkel gazdagon illusztrált tanulmány vártak és az újdó Székelyudvarhelynek voltam című, 1944-ben az Ifjú Erdélyben megjelent írás egyezteté ki. S ugyancsak az írók a székelyföldön írtakban kapnak helyet István Tomcsok írásból, színesen olvasmányos mondatait az életéről Székelyudvarhelyről (III) címmel.

„Az irodalmi élet kezdetesen vitákkal szült, a liberálisok és a konzervatívok, a tradíciók és a progresszók hívei széklemi vitáidokban meték össze erőiket. Ezek a vitáidok azonban, minden köznyelvi a köznevelésben, kisbabái sorú követségében, sokasom voltak olyan kétfélebbelnek, mint a Magyarországon folyó irodalmi viták. Erdélyben nem ítétek lény a nagyvándorhoz hasonló küzdelem a hagyományörök és az újítók, a zöpipek” és az „urbánusok” között. A regionális tradíciók és az újonnan étkerző által képviselt szemek megkeletésén hamar kiegyensúlyozók, a különböző forrásokból származó gondolatok gyors egymásba övöltés. Volgyiban csak az első szövegek (egy közneveléses) szabák meg a későbbiek továbbos ideológiáit a későbbiek folyamán” – vili Fomogási Béla Erdélyi irodalom – Hírogatók és cikkek című étketésében. Bertha Zoltán Erdélyi írók Székelyudvarhelyben poszt a magyar irodalmis kérdé-

Borly Margit: A vers éjszakája

A Marozónál művészet rovatban Albert-Lőrincz Márton Gondolatok a Kultúréről című tanulmányja olvasható. Az az írásról, hogy a kultúra megértésé és megismerésé, valamint foglalkoztatásáról nem csak történik a fogalom definíciójával, nem hibélődök „gyszkoriatlan”,

olvozt elmséti kérdésekkel, ahogy a köznevelés sem, hiszen – viták – nem az ő dolguk. Mi, olvasók, befogadók és művelők azonban gyakran megköztökünk, hogy milyen sokszor és hányadonosan ösztönözött a szöveg a fazonnal, a művészetet a kultúrától azok, akik megszóláltak a tárgyat”, állítja a szerző. Vigyázköztetéséket pedig megállapít: „A széklemi kisugárzás a lélek mélyrétegéből fakad, és bizonyos étkékeké killen-ésé. Ezek az étkékek selektív és rétegesen nyilvánulnak meg. Maga a kultúra tehát a közösségi aktívizmus történeti kifejeződése”.

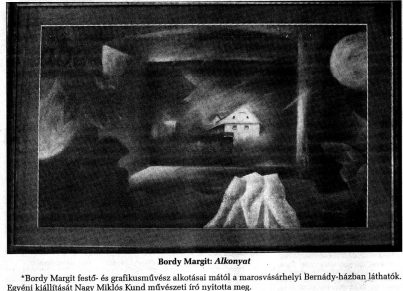
Az előző lapszámban megjelent írásnak folytatásaként Burján Emil az 1970-ben elhunyt neves budapesti művésztörténésznek, a Magyar művészet szerzőjének, Fülöp Lajosnak a műholnapot alapvető ismerteti íróidőjeit, az újkori művészetnek a lelki táplálékot nyújtó köröknek akkor, amikor akkor, hiszen tanulja is az, a fény otthonja minden esztétomszával, a székelyi művészet, a költő minden válságát és az újkor székelyi nézőpontjának, még az is, hogy talán került publikátumnak.

Miklós Ferenec a 300 évvel ezelőtti születést Bod Péterre és a 170 évvel ezelőtti elhunyt Bódisai Barka Sándorra emlékezik és

közli Erdélyi aranyvándorok – étketésünk történet című étketésünknek utabó VIII. fejezetét. Olvasmányunk továbbá Ráday János irodalmi anekdotái.

A Május és Iszt rovatban Jancsik Pál Csodaszó György, P. Buzogány Árpád, Mészáros József, Kamennyák János, Bekk Sándor, Albert-Lőrincz Márton, Danner Antilla, Kádány János, Pálly Tamás Szabolcs, Fülöp Miklós, Illyés András Zsolt, Czirmai Szabolcs és Bara Rózi verset valamint Fereneci Enikő, Csire Gabriella, Bódisi Domokos, Zaldó Ferenec, Boksa Éva Mária, Molnos Ferenec az Isztal Zoltán prózai írását olvashatók. A gyemakvilág szerzői pedig: P. Buzogány Árpád, Mészáros József, Ráday János, Csodaszó György, Kiss Lehel, Németh János, Csire Gabriella, Bódisi Domokos, Jankó Rozália és Mészáros Ádám.

A selesen olvasóétkéket megköztök, tartalmi-tematikai szempontból változatos folyóirat az erdélyi könyvszektorbanak változatos meg.

Borly Margit: Alkonyat

„Borly Margit írás- és grafikusművésze alkotásai máské a marosvásárhelyi Bernády-házban láthatók. Egyéni kiállításai Nagy Miklós Képzőművészeti Intézetben is voltak.”

Szabadság, 2012. június 19.

**Bekc Sándor
AZ ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVTÁRAD
ÉS SZÉKELI MŰHELY
HÚSZÉVES ÉVFORDULÓJÁN**

Beszégetés írásokkal, bálókákkal, irodalomtörténeti szerkesztéssel, egyetemes irodalomról és szerkesztéséről, az újkori erdélyi költészetéről, sajtókiadásokról, irodalomról, költészetéről

Albert-Lőrincz Márton • Balázs Sándor • Barabás István
Berkó Júlia • Bódisi Domokos • Bara Rózi
Boksa Éva Mária • Csire Gabriella • Danner Antilla
Jankó Rozália • Mihály Ferenec • P. Buzogány Árpád
Fomogási Béla • Ráday János • Székely György

Erdélyi Gondolat Könyvtár

A 2012-ben megjelent ünnepi kiadvány, melyben nagyon sok vélemény elhangzik az Erdélyi Toll című folyóiratról

Erdélyi Toll

Iródművelődési folyóirat

A folyóirat címe: *Erdélyi Toll*. Iródművelődési folyóirat.

Alapítási évf. 2009. Alapította: Beke Sándor. Város: Székelyudvarhely, Hargita megye.

Megjelenik negyedente Székelyudvarhelyen. Példányszám: 400-700. A folyóirat mérete: 24,5 x 17,5.

Szerkesztőség: Főszerkesztő: Beke Sándor. Szerkeszti: Brauch Magda és Csire Gabriella. Olvasószerkesztő: P. Buzogány Árpád. Borítóterv és grafikai kivitelezés: Beke Sándor-Olivér. Gazdasági vezető: Beke Klára. A 2009–2012-es számok címlapjainak az illusztrációit Péter Katalin készítette.

Tördelés és műszaki szerkesztés: Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó. Nyomtatja az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó Nyomdája. Kiadja az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó. Felelős kiadó: Beke Sándor.

Oldalszám: I. évf. 2009. 1. sz.: 224 o.; 2009. 2. sz.: 220 o.; II. évf. 2010. 1. sz.: 224 o.; 2010. 2. sz.: 236 o.; 2010. 3. sz.: 252 o.; 2010. 4. sz.: 316 o.; III. évf. 2011. 1. sz.: 348 o.; 2011. 2. sz.: 200 o.; 2011. 3. sz.: 200 o.; 2011. 4. sz.: 200 o.; IV. évf. 2012. 1. sz.: 236 o.; 2012. 2. sz.: 232 o.; 2012. 3. sz.: 232 o. és 2012. 4. sz.: 232 oldal.

Terjesztik az erdélyi könyvesboltok. **Az Erdélyi Toll rovatai.** A folyóiratnak állandó és alkalmi rovatai vannak. **Állandó rovatok:** Írók a szülőföldről, Irodalomtörténet, Sajtótörténet, Anyanyelvünk épségéért, Művészettörténet, Maradandó művészet, Sors és pálya, Múzsás és lant, Írói hagyaték, Irodalmunk gyöngyszemei, Híres magyar művészek, Iparódiák, Irodalmi anekdoták, Szellemi műhely, Dokumentumok, Művelődési visszatekintés, Élő néphagyományok, Históriai ének, Zenei világ, Filozófia, Hit és tüzenet, Élő tudomány, Könyveink világa, Erdélyi Toll — gyermekeknek. Az *alkalmi rovatok* főleg „évfordulós” szerzőkre való emlékezésére vagy ünnepi események megörökítésére adnak lehetőséget. Az I. évfolyam első számától (2009. 1.) a IV.

évfolyam negyedik számáig (2012. 4.) az alábbi szerzőkre emlékezünk: Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Ady Endre, Móricz Zsigmond, Bartók Béla, Kosztolányi Dezső, Zrínyi Miklós, Mikszáth Kálmán, Jókai Mór, Vörösmarty Mihály, Fazekas Mihály, Tóth Árpád, Berzsenyi Dániel, Bod Péter, Bölöni Farkas Sándor, Dsida Jenő, Aranka György, Áprily Lajos, Bethlen Miklós.

Az Erdélyi Toll szerzői: Ady Endre, Albert-Lőrincz Márton, Aranka György, Arany János, Balázs Sándor, Barabás István, Baricz Lajos, Bartus Rozi, Batsányi János, Beke Sándor, Benzec Mihály, Benedek Elek, Berde Mária, Bertha Zoltán, Berzsenyi Dániel, Bod Péter, Bodó Márta, Botár Emőke, Bölöni Dornokos, Bölöni Farkas Sándor, Böszörményi Zoltán, Bözödi György, Brauch Magda, Buksa Éva-Mária, Burján Emil, Bustya Dezső, Czirájk Edit, Czirmay Szabó Sándor, Csatáné Bartha Irénke, Csávossy György, Csifó János, Csire Gabriella, Csire Gábor, Csonkai Vitéz Mihály, Dávid Gyula, Deák-Sárosi László, Demeter Attila, Demény Lajos, Dsida Jenő, Elekcs Ferenc, Eszteró István, Farkas Antal, Fábián Lajos, Ferenczi Enikő, Fodor Sándor, Főcze Kornélia, Fülöp Kálmán, Fülöp Lajos, Hadnagy József, Huber András, Ilyés András-Zsolt, Jakab Rozália, Jakobovits Miklós, Jancsik Pál, Jánky Béla, Józsa Attila, Józsa Miklós, Kamenitzky Antal, Kazinczy Ferenc, Kedei Zoltán, Kinde Annamária, Kiss Lehel, Kocsis Rózi,

Komán János, Kosztolányi Dezső, Kozma László, Kozma Mária, Kovács György, Kőlcsey Ferenc, Kriza János, László Judit, László László, Lőrincz György, Mátékovits Mihály, Málnási Ferenc, Mészely Adél, Mészely József, Molnos Ferenc, Murádin László, Nagy Attila, Nagy József Levente, Nagy Irén, Nagy Olga, Nagy Pál, Nagy Székely Ildikó, Nagyálmós Ildikó, Németh János, Németh Júlia, Örvös József, Panigay Róbert, Papp Endre, Pálffy Tamás Szabolcs, Pázmány Péter, P. Buzogány Árpád, Petőfi Sándor, Pomogáts Béla, Pongrácz P. Mária, Radnóti Miklós, Rádoly János, Reményik Sándor, Sántha Attila, Sebestyén Péter, Sipos Dornokos, Sipos Enikő, Sipos Erzsébet, Sütő Andrács, Szokolozay Lajos, Szász István Tas, Szekeres Lukács Sándor, Szente B. Levente, Székely-Benczédi Endre, Tamási Áron, Tar Károly, Tácsi Erika, Teleki József, Tóth Árpád, Tóth Mónika, Vandra Attila, Vőő Gabriella, Vörösmarty Mihály, Zágonyi Attila, Zólyai Andrea Csilla, Zsidó Ferenc, Zsigmond Győző.

Az Erdélyi Toll illusztrátorai: Abonyi Mária, Asztalos Sándor, B. Gyűjtő József, Bányai Éva Eszter, Barabás Éva, Barabás Miklós, Beke Sándor Olivér, Berze Imre, Cs. Erdős Tibor, Dvoráček Ágoston, Feszt László, ifj., Gyárfás Miklós, Holányi Julianna, Horváth Szőke Gyöngyér, Jakobovits Márta, Jakobovits Miklós, Jankó Szép Noémi Abigél, Kancsusa István, Kanacsai Sándor, Károly Sándor, Kedei Zoltán, Keller Emese, Kocsis Rudolf, Kolozsi Tibor, Koncz János, Korondi Jenő, Köllő Margit, László István, Lotz Károly, Madarász Viktor, Máté Péter, Mészely Ilka, Miklóssy Mária, Moltár Krisztina, Molnos Dalma, Molnos Zoltán, Munkácsy Mihály, Müller Emese, Nagy Zsolt, Novák Ildikó, Pauer Géza, Péter Katalin, Simon Anna, Soó Zöld Margit, Székely Bertalan, Székely János, Tompos Opra Ágota, Vajda György, Varga Mihály, Vargha Mihály, Venczel Árpád, Vetró András, Zsigmond Márton.

Megrendelhető az alábbi címen:

535600 Székelyudvarhely,

Tamási Áron u. 87, HR megye.

Telefon: 00-40-266-212703;

E-mail: egondolat@yahoo.com

Olvasható

az alábbi címeken:

www.erdelyigondolat.ro

www.matarka.hu/f_leiras.php?sz=1437

http://epa.oszk.hu/02200/02203

Az Erdélyi Toll könyvészeti adatai
az **Erdélyi Gondolat és szellemi műhely** című
Könyv- és folyóiratajánlóban.
2012. I. évf., 1. szám

Megjelent az Erdélyi Toll

▶ Az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó gondozásában megjelent az Erdélyi Toll irodalmi és művészeti folyóirat 2012. 3. száma. Tartalmából: Józsa Miklós a 125 éve született Áprily Lajos nagyenyedi emlékeinek járt utána, miközben Málnási Ferenc Áprily-verseket elemez. Olvashatjuk Ráduly János irodalmi anekdotáit, de Beke Sándor összegzőjét is a Székely Útkereső levelesládájáról. Szekeres Lukács Sándor a rovásírási múltunkat idézi fel, Pomogáts Béla a transzilvánista ideológiáról értekezik. A Múza és lant szerzői Farkas Antal, Csávossy György, Kozma László, Ferenczi Enikő, Tar Károly, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Beke Sándor, Nagy József Levente, Albert-Lőrincz Márton, Bölöni Domokos, Csátáné Bartha Irénke, Czirják Edit, Komán János, Hadnagy József, Kamenitzky Antal és Fülöp Kálmán.

Székely Újság, 2012. november 23-29.

Az idei harmadik Erdélyi Toll kínálatából

Megjelent az Erdélyi Toll IV. évfolyamának 3. száma. Az udvarhelyi Erdélyi Gondolat Kiadó negyedévi publikációjának legfrissebb kínálatát az 'alábbiakban ismertetjük. Az írók a szülőföldről rovatban Bertha Zoltán: Transzilván „lélekmézők” (Páskándi Géza esszéi modern erdélyi klaszszikusokról), illetve Bölöni Domokos: Szélrózsa kankalin (V.) című írása olvasható, valamint Bertha Zoltán: „Szélid fényű gló-

ria” (Páskándi Géza Dsida Jenőről) című munkája nyújt. A 125 éve született Áprily Lajos szellemét Józsa Miklós: Áprily Lajos emléke Nagyenyeden című írása, illetve Málnási Ferenc két verselmezése idézi meg. A sajtótörténet számára fenn tartott részben Beke Sándor főszerkesztő: A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében (II.) című összeállítását találjuk. Az Anyanyelvünk épségéért rovatban Málnási Ferenc: Erdélyi anyanyelvoktatás – irodalmunk tükrében X. című munkája olvasható. A

Múza és lant rovat szerzői: Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Bölöni Domokos, Czirják Edit, Csátáné Bartha Irénke, Csávossy György, Farkas Antal, Ferenczi Enikő, Fülöp Kálmán, Hadnagy József, Kamenitzky Antal, Komán János, Kozma László, Nagy József Levente, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Tar Károly, Irodalmi anekdotákat Ráduly Jánostól, filozófiái jellegű írást Balázs Sándortól olvashatunk. A Hit és üzenet rovatban Baricz Lajos, Beke Sándor, Fülöp Kálmán lírai al-

kotása, illetve Bustya Dezső, Málnási Ferenc, Pázmány Péter prózája található. Recenzióval Szekeres Lukács Sándor jelentkezett Rovásírási múltunk címmel (Mandics György: Rovott múltunk, A székely-magyar rovásírási-történet kézikönyve, I. kötet, Irodalmi Jelen Kiadó, Arad, 2010). A gyermekrovatban Beke Sándor, Mészely József, Ráduly János, Tar Károly versei és Benedek Elek, Bölöni Domokos, Csire Gabriella, Kriza János, László László, P. Buzogány Árpád prózája olvasható.

Nagy Székely Ildikó

Népujság, Múza-melléklet, 2012. november 24.

A Helikon — Kortárs szépirodalmi folyóiratok Erdélyben 1.

A bemutatásra kerülő irodalmi folyóiratok között nagy múltú, jogutódláson átesett, hagyományos kultúrközpontokban működő lapok (Kolozsvári Helikon, Látó), a 20. század elejének partiumi szellemi központjaiban frissen alapított lapok (Várad, Irodalmi Jelen), valamint - erdélyi viszonylatban - új művelődési központokban, mint Csíkszeredában, Székelyudvarhelyen (Székelyföld, Erdélyi Toll) létrejött lapok találhatók.

Kolozsvár (Clausenburg, Cluj Napoca) az erdélyi magyarság

hagyományos szellemi központja. Erdély Romániához csatolását követően olyan jelentős szépirodalmi folyóiratok szerkesztőségének adott otthont, mint a Napkelet (1920-1922), Pásztor-tűz (1921-1944), Erdélyi Helikon (1928-1944), vagy a Termés (1942-44).

A Kolozsvári Helikon 1990. január 5-én (1. évf. 1. szám) jelent meg először, főszerkesztője az indulástól kezdve Szilágyi István Kossuth-díjas író. 1990.március 23-tól a Romániai Írószövetség (RÍSZ) központi hetilapjaként minden pénteken,

majd 1992. január 31-től a RÍSZ központi folyóirataként kétszer egy hónapban jelenik meg.

A Helikon jogelődje az Utunk, mely 1946. június 22-én (1. évf. 1. szám) a Romániai Magyar Írószövetség lapjaként indult. A magyarság politikai képviselőre alakult (1953-ig működő) Magyar Népi Szövetség által – a választásokon megelőzően – összehívott sajtókonferenciát követően jelent meg. Megalapítása után az Írószövetség kiáltványban csatlakozott az MNSZ elveihez, így 1949-től a Romániai Írók Szövetség magyar csoport-

Tisztás,

2012. december, 4. szám

A negyedik Erdélyi Toll kínálatából

A szentesti hangulatot is megidéző publikációban mindenki megtalálja kedvenc rovatát. Írók a szülőföldről cím alatt Kozma László verse, az Ünnepi színpad, Fülöp Lajosnak a korai Áprilylírásban kifejezésre jutó érzetkultuszról, Bertha Zoltánnak Tamási legkedvesebb regényéről, a Jégtörő Mátyásról szóló írása, illetve Bölöni Domokos Szélrózsza kankalin című művének soron következő, ötödik része olvasható. A 370 éve született Bethlen Miklós emléke előtt Málnási Ferenc Olajágot viselő Noé galambja... című írása adózik, ugyanakkor Bethlen Miklós Imádságoskönyvéből is találunk egy részletet. Ady Endre születésének 130. évfordulója alkalmából Bertha Zoltán Ady táltos-paripóján, Málnási Ferenc Új időknek új dalai című írását, illetve Ady A magyar ugaron című versét olvashatjuk. A harmadik számhoz hasonlóan a negyedikben is felidézzük Áprily Lajos emléke, ezt szolgálja Józsa Miklós

A természet világa egy Áprily-versciklusban című írása. Az anyanyelvünk épségéért rovatban Málnási Ferenc Erdélyi anyanyelvoktatás – irodalmunk tükrében című művének XI. fejezetét olvashatjuk. A Sajtótörténet rovatban a kolozsvári Hitel folyóiratról találunk tanulmányokat Szász István Tas, Pomogáts Béla, Farkas Zoltán, Zólya Andrea Csilla, Dávid Gyula, Szokolczay Lajos, illetve Papp Endre tollából. A Múzsza és lant rovatban Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Csávossy György, Demeter Attila, Elekes Ferenc, Farkas Antal, Fülöp Kálmán, Komán János, Mészely József, Nagy József Levente, P. Buzogány Árpád, Sente B. Levente, Tar Károly lírai alkotásai, illetve Brauch Magda, Bölöni Domokos, Elekes Ferenc, Fábíán Lajos, P. Buzogány Árpád, Tar Károly prózája olvasható. A Zenei világ rovatban Csifó János Lakatos István, a muzikológus című írása szerepel, az Élő népha-

gyományok rovatban a Ráduly János gyűjtötte népi imákat olvashatjuk. A Hit és üzenet című rovatban folytatódnak Bustya Dezső naplójegyzetei, a Tűnődések, ugyanitt találjuk Kozma László és Pálffy Tamás Szabolcs versét. A könyvismertetéseknek szentelt rovatban Mészely József Kozma László költő új, Erdélyi Karacsony című könyvéről értekezik. A negyedik Erdélyi Toll Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Csatáné Bartha Irénke, Jancsik Pál, Kozma László, Nagy Székely Ildikó, Ráduly János verseivel, illetve Bölöni Domokos és Csire Gabriella prózai alkotásaival a gyerekeknek kedveskedik.

Népújság, Múzsza-melléklet,

2012. december 15.

A Toll védelme

Ötödik évfolyamához érkezett a székelvudvarhelyi folyóirat

Kisiskoláskorom kedvenc tárgyai közé tartozott a háromszinti golyóstoll, amely egyetlen érintésre piroban vagy zöldben folytatta a meszeket, kék sorokat. A székelvudvarhelyi Erdélyi Toll ennél sokkal több árnyalatot lelt meg minden nevezetesen olvasóit a legfiatalabb „Tollforgatóktól” a szerzőkig. Az ötödik évfolyamához érkezett irodalmi, művelődési folyóirat az – írás huszonegyedik évét lépett – udvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó sajtóterméke különös szerepű, váratlan virágokat született 2009-ben, akkor, amikor már a médiavilágban is érzékelhetővé váltak a gazdasági válság jelei, a meglévő irodalmi-művelődési lapok közeli csoportosulást szerzők és olvasók köre pedig rég körvonalazódott. Szükség, igény volt rá mégis. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy az elmúlt fél évtized alatt egyszer sem kellett megtorpannia, sem minőségében, sem terjedelmében nem éreztették az anyagilag, eszméileg egyaránt nehéz idők mellékhatásait. Ötödik évfolyamának előszámában megtaláljuk az indítólétkor „megközlötöt”, azóta egyszer sem nélkülözött rovatokat – Anyanyelvünk épességéért, Irok a szűzföldről, Irodalomtörténet, Sajtótörténet, Múzsza és Lant, Híres magyar művészek, Filozófia. Első néphagyományok. Hit és üzenet. Élő tudomány. Erdélyi Toll – gyermekeknek –, az első ötvenévesnéhány oldalán, a színtén ismert-és-ke-

vett Műhely rovatban pedig Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján címmel Beke Sándor főszerkesztő 2012-ben kiadott interjúkötetének első fejezete olvasható. Mi módon befolyásolta az 1989 utáni romániai magyar sajtó az alkotói pályák alakulását, milyen emlékek idéz a rendszerváltás után megjelent Székely útkeresés, mi a jelentősége a Tivódi több magyar író „egy közös erdélyi asztalhoz” ültető Erdélyi Tollnak? – jöles írók, költők, irodalomtörténészek, művelődési tanácsok, szerkesztők véleményét ismerhetik meg merről a kötet, illetve a lap olvasói. Ezen gondolatokból válogattunk „Szomorúság és elbizátlalom: ez jellemez ma minden szellemi igényt, mert nem lehet nem észrevenni etnikai sorvadásunk aggasztó tüneteit, ugyanakkor kötelességünk és felelősségünk a jövőteremtő munkálkodás. Ez a kötelességfóhoz fűti az Erdélyi Toll működtetését is, szívnalva, jellege, holdudvara pedig nyilván egyre felülből lez az erdélyi és egységes Kárpát-bazsi kultúrális magyar öböltozat alatt” (Bertha Zoltán). „Megörzere, továbbadásra méltó szellemi értékek a gyermekek, fiatalok és idősek egyaránt” (Sipos Erzsébet). „Nekem személyi szinten a reményt jelenti, hogy Erdélyben (és persze, Székelyföldön) továbbra is szükség van az írott szóra, a nyelvre, az irodalmi alkotásra.” (Demeter Attila).

Sorozatban köztölt prózanyaggal – Bölöni Domokos: Szélerőzsa kankalinja, Málnási Ferenc: Erdélyi anyanyelvoktatás – irodalmunk tükrében, Balázs Sándor: Köznapi filozófia, Bustya Dezső: Tündérek – számomra a folyóiratoság igényét szolgálja, egyfajta biztonságérzetet kelt az ötszázéves Erdélyi Toll. Olyan érzés ez, mint amikor valaki több hónapos távollét után hazatér, és mindent a helyén talál. (A tartalomról: Beke Sándor: Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján (1).

Népújság, Múzsza-melléklet, 2013. június 14.

Az ötéves Toll második röpte

Ahogy egyetlen vízcepp a nagy vizet, a tengert őrzi magában, úgy rejtőzik egyetlen (Erdélyi) Tollban a szárnyalásban el sosem fáradó Gondolatmadár minden árnyalata. Így van ez az idej, ötödik esztendő második Tollával is. A székelvudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó irodalmi és művelődési folyóiratának legújabbját kézbe vévő olvasón az elmúlt fél évtized illatai, ízei, színjátékai lesznek úrrá. Bölöni Domokos irodalmi élményt kínál Szélerőzsa kankalinja a hetedik, Málnási Ferenc Erdélyi anyanyelvünk – irodalmunk tükrében című, izgalmas tanulmánya a tizenharmadik részhez érkezett, de Balázs Sándor Köznapi filozófia, illetve Szócs Katalin Az élet virága című néphagyományról szóló sorozata is folytatódik. Az irodalomtörténetre éhezőket Pomogáts-Béla, Józsa Miklós és Bertha Zoltán szólítja meg újra, az alkotói világ kulisszái mögé bepillantani vágyót pedig a száz éve született Jékely Zoltán kiadatlan leveleit, fényképek hátra írt sorait, dedikációit közlő Ráduly János örvendeztetni meg, aki a szavátai Szabó Mihály tanárhoz és családijához írt levelek megörzöztél, Szabó Mihályné Kulcsár Ilorával interjú is készített. A Hit és üzenet rovatban Sebestyén Péter katolikus plébános a keresztény hitnek a mai és holnap európai kultúrában betöltött szerepéről ír, Gábor Adrienn a Zenei világban a bölcsődei zenéi nevelésnek

a gyermekek szociális és érzelmi fejlődésében megtapasztalható hatásairól értekezik. A Múzsza és lant Albert-Lőrinc Márton, Beke Sándor, Bőszereményi Zoltán, Csatané Bartha Irénke, Demeter Attila, Elekes Ferenc, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Jancsik Pál, Kamenitzky Antal, Kiss Lehel, Kozma László, Mészely József, Molnos Ferenc, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Pálffy Tamás Szabolcs, Ráduly János, Tar Károly verseiben szólal meg, ugyanakkor ebben a rovatban számos, Bodó Márta, Csire Gabriella, Elekes Ferenc, Ferenci Enikő, Kedei Zoltán, Mester Györgyi, P. Buzogány Árpád, Tar Károly tollából született prózai írás is helyet kapott. És hogyan másképp zárhatná röptét az újabb Erdélyi Toll, mint a legkisebb közönség megajándékozásával? A gyermekekhez szóló alkotók között ezúttal is nagymértékben a Múzsza és lant rovat szerzőit – Albert-Lőrinc Márton, Beke Sándor, Bölöni Domokost, Csatané Bartha Irénkét, Csire Gabriellát, Jancsik Pált, Kozma Lászlót, Mester Györgyit, P. Buzogány Árpádot, Tar Károlyt – látjuk viszont (de egy tündérszép Benedek Elek-mese, Barcsay Andrea-Krisztina prózája és Nagy Székely Ildikó készülő könyvének részlete is megtalálható itt), ez a kétös jelenlét pedig az igényes olvasóvá nevelés gondolatát sugallja.

Nagy Székely Ildikó

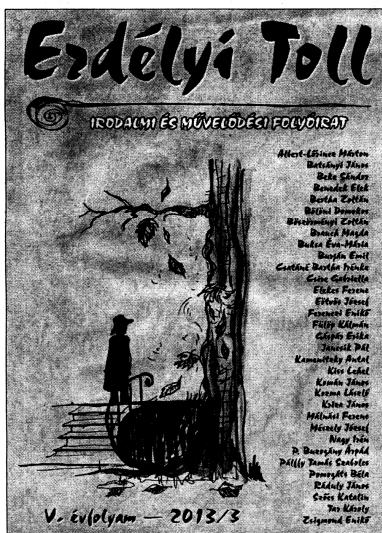
Népújság, Múzsza-melléklet, 2013. július 13.

Erdélyi Toll – idén harmadszor

Kánikulában kincses szobák hűvösebe csábit, műzsák hangján kényeztet. A székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó irodalmi és művelődési folyóiratának legfrissebb példánya, az idei harmadik Erdélyi Toll is akkora lendülettel és nagylelkűséggel emeli magához az igényes olvasmányokra vágyót, mint az elmúlt öt esztendő összesen 18 „Tolla.” A folytonosság érzetét keltő sorozatok között ki-ki megtalálja a leginkább kedvére valót. Bölöni Domokos Szélrózsa kankalinja VIII., befejező részéhez érkezett, így „bónuszként” méltatásokat is olvashatunk a „megkeseredetten is kacagva író” (László Miklós) szerzőről az 1981-es első kötete megjelenéséhez kapcsolódó Szavai Géza-gondolatoktól Sütő András, Lázok János, Beke György, Fodor Sándor, László Miklós, Ráduly János, Markó Béla Bölöni-művek mentén születő soraiig. Az Irodalomtörténet rovatban Pomogáts Béla a transzszilvanista ideológia, az Erdélyi Gondolat válságáról és megújulásáról értekező tanulmányában a helikomi asztalhoz hívja

olvasóit. Az „erdélyi gondolatot” egyszerre megszüntető és őrző új, népi eszmevilág kapcsán Pomogáts Béla Balogh Edgár ma különösen figyelemre méltó szavait idézi: „Sőt, akkor ez a transzszilvanizmus nem is erdélyi öncéluság, hanem mindama nemzetek jobbik belátása, amelyek Erdély zugaiban egymásba horgolódtak s állandó sűrűlődáaik közt is egymást keresik”. A Sajtótörténet rovatban a folyóirat főszerkesztője, Beke Sándor levelezés és dokumentumok tükrében látatja a rendszerváltás utáni első tavaszon született Székely Utkeresőt – a levelek között a fennirászig Reijo Eerikainen 1995-ben kelt sorai is megtalálhatók, melyekben a levélíró a folyóirat, illetve más romániai magyar könyvek megrendelésének lehetőségéről érdeklődik. A művésztörténetnek szentelt oldalakon Burján Emil: Fülöp Lajos műbölcseleti alapelvei című írásának 3. fejezete található. Az „évfordulósok” közül a 250 éve született Batsányi Lajos, a 200 éve született Eötvös József, illetve a 75 éve született Szilágyi Domokos alakja kerül olvasóközébe. Az Anyanyelvünk épességéért rovatban folytatódik Málnási Ferenc: Erdélyi anyanyelvoktatók – irodalmunk tükrében című sorozata. Borsuch Magda pedig a nyelvi „jelelekről” értekezik. A meglévőktől mellett egy új sorozat is indul, az Élő néphagyományok rovatban Szűcs Katalin A fokos és a nyíl című munkájának első fejezete várja az olvasókat. A tudományok iránt érdeklődőknek Zsigmond Enikő „A Nap és a tenger gyereke” című sőről, sóbányászatról szóló tanulmánya szerezhet örömet. A Hit és üzenet rovatban Gáspár Erika és Komán László íráójából kaphatunk izeltőt. „Ki köztünk jársz, és népedet megtartod, / Add, Uram, hogy felismerjűk arcod, / Hogy lelkiünkről fölézsaljon a köd / S érinthessük sugár-köntösöd.” – írja Komán László Ki köztünk jársz című, csodaszép négy sorosban. A Múzsza és a lant rovat ezúttal is a szokásos színgazdagsággal várja a szépirodalomra éhezőket. Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Böszörményi Zoltán, Csatáné Bartha Irénke, Elekes Ferenc, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Jancsik Pál, Kamenitzky Antal, Komán János, Kozma László, Mészely József, P. Buzogány Árpád, Pálfy Tamás Szabolcs, Tar Károly versei, illetve Buksa Éva-Mária, Csire Gabriella, Ferenczi Enikő, P. Buzogány Árpád, Ráduly János, Tar Károly prózája kínál újra irodalmi élményeket. A legkisebbek nyelvén szintén az ismert nevek – Csatáné Bartha Irénke, Jancsik Pál, Kiss Lehel, Kozma László, Mészely József – szólnak meg. A gyermekversek mellett Benedek Elek és Kriza János egy-egy meséje gyönyörködteti a kincsektől „Tollasodókat”.

Nagy Székely Ildikó

Népújság, Múzsza-melléklet,
2012. december 15.

A biztos pont

Erdélyi Toll: ötödik évfolyam, negyedik szám

Idén negyedszer öltötte magára jól ismert, mégis mindig újak, ünnepek látszó színeit az Erdélyi Toll. Az udvarhelyi Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó gondozásában megjelenő öt éves irodalmi és művelődési folyóirat azzá a biztos ponttá vált az elmúlt fél évtizedben, amelyhez alkotó és – igényes, szellemi élményeit megvágó – olvasó könnyen és szívesen visszatér. Értékrendjének állandóságát mi sem bizonyítja jobban, mint szerzőinek névsora, amely már az induláskor való értéket ígért, az évek során pedig egyre gazdagodott. Míg a 2009-es első évfolyam legelső számában hat alkotó hangján szólt meg a Múza és lant, az ötödik évfolyam utolsó számában a lírának és szépprózájának szentelt rovatot 24 szerző – Albert-Lőrincz Márton, Beke Sándor, Bölöni Domokos, Böszörményi Zoltán, Brauch Magda, Csatané Bartha Irénke, Csire Gabriella, Csontos Márta, Elekes Ferenc, Ferenczi Enikő, Fülöp Kálmán, Gáspár Erika, Kamenitzky Antal, Kiss Székely Zoltán, Komán János, Kozma László, Mester Györgyi, Mészely József, Molnos Ferenc, Nagy Irén, P. Buzogány Árpád, Ráduly János, Pálffy Tamás Szabolcs, Tar Károly – „lakja be” műfaji változatosságban (az árnyalatokban gazdag versanyag mellett félperces történetet, hosszabb prózai alkotást, sőt regényrészletet is találunk). A Múza és lant azonban nem az egyetlen ötödik évtől „betöltött” rovat. Már az induláskor, a köszöntő sorok utáni első oldalakon ott találhatuk magunkat a szülőföldről valló alkotóknak szentelt térben – ezúttal Nagy Irén versei várják ebben a rovatban az olvasót –, alámerülhettünk az Anyanyelvünk épségéért című nyelvművelő rovat gondolatvilágában – a legújabb lapszámban Fülöp Lajos a nyelvi humorról, Brauch Magda a „szuk-szukolésról” ír, illetve Málnási Ferenc Erdélyi anyanyelvoktatás – irodal-

munk tükrében című nagyszabású munkájának tizenötödik fejezete olvasható –, és híres magyar műzákkal találkozhattunk – ezúttal Brauch Magda Szilágyi Domokos egykori szerelmét idézi meg. Mindemellett az Erdélyi Toll születésekor már felillant a néphagyományokhoz és a hitvilághoz való kapcsolódás szükséglete – az Elő néphagyományok rovatban ezúttal Szócs Katalin Fokos című munkájának második fejezetét olvashatjuk, a Hit és üzenet rovatban pedig Baricz Lajos versei és Pálffy Tamás Szabolcs prózája vár.

Az évfordulóra való kitartó megemlékezés az Erdélyi Tollat idősíkokat találkozó őrszemmé teszi. A legújabb lapszámban Málnási Ferenc a 75 éve elhunyt Dsida Jenő, illetve a 130 éve született Kós Károly alakját hozza újra olvasóközébe. Kós Károly emléke az irodalomtörténetnek szentelt rovatban is felvillan Bertha Zoltán írásában, ugyanitt Pomogáts Béla Bánffy Miklósról és Erdélyi történet című regényéről ír. A könyvismertetés az indulástól az Erdélyi Toll egyik elmaradhatatlan színfoltja volt. Ezúttal Málnási Ferenc az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó 1994 és 2006 között megjelent nyelvművelő kötetait mutatja be.

Az Erdélyi Toll ötödik évfolyamának negyedik számából a filozófia – Albert-Lőrincz Márton: A barátságról – és a művészet-történet – Burján Emil: Fülep Lajos műbölcséleti alapelvei (IV.) – sem hiányzik. A Maradandó művészet című rovatban Kedei Zoltán festőművész lírai szépségű alkotói vallomásai örvendeztetnek meg. A finálé pedig huszadszorra is a gyermekvilág önfeledtségét hozza. Talán ez a legkisebb befogadóknak szentelt tér az első számú biztosíték arra, hogy őt, tíz, tizenöt év múlva is kívánt, beresett lesz az udvarhelyi Erdélyi Toll.

Nagy Székely Ildikó

*Népújság, Múza-melléklet,
2013. november 2.*

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó